

- 1 Jan. Davidi Evangelium
Romanum. 1600
- 2 Sigfr. Saccus de
Pontificiorum dubita-
tione in negotio
justificationis.
1569
- 3 Georg. Major de origi-
ne et autoritate verbi
dei. 1829

q. Andr. Schoppy
confutation Sebastian
flapf. 1581

oo
pe

DE ACADE²
MICA PONTI-
FICIORVM DVBITATIONE
IN NEGOCIO IUSTIFICATIO-
NIS, *quæ omnem evertit FIDVCIAM*
nitentem certissima promissione di-
uina & meritis Iesu
Christi.

CAPIT A L I-
BELLIVERSA PA-
GINA INVENIET
pius Lector.

SIEGFRIDVS
SACCVS.

EXCVSVM A MATTHAEO
GISEKEN TYPOGRA-
PHO MAGDE-
burgensi.

A N N O
1569.

CAPITA LIBEL-

L I S E X.

1. **Opinio pontificiorum de dubitatione contra fiduciam Christianorum, quæ certò statuitur credentibus peccata remitti.**
2. **Sententia nostrarum Ecclesiarum, quòd nullo modo dubitandum sit de gratia Dei. Item, Collatio sententiarum utriusque partis, & quis sit status inter nostros & pontificios.**
3. **Cause, propter quas pontificij suam opinionem tantopere tucantur.**
4. **Argumenta pontificiorum, ex ipsorum scriptis desumpta, quibus impiam hanc opinionem suffulcire conantur.**
5. **Firmæ probationes iuxta ordinem locorum topicorum, quibus fiducia Christianorum defenditur contra dubitationem pontificiam.**
6. **Confutatio obiectionum pontificiarum, iuxta ordinem fallaciarum, ex quibus desumptæ sunt.**

REVEREN-
DIS ET AMPLISSI-
MIS VIRIS, NOBILITATE,
ERUDITIONE, VIRTUTE
& sapientia præstantissimis, Ecclesiæ metropo-
litanae apud Magdeburgenses Canonici-
cis, domini & patronis suis omni
reuerentiæ cultu
venerandis.

INGENS DEI BE-
neficium est, quod his
postremis tempori-
bus in hac extrema &
delira mundi senecta,
lucem sacrosancti sui
verbi excitatam, in-
dies magis, magisque propagavit &
contra portas inferorum clementer
conseruauit. Deinde quod filius Dei,
sedens ad dexteram patris, suamque ex-
ercens potentiam, inter tot tantosque

A 2

furo-

furores Diabolorum & pontificiorum
pro immensa sua bonitate verbi sui ve-
ritatem tanto latius propagat, quanto
illi crudelius insaniunt. Ita anno 1567.
Dominica prima Aduentus, Christus
Dominus noster, pauper & impotens
sanè (vt mundo uiderur) cum suo Asi-
no in Ecclesiam hanc Metropolita-
nam ingressus, Antichristo filio perdi-
tionis & mysterio iniquitatis ex cathe-
drali sua sede frementibus inferorum
portis, exturbato & Templo hoc ab
omnibus Idolomanijs pontificijs re-
purgato, puram Euangelij Prædicati-
onem & legitimam Sacramentorum
administrationem inchoauit. Et hoc
tempore ditionem Brunswicensem et-
iam à cultibus Idolatricis repurgare
cepit. Ac speramus alios etiam hæc ex-
empla secuturos. Hæc sunt testimonia
filij Dei regnantis ad dexteram Patris,
Ecclesiam sibi per ministerium Euan-
gelij colligentis, & defendentis eam
contra omnium Tyrannorū conatus &
molitiones. Pro his beneficijs filio Dei
gratias toto pectore agamus, nec tre-
pidemus. Et si enim in acie huius du-
cis

cis, aliqui fortasse, sed non sine æterna gloria, dum pro Verbi diuini veritate, cum Diaboli mancipijs congregientes sanguinem suum profundunt, cadere videantur, certum tamen est, nostrum ducem victoria potiturum, triumphum gloriosum à deuictis hostibus reportaturum, & nobis, qui Christi castra sequimur, immarcescibilem æternæ gloriæ coronam repositurum esse. Hac fiducia nos sustentemus, nec abiectis armis tanquam transfugæ ad hostium castra declinemus, sed in uera fide & bona conscientia constanter perseverantes, diuinam & æternam atq; gloriosam liberationem expectemus. Interea puritatem doctrinæ ex fontibus Israel deriuatam propagemus, cum inter nostros auditores, tum ad posteros nostros, nec patiamur nos ullis anathematis, & persecutionum terribilamentis à veritatis professione absterri.

Inter cætera vero in primis necessaria est doctrina de uera fide iustificante, seu de fiducia, quæ passione, morte, sanguine & merito Iesu Christi vnici

saluatoris nostri nititur, quæ ex gratia
& misericordia Dei sine ullis nostris o-
peribus gratis iustitiam propter Chri-
stum imputatam accipit. Ea fides fun-
damentum totius nostræ Religionis
est, quæ solius Dei misericordia &
Christi merito nitens ianua ad uitam
æternam rectissimè à Patribus dicta
fuit.

Eam fidem furiosè oppugnant pon-
tificij non quidem firmis scripturarum
fundamentis, sed crudelibus anathe-
matum terriculamentis, calumnijs,
maliciosis rectè dictorum deprauatio-
nibus, gladijs, fustibus, laqueis, igne,
aqua & omnibus suppliciorum gene-
ribus.

Opponunt autem sine scripturæ au-
thoritate impiam & blasphemam du-
bitationem affirmantes non certò, v-
trum homo sit in gratia, statuendum,
sed de gratia Dei dubitandum esse.
Hoc quid aliud est, quam Deum argu-
ere mendacij & præcidere hominibus
salutem & vitam æternam? Nam qui
de

de Dei gratia dubitat ille, & Deū mendacij arguit & iusto Dei iudicio semetipsum in æternam desperationem præcipitat. Deinde sine certa fiducia meritorum filij Dei nemo ad vitam ingredi potest. Nec quisquam sine fide vnam saluatus est, nec sine ea quisq̃ in æternum saluari potest. Vnica enim hæc salutis est ratio. Ac cum tantimenti sit hæc doctrina, qua nihil salutarius proferri potest, merito eam totis viribus defendimus, & dubitationem pontificiam, qua nihil pestilentius cogitari potest, vt commentum Diabolorum, blasphemum in Filium Dei profligamus.

De hac doctrina cum ex Synodo Tridentina superioribus annis dubitationis portentum anathematum fulminibus armatum denuo prodijisset, tractatulum hunc discipulis meis tradidi, non quidem eo consilio, vt publicaretur, Sed vt discipuli mei in vera de fide doctrina confirmarentur, & dubitationem illam, seu ἐποχήν pontificiam odisse & detestari discerent.

A 4

De-

Deinde cum eo tempore locos Topicos
& fallacias in Dialecticis explicassem,
hanc materiam, vt haberent simul ex-
emplum confirmationis & confutationi-
nis, iuxta præcepta Dialectices, pro-
posui.

Præterea ostendere volui contra
artium criminatores, omnino ma-
gnum artium in Theologia usum esse.
Nam & in confirmationibus viam no-
bis ad veritatem indagandam patefa-
ciunt. Et in confutationibus fraudes
& imposturas hæreticorum detegunt,
nec possumus sine artium adminiculo
vel veras doctrinas ordine explicare,
vel falsa dogmata luculenter confuta-
re. Eam tractatiunculam etsi initio e-
rudiendæ iuuentutis causa proposue-
ram: tamen cum alijs etiam eam pla-
cere animaduverterim, passus sum vt in
publicum prodiret.

Vobis autem Reuendis Viris no-
bilitate & virtute præstantibus hanc
tractatiunculam dedicandam putavi,
primum vt V. R. in ea doctrina, quam
Dei beneficio per Spiritus Sancti gra-
tiam, & illuminationem semel acce-
pistis,

pistis, & publicè coram hoc Mundo
confiteri cœpistis, confirmarem. De-
inde ut ostenderem nos non Ecclesiæ
malignantium, quæ Christum & eius
verbum furiosè persequitur, sed veræ
orthodoxæ, antiquissimæ & verè Ca-
tholicæ Ecclesiæ, quæ super fundamen-
tum Prophetarum & Apostolorum ædi-
ficata est, membra esse, & nos amplecti
illam doctrinam, cuius summa ex Pro-
pheticis & Apostolicis scriptis in con-
fessione Augustana compræhenditur,
& nos toto pectore abhorre ab om-
nibus furoribus pugnantibus cum vsi-
tata harum Ecclesiarum doctrina.
Oro autem Filium Dei, vt nos in hac
Doctrina, quæ nos ad Filium Dei vni-
cum nostrum Mediatorem & redem-
torem deducit, & vitæ æternæ hæredi-
tatem offert, clementer conseruet, vt
in omnem æternitatem Dei immensam
bonitatem cum gratiarum actione
prædicare & celebrare possimus. A-
men.

Magdeburgi anno 1569.
18. Februarij. Qui dies est concordiæ,
quo Lutherus repurgator cœlestis do-
ctrinæ sanctæ memoriæ ante annos 23.

A 5 ex

ex hac vita ad æternam consuetudi-
nem concessit, & eodem die Noah se-
cundam Columbam ante annos 3972.
emisit ex Arca, quæ eodem die reuer-
sam Oleæ decerptum rostro attulit,
quæ dulcissima imago fuit spiritus
Sancti, per prædicationem gratiæ ad
Christum vnicum propitiatorium &
arcam fœderis nos deducentis, in qua
arca tuti sustentamur, ne diluvio &
peccatorum nostrorum & iræ Dei sub-
mergamur.

V. R.

addictis:

Siegfriedus Sac-
cus.

DEFENSIO
FIDEI CHRIS-
TIANAE CONTRA DV-
BITATIONEM PON-
TIFICIAM.

Cerbissimæ sunt di-
sputationes inter nostram
& Papisticam Ecclesiam
de fiducia & dubitatio-
ne. Nos ex uerbo Dei as-
firmamus requiri assen-
sum & fiduciam, qua cer-
to statuimus nos à Deo
recipi, peccata nostra uere remitti omnibus cre-
dentibus gratis propter Christum. At illi con-
tra affirmant neminem Christianum posse uel de-
bere certo statuere, quod sit in gratia, quod habe-
at peccatorum remissionem.

Ac ut ostendant se huius perniciosissimi dog-
matis propugnatores esse, ipsi Pontificij hoc titu-
lo suam Theologiam exornant, quod uidelicet sit
doctrina dubitationis, & uidentur sibi p̄tēhre
sapere, si semetipsos ut dubitationis professores,
& desperationis Doctores in orbe Christiano
diffament, cum nihil turpius eis obijci possit.

Faten-

DEFENSIO FIDV CIA

Fatentur ergo ipsi Papisticam Theologiam talem esse, quæ ueram, certam & firmam consolationem territis conscientijs monstrare nullo modo possit, quæ se homo in tentationibus erigere & sustentare queat, sed talem esse, quæ in tentationum fluctibus & in medio dubitationis pelago fluctuantes relinquat conscientias, donec ad desperationem adigantur.

Summa igitur, effectus & finis Theologiæ Papisticæ est dubitatio & tandem desperatio. Atq; hinc quam perniciosa sit doctrina illa, iudicari potest.

Ob hanc causam Lutherus in 41. caput Genesios dicit: Etiam si nihil præterea peccatum fuisset in doctrina Pontificia, quam quod docuerunt, nos debere uagari & fluctuare ambigentes et dubios de remissione peccatorum, gratia & salute nostra, iustas tamen haberemus causas, cur ab Ecclesia infideli nos seiungeremus. Tomo Ienensi 4. 122. in Epist. ad Gal. cap. 4. appellat pestiferam opinionem & pestilentissimam opinionem, quæ totum mundum deuorat, monstrum incertitudinis superans omnia monstra, pestem incertitudinis, & hortatur iuniores, ut uitent illam opinionem, quod facilius possint hoc præstare, præsertim cum non sint ea infecti, sicut seniores à prima pueritia imbuti & assuefacti fuerunt.

Deinde

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Deinde hortatur, ut agamus Deo gratias, quod ab hoc monstro incertitudinis liberati simus.

Ac cum pestilentissimum sit dogma illud, prodest iuventutem muniri contra uentum illud Papisticum. Tradam igitur capita, quæ præcipue in hac explicatione necessaria uidentur.

Præcipue autem obseruanda sunt sequentia capita.

1. Quæ opinio sit Papistarum.
2. Quæ sententia nostrarum Ecclesiarum, & quis sit status inter nos & Papistas.
3. Cur hanc sententiam tueantur.
4. Quibus fundamentis conentur eam suffulcire.
5. Rationes contrariæ quibus dubitatio confutatur.
6. Confutatio obiectionum Papistarum.

CAPVT I.

De sententia Papistarum.

Sicut semper docuerunt & defenderunt dubitationem in perniciem & suam & aliorum. Ita in proximo concilio Tridentino eam repetierunt aliquot capitibus.

Ita

DEFENSIO FIDUCIA

Ita sessione sexta Cap. 9. fol. 51. titulus
contra inanem hæreticorum fiduciam ponitur.

Intelligunt autem per hæreticos Lutherum,
& qui doctrinam illam profitentur, quam Luthe-
rus inenarrabili Dei beneficio ex tenebris Pon-
tificijs repurgatam in lucem reduxit. Fiduciam
intelligunt illam, quam nos tertiam fidei partem
appellamus. Dicimus enim præter noticiam etiam
assensum & fiduciam requiri. Hanc fiduciam ipsi
ut inanem & hæreticam anathemate ex Ecclesia
explodunt.

Primum igitur ex hoc titulo animaduertit pia
us Lector repudiari & damnari à Pontificijs fi-
duciam tanquam inanem & hæreticam, & non
tantum eos loqui de fiducia uel persuasione, quæ
sine uerbo uel contra uerbum concipitur, sed de
illa, quam omnes Prophete, Christus & Apostoli
Ecclesie tradiderunt, & quam nos ex uerbo Dei
firmis argumentis confirmatam Pontificio-
rum dubitationibus opponimus.

Deinde sublato firmo assensu & certa fiducia
substituunt dubitationem impiam & blasphemam,
id quod ex capite 9. manifestum est.

Primum autem concedunt necessarium esse
credere, neq; remissa unquam fuisse peccata, ni-
si gratis, diuina misericordia, propter Chri-
stum.

Hic

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Hic eadem uerba ponuntur, quibus nos ex uerbo Dei utimur, cum de efficiente, tum de instrumentali causa iustificationis.

Ponunt enim diuinam misericordiam, quæ causa efficiens est iusticiæ nostræ, & quod gratis propter Christum peccata remittantur.

Postea ponunt instrumentalem fidem, quod uidelicet necessarium sit illa credere, quod propter Christum gratis diuina misericordia peccata remittantur. Ita pontificij fidem quidem ponunt, sed qualem intelligant fidem, sequentia declarant.

2 Mox subiicitur qualem intelligant fidem, uidelicet, quæ sit sine fiducia misericordiæ diuinæ & sine certitudine R. P. Sic enim in capite sequitur: Nemini tamen fiduciam & certitudinem remissionis peccatorum suorum iactanti & in ea Sola quiescenti peccata dimitti uel dimissa esse dicendum est.

Hic quod altera manu dederunt, altera denuo eripiunt, nec fidem tantum ueram repudiant, sed etiam causam efficientem pedibus conculcant.

Primum enim adimunt fidei, quam initio concesserunt, fiduciam. Adimunt & certitudinem R. P. Talem ergo fidem necessariam dicunt, quæ sit sine fiducia, sine certitudine, sine firmo assensu.

Fides autem sine fiducia, sine certitudine, sine assensu firmo, nuda tantum, generalis, historica
atq;

atq; adeo Diabolica est fides. Quæ opinio si uera est, nihil diabolis ad iustitiam impetrandam deest, cum in ipsis historiae noticia multo sit excellentior, quam in ullo homine esse potest. Illud autem desideratur in Diabolo, quod etsi norit totam historiam Christi, & certo statuat ueram esse promissionem, tamen sibi in specie eam applicare & fiduciam in hanc promissionem collocare non potest. Ac sicut Diabolus specialem hanc fiduciam in Christum collocare nullo modo potest, ita etiam filijs suis dilectis Papis non permittit, ut degenerent à patre suo Diabolo, neuè fiduciam in Christum collocent, certoq; R.P. se per Christum accipere sperent. Atq; hinc cuius sint ipsi filij, perspicuum est.

Hæc diligenter obseruanda sunt, ut intelligamus, quomodo ludant Pontificij usurpantes scripturæ uerba, cum genuinum uerborum sensum adeo non ferant ut & igne, & laqueo & gladio persequantur. Sicut Crocodilus uocem humanam nonnunquam imitari scribitur, ut hac ratione allectos deuoret: Ita ipsi Ecclesiæ uerba nonnunquam sonant, ut simpliciores deceptos deglutiant. Concedunt fidem necessariam esse, non quidem illam, quam Prophetæ, Christus & Apostoli docuerunt, sed quam Diabolus in Ecclesiam malignantium introduxit.

Conce=

Concedunt fidem tantum generalem, histo-
riam, incertam, dubiam, diabolicam. Fidem ve-
ram, certam, firmam, specialem, quæ sibi promissio-
nem applicat & certo statuit sibi quoq; peccata re-
mittere, eam damnant & longissime ab omnium pio-
rum cordibus remotam volunt.

Volunt igitur tantum qualemcunq; historie
noticiam esse, certo autem assentiri verbo Dei, cer-
to statuere promissionem esse veram, vniuersalem,
omnibus credentibus communem & salutarem, fir-
ma fiducia in promissione acquiescere, id vero non
permittunt. Ponunt misericordiam Dei, sed ana-
themate prohibent, ne quis confidat in misericordia
Dei.

Non aliter faciunt, quam si quis thesaurum
monstret exiniium & tamen capitis periculum mi-
nitetur, si quis vel attingat, vel vnum teruncium
inde auferat. Nec tantum veram fidem ex Eccle-
sia proscribunt, sed etiam Christum cum omnibus
suis beneficijs conculcant & tanquam latrones &
raptores diuinitatis Christum debito honore spo-
liatum inclementer tractant.

Ponunt quidem propter Christum peccata
dimitti, sed addunt acquiescenti in sola fiducia ne-
mini peccata dimitti vel dimissa esse. Nolunt sola
misericordia Dei niti. Nolunt solo Christo & ei-
us beneficijs niti. Alia habent, vt opinantur, me-

lora & firmiora praesidia, quibus in iudicio Dei
niti possint. Quid hoc aliud est, quam spoliare
Christum debito honore, imo repudiare Deum,
misericordiam Dei, Christum & omnia beneficia
Christi?

Hæc est orthodoxa & Catholica illa Ponti-
ficiorum de Iustificatione doctrina, ad quam om-
nes homines vel anathemate cogere conantur.

Docent peccata dimitti gratis misericordia
divina propter Christum, sed neminem tamen un-
quam repertum esse, cui in sola fiducia misericordiae
acquiescenti peccata sint dimissa.

Deinde docent necessarium esse credere, hoc
est, nosse historiam, sed fiduciam nullo modo in mi-
sericordia Dei collocandam esse.

3 Addunt rationem quamobrem certam fiduci-
am in Christum damnent. Quia inquiunt, apud
haereticos & Schismaticos fiducia potest esse vana
& ab omni pietate remota.

Quam stulta & absurda hæc sit ratio vel
infantes propemodum animadvertere possent.
Fiducia apud haereticos potest esse vana.

Ergo omnis fiducia est vana.

Sed de hac ratione infra dicetur.

4 Sicut fiduciam tanquam inanem, vanam ab
omni pietate remotam, haereticam & schismaticam
repudiant: Ita in antithesi dubitationem ponunt, &
ita

ita quidem vt inter virtutes eam numerent atq;
adeo non vltimo loco, sed inter precipuas & maxi-
mè necessarias atq; salutare virtutes. Negant
enim asserendum esse, quod oporteat eos, qui etiam
vere iam iustificati sunt, absq; vlla omnino dubita-
tione apud semetipsos statuere, sese esse iustificatos.

Volunt ergo iustificatos non credere, quod
sint iustificati, sed dubitare vtrum sint iustificati vel
non iustificati, vtrum sint in gratia vel sub ira Dei.
Vtrum futuri sint participes vite eterne, vel
eterne damnationis. Hoc est, cum iam beneficium
gratuite remissionis peccatorum nobis ex immensa
misericordia Dei collatum est, tamen nequaquana
statuendum est, quod sit collocatum, sed dubitan-
dum, quasi non sit collatum, quasi nihil beneficij
a Deo acceperimus, quasi non sit nobis propicius,
quasi nos abiecturus nihilo minus sit in eternas
poenas.

Hec scilicet doctrina ad gratiarum actio-
nem inuitabit egregie. Quomodo pleno pectore
gratias Deo agere possumus pro immensis benefi-
cijs, si dubitamus, vtrum aliquid beneficij ab eo ac-
ceperimus?

Si quis princeps pauperi donans centum au-
reos, iubeat eum ex hac munificentia iudicare de
sua erga ipsum liberalitate.

B

Pauper

DEFENSIO FIDUCIA

Pauper autem quamuis verba principis audiatur, munus oculis suis coram aspiciat & ambabus manibus accipiat; dicat tamen se dubitare de principis liberalitate, de exhibito beneficio & se neque scire utrum certum sit, quod beneficium accepert vel non accepert.

Hic inquam an non insigni contumelia liberalissimum principem affecerit & suam ingratitudinem strenue declarauerit?

In politicis turpissimum est non agnoscere beneficia et dubitare de voluntatibus eorum qui nos beneficijs exornant. Deinde non prestare debitam gratitudinem. At isti in spiritualibus, ijs q; maximis beneficijs iubent dubitare tanquam incertum sit, utrum aliquid beneficij a Deo accipiamus vel non accipiamus. Illa dubitatio de accepto beneficio, quid aliud est quam species mendacij & iniusticie?

Ac reuera mendaces ac iniusti & contumeliosi in Deum sunt, qui de exhibito iam iustificacionis beneficio dubitant.

Ut clarius dicant, quod volunt, addunt, neque hoc asserendum vel docendum esse in Ecclesia, neminem a peccatis absolui, & iustificari, nisi eum, qui certo credat se absolutum & iustificatum esse? In antithesi ergo contendunt, Aliquos absolui a peccatis & iustificari, qui non certo credunt se absolutos

absolutos & iustificatos esse, hoc est, etiamsi dubitent, tamen nihilo minus iustificari. Sicut igitur in proxima propositione postulant dubitationem in ijs, qui iam iustificati sunt: Ita nunc subiiciunt absolutionem à peccatis & iustificationem continere dubitantibus de gratia Dei & non illis, qui certo credunt se absolutos & iustificatos esse. Tollunt igitur fidem ex Ecclesia & gehennam minuantur credentibus, quibus Deus gratiam suam & vitam eternam pollicetur. Econtra promittunt illi vitam eternam dubitantibus & incredulis, quibus Deus eternam damnationem comminatur.

Tribuunt dubitationi, quod tribuendum erat fidei, & adimunt fidei, quod adimendum erat dubitationi. Faciunt dubitationem instrumentum iustificationis & fidem instrumentum seu medium condemnationis. Invertunt & pervertunt totam doctrinam iustificationis & aliam sibi fabricant, quæ cum verbo Dei ex diametro pugnat.

6 Postquam fidei ademerunt, quod absolutio à peccatis & iustificatio non credentibus, sed dubitantibus debeatur, iam hoc etiam detrahunt, quod absolutio & iustificatio non sola fide perficiatur. Negant igitur Solam fidem esse instrumentum apprehendens iusticiam & alia substituunt media

atq; instrumenta, per quæ se participes vite futu-
ros somniant.

7 Quamvis nolint certo credendum esse, vtrum
quis iustificatus sit & expresse iubeant dubitare de
iustificatione, tamen addunt, eum qui dubitat, v-
trum à peccatis absolutus & iustificatus sit, & et-
iam si non credat hoc, tamē propterea non dubitare
eum de promissis Dei, de mortis & resurrectionis
Christi efficacia. Dubitat igitur incredulus & non
dubitatur. Non dubitat de promissis Dei & de mortis
& resurrectionis Christi efficacia: dubitat autem
vtrum ipse à peccatis absolatur et iustificetur.

8 Addunt igitur hanc distinctionem, quod de
Dei misericordia, de Christi merito & de sacra-
mentorum virtute & efficacia dubitare nemo pius
debeat. Econtra quod dubitare possit de sua gra-
tia, hoc est, an ipse particeps fiat misericordie Dei
& meriti Christi, an virtus & efficacia sacramen-
torum etiam ad se pertineat.

Hic denuo inculcatur, quod antea dictum
est, docent tantum generalem fidem & specialem
damnant. Concedunt generaliter credendum esse
Deum esse misericordem, Christū meritum esse in-
ficiam, sacramenta esse efficacia, sed in specie non
esse hæc credenda.

Non debere quem libet ad suum individuum
applicare promissionem misericordie & statuere
se

se etiam participem fieri misericordiae Dei & meriti Christi, in se etiam efficacia esse sacramenta. In genere esse credendum: in specie vero esse dubitandum. Generaliter misericordiam Dei esse certam, sed specialiter applicationem esse incertam. Generalem igitur fidem permittunt & specialem dubitationem postulant.

9 Causam simul implicant, cur specialis dubitatio sit necessaria. Quia, inquiunt, quilibet dum se ipsum, suamq; propriam infirmitatem & dispositionem respicit de sua gratia formidare & timere potest.

Hoc est, etsi in genere Deus misericors & Christus saluator & sacramenta efficacia sunt, tamen in specie, quia nos infirmi & ad gratiam accipiendam indispositi sumus, formidare & timere possumus, an etiam NOBIS infirmis & indispositis misericordiae Dei, meritum Christi & efficacia sacramentorum prodesse possit. Volunt igitur, ut non ad Dei gratiam, sed ad nostras qualitates, dignitatem, firmitatem, dispositionem & preparationem respiciamus, ac si animaduverterimus in nobis qualitates dignas, opera & merita digna, dispositionem & preparationem sufficientem, tum primum de iustificatione statuendum esse, quod praecipunt ipsi. Cum vero illa non deprehendimus in nobis satis digna & sufficientia, dubitandum

esse de speciali gratiæ diuinæ applicatione. Non igitur iustificatio in gratia Dei & merito Christi sed in nostra dispositione, preparatione, qualitatibus, dignitatibus, & operibus constituitur. Atq; hac antiquus viridi latet anguis in herba. Hoc est quod totum Pontificij regnum crepat, non gratis nos iustificari, sed proprijs meritis. Obseruetur quoq; vox timere potest, non dicunt timere debet, & tamen dubitationem anathemate postulant.

Atq; ita promissionem Euangelicam transformant in legalem, categoricam in Hypotheticam & conditionem nostræ dignitatis & perfectionis annectunt, quæ longissime à promissione Euangelica remota esse debet. Quia gratuita est, nostræ perfectionis conditio non requiritur. Iugum sibi imponunt, quo per meritum Christi liberati erant. Atq; ita Euangelium in legem penitus transmutant cum pernicie & sua & aliorum.

10 Subiungitur & alia causa specialis dubitationis. Quia inquirunt: Nullus scire valet certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum. Affirmant igitur vniuersaliter, neminem ex fide posse certum esse, an sit Dei gratiam consecutus, cum ob illam ipsam causam gratuita promissio proponatur, vt fide eam apprehendentes certi simus de gratia Dei.

Hec

Hæc ex capite nono de Papistica dubitatio
ne colligi possunt. Postea in sequentibus capitibus
plura adiunguntur, quæ ipsa quoq; huc annumerabis
mus.

11 In capite 12. ponitur titulus: Prædestina
tionis temerariam præsumptionem cauendam esse.
Fiduciam igitur temerariam prædestinationis præ
sumptionem esse censent, ac Postea in capite illo
sequitur: Nemo quoq; quam diu in hac mortalita
te viuitur, de Arcano diuinæ prædestinationis
Ministerio vsq; adeo præsumere debet, vt Cer
tò statuatur se omnino esse in numero prædestinato
rum, quasi verum esset, quod iustificatus, aut am
plius peccare non possit, aut si peccauerit, certam
sibi resipiscenciam promittere debeat.

Volunt igitur Christianos non confugere ad
Reuelatam Dei voluntatem, ad promissionem
per Prophetas, Christum & Apostolos ex arca
no sinu patris prolatam, sed vt disputent secum
de arcana voluntate Dei, de arcano prædesti
nationis mysterio, vtrum sint prædestinati, vel
non prædestinati. Ac intempestiue miscent doctri
nam de prædestinatione iustificationi ac ita qui
dem, vt in perpetuas dubitationes abducant con
scientias afflictas & eas in immenso illo &
profundissimo dubitationum mari submergant &
suffocent.

Nec considerant aliud esse arcanum myste-
rium Dei & reuelatam voluntatem Dei. Habemus
expressum verbum in quo voluntas Dei Euange-
lica reuelata est, secundum quam iubemur cum fi-
ducia accedere ad thronum gratiae, & fiducia mi-
sericordiae diuinae certam spem vitae aeternae ex-
pectare. Nec opus est nobis speculari de voluntate
non reuelata. Haec voluntas reuelata est, quod
omnes credentes verè debeant participes fieri vitae
aeternae, non secundum suas qualitates, sed secun-
dum gratuitam misericordiam Dei. Huic inniten-
dum est sine ulla dubitatione.

12 In eodem capite addunt hanc dubitationis
causam, quod nemo de salute sua certus esse possit,
nisi specialem aliquam reuelationem acceperit.
Nam (inquiunt) nisi ex speciali reuelatione sciri
non potest, quos Deus sibi elegerit. Haec quoq; opi-
nio falsissima est. Non debent Christiani peculiare
reuelationes expectare sicut Enthusiastae raptus
suos fingunt, sed verbo reuelato inniti & ei acqui-
escere debent.

13 In cap. 13. hanc adducunt causam: perse-
uerantiae munus non in hominis, sed in Dei potesta-
te constitutum esse. Ideoq; hominem non posse
absoluta certitudine sibi aliquid polliceri. Item alle-
gant quaedam dicta: Qui se existimant stare, vide-
bunt ne cadant.

Item

CONTRA DVBI. PONTI.

Item cum timore operentur salutem suam
in laboribus, &c.

Item in spem gloriæ & nondum in gloriam
vocatos esse.

Item adhuc versari nos in pugna cum carne,
mundo et diabolo, in qua non fieri possint victores,
nisi cum Dei gratia.

Item si secundum carnem viuant, morituros
&c. Hæc & alia tanquam dubitationis fundamen-
ta allegant.

14. In cap. 15. Affirmant quolibet peccato mora-
tali amitti gratiam, sed non fidem.

Talem igitur fidem fingunt, quæ cum pecca-
to mortali stare possit.

15. Tandem quasi probe confirmata dubitatio-
nis opinione anathemata cumulant, ac canone 13.
dicitur. Si quis dixerit: omni homini ad remissi-
onem peccatorum assequendam necessarium esse,
vt credat certo & absq; vlla hæsitacione propriæ
infirmatis & indispositionis, peccata sibi remissa
esse, anathema sit.

Canone 14. Si quis dixerit hominem a pec-
catis absolui ac iustificari ex eo quod se absolui &
iustificari certo credat aut neminem verè esse iusti-
ficatum nisi qui credat se esse iustificatum & hac so-
la fide absolutionem ac iustificationem perfici:
anathema sit.

Canone

DEFENSIO FIDVCIA

Canone 15. Si quis dixerit hominem rena-
tum & iustificatum teneri ex fide ad credendum,
se certo esse in numero prædestinatorum, anathe-
ma sit.

Canone 16. Si quis magnum illud vsq; in fi-
nem perseverantiæ donum se certo habiturum ab-
soluta & infallibili certitudine dixerit, nisi hoc
speciali reuelatione didicerit, anathema sit.

Hactenus ex decretis concilij Tridentini
ostensum est, quæ sit Pontificiorum de dubitatione
sententia, quibus rationibus eam suffulcire conen-
tur, & quæ anathemata in eos vibrent, qui certam
in credentibus fiduciam requirunt.

Eadem est sententia Andradij, qui vt inter-
pres concilij suas passim declarationes addit.

Ac primum quid sibi velint, ostendit, quan-
do indispositum ad gratiam aliquem esse dicunt.
Euangelium, inquit, docet eos, qui sincera fide &
ardenti caritate Deum prosequuntur, consequi
iustificationem: An vero ea omnia habeam quæ ad
iusticiam comparandam sunt necessaria, Euangeli-
um minime asserit.

Coniungit fidem & caritatem & per hæc
iusticiam contingere hominibus asserit, sed ita, si
quis habeat in seipso omnia quæ ad comparan-
dam iusticiam necessaria sunt, si præcesserit talis
& tanta

et tanta dispositio, preparatio et dignitas, que
sufficiat ad comparandam iusticiam.

Item fides mea potissimum debet in Christo
querere, ut ego saluer. An vero eam operam ad
iusticiam consequendam, quam oportebat, adhibue-
rim, ex fide non accepimus.

Item ego nulla ratione dubito, mihi ad iusti-
ciam aditum patere, si sincera fide veraq; poeniten-
tia ad diuinæ gratiæ thronum accessero, sed an
id verè et integrè aliquando præstiterim, constare
mihi recte nunquam potuit.

Item multa sunt peccata ipsis etiam peccato-
ribus adeo occulta, ut illa interno scire nullo modo
possint. Cum igitur nemo scire possit, an aliquo
sit crimine implicatus, cuius nulla ratione sit con-
scijs, quomodo certo credere potest, se iam esse iusti-
ficatum.

Adducit dictum Cypriani de quo infra di-
cetur.

Item Spem fallere posse.

Spem habere aliquam dubitationem con-
iunctam et implicatam.

Sic concedit Andrædius iustificationem con-
tingere credenti sed nemini applicari nisi satis ad
eam suscipiendam sit dispositus, nisi satis habeat
operum, nisi satis magna sit operum præstantia,
nisi preparatio sit sufficiens, nisi omnia opera poe-
nitentiæ

DEFENSIO FIDV CIA

nitentie verè & integre præstiterit, quæ ad suffi-
cientem præparationem requiruntur.

Relinquit igitur & hic conscientias in dubi-
tationibus quibus oppressæ in æternum exitium
præcipitantur.

Iesuitæ dicunt, spei proprium esse posse fallere.
Ideo spem incertam & fidem dubiam postulant.

Eandem sententiam Petrus Maluenda Hispa-
niæ Caroli V. concionator & prouincialis in infe-
riori Germania defendere conatus est in colloquio
Ratisbonensi anno 46. sicut ex actis colloquij Ratis-
bonensis apparet, vbi hæc verba recitantur.

Etsi certum sit omnia peccata, quæ vllò vn-
quam tempore remissa sunt, aut remittuntur per
sanguinem propiciationis remitti: tamen cum quis
firmiter & certò statuit sibi esse remissa peccata,
non habens conditionis suæ & infirmitatis ratio-
nem, iudicio magis temerario, quam scripturæ au-
toritate ducitur.

Et Louanienses. Fides, quæ quis firmiter
credit, & certò statuit, propter Christum sibi re-
missa esse peccata, seq; possessurum vitam æternam,
nullum habet in scripturis testimonium, imo e-
dem aduersatur. Etiam si firma & certa sit ex-
pectare debemus, in hac quidem vita per Sacra-
mentum

mentum Baptismi et penitentiae, Remissionem peccatorum, in seculo autem futuro vitam eternam.

Lutherus Tom. 1. Ienensi fō. 576. articulo 9. ex propositionibus Louanienſium.

Aliqui per ſimilitudinem dubitationem perſuadere conantur. Sicut enim pater, inquiunt, ſuam beneuolentiam erga liberos & ſeruos nonnunquam diſſimulat, ne ſecuri ſiant, Ita Deus ſuam gratiam non vult eſſe certam, ne credentes ſecuri ſiant. Sed ea ſimilitudo nec promiſſionis, nec fidei certitudinem euertit, ſicut ex loco confirmationis apparebit.

Alphonſus de caſtro Zamoreniſis in libris contra hæreſes lib. 7. f. 136. in hæreſi tertia. Vbi aſſerit hæreſin eſſe doctrinam Lutheri de certitudine fidei.

Tertia hæreſis docet, omnem hominem inſtutum ſcire ſe eſſe in gratia & eſſe certum de ſua iuſticia.

Hofius Cardinalis.

Ex quo videre licet, quam falſum ſit Lutherani illud Axioma: Cuius homini ad peccatorum remiſſionem conſequendam eſſe neceſſarium, vt firmiter, credat certog; ſtatuat, abſq; vlla hæſitatione propriæ infirmitatis, & indiſpoſitionis eſſe peccata ſibi remiſſa.

Nulla

Nulla potest esse apud Deum maior abominatio, quam sit hereticorum tanta præsumptio.

Idem de autoritate scripture fā. 218.

Noli putare Brenti, quod sine causa Deus, sicut extremi iudicii diem ita iustificationem quoque nostram, gratiaque consecutionem nobis non esse certissimam voluerit, imbecillioribus enim ista certitudo superbia quaedam esset occasio. Nam si quis persuasum habet, apud Regem aliquem seu principem se esse in gratia, quantūlibet animi sui affectionibus imperare sciat, effugere tamen vix potest, quin efferatur animus. Estne veri simile quod quivis de vulgo, si certe scire queat, se esse in gratia apud Deum, ab hoc elationis crimine sibi cauere possit.

Idem de hæresibus nostri Temporis

fā. 23.

Ita ut docere, necessarium esse unicuique ad salutem consequendam, ut firmiter credat, certoque statuatur, sibi propter Christum peccata esse remissa, se esse in gratia Dei, se certo possessurum regnum coelorum, nisi aliud sit quam docere, nullas esse gehennæ poenas impijs constitutas.

Probant eandem opinionem et ex vetustioribus.

Lyra in Ionam cap. 3.

Omnia in futurum seruantur incerta, tunc enim manifeste videbitur quos diligit et quos odit, et licet

Et licet homo non possit scire certitudinaliter de seipso & multo minus de alio, uia humana, utrum sit dilectus à Deo, an non, potest tamen habere aliquam coniecturam, utpotè si non sit peccati mortalis sibi conscius & ad implendum Dei mandata sit uoluntarius. Potest etiam scire certitudinaliter reuelatione diuina, sicut reuelatum est aliis quibus Sanctis ex speciali gratia ad eorum consolationem.

Thomas de Aquino, fingit Pauli certitudinem ex peculiari reuelatione esse.

Burgensis Psalmo 139. Nullus scit de lege communi certitudinaliter se esse in gratia.

Non immerito igitur nostri hanc opinionem Papistis obijciunt, cum in eorum decretis & interpretibus passim reperiantur. Lutherus in Epist: ad Gal. cap. 4. Tomo 4. Ienensi 122. Hec dico pro confutanda Sophistarum & Monachorum perniciosa doctrina quam docuerunt & statuerunt, uidelicet, neminem certo posse scire, etiamsi pro uirili sua bene opretur & in culpate uiuat, utrum in gratia sit. Et ista sententia uulgatissima & receptissima fuit principum & Articulus quidam fidei in toto Papatu, quo doctrinam fidei prorsus obruerunt, fidem euerterunt, conscientias perturbauerunt, Christum ex Ecclesia sustule-

sustulerunt, omnia beneficia & dona spiritus sancti
 et obscurarunt & abnegarunt, uerm cultum Dei
 abrogarunt, idolatriam contemptam & blasphemiam
 Dei in cordibus hominum crexerunt. Nam
 qui de uoluntate Dei erga se dubitat, & non certo
 statuit, se esse in gratia, is non potest credere,
 se habere remissionem peccatorum, se Deo curae
 esse, se posse saluari.

Ibidem. Abst, aiunt, ut certo statuam, quod
 sim in gratia, quod sim sanctus, quod habeam spi-
 ritum sanctum, etiamsi sancte uiuam, & omnia
 faciam. Hanc impiam opinionem, inquit, qua to-
 tum regnum Papae nititur, ut nocentissimam pe-
 stem uos iuniores fugite. Quia ea nondum imbu-
 ti estis. Nos senes in ea a puero educati sumus,
 tamq; ita imbibimus, ut coaluerit in imis uisceri-
 bus cordis nostri. Ideo non minore labore disci-
 mus eam, quam fidem discimus.

Ex his intelligi potest, quae Papistarum de du-
 bitatione, quam ut necessariam in iustificatione
 sublata fiducia postulant, sit sententia.

CAPVT II.

De nostra sententia, & quis sit sta-
 tus inter nos & Ponti-
 ficios.

Ponti-

Pontificij docent non certo statuendum sed dubitandum esse, utrum credens sit in gratia, utrum habeat Deum propitium, utrum habeat spiritum Sanctum, remissionem peccatorum, utrum sit iustificatus coram Deo.

Nos contra docemus non esse dubitandum, sed certo statuendum, quod credens sit in gratia, quod habeat Deum propitium, quod sit iustificatus coram Deo, propter Christum.

2. Illi hanc fiduciam dicunt Hereticam & schismaticam. Nos contra dicimus eam esse orthodoxam & cum scriptis Prophetis & Apostolicis consentaneam.

3. Illi dicunt nemini peccata dimitti uel dimissa esse, qui certa fiducia in promissione & beneficijs Christi acquiescit.

Nos contra docemus omnibus certa fiducia in promissione & Christi beneficijs acquiescentibus peccata dimitti, dimissa esse, & donec Ecclesia durabit, dimittenda esse.

4. Illi docent fidem generalem, nos specialem.

Illi a fide excludunt firmum assensum & fiduciam certam, nos includimus & dicimus sine fiducia non esse salutarem fidem.

Illi fidem historiae, nos applicationem docemus.

5. Illi iustificationem adimunt certo credentibus, eam ipsam ob causam, quod se absolutos &

iustificatos credant. Nos docemus hoc unicum esse instrumentum, quo absolutio à peccatis & iustificatio apprehenditur.

6. Illi docent in genere de promissis Dei, de efficacia mortis & resurrectionis Christi non dubitandum esse, sed in specie de applicatione ad indiuidua dubitandum esse. Nos contra docemus, de neutro dubitandum esse.

7. Illi anathemate damnant certo statuentes se iustificatos esse. Nos contra eos à peccatis absolutos esse affirmamus, qui se iustificatos esse certo statuunt.

8. Illi dubitationem inter uirtutes numerant. Nos blasphemiam in filium Dei esse dicimus.

Hec obseruanda sunt, ut qui status disputationis sit, animaduerti queat. Multa enim Papistæ miscnt, ut confusis materijs statum transferant aliò.

Ita obijciunt fidem hæreticorum.

Nos non de fide hæreticorum disputamus, qui impijs opiniones cum uerbo Dei pugnantes amplectuntur.

Nec de fide Hypocritica seu de Epicurea persuasionem, quæ scelerum impunitatem promittit illis, qui in peccatis contra conscientiam perscuerant.

De

CONTRA DVBI. PONTI.

De hac fide hypocritica, seu de epicurea per-
suasione, quando homines scelerati perseveran-
tes sine ulla poenitentia in sceleribus contra con-
scientiam, statuunt sese nibilo minus iustos esse co-
ram Deo, disputant Pontificij & contendunt ma-
gnis clamoribus, impoenitentes hypocritica illa fi-
de non iustificari & accusant nostras Ecclesias,
quasi doceamus, hominibus sceleratissimis, & in
peccatis contra conscientiam perseverantibus
cerò statuendum esse, quod uerè sint coram Deo
iusti & quod peccata contra conscientiam iustifi-
cationem nibil impendant. Hec quam atrocia sint
mendacia, nemo non uidet. Dicunt aduersarij,
sed non probant. Monstrent nobis certa loca in
scriptis eorum, qui puritatem doctrinæ in lucem
reducerunt, ubi docuerint Hypocritas & Epi-
cureos perseverantes in sceleribus contra consci-
entiam cerò statuere debere, quod uerè sint corā
Deo iustificati. Non poterunt autem monstrare
huiusmodi paradoxa, cum nostra doctrina de fide
ex diametro cum impia & blasphema illa opinio-
ne pugnet. *Coniungimus enim doctrinam de fide cum do-*
ctrina de uera contritione, de agnitione peccato-
rum, qua homo agnoscens sua peccata uerè expa-
uescit & dolet de peccatis admissis. Postea uerò
fide seu fiducia misericordiae diuinæ sese erigit &
statuit

statuit sibi pœnitenti & peccata agnoscenti peccata condonari, non quidem propter contritionis dignitatem & sufficientiam, sed propter sufficientiam $\lambda\upsilon\tau\gamma\omicron\pi$, passionem, mortem & preciosum sanguinem Iesu Christi. Ac quia impossibile est ueram fidem esse sine fructibus, docemus ex hac fide sequi omnis generis bona opera, sicut fructus ex bona arbore necessario sequuntur & quatenus bona opera non sequuntur, affirmamus fidem falsam & Hypocriticam esse. Ita non minus epicuream persuasionem quam academicam dubitationem repudiamus. Vtraque enim extrema uitiosa & hominum saluti pernicioſa sunt. Hec cum in omnibus propemodum pagellis ad tedium usque inculcentur, & in singulis fere concionibus repetantur, quid opus erat aduersarijs, ut hunc tam atrocem nobis colaphum impingerent. Scripsit hoc tempore Martinus Eisengrein pontificius quidam Lupus, prolixum commentum, in quo nostras Ecclesias hoc nomine criminatur, quasi in ijs doceatur fides hypocritica & Epicurea & magnificis uerbis declamitat, nec in uerbo Dei, nec in Patribus reperiri talem doctrinam; ubi fidei nude, infructuose, hypocritica & Epicurea tribuatur iustificationis certitudo. Frustra autem in nostras Ecclesias debacchatur. Quia & nos talem persuasionem acerrime damnamus & ex meliori

melioribus & firmioribus fundamentis scripturæ
& patrum demonstramus, frustra Epicureos im-
pœnitentes sperare salutem. Sed neq; hoc præ-
tereundum, cur hanc calumniam nostris Eccle-
sijs impingant. Docuerunt hætenus pontificij,
dubitandum esse de gratia Dei & nullo modo cer-
tò statuendum esse, quod credentes sint in gratia.
Et in proximo concilio etiam sub anathemate il-
lud dogma repetitum est.

Cum autem hæc opinio adeo pudenda sit, ut
nullo modo propugnari ulla ratione possit, pro-
silit iam Lupus iste, Romanarum Vulpecularum
Procurator, & constanter negat pontificios un-
quam docuisse illam dubitationem, quam nostri
ex certis scripturæ fundamentis refutant & ni-
hilo minus constanter defendit decretum Triden-
tinum ut canonem uerè Catholicum, sed addit,
non sic intelligendum, ut uerba sonant, sed hoc
modo, quod uidelicet Epicurei non debeant cer-
tò statuere se esse in gratia. Talibus esse dubi-
tandum, non illis, qui ueram habeant fidem
Catholicam. Et strenuè postea & prolixè in
nostros debacchatur. At nos docemus, neutri
dubitandum esse, nec pœnitenti, nec impœni-
tenti. Pœnitentes enim certò statuere de-
bent quod sint in gratia. Impœnitentes & Epi-

curei uerò certò statuere debent, quod sint extra gratiam. Ac sicut illis de gratia: ita his de ira Dei nullo modo dubitandum est. Verè enim Deus pœnitentibus misericors est & uerè impœnitentibus irascitur. Stultissima igitur ista aduersari-
orum opinio est, siue de pœnitentibus, siue de im-
pœnitentibus loquantur. Nec sic docendi sunt homines, quod impœnitentibus dubitandum sit, utrum sint in gratia. imo sic docendi sunt, quod certò statuere debeant, quod uerè sint extra gra-
tiam. Quod sint sub ira Dei, sub maledictione, sub potestate Diaboli & æternæ mortis, & quod in æternum non sint habituri Deum propitium, nisi resipiscant & uerè pœnitentiam agant, sicut Baptista inquit: Ad radicem arboris securis po-
sita est. Agite pœnitentiam & credite Euange-
lio, &c.

Cum igitur nos fidem hypocriticam & Epi-
cuream, seu uanam de gratia Dei persuasionem
constanter damnemus, & ceu pestem ex nostris
Ecclesijs exterminemus, frustra illi statum trans-
ferentes, tenebras hominum oculis offundere &
nos de illa opinione suspectos reddere conantur.

Nec de perfectione uel imperfectione fidei di-
sputamus, sed hoc tantum affirmamus, quod fides
uera, quæ nititur merito Christi sit instrumentum
iustificationis, & quod in hac fide requiratur fir-

mus

CONTRA DVBI. PONTI
mus assensus & certa fiducia secundum scripta
Prophetica & Apostolica.

CAPVT III.

Cur Pontificij hanc sententiam de
dubitatione tam acriter
propugnent.

GRauissimas suæ defensionis habent causas.
Quia dubitatio fundamentum est, quo to-
tum regnum pontificium nittitur. Destructo hoc
fundamento totus ruit Papatus.

Hæc est seminarium infinitorum errorum,
sentina & cloaca, ex qua promanarunt infinitæ
sordes cultuum electitiorum contra uerbum Dei.
Hæc radice præcisa, flaccebit et emoritur regnum
Antichristi, & minuuntur reditus maximi, qui ex
hac inundatione colligebantur.

Id autem animaduerti inde potest. In Chri-
sto proposita est certa Salus, quæ sine ulla dubi-
tatione omnibus contingit, qui eam firmo assensu
apprehendunt, & certa fiducia sibi applicant, id
quod omnes Prophetæ, Christus ipse & Apostoli
tam clarè docent, ut uel luce meridiana sit clarius,

nulla alia ratione remissionem peccatorum, iusticiam & uitam eternam impetrari posse.

Vbi autem hæc doctrina docetur de certitudine R. P. & de fiducia applicante sibi in specie promissionem Euangelij & beneficia Christi & certo statuente SIBI etiam prodesse mortem & resurrectionem Christi, ad SE etiam efficaciam horum beneficiorum pertinere, Ibi conscientia tranquillissime acquiescit in promissione misericordie diuinæ & in merito Christi unici saluatoris & redemptoris nostri, & certa est, se in Christo omnes thesauros sapientiæ & scientiæ & diuitias æternorum bonorum inuenire, nec circumspicit de alijs remedijs, contra peccati uenenum & morsus ueteris serpentis, sed acquiescit in unico medico Iesu Christo, qui uenit sanare animas nostras, qui ideo carnem nostram assumpsit, ut destrueret opera Sathane & liberaret nos a peccatis.

Hic si Moses cum sua Lege accedat postulans perfectam obedientiam, territans conscientias, minitans æternam maledictionem, conscientia tranquilla & quieta in Christo, remittit Moysen ad Christum, qui ΧΥΓΕΩΡ pro peccatis nostris factus est, qui legi perfectam obedientiam præstitit & pro peccatis nostris satisfecit.

Si

CONTRA DVEI. PONTIFI.

Si accedant Pontificij, & uarios comminiscantur cultus electicios, conscientia respondet, non sibi opus esse talibus cultibus. Sufficere sibi meritum Christi. In eo se acquiescere. Non se eger ullius creaturæ auxilio uel Angelorum uel Hominum, præter unicum Mediatorem Christum.

Talibus conscientijs, quæ in Christo certam ἀλγοφονίαν habent, frustra concionatur Diabolus & Mundus, & oleum atq; operam perdunt Pontificij.

Diabolus igitur per Pontificios hoc unicum egit, ut hanc fidei certitudinem, hanc fiduciam, hanc ἀλγοφονίαν, hanc παρρησίαν, ut Apostolus appellat & hoc σθένος Ius κρίσεως ut ad Coll. 2. dicitur, euerteret & in eius locum dubitationem impiam & blasphemam substitueret.

Vt autem dubitationem in Ecclesiam introduceret Diabolus, primum conscientias ab Evangelio abduxit ad legem, hoc est, à gratuita misericordia Dei & à merito Christi ad propriam dignitatem. Et si enim pontificij concedunt in Christo salutem proponi, neminem tamen ad suscipiendam gratiam idoneum esse affirmant, qui non sufficienter sit dispositus & præparatus.

Hoc nihil aliud est, quam affirmare, non proponi certam gratiam in Evangelio, in misericordia

dia Dei & in sacrosancta passione Iesu Christi,
sed salutem in lege & in proprijs operibus que-
rendam esse.

Si quis enim querat, quomodo se preparare
debeat, ut sufficienter dispositus sit ad suscipien-
dam gratiam, respondent Pontificij, requiri ut
uerè & integrè præstet omnia Opera
pœnitentie & caritatis. Hoc quid aliud est,
quam imponere conscientijs iugum totius legis &
præcidere salutem & uitam æternam, nisi quis
omnia opera legis impleuerit? Deinde cripitur
conscientijs cœritudo salutis & adducuntur con-
scientiæ non tantum in perpetuas dubitationes,
sed etiam ad desperationem adiguntur. Cum enim
impossibile sit omnia opera uerè & integrè præ-
stare, nemo unquam statuere potest, utrum satis
operum habeat, sed semper dubitare cogitur, ut
qui nondū uerè, nondū integrè præstiterit omnia.

Secundo. Postquam ab Euangelio ad legem,
à Christo ad Moysen, & à gratia ad propriam
dispositionem abductæ sunt conscientiæ, inde
etiam in alium dubitationis campum longius ab-
ducuntur.

Legis enim impletionem non sufficere ad iu-
stam dispositionem asserunt. Concludunt etiam
omnes traditiones humanas, quas in immensum
cumularunt, seruandas esse. Ac legem quidem
possibilem

possibilem & facilem faciunt, eò quod externa quædam & Pharisaica opera, præsertim secundæ Tabulæ integram legis impletionem arbitrantur. Idcoq; tam facilem, ut ipsi opinantur, ad uitâ eternam aditum nequaquam concedunt, sed alia opera indebita & supererogationis, quæ & supra opera diuinitus in lege mandata, extollunt, postulant.

Ita igitur nulla salutis certitudo ex uniuersa scriptura monstrabitur, cum nec ex Euangelio nec ex lege monstrari possit. Traditiones autem humane supra scripturam, supra legem & Euangelium extolluntur.

Tertio. Abductis conscientijs à uerbo Dei ad traditiones humanas, infiniti cultus electicij & superstitiones sine fine & modo excogitate sunt extra et contra uerbum additis amplissimis promissionibus, quod ex cultibus & superstitionibus humana audacia excogitatis certa salutis spes proponatur. Postea uerò nihilo minus iusserunt dubitare.

Sic uitam Monasticam statum perfectionis dixerunt, atq; in hoc statu certam salutem inueniri gloriati sunt. Ac cum iuuentutem magno studio ad Monasteria illexissent, tanquam ad sanctos ordines & ad certissimum statum salutis, postea dubitare de gratia iusserunt.

DEFENSIO FIDVCIAR

Ita Papa totum genus humanum ad obedientiam sanctæ Romanæ Ecclesiæ uocauit, tanquam ad sanctum statum, in quo possint certo consequi salutem.

Postea obedientes illis legibus iubet dubitare. Sic iaculat sanctitatem legum, ordinum, Regularum, & certo promittit uitam obseruantibus illa. Deinde ubi se diu affligerunt miserrimi homines uigilijs, ieiunijs, iubentur dubitare. Quicquid enim fecerunt, etiamsi se ad mortem usq; regularum obseruatione excarnificassent, tamen ut nondum satis ad gratiam dispositos iusserunt dubitare.

Ita nec in Monachatu nec in alijs ordinibus & regularum obseruationibus ulla salutis certitudo conscientijs relicta fuit, sed dubitandum eis fuit, non tantum quia sine uerbo Dei excogitate erant, sed etiam, quia ita traditiones humanas cumularant, ut impossibilis esset omnium obseruatio. Quia igitur multitudine traditionum ita obruebantur, ut prorsus impossibilis esset omnium obseruatio, necesse fuit hinc etiam sequi dubitationem & desperationem.

Quarto. Quia obseruatio omnium traditionum impossibilis erat, excogitate sunt indulgentiæ, per quas plenariam omnium peccatorum ueniam impetrari afferebant, siue contra Deum, siue contra

contra Papam deliquissent. Grauiora tamen delicta contra constitutiones Papales, quam contra legem diuinam iudicabantur, sicut multa pudenda in Taxa sacre poenitentiariæ recitantur.

Erant autem indulgentiæ institutæ, non ut gratis peccata remitterentur, sed ut peccata pro ratione delictorum pecunijs redimerentur. Atq; hæc quidem Pecuniarum retia fuerunt, quibus totum Mundum pecunijs egregiè emunxerunt.

Ad hunc enim finem dubitationis portentum in Ecclesiam introductum erat.

Quinto. Quia etiam de indulgentiarum sufficientia dubitabant, excogitabant peregrinationes ad sanctos et conscientiæ anxie certam salutis spem quærentes sæpe periculosissimas peregrinationes ad terram sanctam, ad D. Iacobum, et aliò nescio quo suscipiebant. Reuersi ex peregrinatione, quas nonnunquam uel nudis pedibus perfecèrant, conscientias habebant haud quam tranquilliores quam antea, sed ut ille inquit: Incertior sum multo, quam dudum.

Sexto. Ad propulsandam dubitationem excogitatæ sunt etiam Missæ, quæ quotidiane nundinationes erant, institutæ non tam ad pacandas conscientias, quam ad colligendos nummos. Ac ut redditus Missarum copiosiores essent, persuas-

persuadebant pro ratione peccatorum multas celebrandas missas, sicut Pontifici mortuo, nec immerito, ut filio perditionis, per multa celebrantur missæ.

Septimo. Ad propulsandam dubitationem excogitatae sunt etiam intercessionēs sanctorum. Sicut enim à promissione gratuita ad opera legis & inde ad traditiones humanas abduxerunt: Ita etiam ab inuocatione Dei ad sanctorum cultus traduxerunt. Atq; ex eorum intercessione certitudinem gratiæ promiserunt, at ita, ut Altaria, Tempia & Monasteria in honorem sanctorum edificarentur additis foundationibus certorum annuorum reddituum, quibus alerentur Monachi, Sacrificuli, Missarii &c.

Ac in agone constitutis cum per omnem uitam miserrimè conscientiæ excarnificatæ fuissent, omnem morientibus spem salutis & uitæ æternæ certitudinem præciderunt, nisi in testamentis liberaliter donationes ad Missas, Altaria, Tempia & Monasteria instituerentur. Nonnunquam Monachi testamenta morientibus dictarunt, & quos Agros, quæ Prata, quantum Auri & Argenti extorquere uoluerunt, præscripserunt.

Multis persuaserunt, ut exhereditatis liberis omnem substantiam Monasterijs largirentur. Et tamen conscientijs reliquerunt scrupulos dubitationum

tationum, satis ne largirentur & an omnium bonorum largitiones ad impetrandam gratiam sufficerent. Ac non immerito dubitarunt. Quia gratia Dei non emitur pecunia. Nec enim Deus mercator est, qui vitam aeternam pecunijs venalem exponat.

Octauo. Si quis omnes traditiones summo studio seruasset, tamen adhuc dubitandum affirmabant, eo quod occulta aliqua esse possent, quae fortasse ignota essent. Ea non remittit, nisi proijs etiam satis factum esset.

Nono. Ne post mortem quidem tuti ab his carnificibus miseri homines esse potuerunt. Nam non tantum miserrimas conscientias in perpetuis dubitationibus relictas per omnem vitam excarnificauerunt, nec vsq; ad agonem tantum, sed etiam post mortem cadauera depascentes ex heredibus etiam pecunias extorserunt. Finxerunt enim purgatorium, in quod omnes descendere credebantur. Atq; hic animae credebantur detineri & cruciari, donec integrè purgatae essent, praestita integra pro peccatis satisfactione. Ad hanc rem prodesse aiebant preces, eleemosynas, vigilijs & oblationes, quae pro ijs in Ecclesia fierent. Ac tanto citius liberari ex purgatorio animas, quanto plus pecuniarum sacrificulis numeratum erat. Nam gratis & sine

D

pecunia

pecunia nihil fiebat. Ita ne post mortem quidem
dubitationum finis ullus fuit.

Atq; hinc iam apparet, cur fiduciam, quæ certo
statuit credentem ex gratuita Dei misericordia
propter mortem Christi recipi in gratiam, ex Ec-
clesia profligarint. Vbi enim certitudo est remissio-
nis peccatorum ex merito Christi, ibi conscientia
non curat propriam indignitatem, vel ut ipsi lo-
quuntur, propriam indispositionem, sed nititur cer-
tissimo fundamento gratuite misericordiae diuinæ
& beneficiorum Christi, nec sollicita est de nugis et
traditionibus humanis.

Deinde ubi conscientia diuinæ promissioni
acquiescit, ruunt indulgentiæ, missæ, peregrinatio-
nes, inuocationes sanctorum, purgatorium & om-
nes superstitiones pontificiæ.

His autem destructis totum regnum pontifi-
cium euertitur. Subuertuntur columnæ Romanæ
Ecclesiæ. Collabitur thronus papæ. Decrescit auto-
ritas, maiestas, potentia, quæ in infinitum penè ex-
creuerant. Decedunt redditus annui immensi &
multæ auri thonnæ quotannis, sicut stante dubita-
tione ex Germania tantum aliquot auri thonnæ
pontifex quotannis habuit. Ideoq; non immerito
hanc

hanc sui fundi calamitatum deplorant Pontificij.
 Et ob hanc causam & opæ iam φάρακκα Pontificij
 querunt, quibus impiam suam dubitationem, quæ
 amplissimos eis redditus protulit, ornare, pingere et
 fucare possint.

Ac eò impudentia progrediuntur, ut impiam
 illam & blasphemam dubitationem sub virtutis ti-
 tulo venditare & quasi ad salutem necessariam
 postulare ausint. Affirmant enim dubitationem
 modestiam esse summè Deo placentem, si quis de sa-
 lute sua dubitet.

Econtra arrogantes esse, qui certò affirmant
 se in gratia esse apud Deum. Et cum videant im-
 piam illam opinionem Dei beneficio ex firmis scri-
 pturæ fundamentis à Luthero & alijs pijs docto-
 ribus sic explosam esse, furiosius multò, quam antè,
 hanc Thaidem suam propugnare moliuntur. Sed
 idem eis euenit, quod dicitur: Ex fumo in ignem.
 Si enim errores à maioribus inuectos agnoscerent
 & emendatis erroribus verbo Dei cederent, maior
 Ecclesie Romanæ esset autoritas. Quia autem bla-
 sphemos errores & horrendos abusus contra
 conscientiam voce & scriptis, gladio & igni pro-
 pugnant neglecta veritate, omnem autoritatem
 iusto Dei iudicio amiserunt.

Nuncquibus argumentis suffulcire dubitationem moliantur, commemorandum est. Cum enim tantum emolumentum ex dubitationis promptuario consecuti sint, argumenta eis conquirenda fuerunt, quibus si non plausibilem, tamen aliquo modo dubitationem excusabilem redderent.

CAPVT IIII.

Argumenta Pontificiorum, quibus suffulcire dubitationem suam moliantur.

ETSI ex superioribus nonnulla animaduerti possint, tamen nunc ordine plerumque commemorabo, & non praetermittam si quid ad ornandam dubitationem speciosum ab ipsis prolatum videri queat. Postea suo loco confutationes ostendam.

Propositio Pontificiorum est.

Homo non debet certa fiducia in Christi merito acquiescere vel certo statuere, quod sit in gratia, sed debet dubitare, utrum sit in gratia.

Rationes.

I. Quia

1. Quia fiducia apud hereticos & schismaticos potest esse vana & ab omni pietate remota.

2. Quia fidei potest subesse falsum.

3. Quia spes potest fallere & proprium spei est fallere & semper cum aliqua dubitatione coniuncta est.

4. Quia vana est persuasio apud epicureos, etiamsi credant se futuros heredes vite eterne.

5. Quia fides infirma & imperfecta est. Ideoque nemo scire potest, an sufficientem habeat fidem.

6. Quia sumus indispositi ad suscipiendam gratiam & nunquam possumus scire an satis dispositi simus.

7. Ad sufficientem dispositionem requiritur, ut integrè & perfectè præstemus omnia opera poenitentiae et charitatis. Sed nemo potest scire, an illa omnia præstiterit. Quamobrem non potest certo statuere, an sit in gratia.

8. Etiamsi omnia præstiterimus, quæ ad sufficientem dispositionem videntur necessaria, tamen fieri potest, ut quædam peccata tam sint occulta ut prorsus nobis sint ignota. Illa autem occulta peccata impediunt dispositionem, quo minus possumus esse certi, an in gratia simus vel non.

9. Nemo debet scrutari arcana diuina predestinationis mysteria. Est autem illud arcanum mysterium Dei utrum aliquis sit præstinitus.

DEFENSIO FIDVCIÆ

Nemo igitur certus esse potest de sua salute.

10. Homo iustificatus potest labi & non potest sibi polliceri certam resipiscentiam.

11. Tantum ex speciali reuelatione sciri potest, quos Deus elegerit. Qui igitur non habent specialem reuelationem, non possunt certò statuere, vtrum sint in gratia.

12. Perseuerantiæ munus non in hominis, sed in Dei potestate constitutum est. Homo igitur non sibi absoluta certitudine polliceri aliquid potest.

13. Scriptum est. Qui stat, videat ne cadat. Ergo incertū est, vtrum aliquis perseueraturus sit. Item Cum timore operemini salutem.

Ergo cum dubitatione expectanda est salus.

Item si secundum carnem vixeritis, moriemini.

14. Vocati sumus in spem gloriæ, nondum sumus in gloria.

Ergo non dum est certum.

15. Versamur adhuc in pugna cum carne, mundo, diabolo & incertum est vtrum futuri sumus victores.

16. In Eccle. 9. dicitur. Nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit.

Item omnia in futurum seruantur in certum.

Cypranus

17. Cyprianus dicit: Nemo sic sibi blandiatur de puro & immaculato corde, vt innocentia sua fretus, medicinam non putet esse adhibendam vultneribus: cum scriptum sit: Quis gloriabitur, mundum se esse à peccato?

Hieronimus. Quod nobis interdum mundum videtur, Dei oculis sordidum deprehenditur.

18. Nemo iustificatur, qui certò credit se absolutum & iustificatum esse, sed eo ipso damnatur, quia certò credit.

19. Certa fiducia est peccatum, magna temeritas, arrogantia & superbia.

20. Dubitatio est magna virtus, humilitas & modestia, placens Deo & necessaria ad salutem.

21. Peccata remittuntur dubitantibus, etiamsi non certo credant peccata sibi remissa esse.

22. Dubitatio non potest esse peccatum.

Quia peccatum est in voluntate. Dubitatio autem non est in voluntate.

23. Multi abutuntur doctrina de certitudine. Igitur non docenda est certitudo, sed dubitatio.

24. Etiamsi in genere certum sit Deum esse misericordem & Christum esse redemptorem, tamen in specie nemo debet sibi arroganter applicare, quasi ipse sit in gratia.

DEFENSIO FIDUCIAE

Hæ præcipuæ sunt rationes, quibus Pontificij dubitationem suam strenuè demonstratam somniant. Sed quam sint hæc argumenta futilia, quam impia, quam à scriptura aliena, quam in filium Dei blasphema, infra in confutatione demonstrabitur.

Antequam autem ad confutationem descendam, nostræ sententiæ confirmationem, vt præmittam necesse est, vt opposita luce & tenebris, illucescat veritas.

Colligam autem argumenta confirmationis iuxta ordinem locorum Topicorū vt ex quibus fontibus argumenta desumi possint, ostendatur.

Deinde subiungam argumenta & obiectiones Pontificiorum, atq; id quidem iuxta ordinem Fallaciarum, vt ex quibus lacunis suos errores hauserint, appareat.

CAPVT V.

Confirmatio.

Continet probationes fiduciæ firmissimas contra dubitationem pontificiam.

1. Quod Deus velit, vt firmiter promissioni diuinæ assentiamur & vt certa fiducia eam nobis applicemus.

2. Quod

2. Quod non sit dubitandum de gratia Dei.

Sumi possunt ex topicis firma
argumenta.

I.

Ex natura vocabui fidei.

Ipsa vocabuli natura ostendit pugnare inter sese fidem & dubitationem, & fidem significare aliquam certitudinem atq; fiduciam. Talibus enim vocalibus fides describitur passim, vt nemo sanus id negare possit.

Hebraeis Amanah, significat fidem. Ortum est autem à voce Aman, quæ significat aliquid certò affirmare. Inde & vox Amen, quæ in fine orationis dominice vtimur, vt ostendamus nos certò statuere, impetraturos nos quæ petimus, & in iuramenti Christus ea vtitur, Amen Amen dico vobis, vt ostendat certissimas esse suas promissiones et sine ulla hæsitacione illis credendū esse. Ephes. 3. ponitur $\omega\pi\sigma\theta\eta\sigma\iota\varsigma$ quæ vox fiduciam certam significat & deriuatur à verbo $\omega\iota\theta\omega\mu\alpha\iota$ quod significat persuasum habere & certum esse de re aliqua. Ac sic à Paulo usurpatur 2. Tim. 1. Vbi duo hæc coniungit $\theta\iota\delta\alpha\ \eta\gamma\acute{\alpha}\ \omega\pi\epsilon\sigma\theta\epsilon\mu\alpha\iota$ scio & certus sum.

Insignis vero locus est ad Rom. 8. Vbi omnia præcedentia & sequentia verba alium sensum placent non

DEFENSIO FIDUCIAE

nē non permittunt, nisi firmam & certam fiduciam. Dicit enim Paulus: Si Deus pro nobis, quis contra nos? Primum argumentum est, quo fides nostra excitari debet, videlicet:

Deus pro nobis est.

Ergo potentissimum habemus protectorem, & nemo tam potest esse potens, qui ex huius manibus nos eripere possit. Hic Dei potentiam nobis ob oculos ponit, ut in Dei protectoris nostri omnipotentia certo confidamus.

2. Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, qui fieri posset, ut non & cum eodem omnia nobis donet?

Proponit immensam Dei dilectionem quasi dicat: Id quod longē omnium carissimum in cœlo & in terra aeterno patri esse potuit, videlicet unigenitus filius, cum pro nobis in mortem tradidit, ut certi de inenarrabili eius amore erga nos esse possimus.

Ergo impossibile est, ut aliud quippiam tam carum Deo esse possit, quod non una cum filio nobis donet. Impossibilitatis enim phrasis est cum inquit: Qui fieri potest? quasi dicat non potest fieri, impossibile est, ut non donet nobis cum filio omnia:

nia: Non igitur dubitandum est cum impossibile sit, nos non diligere à Deo propter Christum.

3. Quis intentabit crimina contra electos Dei? Deus est qui iustificat, quis ille qui condemnat? Christus est, qui mortuus est, & suscitatus est, qui etiam est ad dextram Dei, qui & intercedit pro nobis. Denuo probat certitudinem ab efficiente iustificationis, à merito Christi, à morte & resurrectione eius, à sessione ad dexteram & intercessionem eius.

4. Quis nos separabit à dilectione Dei? num afflictio? num angustia? num persecutio? num fames? num nuditas? num periculum? num gladius? Hæc quoque non dubitantis verba sunt, sed certò de Dei erga nos dilectione statuentis, ut non passurus sit se ullius creature violentia abstrahi ab ea.

5. Ac post hæc verba subiungitur πᾶσι ματ certus enim sum quod neque mors, neque vita, neque angeli neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profunditas, neque ulla creatura alia poterit nos separare à dilectione Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

Hæc

Hæc verba tam illustria sunt vt vel inuitos
conuincant Pontificios verbum πείπειμαι vnde
de ἐπιτοίβῃς descendit, significare certitudinem
et firmam fiduciam.

Sic in epist. Iacobi, opponitur fiducia et hæ-
sitatio seu dubitatio: fiducia (inquit) sine hæsi-
tatione.

Ephes. 3. v̄surpatur πείσσει Coloss. 2.
τῷ ἁλοφροσίν quod certam persuasionem et τῷ ἁ-
τος τῷ ἁλοφροσίν, quod diuitias certæ persuasio-
nis significat.

Item στεῖνωμαι τῆς πίστεως, quod firma-
mentum fidei significat.

Heb. 11. ὑποστάσις substantia vel certa ex-
pectatio.

Item ἔλεγχος firmum argumentum, ab
ἐλέγχειν, quod significat certis argumentis con-
uincere.

Heb. 3. Si fiduciam et gloriationem spei
ad finem vsq; firmam tenuerimus.

Rom. 4. Ideo ex fide gratis, vt firma sit
promissio.

I. Iohan. 3. Scimus, quod translati sumus
à morte ad vitam. Non dicit dubitamus, sed scimus
quasi dicat certi sumus.

Rom. 4. Non infirmatus fide, ergo firmus
in fide fuit. Non hæsitabat ob incredulitatem. Ergo
non

non dubitabat sed certa & firma fuit fides. Robustus factus fide. Item certa concepta persuasionem, etc.

Ex his & similibus locis quæ natura vocabuli fidei sit, perspicuum est. Hinc igitur concludimus.

Vbiq; de iustificatione fidei agitur, vsurpantur talia vocabula, quæ firmum assensum & fiduciam certam significant. Non igitur dubitatio, sed fiducia in iustificatione locum habet.

II.

A definitione Fidei.

Definitio ex verbo Dei talis colligi potest. Fides est noticia doctrinæ diuinitus per Prophetas & Apostolos traditæ & assensus quo amplectimur totam illam doctrinam & in hac doctrina promissionem reconciliationis seu imputationis iusticiæ propter Christum promissæ & fiducia in Christo mediatore, acquiescens & certo statuens se Deo placere, se recipi seu exaudiri propter Christum mediatorem gratis & non propter propria merita.

Hæc definitio probari potest ex verbo Dei, ex patribus, & recentioribus orthodoxis.

Tres sunt partes fidei. Noticia, assensus & fiducia.

Obiectum fidei est Deus, promissio Dei, Christus, Passio & meritum Christi.

Huc

DEPENSIO FIDUCIAE

Huc enim fides respicit.

Oportet igitur credentem primum nosse Deum, & voluntatem Dei in verbo reuelatam, promissionem gratuite misericordiae.

Oportet nosse filium Dei unicum mediatorem, Deum & hominem, incarnatum, passum & resuscitatum, propter quem Deus nos in gratiam recipit.

Oportet nosse Spiritum sanctum qui per verbum nobis offert promissionem gratiae.

Ita noticia fidei intuetur totam Trinitatem, patrem, filium & spiritum sanctum. Deinde verbum Dei, in quo thesaurus gratiae nobis commonstratur.

Secundo non satis est nosse hæc superficialiter, sed oportet accedere etiam assensum, ut statuamus promissionem diuinam esse certam & immotam. Nec dubitandum est de certitudine promissionis & voluntatis Diuinae erga nos.

Tertio, in promissionem Dei & patris in meritum filij Dei & in gratiam etiam Spiritus sancti qui per verbū in nobis efficax est, collocanda est omnis nostra fiducia et acquiescendum est in solius Dei gratia & Christo merito, non in proprijs operibus. Illa fiducia imputatur ad iusticiam. Eam pontificij damnant.

Requiri autem talem fidem, probari potest ex verbo Dei.

De

I. De Noticia.

Omnis impietas & omnes idolatriæ ortæ sunt ex ignorantia Dei, sicut Athenienses idolatriæ aræ extruxerunt, in qua scriptum erat: Ignoto Deo. Act. 17

Nec coli Deus potest, nisi recte agnoscatur. Ideoq; Deus à cultoribus suis primum vult agnosci.

Testimonia.

Esa: 53. In noticia vel scientia sui iustus
ustificabit ipse seruus meus iustus multos.

Hic noticia, obiectum noticiae & affectus simul ponuntur.

1. Seruus intelligitur Christus vnicus mediator & redemptor mundi.

2. Hic noscendus vel agnoscendus & fide inueniendus est.

3. Qui recte hunc mediatorem nouerunt, sicut se in verbo patefecit, illi summam sapientiam ex sinu patris per filium prolatam consequuntur. Et hac noticia vel scientia iustificantur. Dicit enim seruus meus iustificabit multos noticia vel scientia sui. Hoc est, Christus imputabit Iusticiam illis, à quibus recte agnoscitur.

Est autem noticia intelligenda, non de nuda vel historica noticia. Quia Hebraico more vox noticiae ponitur pro noticia, assensu & fiducia. Et intelligenda est per concomitantiam seu extensionem. Ac obseruanda est vtilissima regula: Verba

ba noticia apud Hebræos vsitatissime non solum ociosam cognitionem in mente vel sensu, sed etiam veros & non simulatos affectus in corde, qui Noticiam illam comitantur & affectus seu actiones quæ illos cordis motus sequuntur, significant. Ideoq; per eam & ip intelliguntur, id est, comprehēdenda sunt in voce noticiæ, quæ noticiam comitantur vel sequuntur.

Est igitur sententia seruus meus iustificabit multos, noticia sui. Hoc est iustificabit eos, à quibus rectè agnoscitur, & à quibus sic agnoscitur, quod propter ipsorum iniquitates & scelera percussus & vulneratus sit & qui promissionem gratiæ & vulnera Christi sibi in specie applicant.

Et hanc specialem fiduciam in vocabulo noticiæ requiri in hoc ipso loco, contextus in hoc capite conuincit. Quia talem requirit noticiam serui Dei iusti, id est, Christi redemptoris, qua credentes meritum Christi sibi applicantes dicere possunt. Languores Nostros tulit. Dolores Nostros ipse portauit, propter iniquitates Nostras vulneratus est.

Propter scelera Nostra attritus est.

Liore eius Nos seruati sumus.

Hæc pronomina non nudam noticiam sed specialem fiduciam & applicationem exigunt.

10h.

Hæc est uita æterna ut cognoscant te so-
lum uerum Deum & quem misisti, Iesum Chri-
stum.

1. Ponitur noticia, ut cognoscant.
2. Obiectum cognitionis. Deus uerus & Iesus
Christus.

3. Effectus. Vita æterna.

Qui uera fide, Deum & Filium eius cog-
noscunt, illis uita æterna promittitur.

In Cantico Zacheriæ.

Fides nominatur scientia salutis ad remissio-
nem peccatorum.

Hæc & alia dicta ostendunt in uera fide com-
prehendi noticiam.

Idem Patres docent: Cyrillus in Ioh. lib. 11.
cap. 16. Fides autem quid aliud est quam uera de
Deo cognitio?

August. de natura & gratia. Cap. 1.

Ignorantes enim Dei iusticiam & suam uo-
lentes constituere, iusticiæ Dei non sunt subiecti.

Bernh. serm. 2. de tribus Magis.

Propterea rogo uos intuemini et uidete quam
occulta sit fides.

Quam Lynceos oculos habeat, diligentius
considerate.

E

Cog=

Cognoscit { Dei filium lactantem.
in ligno pendentem.
morientem.

Siquidem latro in patibulo, magi in stabulo
cognoscunt.

Isti { Clavis infixum:
Pannis inuolutum:

II. Requiritur assensus certum est ex
multis locis.

Testimonia.

2. Tim. 1. Coniunguntur noticia & certitudo.
1. Scio cui credidi & certus sum, quia potens est depositum meum seruare in illum diem.

Scio & certus sum, inquit, id est noui Deum,
cuius promissioni credo & firmo assensu promissioni eius assentior, certo statuens promissionem eius ueram & infallibilem esse.

Rom. 4.

Credidit Abraham Deo, & imputatum est ei
ad iusticiam.

Ibid. Non infirmatus fide, haud considerauit suum ipsius corpus iam emortuum.

Ibid. Verum ad promissionem Dei non Haesitabat ob incredulitatem, sed Robustus factus est Fide, tribuens gloriam Deo certa persuasionem concepta, quod is, qui promiserat, potens esset, etiam prestare.

Hec

CONTRA DVBI. PONTI.

- Hec uerba {
1. Non infirmatus fide.
 2. Non hæsitatione.
 3. Robustus factus fide.
 4. Concepta certa persuasione.
 5. Tribuit Deo gloriam.

Hec, inquam, ostendunt qualis requiratur fides,
 & quod non sufficiat Noticia historię, sed talem
 postulari fidem, in qua sit firmus assensus, certa
 persuasio, robur fidei, sine hæsitatione & Ponti-
 ficia dubitatione.

Christus passim assensum & certitudinem
 requirit. Matth. 9. Ex cæcis uisus restitutionem
 petentibus querit: creditis quia hoc possum
 facere uobis? Respondent: domine utiq;. Tan-
 git oculos eorum & dicit: secundum fidem ue-
 stram fiat uobis? Non dicit: secundum debita-
 tionem fiat uobis.

Hi si dubitassent, oculi eorum sanati non fuissent.

Sic Augustinus dicit: de prædest. sanct. cap. 2.

Credere nihil aliud est, quam cum assensione
 cogitare?

De Spiritu & litera. cap. 31.

Quid est enim credere, nisi consentire uerum
 esse, quod dicitur?

Hæc & alia dicta testantur requiri assensum.

III. Requiritur fiducia.

Testimonia.

E :

Epb:

DEFENSIO FIDUCIAE

Eph. 3. Per quem habemus *παρρησίαν* audaciam & aditum *ἐν τῇ προνοίᾳ* cum fiducia, quæ est per fidem illius.

Coll. 2. In omnem opulentiam certæ persuasionis intelligentiæ in agnitionem mysterij Dei & Patris & Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi.

Appellat *πληροφορίαν* & *σθεσίωμα* τῆς πίστεως id est, fiduciam & firmamentum fidei.

In Epist. Iacobi. Fiducia sine hesitatione. Hic fiducia & dubitatio opponuntur.

1. Iohan. 4. Ut fiduciam habeamus in die Iudicij.

Cyprianus serm. de mortalitate. Fides est fiducia in promissiones diuinas.

August. Meditationum lib. cap. 14. Omnis namq; spes & totius fiduciæ certitudo mihi est in precioso sanguine eius, qui effusus est propter nos & propter nostram salutem, in ipso respiro, & in ipso confisus ad te uenire desidero.

Bernhardus serm. 61. super Cantica.

Ego uerò fidenter, quod ex me mihi dcest, insurpo mihi ex uisceribus domini. Quoniam misericordia affluunt, &c.

Chrys. in Genesin, cap. 29. Homil. 54.

Et ita bene Fidamus his, quæ à Domino promissa sunt, atq; si iam impleta essent.

Ostensum

CONTRA DVBI. PONTI.

Ostensum iam est, hæc tria in definitione coniungenda esse, noticiam, assensum & fiduciam, & possent pluribus testimonijs scripturæ & Patrum demonstrari, sed sufficiant ista.

Hinc rectè concluditur.

Vera fides est noticia, assensus & fiducia.

Ergo uera fides non potest consistere sine fiducia certa & immota.

III. Ex definitione dubitationis.

Huic opponi potest definitio dubitationis.

Dubitatio est uitium seu peccatum primæ Tabulæ oppositum fidei in defectu, cuius proprium est dubitare de uoluntate Dei reuelata, de promissionibus diuinis, ac in primis de gratuita promissione Euangelij, de certitudine gratiæ & remissione peccatorum, de speciali promissionis applicatione, arguere Deum mendacij & periurij, quasi incertum sit, utrum præstet ea, quæ promissit & iurauit, sicut scriptum est: qui non credit, Deum mendacem facit.

Hæc dubitationis definitio ex ipsorum Pontificiorum libris desumi potest. Omnia enim hæc attributa in dubitatione requirunt, nisi quod sub alio genere eam Ecclesiæ obtrudere conantur.

Non enim peccatum esse permittunt, sed egregiam uirtutem esse contendunt. Sed nota est regula. Subiecta sunt talia, qualia à prædicatis esse permittuntur. Sunt autem prædicata, quæ ab ipsis etiam Pontificijs dubitationi tribuuntur, uitiosa. Frustra igitur in genere laborant. Ac cum dubitationi uel secundum ipsos Pontificios superiora attributa conueniant, consideretur an in iustificatione locus concedi debeat. Colligi autem hinc potest hoc argumentum. Peccata contra primam Tabulam, defectus fidei, non tribuere Deo laudem ueritatis, &c. non iustificat.

Dubitatio est peccatum contra primam Tabulam, defectus fidei, non tribuens Deo laudem ueritatis.

Ergo dubitatio non iustificat.

Valeat argumentum. Quod enim à definitione remouetur, à definito etiam remouendum est. Quamobrem cum definitioni dubitationis iustificatio non conueniat, definito etiam, hoc est, ipsi dubitationi iustificatio tribui non potest.

Traditur alicubi & philosophica definitio. Axiomica seu dubitatio est iudicio deficiente acceptio utriusq; partis cum formidine, & ad neutram partem determinatio.

Et dubium est motus indifferens in utramq; partem contradictionis, ut Isidorus in libro Etymologiarum explicat. Item

CONTRA DVEI. PONTI.

Item. Dubium est equalitas rationum contrariarum.

Hæc philosophica definitio dubitationis complectitur tria 1. Defectum iudicij. 2. Stolidam utriusq; partis acceptionem, ut si quis deficiente iudicio aurum & orichalcum pro eodem habeat, & propositiones contradictorias approbet & contrarijs rationibus equaliter assentiatur. 3. Ad neutram partem determinationem. Vbi in medio relinquitur, utra sententia vera aut falsa sit, ut utrum verum sit moueri Cælum uel non moueri. Vtrum verum sit credentes esse in gratia uel extra gratiam.

Cum igitur nec in Theologia, nec in Philosophia, nec in Pontificiorum libris reperiantur attributa, quæ in iustificatione tolerari possint, non tantum uerbo Dei, sed etiam rationis iudicio, & proprijs testimonijs conuincuntur, explodendam esse dubitationem ex articulo iustificationis.

IIII.

A genere.

Omnia peccata pugnancia cum fide & dubitatione summo studio sunt euitanda.

Dubitatio est peccatum pugnans cum fide & iustificatione. Quia opponitur fidei in defectu

E 4

& non

et non est instrumentum, sed impedimentum iustificationis.

Ergo dubitatio summo studio est euitanda.

V.

A toto & partibus.

Fides totum est et complectitur tres partes, noticiam, assensum et fiduciam, sicut supra in definitione ostensum est. Cum igitur fiducia sit pars fidei et quidem praecipua, quae ueram fidem a fide falsa, generali, hypocritica, historica et Diabolica discernit, non potest neque debet ulla ratione excludi a uera fide. Haec pars fidem specialem efficit et salutarem. Alioqui fides nihil prodest, nisi fiducia adsit propter specialem applicationem.

Fiducia praecipua pars fidei est. Ergo necessario requiritur ad constituendam ueram fidem, et est contra necessario excluditur dubitatio. Quia contraria non possunt existere simul in gradibus excellentibus.

Certa fiducia autem et blasphemum dubitatio opponuntur in gradibus excellentibus.

Necesse igitur est fiduciae cedere Papisticam dubitationem. Huc illud referri potest. In omnibus partibus fidei requiritur certitudo. Ergo dubitatio nullum habet locum.

Sic

Sic noticiam oportet esse minimè dubiam, sed oportet esse certam noticiam, quæ uerum Deum rectè discernit ab idolis. Deinde quæ rectè agnoscat Christum & promissionem Euangelicam rectè discernat à promissionibus legalibus.

Incerta autem opinio non efficit fidem, sed certa & in uerbo Dei fundata noticia. Sic assensum oportet esse certum & non ambiguum. Et fiduciam oportet esse certam & firmam, non uanam persuasionem.

VI.

A proprio promissionis diuinæ.

Promissio gratuita remissionis peccatorum certa & immota est.

Ergo certò statuendum est credentes accipere remissionem peccatorum, & nullo modo dubitandum est. Antecedens probatur ex patefactione promissionis.

1. Ideo ex arcana sede prodijt Deus, & uoluntatem suam certò uerbo compræhensam patefecit, ut certi de uoluntate eius essemus.

2. Ex discrimine Legis & Euangelij. Duplicem autem proposuit uoluntatem, legalem & Euangelicam. Sic duplices sunt promissiones, alia legalis, alia euangelica. Ac legalis quidem dubias

relinquit conscientias. Quia hypothetica est additam habens conditionem perfectæ impletionis, quæ quia à nobis ipsis satisfactionem flagitat. Eam autem cum præstare non possumus, sequitur dubitatio de promissione legali.

Euangelica autem omnem tollit dubitationem & certificat conscientias. Quia categorica est, non habens additam conditionem nostræ alius cuius perfectæ impletionis, sed proponit certum mediatorem, qui pro nobis satis fecit. Eum nos intueri & eius beneficijs frui iubet. Hæc promissio non nititur incerto, sed certissimo fundamento, non nostris, sed Christi meritis. Ac cum fundamentum sit certissimum, certa etiam requiritur fiducia.

Esse autem promissionem Euangelicam firmam ex capite Rom. 4. probatur. Ideo ex fide datur hereditas, ut secundum gratiam, ut Firma sit promissio vniuerso semini. Hic utrumque coniungitur & certitudo promissionis Euangelicæ, & certitudo fidei.

Promissio certa & indubitata est.

Igitur & certa fiducia accipienda est.

4. Ex iuramento Dei. Non tantum nudam promissionem nobis proposuit, sed etiam iuramento suam confirmauit promissionem, ut certissimi
de

de ipsius uoluntate essemus, sicut ad Hebr. 6. dicitur. Qua in re Deus cum eximie uellet haredibus promissionis ostendere firmitatem consilij sui, interposuit Iusiurandum ut per duas res immutabiles, in quibus fieri non posset, ut mentiretur Deus, ualidam consolationem haberemus, &c. Hic iuramentum Dei interpositum dicit, tanquam rem certam & immutabilem & ideo interpositum, ut firmitatem consilij sui eximie ostenderet & ut ualidam consolationem nos haberemus. Sicut enim consilium Dei firmum & iuramentum immutabile: Ita nostra consolatio ualida, firma, certa & immota esse debet. Ideo dicit: Vivo ego, nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat.

Seruat autem Deus sua iuramenta sicut Deut. 7. dicitur: Diligit uos dominus & custodit iuramentum, quod iurauit patribus uestris. Et Hebr. 6. dicitur non posse fieri ut mentiatur Deus, cum iuramentum eius sit immutabile.

Quantum scelus foret accusare Deum per iurij? Faciunt autem hoc reuera omnes, qui de promissionis & iuramenti Diuini certitudine dubitant. Magnam iniuriam Deo facit, inquit, Augustinus, qui de eius misericordia diffidit.

diffidit. Quantum in se est, negat Deum habere caritatem, ueritatem, potestatem, &c. In Manual. cap. 23. Et Tertullianus in libro de patientia. O beatos nos, quorum causa Deus iurat. O miserrimos, si nec Deo iuranti credimus. Sceleratissimè igitur faciunt Pontificij, quando dubitare iubent.

5. Confirmauit promissionem uarijs signis & prodigijs & multis beneficijs, ut certi de uoluntate diuina essemus. Sicut enim illi qui amant alios, in eo toti sunt, ut uarijs modis declarent suam dilectionem: Ita Deus non uno modo suam dilectionem populo suo declarauit. Ac cur tot modis declarauit, nisi ut certi essent?

6. Addidit promissioni signa gratiae, ut in ueteri Testamento circumcisionem, quæ ob id signaculum iusticiæ dicitur, quod de gratia & iusticia certi esse deberent, qui circumcisi uera fide futurum Messiam expectarent & in nouo Testamento, Baptismum & cœnam Dominicam addidit, ut de speciali applicatione certiores redderentur.

7. Omnium Prophetarum assiduus labor & conatus fuit, ut inculcarent populo dilectionem Dei & certitudinem dilectionis, pactum seu fœdus & certitudinem fœderis.

8. Non tantum promissio certa est, sed etiam æternarum poenarum comminatio. Sicut enim
certa

certa salus in Christo proposita est. Ita certa damnatio extra Christum omnibus imminet, sicut scriptum est: Qui non credit, iam iudicatus est. Ergo qui de promissione in Christum dubitat, iam iudicatus est.

9. Sicut diuinarum promissionum & comminationum immota certitudo est: Ita Diabolicarum promissionum & comminationum proprium est esse incertas, ambiguas, dubias, ludere & fallere credentes, sicut oracula Apollinis sæpe plausibilia uidebantur, cum tamen extremas calamitates denunciarent. Talem ergo incertitudinem & ambiguitatem, tales imposturas promissionibus diuinis tribuere diabolica malicia est, & est transformare Deum in Diabolum, cuius proprium est mentiri, fallere, occidere, &c.

Verbum Dei certum est & satius est præterire Cælum & Terram, quam unum iota de uerbo Domini. Ac sicut de toto uerbo uniuersaliter uera est certitudo illa, ita etiam de hac parte uerbi, quæ continet promissionem Euangelicam.

Hæc & alia consideranda sunt in promissione diuina, ac cum certum sit promissionem esse certam & immotam, sequitur etiam certa fiducia promissionem apprehendendam esse. Nam hæc duo, Rom. 4. & Hebr. 6. coniunguntur: Fir-

ma promissio & fides. Firmitas consilij diuini et ualida consolatio.

10. Exempla. Nullum exemplum proferri potest, ubi Deus promissiones suas non seruauerit, ita, sicut promisit. Exempla autem seruatarum promissionum infinita sunt. Promisit Deus Adæ, Semen mulieris conculcaturum Caput ueteris serpentis, & præstitit. Promisit Abraham seni effæto & Saræ sterili filium & præstitit, etsi impossibile uidebatur.

Promisit semen benedictum ex familia Abraham, ex stirpe Dauidis, nasciturum in Bethleem &c. & præstitit.

Et quia non potest proferri ullum exemplum dissimile, ubi Deus suas promissiones non seruauit, cur de Dei promissionibus dubitabimus, non aliter, quam si nullam unquam promissionem seruauerit?

Sed de Exemplis infra etiam dicetur.

11. Conuincunt & similitudines sacræ promissiones diuinas esse certas. Talibus enim scriptura similitudinibus utitur, quæ res omnino certas designant. Exempla similitudinum.

Ita uerbum Dei confertur cum firmissima petra, in qua domus ædificata firmiter perstare possit contra omnes tempestatum impetus.

Huc

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Huc & reliquæ similitudines, de pacto, de
sogyn paterna, de anchora, de obfignatione, &
aliæ, de quibus infra.

Hæ similitudines non significant res incertas.

12. Certæ autem sunt promissiones diuinæ se-
cundum ipsius uoluntatem. Sunt autem dupli-
ces: aliæ Categoricæ: aliæ Hypotheticæ. Item
aliæ Legales: aliæ Euangelicæ. Prout igitur
propositæ sunt: Ita eas Deus seruat. Secun-
dum legem promisit uitam æternam præstantibus
integram obedientiam. Secundum Euangelium
promisit gratis ex gratuita misericordia creden-
tibus in Christum. Ac sicut promisit: ita certò
præstat.

13. Hoc discrimen est inter promissiones diui-
nas & humanas. Quod promissiones diuinæ nun-
quam, humane autem sæpiissime fallant.

Item, Inter Diuinas & Diabolicas promis-
siones. Deus nunquam fallit. Quia verax
est. Diabolus autem semper fallit: Quia men-
dax est. Aut si seruat, in perniciem hominis
seruat.

Cum igitur promissionis diuinæ proprium
sit certò præstare, quæ promittuntur, quæ fronte
de uer-

de uerissima & immota eius promissione dubitabimus? Cur non certò statuemus promissionem gratiae ueram & immotam esse? & credentibus peccata uerè remitti & credentes uerè fieri haeredes uitæ æternæ? Deinde cur increduli dubitant de comminatione æternæ damnationis? Certum enim est, omnes non credentes & in incredulitate perseverantes, abijci in æternas poenās.

VII.

Ex proprietate fidei.

Supra probatum est promissionem esse, diuinis patefactam, Euangelicam, certam, iuramento immutabili confirmatam, confirmatam etiam uarijs signis, prodigijs, beneficijs, signis gratiæ, circumcisione, baptismo, cœna dominica & omnium Prophetarum omnes conatus eo directos fuisse, ut de promissione certificarent suos auditores, & solius Diaboli esse proponere promissiones incertas, ambiguas, dubias, uanas & irritas. Nunc hoc etiam probandum est, sicut promissio certa est: Ita & fidem oportere esse certam. Id autem manifestum est ex sequentibus.

Ex

CONTRA DVEI. PONTI.

1. Ex natura vocabuli, sicut supra ostensum est. Fides enim certitudinem significat & passim in verbo Dei talia attributa coniunguntur, vt non possit nisi de certissima certitudine, quæ omnes demonstrationes vincit, intelligi.

2. Vniuersa scriptura testatur, Deum hoc in primis exigere à populo suo, vt certa fiducia accedat ad Deum & nihil sibi certius persuasum habeat, quam Deum verè nos diligere, vere nobis dari ab ipso omnis generis beneficia corporalia & spiritalia.

3. Non tantum exigit à nobis certam fiduciam, sed donat etiam Spiritum sanctum, qui per verbum gratiæ certam fiduciam in cordibus nostris operatur & accendit, & tam certos efficit, vt per ipsius gratiam tam firmiter Christo adhareamus, vt nullius creaturæ violentia nos ab ipso auelli possit, sicut supra ex cap. ad Rom. 8. ostensum est.

4. Huius fidei, quam Spiritus sanctus operatur in nobis, proprium officium est, vt apprehendat promissionem & sibi eam applicet. Id autem fieri non potest, nisi certa sit fiducia. Quamobrem ratione officij fidem oportet esse certam fiduciam.

5. Idem testantur dicta in quibus firma fiducia exprimitur vt Heb. 6. firmitas consilij diuini, & valida consolatio coniunguntur, & obseruanda est vox valida consolatio, non infirma, dubia, lan-

F

guida

guida & incerta. Sic Rom. 4. Ideo ex fide gratuita, ut firma sit promissio. Hic fides & firma promissio copulantur.

Heb. 3. Si fiduciam & gloriationem spei ad finem usque Firmam tenuerimus.

Heb. 10. Accedamus vero corde in plerophoria fidei, tenentes confessionem fidei non vacillantem, hoc est, non dubitantem.

In græco est ἀκλιν.

2. Corinth. 13. Tentate & probate vos ipsos, an sitis in fide. An ne cognoscitis vos ipsos, quod Ihesus Christus in vobis sit, nisi forsan reprobati estis?

Rom. 15. Stamus in gratia Dei & gloriamur spe gloriæ Dei.

Hæc & similia dicta illustria sunt, quæ expresse firmam fiduciam & equipolentia vocabula ponunt.

Idem declaratur per similitudinem Anchoræ, cui comparatur fides, sed de hac infra in loco similibus.

Hinc colligimus.

Fidem oportet esse certam & immotam. Ergo fiducia & non dubitatio requiritur.

VIII.

Ex proprietate dubitationis.

Proprium

CONTRA DVBI. PONTI.

Proprium dubitationis est, Deo promittentē gratiam non tribuere laudem veritatis, accusare eum mendacij & periurij, nolle assentiri verbo, non apprehendere promissionem, non collocare in eum fiduciam suam. Ideo Iohannes hoc proprium dubitationi tribuit: Qui non credit, inquit, Deum mendacem facit. Hæc autem abominabilia sunt coram Deo. Quamobrem certum est non velle Deum dubitationem, sed firmam fiduciam.

Summus honos est, qui Deo tribui potest, tribuere ei laudem veritatis, credere eius verbo, collocare omnem fiduciam in Dei misericordiam, omnia optima sibi de eo polliceri.

Econtra summa contumelia est, qua Deus affici potest, incredulitas, diffidentia, dubitatio, non tribuere ei laudem veritatis, habere promissionem suspectam, dubiam, ambiguam, incertam vel etiam prorsus falsam & mendacem.

Vult autem Deus non contumelia, sed honore affici. Ergo fiduciam & non dubitationem postulat. Quod verò pontificij asserunt dubitatione Deum glorificari, id contra naturam dubitationis esse scripturæ testimonijs probari potest.

Augustinus in Manual. cap. 23.

Qui de venia peccatorum desperat, negat Deum esse misericordem. Magnam iniuriam Deo facit.

facit, qui de eius misericordia diffidit. Quantum in se est, negat Deum habere caritatem, veritatem & potestatem, in quibus tota spes mea consistit.

Scilicet in { Caritatis adoptionis.
Veritate promissionis.
Potestate redemptionis.

Chrysosto: Homil. 11. in Hieremiam.

Quicunq; penitus Christo non credunt, condemnant illum. Qui autem credunt & adhuc ambigunt, dijudicant illum. Duo igitur apud homines perpetitur. Ab incredulis condemnatur. Ab ambigentibus discernitur.

Impedit & dubitatio inuocationem. Dubitante enim conscientia inuocare Deum nemo potest.

IX.

Ex causa efficiente promissionis & Fidei.

Deus non est autor incertitudinis, sed certitudinis. Quia Deus est verax & odit mendacium.

Est autem Deus autor promissionis gratulæ, quæ gratis offert salutem omnibus credentibus.

Quia Deus ipse hanc promissionem primis parentibus in Paradiso proposuit. Semen mulieris &c.

Et, & sepe eam repetiuit, vt ad Abrahamum: In semine tuo &c.

Neceſſe eſt igitur ratione efficientis promiſſionem gratuitam eſſe certam & firmam, non incertam & dubiam, ſicut expreſſe Rom 4. dicitur: ideo ex fide gratis, vt ſit firma promiſſio.

Hinc Deus dicitur Deus veritatis El Emunah, El Emeth. Pſalm. 31. Redemiſti me Deus veritatis.

2. Paral. 6. Domine Deus Iſrael, non eſt ſimilis tui in cœlo & in terra, qui Cuſtodis pactum & miſericordiam cum ſeruis tuis, qui ambulant coram te toto corde ſuo. Qui preſtiſti Dauid ſeruo tuo patri meo, quæcunq; Locutus ſueras ei, & quæ Ore promiſeras, Opere compleuiſti, ſicut & præſens tempus probat.

Numeri 23. Non eſt Deus, quaſi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis vt mutetur, dixit, ergo & non faciet? locutus eſt & non implebitur?

Pſal. 118. dicitur promiſſio verbum veritatis. Ephe. 1. audito verbo veritatis.

2. Quia Deus verax eſt, autor certitudinis eſt, & quia eius verbum, verbum veritatis, verbum certum & immutabile eſt, quia cuſtodit pactum ſuum, quia præſtat verè, quæ loquitur, vel quæ promit-

est, Ideo vult etiam suo verbo adhiberi fidem & non dubitari de verbi veritate, certitudine & efficacia, atq; hanc fidei obedientiam à nobis postulat tanquam summum cultum & summum honorem, ut videlicet verbo eius credamus, eiq; innitamur, tanquam fundamento certissimo & tanquam petræ immobili. Vult certò nos statuere, quod verè nos recipiat propter filium, respiciat, exaudiat, & tali fiducia etiam vult inuocari. Non vult inuocari à dubitantibus, sicut Xenophon, Cicero, Academici vel alij inuocant, qui dubitantes summa Deum contumelia afficiunt.

Non enim tribuunt Deo laudem veritatis, sed mendacem eum arguunt, sicut Iohan. inquit.

3. Spiritus sanctus ideo in corda credentium mittitur, ut nos de gratia Dei, de certitudine promissionis infallibili certificet & omnem dubitationem ex cordibus nostris excutiat. Hic testimonium in cordibus nostris dicit, de immensa Dei misericordia, quam gratis omnibus credentibus offert, de beneficio missi filij in carnem propter salutem nostram, de beneficijs Christi, de incarnatione, passione, morte & resurrectione, de vniuersalitate huius beneficij, de speciali applicatione ad nos ipsos, qua certo statuimus Deum non in genere, sed in specie nobis misericordem, Christum non in genere pro aliquibus, sed in specie pro nobis mortuum esse & ad

ad Nos quoq; pertinere efficaciam mortis & resurrectionis Christi. Ideo dicitur Gal. 4. misit Deus spiritum filij sui in corda Nostra clamantem Abba Pater, & Ro. 9. Non accepistis spiritum seruitutis iterum ad timorem, sed accepistis spiritum adoptionis, per quem clamamus Abba pater. Idem spiritus testatur vnà cum spiritu nostro, quod simus filij Dei.

Hic Paulus primum dicit Spiritum sanctum mitti à Deo & accepi ab hominibus.

2. Quò mittitur : in corda.

3. Non tantum in corda aliorum sed etiam in corda Nostra, vt in specie de eius præsencia certi simus. Ita Rom. dicit: Vos accepistis.

4. Qualis sit Spiritus. Appellat autem Spiritum filium Dei. Spiritum adoptionis. & opponit in antithesi spiritum seruitutis. Appellat autem spiritum filij Dei, quod à filio sicut & à patre procedat.

Deinde vt ostendat, nos eundem habere spiritum sanctum, qui sit spiritus filij Dei.

Hinc Lutherus pulchre colligit cap. 4. ad Gal. Filius Dei Christus certissimus est se placare Deo. Ergo & nostra corda certissima esse debent, quod placeamus Deo. Quia eundem spiritum in quo Christus certus est & nos habemus & certi esse debemus propter Christum, qui certus est se esse in gratia.

Ibidem Christus placet Deo. Ergo & nos, qui haeremus in Christo placemus Deo propter Christum. Etsi peccatum hereat in carne, tamen gratia uberior est & potentior peccato. Misericordia & veritas Dei regnat super nos in aeternum.

Item Christus gigas potentissimus sustulit legem, damnavit peccatum, mortem & omnia mala aboleuit. Donec ille est ad dextram interpellans pro nobis, non possumus de gratia Dei erga nos dubitare.

Item dicitur Spiritus adoptionis, qui testatur in cordibus nostris nos adoptatos à Deo esse in filios, nos futuros heredes aeternorum bonorum. Ac sicut filij certi sunt de vera & paterna benevolentia parentum, Ita & nos per Spiritum adoptionis certi de gratia Dei esse debemus.

Opponit autem spiritum servitutis, qui non fiduciam & certitudinem in cordibus, sed timorem servilem, incertitudinem & dubitationem operatur.

Hunc Spiritum servitutis & dubitationis non dicit in cordibus piorum esse.

5. Quod sit officium Spiritus sancti in cordibus nostris.

nostris. Dicit autem Spiritum sanctum in cordibus nostris clamare: Abba pater & nos per illum quoq; clamare: Abba Pater.

In Græco est vox $\kappa\epsilon\acute{\alpha}\lambda\omicron\upsilon\mu\epsilon\tau$ & $\kappa\epsilon\acute{\alpha}\lambda\omicron\upsilon$ quod non significat cum dubitatione & meticuloſe aliquid proferre, ſed plena fiducia & clara voce teſtari ſe agnoſcere Deum noſtrum dilectiſſimum patrem & nos eius filios eſſe & tali fiducia eum inuocare. Atq; hunc clamorem ibidem gemitum inenarrabilem vocat, cum inquit: Spiritus intercedit pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Deinde officium Spiritus ſancti eſt, ut in cordibus noſtris teſtimonium dicat & teſtimonium det ſpiritui noſtro, quo certificamur, quod verè filij Dei ſimus.

Cum igitur Spiritus ſanctus hæc in cordibus noſtris efficiat, cum ideo mittatur in corda ut non tantum ſubmiſſe teſtetur, ſed clamet & vociferetur nos eſſe filios Dei, deum eſſe Abba patrem & gemitibus inenarrabilibus pro nobis intercedat, quomodo eum dubitationis & incertitudinis autorem faciemus?

Eſt autem duplex Spiritus ſancti teſtimonium: Internum & externum. Internum eſt, quando corda noſtra certificant, quod ſimus in gra-

tia, quod scimus filij, quod sit Deus dilectissimus Abba Pater.

Externum testimonium, quando sequuntur fructus huius interni testimonij. Ut sunt libenter audire, docere, confiteri cum periculo rerum & vite. Deinde secundum vocationem pro virili scire officium in fide & gaudio, non irrumpere in alienam functionem, seruire propriæ vocationi etc. Ita & à priori & à posteriori certificamur.

Hoc Spiritus sancti officium est, cum quo Spiritus Papæ pugnat, qui non certitudinem, sed dubitationem adfert. Quamobrem in ore eius nihil est certi & sub lingua eius labor & dolor est.

6. Ad illustrandam certitudinem, quam Spiritus sanctus in cordibus credentium operatur, observanda sunt insignes appellationes ob signationis, arrhæ, & arrhabonis, quibus certitudinem significari, nullo modo negare possunt.

Ephe. 1. Postquam credidistis ob signati estis, Spiritu promissionis sancto, qui est arrhabo hereditatis nostræ.

2. Corinth. 1. Deus est, qui ob signavit nos, deumque arrham Spiritus in cordibus nostris.

Ephe. 4. Non contristetis Spiritum, quo ob signati estis in die redemptionis.

CONTRA DUBI. PONTI.

Ac primum σφραγις sigillum & σφραγιζαν
obsignare vel sigillo aliquid confirmare significat.
Est autem sigillorum & obsignationis vsus non vt
incertos & dubios efficiat homines, sed vt sigilla
sint precipue notæ quibus authentica redduntur
diplomata & testamenta & quibus discernuntur
certa ab incertis, genuina ab adulterinis & suppositi-
titijs. Ita sigilla omnem dubitationem omnem hæ-
sitationem & incertitudinem omnem tollunt inter
homines.

Sic Spiritus sanctus nobilissimum sigillum
est, quo credentes obsignantur. Is verbum in cor-
dibus nostris confirmat & nos de gratia Dei certifi-
cat. Is testamentum promissionis diuinæ authen-
ticum reddit & ab omnibus adulterinis & suppositi-
titijs doctrinis discernit, omnemq; dubitationem &
hesitationem remouet.

Secundo. Dicitur Spiritus sanctus arrha &
Arrhabo, quæ vox ab Arab deriuatur & in con-
tractibus vsurpatur. significat autem aliquid, quod
datur ad confirmationem contractus, qui tum de-
num ratus habetur, quando datus est arrhabo, vt
consuevit fieri in emptione ædium vel in contractu
matrimonij &c. Fursterus interpretatur pacti
symbolum seu pignus, quod dari solet creditori,
donec soluatur debitum. Et data arrha non est iam
amplius dubitandi locus, sed res confirmata & rata
habetur

DEFENSIO FIDV CIAE

habetur vt sponsa accepto annulo, non dubitat amplius de voluntate sponsi, sed certa est, se & sponsam & omnium bonorum heredem futuram eius, qui dedit arrham.

Ita Deus foedus nobiscū inijt, ac filio suo vnigenito desponsauit Ecclesiam, simulq; cum filio gratuitam æternorum bonorū hereditatem obtulit, ac vt certissimus, nobilissimam arrham Spiritum sanctum nobis dedit, non vt nostra corda dubitare faciat, sed vt corda nostra ex omni dubitatione liberata certificet, quod verē habeamus Deum proprium, quod Ecclesia cuius membra & filij sumus, sponsa sit filij Dei vnigeniti, quod cum Ecclesia matre nostra heredes vitæ æternæ futuri simus.

Significat etiam obsidem, sicut gen. 43. Si non relinquitur Ioseph in testimonium, quod certo aduerti essent Benjamin. Ita Spiritus sanctus tanquam obses nobis relinquitur, vt certi simus de gratia Dei, non quod Dei promissiones sint incertæ, sed quod nostræ fidei infirmitas tali obside opus habeat.

Hec & alia Spiritus sancti officia considerata satis ostendunt non esse Spiritum sanctum incertitudinis & dubitationis autorem.

Quarto.

CONTRA DVBI. PONTI.

Quarto. Sicut Deus autor est promissionis, quam voluit esse certissimam & immotam: Ita etiam causa efficiens est fidei & illam quoq; vult esse certā *ὑγιαντικὴν*, minimeq; vacillantem. Dubitationem non erat opus donari nobis tanquam singulare donum Dei, quia nobis innata & a diabolo inspirata est, quæ fons infinitorum scelerum, blasphemiarum & desperationis deniq; est. Fides autem non innata est, sed hanc Deus per gratiam spiritus sancti in nobis operatur, ut possimus cum fiducia accedere ad thronum gratiæ. Dubitatio non accedit ad Deum, sed fugit & auersatur eum.

Quinto. Huc etiam sacramenta adhibet Deus, ut fidem in nobis certam & firmam efficiat, ut omni seposita dubitatione certo statuamus, Deum nobis fore propitium.

Cum igitur Deus ipse veritas & autor certitudinis promissionem certissimam proposuerit, Spiritum sanctum arrham vel arrhabonem & tanquam certissimum obsidem in corda nostra mittat, & Spiritus sanctus fidem in cordibus nostris operetur & filium vnigenitum in super donarit, quomodo sine magno scelere & blasphemia dubitare de eius voluntate possumus? Diplomata & sigilla certissima de sua voluntate nobis dedit.

Cur

DEFENSIO FIDVCIÆ

Cur igitur dubitabimus:

Hinc concludimus.

Deus non est autor incertitudinis.

Ergo dubitatio non est à Deo.

Promissio non est incerta.

Ergo non est de ea dubitandum.

Spiritus sanctus non operatur in nobis, dubitationem.
Ergo non est dubitandum.

X.

EX efficiente dubitationis.

1. Ex Deo esse non potest. Quia Deus non est autor incertitudinis vel dubitationis, sed autor certitudinis. Quia verissime dicit, sicut scriptum est: Coelum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Neesse est ergo aliunde esse dubitationem. Quicquid autem ex Deo non est, id ad iustificationem prodesse non potest. Quamobrem & dubitatio ad iustificationem prodesse non potest.

2. Quicquid non est ex Deo, id aut est ex Diabolo, aut ex corrupta hominis natura.

Dubitatio autem non est ex Deo.

Fontem igitur dubitationis vel diabolus vel corruptam naturam esse neesse est.

3. Considerandi igitur sunt fontes dubitationis.

Ac

CONTRA DVBL. PONTI.

Ac primus fons dubitationis est diabolus.

1. Ex genere dubitationis.

Diabolus est fons omnium peccatorum. Igitur
et dubitationis.

2. ab exemplis.

Diabolus loquitur ambigua, quibus certa haberi non potest. Talia erant oracula delphica, quae cum certa viderentur polliceri victoriam, fefellerunt. Cum horum oraculorum incertitudine conferre promissiones diuinas est ex Deo facere diabolum et tribuere ei, quae satanae propria sunt. Quia Pater mendacius est.

3. a proprio Satanae.

Deinde proprium sathanae opus est, eripere conscientijs omnem spem et fiduciam mediatoris, et conijcere eas in tristissimas dubitationes et adungere eas tandem ad desperationem. Ita diabolus Aduersarius noster obambulat tanquam leo rugiens, edens terribiles rugitus: Tu es peccator, Deus irascitur tibi. Non est vllum tibi in eius misericordia auxilium damnabit te in aeternum.

Luth. ad Gal. 4. Ita nos machinis suis et ignitis telis oppugnat, conaturque totis viribus, ut eripiat nobis Deum et omnes nobis excutiat consolationes.

Contra hos intolerabiles rugitus nihil habemus miseri homines, nisi nudum verbum et parum abest, quin succumbamus et desperemus.

4. a Contra

Contrario. Fiducia est ex Deo.

Ergo Dubitatio est ex Diabolo.

Exemplum est Luca 1. In Zacharia.

De Zacharia enim credente dicitur: Et Zacharias pater eius repletus est Spiritu sancto & Prophetavit dicens: Benedictus Dominus Deus Israel, &c. Ergo Fides ex Spiritu sancto est.

Repletus enim Zacharias Spiritu sancto, in hoc cantico fatetur, se credere & certo statuere vera esse illa, de quibus antea dubitarat. Et iam tribuit laudem veritatis Deo, credens, qui antea dubitans gloriam veritatis verbis angeli derogauerat. Ac dicit Deum recordatum sui testamenti praestitisse ea, quae promiserat per os Prophetarum.

Quia autem fides tribuens Deo laudem veritatis ex repletione Spiritus sancti est, necesse est dubitationem, qua laudem veritatis verbis angeli derogauit, non ex repletione Spiritus sancti, sed ex Diabolo ortam fuisse & ex iudicio rationis humanae.

5. ab exemplo. Exemplum est in Genesi cap. 3. Vbi Deus certum verbum proponit primis parentibus, cui verbo & initio credunt. Diabolus autem phaleratis suis dictis dubitationem in cordibus

dibus eorum efficit, ut existiment se sententiam Dei non satis assecutos esse.

Ideo Eva Diaboli ueneno infecta, uerbis Dei particulam dubitativam addit, inquiens: Ne FORTE moriamur. Non dixerat autem Deus FORTE morieris, sed quocumque die comederis de eo, morte morieris.

Oritur igitur Dubitatio à Diabolo.

II. Oritur & dubitatio ex corrupto rationis iudicio, quod Diabolus ueneno peccati sic infecit, ut homines naturaliter Deum fugiant & auersentur & de eius uoluntate dubitent.

Illa dubitatio naturæ corruptæ ingenta est, sicut animaduerti potest in exemplo Zachariæ.

Is dum rationis iudicium sectatur, considerans communem naturæ cursum, senectutem suam, & uxoris suæ sterilitatem, dubitat de uerbis Angeli. Dubitans autem reprehenditur & punitur ac cogitur sermonis beneficio tantisper credere, donec experientia conuictus credens, & spiritu Sancto plenus pleno iam ore ueritatis laudem Deo tribuit, id quod antea rationis iudicium seclatus nullo modo præstare potuit.

Dubitans obmutescit. Credens pleno ore benedicat Deo. Ac cum dubitatio à natura nobis insit & in intimis nostris medullis hæreat, facilius Diabolus innatam dubitationem augere,

certamq; fiduciam cordibus nostris eripere potest.

Hic ut optatam prædam miseram & corruptam naturam humanam. Corripit & exagitat. Hic demum suos ingemmat rugitus Leoninos. Quia scit in hac naturæ imbecillitate nulla nobis ex proprijs uiribus præsidia contra ipsum esse. Ac cum in tentationibus constituti sumus, hanc quoq; innatam & à Diabolo exaggeratam dubitationem auget, quod nullo sensui ostenditur Christus.

Non uidemus eum externis oculis præsentem non audimus, non palpamus, tum neq; cor eius præsentiam in tentatione sentit. Videtur irasci & nos deserere. Accedit lex, qua maximè in tentationibus terret & accusat nos. Econtra homo sentit uim peccati, iram & iudicium Dei, terrores mortis, ignita tela satanæ, infirmitatem carnis. Hæc omnia terribiles & fortissimos clamores edunt contra nos, & uidentur Cælum & Terram replere adeo, ut nihil prorsus uideatur reliquum præter desperationem & æternam mortem.

Contra hanc ingentem dubitationem, contra rugitus Satanæ, contra accusationes legis, & contra terrores mortis, mittitur spiritus Sanctus in corda nostra clamans: Abba pater, intercedens

dens pro nobis gemitibus inenarrabilibus, tollens
dubitationem, excitans fiduciam, qua excitata
respiciat homo in tentationibus ne omnino ruat
in desperationem. Quamvis autem apprehendi-
mus Christum infirmiter in tentatione, adeo ut
non clamare, sed uix ingemiscere uideamur, ta-
men ille gemitus quamvis exilis (ut Lutherus in-
quit) cordium scrutatori fortissimus clamor est,
tam fortis, ut omnium hostium clamores longe ui-
deatur superare, ut ad hunc gemitum maximi cla-
mores legis, peccati, Mortis, Diaboli & inferni
nihil sint. Sic 2. Cor. 12. dicit: potentia Christi
in infirmitate nostra perficitur. Et Exo. 14. ad
Mosen dicit: Quid clamas, cum uix auderet mu-
tire. Etsi igitur nostram sentiamus infirmitatem,
tamen non secundum nostrum sensum, seu ex cla-
more legis, peccati & Diaboli, iudicare debemus,
sed secundum uerbum Dei. Ah pater (inquit
Lutherus) breuissima uox est, quæ tamen omnia
complectitur & eloquentiam tantam esse, inquit,
quantam nullus Demosthenes uel Cicero expri-
mere possit. Ita due causæ dubitationis recitatae
sunt, Diabolus & corrupta natura, cuius imbecil-
litatem cum non ignoret Diabolus, tanto imma-
nius in eam seuit.

III. Oritur dubitatio sæpe ex ignorantia
uerbi Dei. Ignorato enim uerbo Dei ratio hu-

mana iudicat de uoluntate Dei ex qualitate eorum, quæ tristia in hac uita nobis obijciuntur. Vt si qua calamitas insignis nos exerceat, ratio sic dicit: Si te diligeret Deus, cauisset ne in tam atroces calamitates incedisses, curam tui habuisset, Aut certe in his malis non deseruisset, sed subito inde eripuisset. Hic quia ratio uerbum Dei ignorat, incipit dubitare de Dei erga se uoluntate. Accedit tentator, sicut Matth. 4. Si filius Dei es, &c. Accedunt & impij in cruce occinentes eandem cantilenam, ut in passione Christi, si filius Dei es, descende de cruce. sperauit in Deum, saluet eum, si delectatur eo. Talibus satanæ & mundi fannis ad dubitationem abduci hominem uerbi Dei ignarum non est mirum, cum Christus ipse sic moueatur ut dicat: Deus Deus meus quid me dereliquisti? Et David: Proiectus sum a facie oculorum tuorum. Ac sicut ex uerbi ignorantia dubitatio oritur: Ita subsidio uerbi dubitationi occurrere possumus. Ita Christus Satanæ scripturæ testimonia opponit, scriptum est inquit: Non in solo pane uiuit homo. Et: non tentabis dominum Deum tuum. Et Apostolus: Quæcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per consolationem scripturarum spem habeamus. Sic ex rationis iudicio Zachariæ dubitatio oritur. Considerans enim senectutem su-

am

am & uxoris sterilitatem, (Angeli uerbis fidem derogat, contra communem enim rationis cursum sterilem parere posse negat. Hic ratio eum seducit, quo minus uerbo Dei ueritatis laudem tribuat.

IIII. Oritur dubitatio ex incredulitate.

Multi sacras literas legunt & norunt plerumque historias Biblicas, sed non aliter quam si legerent historias prophanas de Alexandro magno, de Iulio Cæsare & alijs imperatoribus, sicut sub Papatu interdum fuerunt Monachi quibus textus scripturæ satis fuit cognitus. Sed quia non accessit uera fides, etiamsi omnes omnium sacrarum literarum syllabas numerare potuissent, tamen nihil eis profuit.

V. Ex prophanis & blasphemis cogitationibus de Scripturæ autoritate. Quis, inquit, certus esse potest, istos Libros per Moysen, per Prophetas, Euangelistas & Apostolos esse scriptos? Possunt enim scripta esse suppositicia. Deinde si maxime certum esset, per hos ipsos scriptos esse, qui fuerunt Prophetæ, Apostoli, Euangelistæ, An non fuerunt homines, sicut & nos? Quomodo igitur certi sumus ipsorum uerbum esse Dei uerbum?

Tum autem si maxime ab ipsis uerum uerbum Dei scriptum esset, tamen longinquitate temporis omnia corrumpi & adulterari potuerunt.

Ad hæc scriptura obscura & infinita interpretum
uarietas est. Quis igitur uerum sensum nouit &
quis scit, quorum interpretum sententia melior
sit? Omnia igitur incerta & dubia sunt. Hæc
incredulitatem adiuuant & augent. Ac mira res
est tot calumnijs obrui scripturam ab aduersarijs,
Cum tantopere Patrum scripta ac traditiones ur-
geant. Quasi non possimus hæc eadem de Patrum
& conciliorum scriptis & autoritate obijcere.
Et quo ore ipsi affirmabunt Patrum scripta sacris
litteris certiora esse? Non est dubium a Diabolo
prophanas illas cogitationes & uoces suggeri,
quibus promissionum diuinarum certitudo euer-
titur, & dubitatio prophanis mentibus instillatur.

VI. Ex nimia consideratione nostræ indigni-
tatis & indispotionis, ut Pontificij loquuntur,
ut cum cogitamus promissionem quidem ueram es-
se & Christum uerè mortuum esse, sed afferri
gratiam hanc dignis & perfectis, nos non esse di-
gnos & dispositos ad suscipiendam gratiam, nos
non sufficienter agere pœnitentiam, non satis fir-
miter credere & gratis agere, & multa alia desi-
derari. Si quis in hac indignitatis suæ considera-
tione magis, quam in consideratione perfectissimi
mereti, passionis & mortis Christi defensus flu-
et, iam hac quoq; ratione exoritur dubita-
tio.

VII. Oritur sepe dubitatio ex diuersitate
 fortunarum, ut cum uidemus premi innocentes
 & crescere sceleratos. Inde enim iudicat ra-
 tio, res humanas Deo non esse curæ. Si essent
 Deo curæ, bonis bene, & malis male futurum.

De hac dubitatione, qua prouidentiam tollit
 loquitur Philippus in Epistol. ad Roman. cap.
 1. de noticijs Naturalibus. Parte tertia, fo-
 lio 939.

Sciendum est autem non ex illa externa uel
 felicitate uel infelicitate de uoluntate Dei, quo
 etiam Salomon cap. 9. respexisse uidetur, sed ex
 uerbo iudicandum esse. Et quamuis uideantur im-
 pijs felicissimi & e contra pijs infelicissimi, tamen
 pijs tripliciter bene, & impijs tripliciter male
 est.

Primum bene est pijs in hac uita in conscien-
 tia. Quia illam bonam & tranquillam habent
 ratione iusticiæ imputatæ, quæ summa felicitas
 est.

Secundo ratione protectionis diuinæ. Quia
 Deus etiam in hac uita defendit eos & aliqua mi-
 scentur malis bona.

Tertio. Bene erit eis in futura uita, cuius fœ-
 licitatis nullus eris finis.

Econtra male est impijs tripliciter:

1. In conscientia. Quia conscientias habent
 malas.

2. Regulariter atrocibus poenis obruuntur tandem.

3. In futura uita aeternis poenis cruciabuntur.

Hic qui uerbum Dei ignorant, ex iudicio rationis uel in dubitationem, uel in arrogantiam incidunt. Vitanda igitur est dubitatio tanquam pestis, & recte à Luthero pestis & monstrum incertitudinis appellatur.

In Antithesi consideranda sunt efficientia fidei & dubitationis.

Fiducia est à DEO.

Dubitatio à Diabolo.

Fiducia inest ratione regenerationis.

Dubitatio inest ratione naturæ corruptæ.

Fiducia ex cognitione uerbi.

Dubitatio ex ignorantia & diffidentia.

Fiducia ex pietate & reuerentia erga diuinam maiestatem & eius uerbum.

Dubitatio ex prophanis & blasphemis de Deo & eius uerbo cogitationibus.

Fiducia ex consideratione perfectissimi meriti Christi, quo abundè satisfactum est pro totius mundi peccatis.

Dubitatio ex consideratione nostræ perfectionis & imperfectionis.

Ita dubitatio illa, quam ut uirtutem pontificij prædicant, ex hisce lacunis oritur, uidelicet à Diabolo

abolo, à corrupta natura, ex ignorantia uerbe Dei, ex incredulitate, ex prophanis & blasphemis cogitationibus de scripturæ certitudine, ex superba & arroganti propriæ dignitatis inquisitione, &c.

Ac cum ex hisce originem trahat dubitatio, non potest ei locus in iustificatione hominis concedi, sed tanquam pestis animæ nocentissima profliganda est.

XI.

Ex efficiente falsæ persuasionis & securitatis.

Obijciunt Papistæ quasi securitatem & falsam persuasionem doceamus, dum fiduciam urgeamus, sed hæc discernenda est à fiducia.

Alia enim sunt efficientia securitatis & falsæ persuasionis.

Sunt autem efficientia.

1. Diabolus qui securitatem & falsas persuasiones operatur in cordibus hominum.
2. Corrupta natura, quæ uel in defectu uel in excessu peccat.

In defectu peccat, quando diffidit promissionibus diuinis, ubi tamen certum & expressum uerbum habet. Vt Sara, Zacharias, &c.

G s.

In

In excessu, quando secunda est sine uerbo et contra uerbum, ut Epicurei, Temerarij, tentantes Deum.

3. Ignorantia uerbi et uoluntatis diuinae secundum uerbum reuelatum. Hinc oritur incerta quaedam opinio de bonitate Dei. Imaginantur enim sibi Deum propitium, etiamsi nullam agentes poenitentiam in perpetua securitate uiuant, sine fide et sine timore Dei: Deus, inquiunt, misericors est. Ergo et mei miserebitur. Non erit tam durus, ut me abiciat in aeternas poenas. Ac canit ita quidem Maria in cantico suo: Misericordia eius a progenie in progenies: sed additur de poenitentibus: timentibus eum. Securus ergo et impoenitentibus nulla misericordiae spes relinquitur.

4. Prosperitas externa. Donec enim ex animi sententia succedunt omnia, iudicat ratio hunc carum esse Deo, cui prospera aspirat fortuna, sicut diues, apud Lucam. Securus est et opinatur se Deo multo cariorem esse, quam Lazarum, cum ille omnium rerum successu tumeat et alter ne sic cum quidem panem, quo propulset famem, habeat.

5. Opinio propriae iusticiae. Homines enim uanam de sese opinionem concipientes, quod sint iusti,

iusti, continuo in securitatem & uanam persuasione[m] prolabantur. Imaginantur enim tantam suam esse sanctimoniam & perfectionem, ut Deus ex debito cogatur ipsis mercedem uitæ æternæ persolvere. Exempla sunt in Phariseo apud Lucam & in omnibus iusticiarijs, Monachis & Papistis.

Utraq; autem animarum præcipitium est & utraq; à Papistis docetur. Ac dubitationem doceri non negant, alteram uero ab ipsis doceri, demonstrari potest. Docent enim fiduciam in propria opera & propriam dignitatem atq; dispositionem, quæ nihil differt à securitate & uana persuasione. Exemplum est in Phariseo apud Lucam, is de peccatis suis securus, statuit se à Deo damnari non posse. Et persuasionem uanissimam concipit, se ob externa quædam & imperfecta opera uitam æternam mereri.

Conferantur iam fiducia & falsa persuasio[n]is efficientia & subsumatur.

Fiducia est ex Deo, qui uerax & certitudinis autor est.

Qui hunc honorem postulat, ut uerbo eius sine ulla tergiversatione credamus.

Qui Spiritum sanctum in corda credentium mittit, ut nos de uoluntate Dei certificet.

Qui in cordibus nostris clamat Abba pater.

Qui

DEFENSIO FIDUCIAE

Qui σφεα γίς arrha uel arrhabo est cordibus
credentium, ut certi de gratia Dei esse possint.

Requiritur ergo in iustificatione fiducia cer-
tò statuens Deum credentibus propicium esse pro-
pter Christum.

Econtra.

Falsa persuasio & securitas oritur à Diabo-
lo, ex corrupta natura, ex peruerso rationis iudi-
cio, ex ignorantia uerbi & uoluntatis diuinæ, ex
prosperitate externa, ex opinione propriæ iusti-
tiæ, ex prophanis & blasphemis de Deo & uerbo
Dei, de homine & eius dignitate speculationi-
bus.

Ac cum ex his fontibus oriatur, necesse est
falsam persuasionem & securitatem longissimè à
fiducia in Christum discernendam & tanquam pe-
stem animarum fugiendam esse.

Diuersissima enim sunt efficientia Deus &
Diabolus. Spiritus sanctus & ratio humana.

Utraq; autem exitiosa est.

Si quis enim dubitat de gratia Dei, Deum
mendacem facit. Quia non credit promissioni, &
quò magis tales se disponere conantur, eò pro-
fundius in barathrum dubitationum immergun-
tur, nec Deum inuocare nec in tentationibus Di-
abolo resistere possunt. Imo ianuas & fene-
stras

frat. Sathanae aperiunt, seq; ut inermes ultrò eius furori obijciunt, nec certam consolationem in agone mortis habere, nec remissionis peccatorum participes fieri possunt.

Econtra si quis præsumat, se satis dispositum esse ad gratiam suscipiendam, propter suorum operum perfectionem & sufficientiam, latro-
cinium & sacrilegium grauisimum commit-
tit.

Furatur enim Christo suum honorem & suis misellis operibus, quæ nihil nisi peccata sunt, cum fiant extra fidem, tribuit iustitiam, quæ ope-
ribus & meritis Christi solius tribuenda erat.

Hinc oritur Pharisaica superbia, arrogantia, securitas & inanis iusticiæ persuasio. Ab altera parte igitur dubitatio, ab altera securitas & persuasio inanis. Ex consideratione propriæ in-
dignitatis seposito Christo, dubitatio. Ex consi-
deratione propriæ dignitatis, seposito Christo, securitas & uana persuasio. Vtroq; autem modo impediuntur & excluduntur à uita eterna.

Hæc securitas & inanis persuasio longissime discernenda est à fiducia misericordiæ diuinæ, nec nos cum fiduciam docemus, securitatem & uanam persuasionem docemus, sed hæc Papistarum doctrina propria est, qui fiduciam in propria ope-
ra collocare iubent.

Ita

DEFENSIO FIDUCIAE

Ita illi extrema fidei cum in excessu, tum in defectu docent, & fidem ipsam ex Ecclesia exterminant.

Ex hoc efficientiam discrimine iudicari potest, utri ex fundamentis uerbi diuini θεοῦ ὁ λόγος, ut sic dicam, doceant, nos ne qui certam fiduciam docemus, an uero illi qui dubitationem & arrogantiam Pharisaicam postulant. In utrumque incidit Cain.

Primum habet uanum persuasionem de propria dignitate & dispositione, qua se idoneum putat ad eternam uitam impetrandam.

Secundo. Post occisum fratrem indicans impossibile esse, ut peccata tam atrocia sibi remittantur, dubitat de gratia Dei & prolabitur in desperationem.

Cainica igitur est doctrina illa, & recte Patriarcham suum Cainica Ecclesia imitatur.

In neutrum impingit Petrus cum conuertitur. Non intuetur propriam dispositionem uel dignitatem, sed respicit dignitatem Christi. exaltatur. Ideoque non fit arrogans nec intumescit, ut Phariseus, suorum operum dignitate. Deinde non dubitat de gratia Dei, sed certo statuit se propter Christum peccatorum remissionem impetrare.

Ex

CONTRA DVBI. PONTI.

Ex his colligimus iam.

Fiducia est ex Deo, qui uerax & certitudinis autor est, qui hunc honorem postulat, ut uerbo eius sine ulla tergiuersatione credamus, & ob id ipsum spiritum sanctum in corda nostra mittit, ut nos de uoluntate Dei certificet, ut in cordibus nostris clamat Abba pater, ut sit ὁ ἀρχὴ ἀρχῆς, arrha uel arrhabet in cordibus credentium, ut certi de gratia Dei esse possimus.

Ergo fiducia & non dubitatio requiritur.

Econtra Dubitatio & falsa persuasio sunt à Diabolo, ex corrupta natura, ex ignorantia uerbi Dei, ex prophanis & blasphemis speculationibus de Deo & uerbo Dei, de homine & eius dignitate, &c.

Ergo Dubitatio & falsa persuasio non requiruntur in iustificatione, sed ut pestes animarum fugiendæ sunt.

XII.

Ex instrumentalibus causis
fiduciæ.

Instrumentales causæ fiduciæ sunt uerbum
& Sacramenta. Verbum autem certum & immotum

motum est, sicut scriptum est: Cælum & Terra transibunt: Verba autem mea non transibunt. Ac ideo Verbum certum & expressum propositum est, ut per certum uerbum reddamur certi de certa & immota uoluntate Dei erga nos. Quod si dubitare nos uoluisset, non prodixisset Deus ex arcana sede sua, nec uoluntatem suam in uerbo reuclasset, nec Prophetas, Apostolos & Enangelistas dedisset, nec Christus ipse de Cœlo in carnem uenisset, suamq; uoluntatem & uerbis & factis declarasset. Atq; hæc firmissima petra & tutissimum asylum nostrum est, quo confugere possumus, uidelicet uerbum Dei, in quo certa nobis consolatio proposita est.

Per hoc uerbum Deus fiduciam in cordibus piorum operatur. Hoc uerbo ueritatis ut Paulus appellat, confirmat corda, ut certo statuere possint, se esse in gratia.

Secundo. Idem Sacramentorum officium est. Ideo enim instituta sunt, ut sint signa certitudinis, ut sint uisibilia inuisibilis gratiæ signa, ac non in genere tantum, sed in specie etiam, ita ut singuli sibi promissionem gratiæ applicare possint. Ita Baptismus & Cœna domini sunt signa certitudinis sicut & Absolutio.

Quo

Quo sine aliâs baptisamur, si baptismus est
 signum in certitudinis? Qua fide infantes nostros
 baptisari iubemus, si non de infantum salute certi
 sumus? Quomodo credemus puerum acceptum esse
 Deo? Qua fide accedimus ad cœnam Domini, si
 cœna Dominica non est certum gratiæ diuinæ
 signum?

Perspicua sunt verba Baptismi. Qui credit
 & baptisatus fuerit saluus erit. Et in institutione
 cœnæ iubemur recordari mortis Christi. Ita bap-
 tismus certum salutis signum est in credentibus.

Nam ideo fides adijcitur. Et cœna Domini
 certum signum est, nos etiam participes fieri mor-
 tis & omnium beneficiorum Christi, si fiducia cer-
 ta Christum apprehendamus.

Ita Rom. 4. Circumcisio dicitur sigillum iu-
 stitiæ Dei, & Gal. 3. Quotquot baptisati estis,
 Christum induistis, & 1. Pet. 3. Baptismus stipulatio
 bonæ conscientiae dicitur.

In cœna Domini singulis non indignè acce-
 dentibus specialiter applicantur verba: Accipe,
 ede. Hoc est corpus meum, quod pro te traditum
 est, &c.

In oratione Damaseni: dignare vt acci-
 piam ad arrhabonem futuræ vitæ & regni.

Ob eandem causam & specialis absolutio
 usurpatur, vt singulis in specie applicetur pro-
 missio

missio gratiae iuxta mandatum Christi, Quorum remiseritis peccata, remissa erunt eis. Quicquid solueritis in terra, solutum erit & in caelis.

Et memorabile est illud Gersonis, qui disputat absolutionem non in optatiuo modo, sed in indicatiuo pronunciandum propter certitudinem. Ita Nathan absoluturus Dauidem utitur indicatiuo modo: Abstulit Dominus peccatum tuum. Et Christus: Fides tua saluam te fecit. Vade in pace, non inquit: in dubitatione. Confide fili. Remittuntur tibi peccata tua, non dicit: dubita fili.

Hinc colligimus hanc sententiam.

Verbum promissionis ideo patefactum est et ob hanc causam omnia signa gratiae, circumcisio, Baptismus & coena Domini instituta sunt, ut sint euidentissima certitudinis signa & non dubitationis & ob hanc quoque causam absolutio instituta est, ut singuli qui absoluuntur à peccatis, certi sint se etiam in Coelis absolutos esse.

Ergo fiducia & non dubitatio requiritur.

XIII.

De instrumenta lib. dubitationis.

Sicut

CONTRA DVEI. PONTI.

Sicut Spiritus sanctus per verbum Dei, quod certum & infallibile est, operatur fiduciam: Ita Diabolus per doctrinas pontificias operatur dubitationem. Nam sicut ipse Diabolus mendax & pater mendacij est: Ita etiam pater est ambiguitatis & dubitationis. Atq; ad hanc rem tanquam aptissimo instrumento vtitur doctrinis Pontificijs, quæ iubent dubitare, Vtrum homo sit in gratia. Atq; hoc instrumento non paucas, sed infinitas animas euertit. Ideo Lutherus dicit: in Epistola ad Gal. Ista sententia vulgatissima & receptissima fuit principium & articulus quidam fidei in toto Papa= tu, quo doctrinam fidei prorsus obruerunt, &c.

Deinde idonea ad efficiendam dubitationem media fuerunt infinita cultuum & traditionum genera, quæ omnia in hoc instituta fuerunt vt homines in perpetuis dubitationibus retentos & viuos & mortuos excarnificarent.

De his & supra dictum est in tertio capite.

1. Iubent de gratia Dei dubitare.

2. Abducunt à promissione Euangelij ad legem. A Christo ad Moysen et iubent homines sese preparare ad gratiam. Idq; fieri dicunt si quis integrè præstet omnia opera poenitentiae & caritatis. Et

H 2

addunt

addunt neminē certum esse posse vtrum hæc omnia præstiterit. Relinquunt igitur in dubitatione.

3. Quia perfectionem legis hac imbecillitate nemo consequitur, abducunt vltius non tantum ab Euangelio, sed etiam à lege diuina ad traditiones humanas & per illas salutem pollicentur.

Hinc vota monastica vt statum perfectionis vrserunt & cultus electicios sine fine & modo cumularunt, ita, vt impossibile esset, vlli homini præstare omnia, quæ monachorum audacia & impudentia excogitauit.

4. Quia in monachatu etiam dubitatio relinquebatur conscientijs, propterea, quod omnes traditiones nemo explere posset, indulgentias excogitarunt, per quas remitterentur, quæ neglecta putabantur.

Erant autem indulgentiæ non tantum propter monachos excogitate, sed vt tanquam retia pecuniarum extenderentur per vniuersum mundum.

Emungebantur omnes homines pecunijs, qui has vel illas traditiones humanas transgressi videbantur.

5. Imponebantur & satisfactiones, peregrinationes

tiones & alia & iubebant tamen dubitare, vtrum
sufficientes essent satisfactiones.

6. Vendebantur & missæ tanquam remedia
contra peccata, quæ ipsæ quoq; incertas relinque-
bant conscientias.

Ideoq; non tantum pro viuis, sed etiam pro
mortuis celebrabant. Et mortuo quidem Papa per-
multas celebrare consueverunt missas, plures quam
vulgaribus hominibus mortuis, fortasse quia de
Pontificum magis, quam de aliorum salute dubi-
tandum esse, & quod pluribus, quam vulgares ho-
mines sceleribus obnoxios fuisse censebant. Durant
exequiæ decem diebus. Et primo die pro anima
Papæ celebrantur 200. missæ sequentibus diebus
100. Mille igitur & centum missæ pro anima
Papæ celebrantur.

Ita ostendunt dubitationis doctores se non
tantum de sua, sed etiam de sanctissimi patris sui
Papæ salute supra modum dubitare, cum non vna
atq; altera, sed plusquam mille missæ vix sufficere
posse videantur.

7. Iubent dubitantes de Dei gratia confugere
ad intercessionem sanctorum mortuorum & quidem

ad nonnullos sanctos, qui nunquam in rerum natura fuerunt.

Neglecto igitur vero Deo iubent inuocare id, quod nec creatoris nec creaturæ nomine continetur & deducunt ad id, quod nihil est, quod nec in cælo nec in terra unquā extitit. Et quod absurdius est iubent inuocare Pontifices, abbates et monachos quosdam damnatos, qui propter idolatriam non in cælo locum habere possunt, sed iuxta expressum Dei uerbum ad æternas poenas destinati sunt. Egregiam vero & certam salutem inde reportabunt.

8. Amorientibus pecunias ad missas, aras, templa monasteria & alia nonnulla extorquebant & tamen relinquebant scrupulos conscientijs satis ne liberaliter, an parcius, quam debebant, dederint.

Et cum quis omnem monachis substantiam elargitus esset & certam ei de salute æterna magnis verborum ampullis spem fecissent, mortuum tamen à purgatorio non liberabant, id quod ex sequenti fabula, quam ipsi Pontificij recitant, auimaduerti potest.

Affirmant enim prædiuitem quendam uirum exheredatis liberis suis omnia bona sua in Testamento legasse Deo, id est, uentribus Monachorum. Et cum confirmare uellet Testamentum, chirothecam uersus Cælum proiecisse, quasi
qui

qui dextram Deo pro confirmatione Testamenti porrecturus esset, eamq; chirothecam in terram nō relapsam, unde iudicari posset, hanc liberalitatem Deo placuisse.

Deinde Deum hæredibus istius pij Viri ita benedixisse, ut multo maiores opes, quam ex hæreditate habituri erant, largitus eis fuerit.

Huiusmodi enim fabulis homines inescare & pecunijs emungere consueverunt. Sed illud hic obseruetur. Quid hac omnium bonorum donatione impetratum dicunt? Non quod uitam æternam impetraverit, sicut id polliceri, quamvis falso consueverunt, sed quod hæredibus eius corporalis quædam compensatio contigerit. Vbi igitur salus? Vbi uita æterna? De ea uerbum nullum. Nam animas ad Purgatorij cruciatus reseruari docent, donec sufficiens ibi satisfactio pro peccatis siue occultis, quæ in hac uita non fuerunt agnita, siue pro manifestis, pro quibus nondum satisfactum fuit, præstetur.

Ita nihilo minus in dubitationibus conscientie relinquuntur, etiamsi omnia largirentur.

9. Sicut missas, ita & indulgentias & peccatorum remissionem pro certa pecuniæ summa iuxta Taxam camere pœnitentialis Romæ vendebant & peccata quidam contra traditiones Pontificum maiori, peccata autem contra mandata

DEFENSIO FIDV CIAE

Dei, minori pecunia. Extollitur enim Papæ auctoritas supra Deum, supra angelos, supra Patriarchas, Prophetas & Apostolos & supra omnes creaturas.

Exempla multa sunt in Taxa camere penitentialis.

Exemplum.

Qui contraxerunt in cognatione spirituali, taxantur Turo: 17. Duc: 3. Karl: 9.

Si cognatio huiusmodi fuerit duplex, taxa est. Turo: 30. Duc: 7. Karl: 2.

In compaternitate dispensatur tantum per signoriā Papæ vel sede vacante, per signoriam summi penitentiarij. Et taxa est Turc: 50. Duc: 12. Carl: 3.

Parricidium, matricidium, fratricidium, Sororidium, taxatur pro vno, tantum Tur: 4. Duc: 1. Karlin: 8.

Si quis igitur parricidium commiserit, peccati sui remissionem vnico ducato emere poterit.

Si compatriissam matrimonio sibi iunxerit, tantum committit peccatum vt duodecim ducati vix sufficiant, & absolui non potest à vulgaribus sacerdotibus, sed per signoriam Papæ vel summi penitentiarij.

Et auaritia adeo inexplibilis erat, vt non tantum præterita venderent peccata, sed etiam licentiam in futurum permitterent.

Exem=

CONTRA DVBI. PONTI.

Exemplum.

Pro eo, qui medendo incurrit irregulari-
tatem Tur: 36. Duc: 9.

Si vero petatur etiam licentia in futurum,
vt videlicet imperiti medici, vel impostores impu-
nè occidant homines. Tur: 50. Duc: 12. Karl. 6.

Hæc & alia pudenda in taxa camere pœ-
nitentialis ponuntur & negari nullo modo pos-
sunt.

10. Nec nudam tantum peccatorum remissio-
nem, sed etiam diplomata sigillis, cera & plumbo
egregiè confirmata vendebant, quibus pontifices,
Episcopi & Archiepiscopi D. Petro mandabant, vt
sine vlla exceptione eos, qui huiusmodi diplomatis
armati ad portam cœlorum proficiscerentur, intro-
mitteret.

Exemplum Moscobiticum.

Macaria Dei gratia Archiepisco-
pus &c. Domino & amico nostro D.
Petro Ianitori Dei omnipotentis. Mandamus
& notum facimus tibi, quod Sedor Solodmirski
princeps seruus Dei hoc tempore ex hac mortali
vita emigrauit. Hunc tu sine vlla mora & im-
pedimento intromittes in regnum Dei. Nos enim
plenariam omnium peccatorum indulgentiam ei
impendimus, & benedictionem Apostolicam com-
municauimus. At tu cave, ne quid contra man-

H 5

datum

DEFENSIO FIDV CIAE

datum nostrum moliaris. Et ne quid aliud forte ei eveniret; hoc eum absolutionis nostrae testimonio instruximus.

Data in Monasterio nostro Kio-
fa, Anno 1541. 30. Iulij.

Et si autem huiusmodi literas sigillis confir-
matas morientibus uendebant, & certam salutis
spem proponebant, defunctorum tamen haeredibus
persuadebant, nondum esse salutem certam, eo quod
in literis respiciatur ad peccata agnita. Si quae
sint peccata occulta, & nondum agnita, ea reserva-
ri ad purgatorium. Ea; non remitti, nisi institu-
antur Missae pro defunctis, etc.

Ita nullus dubitationum erat finis.

Monachatus status perfectionis dicebatur,
& iubebantur nihilominus Monachi dubitare.

Imponebantur satisfactiones & iubeban-
tur de satisfactionibus dubitare.

Vendebantur Missae, indulgentiae, diploma-
ta, sigilla, intercessiones Sanctorum, Monachorum,
& iubebantur de his omnibus dubitare. Restare
enim Purgatorium fingebatur, in quo ab occultis
peccatis purgandi credebantur. Recte quidam
sub Papatu hanc Monachorum mentiendi libidi-

uens

CONTRA DVBI. PONTI.

nem reprehendit, & cum in Purgatorio uxoris de-
functæ animam cruciari affirmarent, non, inquit,
credere hoc possum. Habeo enim literas & sigillum,
quod ab omnibus peccatis sit absoluta.

Hæc est similia figmenta infinita eò institu-
ta fuerunt, ut nunquam ex dubitationis & despera-
tionis fluctibus emergere homines miserrimi possent.

Et hanc insuper dubitationem encomijs im-
pudentissimè ornant, & tanquam eximiam virtu-
tem non tantum prædicant, sed ab omnibus saluan-
dis sub anathemate postulant. Nec quicquam præ-
termittunt, quo hanc dubitationem, cum in suam
tum in aliorum perniciem defendant, idq; igne, gla-
dio, laqueis & anathematis.

Secundo. Vt hac ratione à conscientijs co-
angustatis pecuniæ, quantum uolebant, extorque-
rent. Dubitatio enim singulare Satanae artifici-
um fuit, quo culinis Papistarum liberaliter pro-
spexit.

Ita dubitationis instrumentales causæ sunt,
quibus Diabolus utitur ad euertendam fidem do-
ctrinæ hominum, traditiones humanæ, cultus ele-
ctitij extra uerbum, persecutiones, anathemata il-
legitima & diabolica. Satius est igitur dubitatio-
nem una cum doctrinis hominum, cultibus electitij,
& anathematis impijs repudiare & fiduciam,
quam per uerbum & Sacramenta Spiritus sanctus
operatur, retinere & tueri.

Ex

Ex materiali causa seu ob-
iecto Fidei.

Obiectum fiduciae est promissio Dei, Chri-
stus, Passio, mors, resurrectio. Deniq; omnia bene-
ficia Christi.

Ad has res enim respicit fiducia & his niti-
tur tanquam fundamento & firmissima petra.

Testimonia. Rom. 4. Credidit Abraham
Deo.

Ephe. 3. In Christo Iesu Domino
nostro, in quo habemus fiduciam & accessum in
confidentia per fidem eius.

Ebr. 10. Habentes itaq; fratres fiduciam in
introitu sanctorum in sanguine Christi, &c.

Ita fides respicit Deum, promissionem Dei,
Christum, sanguinem Christi, merita Christi, &c.

In his autem nulla incertitudo, nullus dolus,
nulla fraus uel impostura est, sed omnia certissima
& immota sunt.

Ideo tale obiectum fidei proposuit Deus, ut
haberet fides fundamentum immotum, cui innitere-
tur.

Ideo dicitur 2. Pet. 1. Verbum Domini ma-
net in æternum.

Cælum & terra transibunt, verba autem
mea non transibunt.

Ideo

CONTRA DVBI. PONTI.

Ideo scriptura proponit & exaggerat Dei ueritatem, sapientiam, potentiam & bonitatem, ut certo ei fidamus.

Ideo dicitur Deus nostra fortitudo, petra, firmamentum, refugium, praesidium, adiutor, defensor. Quia uult nostram fiduciam acquiescere in promissione sua tanquam in firmissima petra. Et Augustinus recte dicit: Totius fiducia certitudo est in precioso sanguine Christi.

Ac cum tanta sit obiecti certitudo, cum nullus dolus, nulla fraus & impostura sit in Deo & in eius uerbo, non est de Dei gratia dubitandum, sed certo statuendum, promissiones esse uerissimas & certo nos salutem per Christum consequi.

Deinde ob hanc causam uires humanae & omnia opera humana remouentur ab obiecto fidei, ne si ijs niti uelimus, cum in conspectu Dei constare non queant, dubitare cogamur.

Testimonia.

1. Cor. 3. Fundamentum aliud ponere nemo potest, praeterquam id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Hic omnia alia obiecta uniuersaliter excluduntur.

Rom. 3. Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Fides igitur non debet niti suis operibus, quae ex lege sunt.

Rom. 8. Sensus carnis mors est.

Ibid.

DEFENSIO FIDUCIAE

Ibidem. Sensus carnis inimicitia est aduersus Deum. Legi enim Dei non est subiectus. Nec enim potest.

Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt.

1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea, quae sunt spiritus Dei. Stulticia enim est illi, & non potest intelligere.

Luc. 18. Phariseus confidens suis operibus condemnatur. Publicanus confidens misericordiae Dei, iustificatur.

Casarius Homil. 7. docet, Non ad propriam dignitatem, sed ad misericordiam & omnipotentiam Dei respiciendum. Qui uero ad hoc obiectum non respiciunt, eos contra se ianuam misericordiae diuinae claudere. Dictum eius pulcherrimum recitatur infra de incommodis dubitationis.

Sicut igitur superiora dicta ostendunt, fiduciam niti debere firmissimo obiecto uidelicet Deo, promissione Dei, Christo, sanguine Christi. Ita haec ostendunt in antithesi non esse fiduciam collocandam in alia fundamenta extra Christum, nec in opera nostra, nec in uires humanas, quae intelliguntur per hominem animale, per sensum carnis, etc.

Causa autem cur potius Deo & eius uerbo quam homini & humanis rebus fidendum sit. Rom. 3. exprimitur. Quia Deus uerax est.

Omnis

Omnis autem homo mendax. Homo enim & omnia humana uanitati obnoxia sunt.

Et 1. Cor. 2. stulticia dicitur.

Rom. 8. inimicitia aduersus Deum, Mors, etc.

Summa. Deus & omnia diuina certa sunt.

Homo & omnia humana incerta.

Et ideo ab incertis, dubijs & fallacibus praesidijs, ad certam indubitatam, & infallibilem Dei ueritatem reuocat fiducia nostra, ne cogamur dubitare, sed ut certo possimus statuere de salute nostra.

Hanc causam Lutherus in Epistola ad Gal. cap. 4. recitat. Hoc, inquit, fundamentum est nostrum. Euangelium iubet intueri nos, non beneficia & perfectionem nostram, sed ipsum Deum promittentem, ipsum Christum mediatorem. E contra. Papa iubet respicere, non Deum promittentem, non Christum Pontificem, sed Nostra opera aut merita. Ibi necessario sequitur dubitatio & desperatio, illic uero certitudo & gaudium Spiritus. Quia in Deo haereo, qui mentiri non potest, dicit enim: Ecce trado filium meum in mortem ut te sanguine suo redimat a peccatis & morte. Ibi non possunt dubitare, nisi prorsus uelim Deum negare. Atque haec est ratio, cur nostra Theologia certa sit. Quia rapit nos e conspectu Nostro & ponit nos extra nos, ut non nitamur uiribus, conscientia, sensu, persona, operibus Nostreis, sed eo nitamur, quod extra

extra Nos est, hoc est, promissione & ueritate Dei, quæ fallere non potest.

Hic utrumq; obiectum exprimitur.

Fiduciae obiectum certum est: Deus, promissio, ueritas Dei, Christus, meritum Christi.

Igitur & fiduciam oportet esse certam.

Dubitationis obiectum sunt Homo, uires humane, opera & merita humana. Hæc autem imperfecta & incerta sunt. Neesse igitur est relinqui in dubitatione eum; qui his incertis fundamentis nititur.

Fiducia ædificat in firmam petram. Ideo uentorum flatus & tempestatum impetus sustinere potest.

Dubitatio ædificat in arena, in uiribus humanis, in proprijs meritis.

Ideo in tentationibus Sathane ictus & tela sustinere non potest, sed euertitur & adigitur ad desperationem.

Ex certitudine igitur obiecti, cui fides Christiana innuitur, sequitur, certam fiduciam & non impiam dubitationem in iustificatione requiri.

Ita oportet fiduciam esse firmam ratione obiecti, quod fides apprehendit. Quia in hoc obiecto nulla potest inueniri causa dubitationis.

Cur enim de Deo dubitabimus? An non uerax est? An non omnipotens? Cur igitur ipsi non credent.

credendum est? Cur sacramenta instituta sunt, nisi ut de uoluntate Dei certi simus? Hic quia elabi non possunt, uelint, nolint, concedere coguntur de Deo & promissionibus diuinis non esse dubitandum. Aliud igitur obijciunt. Etsi de Deo non dubitandum sit, tamen de nobis dubitandum esse.

1. Quod infirmi. 2. Quod indispositi simus. Distinguunt igitur inter obiecta fiducia, inter Deum & hominem. Et de Deo concedunt dubitandum non esse. De hominis autem uiribus, perfectione & dispositione dubitandum esse.

Respondeo. Ob illam ipsam causam Deus uult, ut nostra fiducia nitatur solius Dei gratia, quæ certa & immota est, & ut non nitatur nostris uiribus, quæ infirmæ & fallaces sunt.

Nihil igitur illa distinctio impedit doctrinam de fiducia. Quia docemus de Dei uoluntate non esse dubitandum. Illi firmiter inhaerendum est, tanquam firmissimæ petrae. Imo de nostris etiam uiribus non est dubitandum, utrum firmi & dispositi simus. Certò enim statuendum est, quod in hac uita semper infirmi & gratia Dei indigni reperiamur. Nec offert Deus suam gratiam propter nostram dispositionem uel dignitatem. Quomodo enim ad suscipiendam gratiam dispositi eramus

inuis ante conditionem mundi, cum adhuc nihil essemus, cum in Christo eligeremur?

Item, Cum inimici Dei essemus & nihilo minus ad gratiam Dei uocaremur?

Math. 11. Christus iubet ad se uenire omnes infirmos, oneratos, laborantes.

Esaiæ 42. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.

Paulus 1. Cor. 15. Conqueritur de sua infirmitate, ubi se partum immaturum, & nomine Apostoli indignum dicit, & Rom. 7. fatetur nihil in sua carne bonum, & se ad mala procliuiem potius, quam ad bona & legem aliam in membris repugnantem legi mentis reperiri.

Etsi autem tanta sit infirmitas, tantaque indignitas, ut uel nomine Apostoli indignum se iudicet, tamen nullo modo sua infirmitate & indignitate deterritus, abiecta omni dubitatione scribit ad Rom. 8. Quis nos separabit à dilectione Dei? Tribulatio an Angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? &c. Sed in his omnibus superamus per eum, qui dilexit nos.

Certius sum enim quod neq; mors neq; uita, neq; Angeli, neq; principatus, neq; uirtutes, neq; instantia neq; futura, neq; altitudo, neq; creatura
alia

alia poterit nos separare à dilectione Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

Dauid homicida & adulter, si ad suas qualitates respiciat, nimium sanæ ad gratiam suscipiendam indispositus est. Audiens tamen absolutiorem Prophetæ Nathan, certò statuit se in gratiam à Deo recipi.

Hinc concludimus. 1.

Si fiducia obiecta Deus, promissio Dei, ueritas & omnipotentia Dei, Christus, incarnatio, passio, mors, resurrectio & ascensio Christi certa & immota sunt, oportet iustificandum illis obiectis certa fiducia inniti.

Sed hæc obiecta certa & immota sunt, Ergo certa fiducia illis innitendum est.

2.

Vbi certa & immota sunt obiecta, ibi nullo modo dubitandum est.

In iustificatione proponuntur certa & immota obiecta, Deus, promissio Dei, &c.

Ergo in iustificatione nullo modo dubitandum est de Deo, promissione Dei, &c.

3.

Vbi obiecta sunt infirma, incerta, imperfecta, dubia, ibi nulla potest esse salutis certitudo.

I 2

Omnia

Omnia opera humana, preparatio, dispositio, dignitas, &c. sunt infirma, incerta, imperfecta, dubia.

Ergo ex his nulla potest esse salutis certitudo, & per consequens non est fidendum operibus humanis, preparationibus, dispositionibus, dignitatibus, &c.

Respicientes igitur ad nos & nostra, humiliemur & nostram imbecillitatem, in qua nulla salutis certitudo est, agnoscamus.

Respicientes autem ad Deum, ad diuinam promissionem, ad Christum & opera Christi, passionem, sanguinem, mortem, resurrectionem, erigamur & Dei omnipotentiam, ueritatem, bonitatem, & misericordiam, in quibus certissima nobis salus proposita est, agnoscamus, ijsq; certa fiducia inherescamus.

XV.

Causa finalis fiduciæ.

Finis fiduciæ est remissio peccatorum, iusticia & uita æterna. Eò enim directæ est fiducia nostra. Huc accommodari potest similitudo Pauli 1. Cor. 9. de ijs qui in stadio currunt. Illi enim non ita

ita currunt, ut aberrent, sed ita, ut certam spem
cōcipiant, se propositum præmium consecuturos.
Currite inquit, ut apprehendatis. & : Ego sic
curro, ut non in Incertum, non uelut aerem se=
riens.

Econtra dubitatio nullum sibi certum finem
propositum habet, sed currit tanquam non con=
secutura præmium, currit ut non apprehendat,
currit ut in incertum & uelut aerem feriens, si=
cut ouicula errabunda hinc inde per sylvas cursi=
tat, donec ad præcipitium aliquod delata, mi=
serè pereat.

Ita dubitatio errantes conscientias circum=
agitat, donec in extremum desperationis exitium
præcipitet.

Quid tota nostra Religio est, si nulla salutis
certitudo est? si eadem cum Turcis, Mahometi=
stis, Iudeis & Moscobitis salutis incertitudo est,
quod tandem religionis ueræ & falsæ discrimen
relinquetur?

Properat fides nostra ad certam metam.

Et Paulus certa uitæ æternæ spe concepta
dissolui & esse cum Domino cupit. Si dubitasset
de salutis certitudine, inter spem metumq; suspen=
sus nequaquam dissolui cupiuisset, uitæ præsentis
qualemcumq; conditionem potius boni consultu=
rus

rus, quam periculum aeternae damnationis subiturus.

Quae enim praesentis uitae ratio erat, sciebat. Dubitanti autem, quae futura erat, incerta fuisset.

Verè Epicurea religio est, quae dubitationis dogma defendit.

Epicurei enim consueuerunt dicere :

Ich lebe vnd weis nicht wie lang/
Ich mus sterben vnd weis nicht wan/
Ich fare von dann weis auch nicht wohin
Mich wundert das ich so frölich bin.

Illa Epicurea incertitudo nihil aliud est, quam dubitatio Papistica. Et ideo Epicuream agunt uitam. Quia omnia ipsis incerta sunt.

Hunc Epicurismum execrantur credentes, qui & per omnem uitam & in postremo agone certi sunt, se emigraturos ad congregationem sanctorum Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum. Christianus igitur dicit :

Ich fare vnd weis Gott lob wo hin/
Worumb solt ich dann traurig sein.

Hiob 19. Scio quod redemptor meus uiuit. Et in carne mea uidebo dominum : Quem uisurus sum ego ipse, & oculi mei conspecturi sunt.

Et Stephanus moriens, certus quo euasurus sit, Spiritum suum commendat filio Dei.

Hinc

Hinc subsumimus.

Finis fidei certus, dubitationis incertus est.

Ergo fiducia & non dubitatio requiritur in iustificatione.

XVI.

De effectibus.

Spiritus sanctus illuminans corda accendit ueram mediatoris notitiam, assensum & firmam fiduciam ac certificat corda, ut certo statuant se propter Christi mortem & uulnera in gratia esse apud Deum, secundum ipsius promissionem, quæ fallere non potest.

Hæc certitudo, *παρρησιάζω*, *παρρησία* & firmamentum fidei est opus & effectus Spiritus sancti.

Deinde Spiritus sanctus habitat in credentibus tanquam in Templo suo. Vbi autem præsens est, ociosus esse non potest, sed efficax est. Sicut arbor bona facere non potest, quin fructus bonos proferat. Et sicut ignis latere non potest, quin fumum aliquem emittat: Ita fides uera & ardens latere non potest. Et Spiritus sanctus, qui fidei autor est, non latet, sed hominem, in quo habitat non tantum de uitæ æternæ certitudine certificat, sed etiam ad proferendos fructus Spiritus impellit.

Tales fructus sunt, de quibus Paulus passim concionatur. Vt Gal. 5. Fructus spiritus sunt caritas, gaudium, pax, patientia, longanimitas, bonitas, benignitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.

Ibid. Qui autem sunt Christi, carnem suam, cum uitijs & concupiscentijs, crucifixerunt.

Sic Lutherus in Epistola ad Gal. 4. Ex presentia & effectibus Spiritus sancti certitudinem gratiæ colligit. Vbi enim is adest & ex effectibus adesse deprehenditur, ibi de uoluntate Dei non est dubitandum.

Vbicunq; adest Spiritus sanctus & habitat in pijs, tanquam in suo Templo, ibi certos eos reddit de gratia Dei. Quia presentia Spiritus sancti est certum signum gratiæ Dei.

In ijs autem, qui sentiunt amorem erga uerbum Dei, qui libenter audiunt, loquuntur, cogitant, dicunt & scribunt de Christo, in ijs inquam, uerè adest Spiritus sanctus, & in ijs tanquam in suo Templo habitat.

Ergo qui hos Spiritus sancti effectus in sese deprehendunt, qui sentiunt singularem amorem erga uerbum Dei qui libenter & ardentius uerbum Dei audiunt, de uerbo loquuntur, assidue de uerbo meditantur, &c. hi non

non debent dubitare de gratia Dei, quia certi
sunt se habere Spiritum sanctum, qui in ipsis ope-
ratur amorem & ardorem erga uerbum Dei, qui
omnes eorum cogitationes & actiones regit &
gubernat iuxta uerbum Dei, qui eos arceat à pec-
catis contra conscientiam & ab omnibus atroci-
bus delictis, quibus expellitur Spiritus sanctus.
In horum cordibus Spiritus sanctus, ut supra
ostensum est, testimonium præbet spiritui eorum,
quod sint heredes uitæ æternæ, & est sigillum
certitudinis, obsignans corda eorum ad certitudi-
nem uitæ æternæ, & est arrha uel arrhabo seu ob-
ses, qui ideo in corda nostra mittitur, ut nos certos
de gratia efficiat, & ubicunq; est ibi ociosus non
est, sed operatur ita ut ex effectibus præsentia ei-
us animaduerti possit. Hinc irrefragabiliter se-
quitur.

Quicunq; habent Spiritum sanctum certo
sunt in gratia.

Omnes autem in quibus sunt effectus Spiri-
tus sancti, habent ipsum etiam Spiritum sanctum.

Ergo omnes in quibus sunt effectus Spiri-
tus sancti, sunt in gratia.

Huc illud Paulinum 2. Cor. 13. Vos ipsos
tentate, num sitis in fide. Vos ipsos probate. An
non cognoscitis uosmet ipsos, quod Iesus Christus

in nobis habitat. Et Gal. 6. Opus suum probet unusquisque, quasi dicat, Intueatur quisque omnes suae uitae actiones, non tantum externas, sed etiam internas & examinet eas iuxta normam uerbi diuini & sic animaduertet, utrum consentiant cum uerbo, an uero ab eo dissentiant. Si deprehendit consentire cum uerbo, & se omnes conatus eo dirigere, ut faciat, quantum in hac natura imbecillitate auxilio Spiritus sancti fieri potest, cogitet hos ipsos conatus opera esse Spiritus sancti, qui in ipso efficit hos motus internos & bonas actiones externas.

Sunt enim duplices effectus Spiritus sancti interni & externi.

Interni effectus sunt testimonium Spiritus sancti, quo certificatur corda nostra de gratia, fiducia & certitudo uitae aeternae, *πιστις καὶ ἀσφαλισμός τοῦ αἰῶνος*.

Externi effectus seu externa testimonia praesentiae Spiritus sancti sunt diligenter cogitare uerbum Dei et quasi ruminare, audire sine taedio et magno studio, docere & profiteri ueram doctrinam cum periculo facultatum & uitae, facere officium secundum uocationem pro uirili in fide & gaudio, non irruere in alienam functionem, sed proprie

CONTRA DVBI. PNOTI.

prie seruire pro ratione donorum, quæ à Deo concessa sunt.

Huc & Augustinus respexisse uidetur cum dicit: Vnumquemque fidem suam certissime uidere, utrum eam habeat. Vbi enim effectus spiritus sancti sunt: Ibi certum est esse fidem. Et ubi fides est, ibi est certitudo gratiæ. Quia hæc coniuncta sunt, Spiritus sanctus, fides & gratia Dei uidelicet quod simus in gratia, quod placeamus Deo propter Christum, quod habeamus Deum propitium.

Huc illud Pauli. Rom. 8.

Quicumque spiritu Dei ducuntur, hi sunt filij igitur & heredes. Heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Hic ab effectu Spiritus sancti certitudinem gratiæ colligit.

Quicumque spiritu Dei ducuntur, hi sunt filij Dei.

Omnes autem filij Dei sunt heredes uitæ æternæ.

Ergo quicumque spiritu Dei ducuntur, sunt heredes uitæ æternæ.

His ergo qui spiritu Dei ducuntur non est disputandum de gratia uel de hereditate uitæ æternæ.

Quid

Quid sit duci spiritu Dei, manifestum est. Vtitur uerbo duci, ut ostendat Spiritum sanctum non esse ociosum in sanctis, sed efficacem & fructuosum.

Sunt autem opera Spiritus sancti in sanctis qui uerbo ducendi significantur, sanctificatio, restitutio imaginis Dei in conuersis, noua obedientia, qua homines incipiunt ita sese gerere, ut filios Dei decet. Qui autem ita sese gerunt, ut filios Dei decet, hi de utroq; certi sunt, & quod habeant Spiritum sanctum, & quod sint filij Dei & heredes uitæ.

Econtra. Qui spiritum Christi non habet, hic non est eius. eodem cap.

Carnales autem uel qui secundum carnem uiuunt, non habent spiritum Christi.

Ergo carnales non sunt eius.

Quamobrem, qui secundum carnem uiuunt, non debent dubitare, sed certo statuere, quod Spiritum sanctum non habeant, quod non sint filij Dei, quod non sint futuri heredes uitæ eterna, nisi conuertantur.

Tertio. Qui habent Spiritum sanctum, & qui sunt in gratia, illi quoq; certi esse possunt officium suum placere Deo.

Econ=

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Econtra qui non habent Spiritum sanctum, & qui non sunt in gratia, illi non possunt certi esse, utrum officia sua placeant Deo. sicut ergo illi cum optima conscientia in officio suo uersantur, & uocationis officia sustinent cum gaudio & spe auxilij diuini: Ita hi cum pessima conscientia uersantur in suis officijs sine gaudio & sine spe auxilij diuini.

Omnes autem Christiani, siue Ecclesiastica siue politica officia administrent, certi esse debent, sua officia placere Deo. Quamobrem necessarium est, ut habeant Spiritum sanctum, & ut sint in gratia. Alioqui non possunt esse certi, utrum Deo placeant officia, quae sustinent.

Huc illud, quicquid non est ex fide, peccatum est.

Ergo quicquid fit sine Spiritu sancto & sine gratia Dei, non placet Deo, quantumuis speciosum & plausibile uideatur.

Econtra, quicquid est ex fide, bonum opus est.

Ergo quicquid à Spiritu sancto in credentibus efficitur per gratiam Dei, illud Deo placet.

Quicquid ergo in officio suo facit secundum uoluntatem Dei homo Christianus habens Spiritum

ritum sanctum, et qui in gratia est, id gratiosum et Deo placens est.

Econtra quicquid agit persona non renata, carens Spiritu sancto & gratia Dei, non placet Deo. Quia extra fidem est.

Sicut filij carissimi actiones patri placent, etiamsi non uideantur magni momenti esse. Quia filius est in gratia apud patrem. Ita serui labores etiamsi grauissimi sint, non itidem placent. Quia seruus non est in gratia, sicut filius.

Nulla potest maior & efficacior esse consolatio in uocationum difficultatibus, quam quæ ex hac parte petitur.

Quando enim scit homo Christianus se esse in gratia Dei, se secundum uoluntatem Dei uel in hac uel in illa functione seu uitæ genere uiuere & suam uocationem placere Deo, magno animo sustinet omnes ærumnas, quæcunq; obijciuntur.

Non enim ex illis colligit, se abiectum à Deo esse, etiamsi minus sperata occurrunt & scit bono Dei consilio se exerceri, uel ut illa ad Dei gloriam, uel ad ipsius aliorumue salutem prosint, sicut exempla Ioseph, Danielis & similium docent.

Scit Daniel se esse in gratia, scit suam uocationem placere Deo, scit illa etiam quæ in uocatione

done pie agit, placere Deo. Ideoq; bonam habet conscientiam & bono animo sustinet extrema illa uitæ pericula, in quæ innocens incidebat. spem uero auxilij diuini non abiicit & mirabiliter tandem liberatur.

Quarto. Qui certus est se habere Spiritum sanctum, se esse in gratia & suum officium placere Deo, hic etiam de persona sua statuere potest, quod & illa Deo placeat. Potest fieri, ut persona impia sit in officio non malo. Hic officium per se Deo placet. Quia ordinatio diuina est. Persona autem non placet, quia non renata est, non habet Spiritum sanctum, non est in gratia, ut Nero, Caligula, &c. Deinde per accidens, Nec officium placet propter personam non renatam.

Homo autem Christianus siue in Ecclesiastica siue in politica gubernatione uersetur, statuit utrumq; Deo placere & officium & personam. Ac de persona iudicat ex uerbo Dei. Persona enim, quæ uersatur in societate Ecclesiæ, quæ renata & baptisata est, quæ purum uerbum audit & amat, hæreses autem odit & abominatur, sicut scriptum est: Iniquos odio habui, Legem autem tuam dilexi,

dilexi, quæ credit in Christum & certo statuit se sanguine Christi ab omnibus peccatis mundatam esse. Talis persona certa est ex uerbo, se placere Deo & habet suæ certitudinis certa argumenta. Agnoscit Deum esse suum patrem, & multis ineffabilibus beneficijs se ornatam. Primum intelligit se à Deo creatam. Secundo à filio redemptam. Tertio, à spiritu sancto sanctificatam. Quarto, se ad hereditatem uitæ æternæ adoptatam. Quinto, ut certa sit Spiritum sanctum in se effusum. Sexto, se iam in filio Dei propter nos incarnato & passio ad dexteram Dei collocatam. Septimo, habet Sacramenta tanquam signa certitudinis. 1. Baptismum. 2. Cœnam dominicam. Hæc sunt inuisibilis gratiæ uisibilia signa.

Octauo. Habet absolutionem, qua in specie promissio remissionis peccatorum applicatur.

His argumentis certificatur etiam personam in gratia esse.

Ita hæc quatuor coniunguntur.

Primum. Vbi est effectus spiritus sancti, ibi etiam ipse Spiritus sanctus uerè adest.

Secundo. Vbi Spiritus sanctus uerè adest, ibi certum est personam esse in gratia.

Tertio. Vbi Spiritus sanctus adest, & ubi persona est in gratia, ibi certum est officium personæ placere Deo.

Quar-

Quarto. Nec tantum officium placere, sed etiam personam, quæ sustinet officium.

Ita ab effectibus Spiritus sancti certitudo gratiæ colligi potest, sicut econtra ex effectibus Diaboli certitudo damnationis colligi debet. Ita certis argumentis nititur hæc certitudo.

XVII.

Effectus Diaboli.

Sicut ex effectibus Spiritus sancti certitudo gratiæ, Ita ex effectibus Diaboli certitudo damnationis colligitur. Nam sicut præsentia Spiritus sancti certum gratiæ signum: Ita præsentia Diaboli certum damnationis signum est. Sunt autem effectus diaboli opera carnis: Odium & contemptus uerbi atq; Sacramentorum, idolatria blasphemia, uita scelerata &c. Hinc Lutherus in Epist. ad Gal. sic colligit. Vbi odium & contemptus uerbi est, ibi Diabolus Deus huius mundi regnat, excæcat & captiua tenet corda hominum, ne illis fulgeat lux Euangelij, gloriæ Christi.

In omnibus autem impijs est odium & contemptus uerbi.

K

Ergo

DEFENSIO FIDVCTIAE

Ergo certum est & dubitare nullo modo de-
bent, adesse Diabolum, à quo regantur, excecena-
tur, & captiui ducantur & quod uerè sint sta-
bula & latrinæ Diabolorum.

Ratio certa est ex Antithesi.

Qui ducuntur spiritu Dei, hi sunt filij Dei.

Ergo qui non ducuntur spiritu Dei, sed spi-
ritu maligno, non sunt filij Dei, sed filij Diaboli.
Is enim & præsens est & impellit eos ad omnis
generis flagitia. Sicut sessor caballum freno, &
calcaribus, quò uult, impellit: Ita Diabolus
tanquam sessor has bestias ad præcipitium æter-
næ damnationis deducit.

Duo tantum sunt Spiritus, qui ducunt ho-
mines, sanctus & malignus. Quicumq; ergo à
Spiritu sancto non ducuntur, hos à maligno duc-
ci certum est.

Deinde, qui filij Dei sunt, etiam hæredes &
coheredes Christi sunt.

Ergo qui non sunt filij Dei, non sunt hære-
des Dei & coheredes Christi.

Non est igitur quod dubitent Sathane
mancia, an sint in gratia. Certum est eos,
si perseuerent in peccatis, in æternum uitæ coe-
lestis hæredes non futuros.

Item,

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Item, Qui spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Impij autem non habent spiritum Christi,

Ergo non sunt eius.

Sicut ergo ex effectibus Spiritus sancti certitudo gratiæ colligitur : Ita ex effectibus Diaboli, certitudo damnationis colligatur.

Ac coniungi hic quatuor contraria superioribus possunt.

Vbi odium & contemptus uerbi & alia scelera atrocia dominantur, certum est tales esse mancipia Diaboli.

Secundo, Non esse in gratia, sed sub maledictione.

Tertio. Non placere Deo, quæ agunt. Quia quicquid non est ex fide, peccatum est.

Quarto. Non placere personam. Quia non renata est, non credit in Christum, non est mundata à peccatis.

Non habet ergo locum dubitatio, nec in renatis nec in damnatis.

Habentes enim Spiritum sanctum de salute & carentes Spiritu sancto de damnatione certi esse debent, nisi egerint poenitentiam.

XVIII.

Effectus & utilitates certitudinis.

K 2 Con

DEFENSIO FIDUCIAE

Conferantur effectus fiduciæ & dubitationis
Utilitates certitudinis & incommoda incertitu-
dinis. Manifestum hinc quoque erit, quam pernici-
osum sit dogma Pontificiorum. Sed antequam ad
incommodorum enumerationem accedamus, com-
moda seu utilitates certitudinis colligemus. Ac
primum fiducia seu certitudo gratiæ non est pec-
catum, scriptum est enim: Quicquid non est ex
fide, peccatum est. Ergo quicquid est ex fide,
non est peccatum. Fiducia autem pars fidei est.
peccatum ergo fiducia esse non potest, sicut Pon-
tificij uociferantru.

Deinde ingentia sunt certitudinis commoda.
Ergo certo statuendum est quod homo renatus &
in Christum credens, sit in gratia.

Commoda autem fiduciæ seu certitudinis hæc
sunt.

1. Fiducia, seu certitudo, quæ statuit hominem
a Deo certo recipi secundum promissiones diuinas,
applicat in specie promissionem & reddit eam
quasi propriam.

Talis autem applicatio promissionis necessa-
ria est in Iustificatione. Quamobrem Fidu-
cia necessaria est in iustificatione.

2. Solæ

CONTRA DVBI. PONTIFI.

2. Sola illa fides, quæ coniuncta est cum fiducia & certitudine gratiæ, iustificat coram Deo. Et nullum est aliud instrumentum in rerum natura, quo homo gratuitam iustitiam sibi applicare possit, sicut alibi copiosius dicitur.

3. Hæc fiducia reddit nostras conscientias tranquillas. Rom. 3.

Iustificati fide pacem habemus per Dominum nostrum Iesum Christum.

4. Reddit nos certos, quod placeamus Deo. Sine fide impossibile est placere Deo. Ergo fiducia certos facit, quod placeamus Deo.

5. Reddit nos certos de promissione diuina. Idcirco ex fide datur hæreditas, ut firma sit promissio.

6. Reddit nos certos de uita æterna. Ioh. 3. Qui credit in filium, habet uitam æternam. Ioh.

11. Qui credit in me, etiamsi si mortuus fuerit, uiuet.

7. Efficit nos filios Dei. Gal. 3. Omnes filij Dei estis, eo, quod credistis in Christo Iesu.

8. Efficit, ut reliquiæ peccatorum non imputentur. Psal. 31. Beatus cui Deus non imputauit peccatum. Pertinet autem hoc ad solos credentes.

K 3

9. Effi-

9. Efficit ne pudeant. Rom. 10. Omnis qui fidei illi, non pudebit. Psal. 125. Qui confidunt in Domino, sicut mons Zion.

10. Fiducia etiam discrimen facit inter ueros Christianos & Hypocritas. Item inter Christianos & Diabolos.

11. Omnia bona opera ex hac tanquam ex quadam scaturigine promanant.

Ac primum cum hac fiducia & certitudine conueniunt opera primi praecepti.

1. Conuenit cum primo praecepto. Coniuncta enim est cum uera agnitione essentiae & uoluntatis diuinae. Recte Deum & uoluntatem eius cum Legalem tum Euangelicam agnoscit, & de uoluntate Dei non dubitat.

2. Statuit promissiones & comminationes diuinas esse certas & immotas ac nititur promissionibus diuinis tanquam firmissima petra.

3. In tentationibus, in aduersis & omnibus periculis accedit ad Deum tanquam ad thronum gratiae, non fugit, nec auersatur Deum, sed cum fiducia promissionibus eius acquiescit.

4. Non

CONTRA 'DVBI. PONTI.

4. Non querit auxilium in sese & operibus suis, sed in solo Deo.
5. Ac quia in Deo tanquam in tutissimo asylo acquiescit, conscientiam efficit tranquillam & pacatam.
6. Coniuncta est cum dilectione Dei. Ideo ei confidit tanquam patri fidelissimo.
7. Coniuncta est cum spe. Quia confidit se esse in gratia & expectat uitam eternam, in qua possidebit omnia, quæ nunc tanquam per transennam uidemus.
8. Coniuncta est cum humilitate. Quia non in sese & misellis suis operibus, sed in solo Deo confidit.
9. Efficit patientiam. patienter enim sustinet pericula uitæ & bonorum, qui certus est, se eternam uitam recepturum.
10. Fiducia & certitudo gratiæ efficit quoque perseuerantiam. Nam is solus perseuerare potest, qui uera fiducia in Christo acquiescit.

Conuenit quoque cum secundo præcepto.

1. Inuocatione necessarium est præcedere fiduciam, quæ statuit hominem esse in gratia, & Deum preces exaudire. Soli igitur illi inuocare possunt, qui fiduciam habent, quod uerè habeant Deum propitium.

Id exempla docent. Quanta fiducia Moses, David, Ezechias, & alij inuocarunt? Impossibile est Deum recte inuocari sine fiducia. Rom. 10. Quomodo inuocabunt eum in quem non crediderunt?

2. Gratiarum actio non potest fieri nisi ab illis, qui certa fiducia statuunt, se infinita beneficia corporis & animæ à Deo accepisse, quotidie accipere & in aeterna uita accepturos.

Tribuunt Deo laudem ueritatis, qui summus est cultus. Credunt eius promissionibus. Celebrant eius beneficia & statuunt Caelum & Terram potius peritura, quam unum iota de promissionibus diuinis.

3. Vera prædicatio. Illi rectè de Deo & eius uoluntate docere possunt. Quid enim doceant illi, qui academicam Theologiam incertam & dubiam somniant?

4. Qui certi sunt de gratia Dei, hi profitentur & confitentur Christum constanter, & potius sanguinem suum profundunt, quam ut Christum abnegent. Rom. 10. Corde creditur ad iustitiam: ore fit confessio ad salutem.

Eodem modo de cæteris præceptis dici posset. Qui certi sunt de gratia, hi diem Sabbathi sanctificant, uerbum Dei audiunt & Sacramentis utuntur.

Hi

Hi promptē magistratibus & parentibus obsequuntur. Quia sciunt hanc obedientiam placere Deo. fideles sunt in officio & sustinent in fide, spe & gaudio grauissima officiorum onera. Quia sciunt se in uocationibus Dei uicarios esse & placere Deo labores uocationum, diligunt proximum, prosunt eius uitæ & facultatibus. Quia sciunt hos fructus fidei necessarios esse.

Ita certitudo multarum uirtutum promptuarium est.

Ex hac qualicunq; enumeratione certitudinis comoda animaduerti queunt.

Ideo patres fidem portam uitæ & ianuam regni Cælorum uocant, & Augustinus de uerbis domini dicit: Nullæ maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius Mundi maior est substantia, quam est fides Catholica, quæ à peccatis homines saluat, cæcos illuminat &c. & Ambrosius in libro de uirginitate per exclamationem in hæc uerba erumpit: O thesauris omnibus opulentior fides &c. fides fortior, fides medicis, saluator.

Hæc ad fidei Christianæ commendationem & ad dubitationis pontificiæ reprehensionem prosunt.

Accum certitudinis huius ingentia sint comoda: Dubitationis autem ingentia incommoda,

K 5

ut mox

ut mox dicitur, intelligit animus Christianus,
quanto intervallo Fiducia dubitationem post se
relinquat.

XIX.

Effectus seu incommoda dubitati-
onis seu incertitu-
dinis.

Infinita sunt incommoda dubitationis.

Ergo non est dubitandum de gratia.

Ideo autem multa eius sunt incommoda, Quia
dubitatio est peccatum.

Quicquid non est ex fide peccatum est.

Dubitatio non est ex fide. Quia pugnat cum
fide.

Ergo dubitatio peccatum est & quidem fons
infinitorum peccatorum.

Quicquid igitur dubitans cogitat, loquitur,
nihil nisi peccatum est & placere Deo non potest.
Quia peccatum nullum Deo placet.

Corrumpit igitur dubitatio omnes cogitati-
ones, sermones & actiones etiam illas quæ alioqui
per se bonæ sunt. Nihil enim Deo placet, quod
dubitante conscientia agitur.

Sunt autem incommoda præcipua.

1. Dubi-

1. Dubitatio impedit specialem promissionis diuinæ applicationem, sine qua nulla salus, nulla gratia, nulla peccatorum remissio, nulla iusticia est.

Nullus enim fructus est generalis fidei, nisi quis in specie sibi promissionem gratiæ & omnia Christi beneficia applicet, & statuatur se quoq; participem fieri eorum bonorum.

Si nullum esset aliud dubitationis incommodum, satis atrox hoc unicum esset.

Dubitans incertus est, utrum ipse quoq; particeps fiat promissionis gratiæ.

Ergo. Dubitans non applicat sibi in specie promissionem gratiæ.

Quicumq; autem non applicat sibi promissionem gratiæ in specie, ad eum prorsus nullus promissionis fructus peruenit.

Ergo ad dubitantem prorsus nullus promissionis fructus peruenit.

Quid igitur dubitatione miserius?

Quid ad uitæ æternæ consecutionem magis noxium?

2. Impedit gratiam Dei, remissionem peccatorum, iusticiam & uitam æternam. sicut enim specia-

specialem promissionis applicationem impedit,
Ita etiam illa impedit, quæ per specialem promissionis applicationem credentes assequuntur.

Assequuntur autem per eam gratiam Dei remissionem peccatorum, iustitiam & uitam eternam.

Ergo dubitatio omnia hæc impedit & ex manibus nobis quasi excutit.

Detestanda igitur est dubitatio.

Impedit ne consequamur summum bonum. Existit causa damnationis & est quasi ianua ad infernum.

Ioh. 3. Qui incredulus est filio, non uidebit uitam, sed ira Dei manet super eum.

Ioh. 8. Si non credideritis, quod ego sum, moriemini in peccatis uestris.

Iacobi 1. Vir uacillans animo, non potest subsistere in omnibus uijs suis. Ibid. Qui hæsitat similis est fluctui maris, qui à uento mouetur & circumfertur. Non ergo existimet homo ille, quod Accipiat aliquid à domino.

3. Impedit conscientiarum tranquillitatem. Quia adimit omnes consolationes, quæ in Christo Iesu proponuntur, adimit spem consequendæ remissionis peccatorum & uitæ eternæ, perturbat & irrequietas conscientias efficit, ut non habeant

in

in consideratione peccatorum & iræ Dei, in tentationibus & alijs anxietatibus, quò se erigant, quod iræ Dei, maledictioni legis & diaboli tentationibus opponant. Sicut fiducia conscientias tranquillas efficit, ita contrario effectū dubitatio irrequietas facit.

Nulla maior felicitas est, quam tranquilla conscientia acquiescens in bonitate Dei. E contra nulla maior calamitas, nullus maior cruciatus est, quam is, qui conscientiam exercet. Dubitatio igitur summa conscientiarum carnificina est.

Laurentius in craticula maximos corporis cruciatus sentit. Conscientiam autem habet tranquillam. Illa conscientie tranquillitas, longe superat omnes corporis cruciatus.

Cain non sentit corporis cruciatus, sed conscientia eum excarnificat. Illa conscientie carnificina omnes corporum cruciatus excedit.

Quid igitur aliud sunt Pontificij quam conscientiarum carnifices?

4. Dubitatio tollit certitudinem gratiæ diuinæ, certitudinem promissionis, & Deum arguit mendacij, quæ contumelia in Deum & blasphemia detestanda est.

5. Efficit filios Diaboli. Fides enim filios Dei. Ergo dubitatio filios Diaboli facit. Gal. 3. Omnes filij

DEFENSIO FIDV̄CIAE

filij Dei estis, eo quod credidistis, &c. Qui igitur non credunt non sunt filij Dei, sed Diaboli.

6. Efficit omnia peccata mortalia.

Extra fidem enim omnia peccata mortalia sunt.

7. Efficit ut pudefiant dubitantes.

Credentes non pudefiunt. Rom. 10. Ergo dubitantes pudefiunt. Exemplum in Zacharia, dubitans obmutescit.

8. Est fons uel effectus infinitorum peccatorum. Peccata enim fecunda sunt & alia gignunt alia. Exempla ex primo praecepto.

1. Dubitatio est filia ignorantiae Dei. Sicut enim fiducia ex uera Dei agnitione: Ita dubitatio ex ignorantia Dei nascitur. Qui Dei essentiam & uoluntatem recte agnoscit, qui per Spiritus sancti gratiam didicit promissionem diuinam & scit Deum ueracem esse, is de eius promissione nullo modo dubitat. si quis ergo dubitat, eum necesse est Deum non recte agnoscere.

Huc illud Cypriani sermone 4. de mortalitate. Deus tibi de hoc mundo recedenti immortalitatem pollicetur atq; aeternitatem & tu dubitas?

Hoc

CONTRA DVBI. PONTI.

Hoc est Deum omnino non nosse.

Hoc est Christum credentium magistrum peccato incredulitatis offendere. Hoc est in Ecclesia constitutum fidem in domo fidei non habere.

Si quis autem gloriatur, se nosse uoluntatem Dei & tamen dubitat, grauissimè peccat. Nam quæ scimus, quæ nota & certa nobis sunt, de ijs dubitare, magna malicia est.

2. Dubitatio est pestis fidei, tollens & eueruens fidem, efficit epicureos & academicos dubitantes de Deo, de uoluntate Dei, de ueritate promissionis, de certitudine doctrinæ per Prophetas & Apostolos traditæ. Opponuntur enim inter sese, credere & dubitare, quorum alterum alterum tollit. Qui credit, non dubitat. Et qui dubitat, non credit.

3. Gignit dissidentiam. Quia dubitans non acquiescit promissionibus diuinis, nec Dei nititur auxilio.

Diffidit autem uerbo ueritatis & suspectas habet promissiones diuinas, quasi dubias, incertas, falsas, mendaces. Ideo, in periculis & tentationibus non audet accedere ad Deum cum fiducia

ducia sed indulget timiditati & trepidationi, sum-
git & auersatur Deum tanquam suam iudicem
& tortorem crudelem.

Cum dicit Deus: Inuoca me in die tribulati-
onis & eripiam te & glorificabis me. Hic dubi-
tans non potest credere promissioni, sed diffidit &
suspectam habet promissionem, quasi non sit ere-
pturus, quasi illudat tantum uanis quibusdam
promissionibus, quas præstiturus sit nunquam.

Faciunt igitur dubitationis patroni Deum
ἐπιχαίροντες, ut qui delectetur hominum mise-
rijs, qui non uelit eripere ex aduersis, imo qui
promittendo insultet eis & derideat afflictos.

Diabolicum autem uitium est ἐπιχαίρειν
καὶ Diabolica est promissionum impostura.
Ambiguae enim & fallaces sunt Diaboli promissi-
ones: Dei autem promissiones ueraces & im-
motæ sunt. Cur igitur dubitandum? cur Deo
diffidendum est?

4. Impedit uerum Dei cultum & efficit ido-
latras. Qui enim de Deo & eius promissionibus
dubitatur, non potest Deum rectè colere. Deinde
relicto Deo, fiduciam collocat in seipso, in suis ui-
ribus & operibus, in propria sanctitate & digni-
tate. Vel querit auxilium in alijs creaturis, quibus
magis confidit, quam Deo.

Hic

Hic multiplex committitur idolatria, & in-
cidunt dubitatores isti in foedissimas ἑθελοθῆκα-
κίας extra & contra uerbum ex cogitatas.

5. Impedit dilectionem Dei & conciliat in
animis prophanitatem & odium Dei. Quomo-
do enim uerè Deum diligere potest, qui de Dei
uoluntate dubitat? Quomodo uxor maritum
diliget, de cuius amore dubitat? Quem alieno
amore occupatum arbitratur? An non hæc su-
spicio matrimonij pestis est? Quomodo filius pa-
trem diligit, in quo paternam φιλοσογίαν du-
bitans desiderat?

Sic nemo Deum uerè diligit, si de Dei uo-
luntate erga sese dubitet, si nesciat gratia ne an
maledictio ab eo expectanda sit.

Dilectio certis Argumentis cognitis elicit
amorem. Incertitudo amoris nullum sincerum
amorem prouocat.

Dilexit autem nos Deus prior & dilectio-
nis suæ certissima argumenta nobis proposuit.
His consideratis, uult nos quoq; Deum diligere,
si quis autem ex certissimis illis argumentis, ex
missione filij Dei unigeniti, ex incarnatione, pas-
sione, morte & resurrectione Christi, non potest
colligere uerè se à Deo diligì, quomodo Deum di-
ligere poterit? omnia enim hæc beneficia in du-
bium uocat, et si maximè dicant Pontificij non du-
bitare

bitare se de certitudine passionis & mortis, tam men id non negant, se dubitare, an ullum ex hisce beneficijs fructum capiant.

Ac quia dubitantes Deum diligere non possunt, transferunt amorem in aliam quampiam Thaidem, uel ad semetipsos uel ad alias creaturas, in quibus suam collocant fiduciam.

6. Extinguit timorem Dei. Sicut enim promissionibus non credens, diligere Deum nequit: Ita comminationes diuinas irritas putans, non timet Deum.

7. Impedit humilitatem & efficit superbos atq; arrogantes. Quia enim dubitantes non in Deo, sed in propria dignitate, auxilium & consilium querunt, non potest fieri, quin obliti humilitatis, propriae sanctimoniae opinione intumescant.

Exemplum est in Phariseo.

8. Dubitatio est mater desperationis. Quia enim dubitantes in promissionibus diuinis fiduciam non collocant, & deserto Deo, uel ad propriam sanctimoniam, uel ad alias creaturas declinant, nunquam possunt esse certi de salute sua. Nunquam enim statuere possunt, an satis operum habeant, an satis dispositi sint ad gratiam, an satis dig-

CONTRA DVBI. PONTIFI.

dignam egerint poenitentiam, an satis habeant
alienorum operum, indulgentiarum, Missarum
&c. Nullam igitur firmam consolationem in-
ueniunt. Conscientiam semper retinent irrequite-
tam & fluctuantem & in consideratione pecca-
torum & iræ Dei, & in tentationibus non ha-
bent quod opponant iræ Dei, & Diabolo op-
pugnanti & insultanti.

Hic omnia opera & omnium operum digni-
tas tanquam umbra uel fumus euanesceat, nec po-
test consistere uel in tentationibus Diaboli uel in
iudicio Dei.

Adigitur igitur dubitans ad desperationem
& nihil habet in agone, quo se erigat. Siue
igitur arroganter proprijs operibus iustitiam tri-
buat: siue de operum sufficientia dubitet, nullam
habet consolationem. Vtroq; modo perit. Nam
alterum Pharisaicum, alterum Camicum est.

9. Tollit omnem patientiam.

Quia enim in ærumnis dubitant de uoluntate
Dei, non possunt patienter sustinere calamitates
& obedire Deo in cruce. fremunt aduersus De-
um, & existimant se indignis modis accipi, cum
fortuna digni sint meliori.

L 2

Apparet

Apparet hinc quam fecunda peccatorum mater sit dubitatio.

Hactenus de primo præcepto dictum est.

Eodem modo ex secundo præcepto colligi non pauca possunt.

I. Impedit inuocationem ueram.

Impossibile enim est inuocare Deum uerè sine fide. Ideo Paulus dicit: Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? quasi diceret, impossibile est inuocare Deum sine fide. Dubitantes autem non credunt. Igitur dubitantes non possunt Deum inuocare.

Deinde nemo potest inuocare, nisi statuat initio se esse in gratia, se habere Deum propitium, se habere patrem in coelis *φιλοςογύτατος*, preces suas exaudiri, se Deo curæ esse, omnia precibus impetrari, quæ uel ad Dei gloriam uel ad nostram salutem prodesse possint.

Dubitantes autem non possunt sic statuere. Igitur inuocare Deum quomodo possunt?

Quanta autem miseria est, non posse Deum inuocare, cum hic cultus Deo longe sit gratissimus, cum nulla re magis delectetur, quam aduenti inuocatione, quæ nubes penetrat? Quid in miserijs reliquum nobis est, quam hoc unicum asylum, ut uidelicet uerâ Dei inuocatione, in omnibus aduersis

aduersitatibus certum quæramus auxilium, sicut
de Iosaphat scriptum est?

Tertio. Quicquid non est ex fide, peccatum
est.

Inuocatio autem dubitantis non est ex fide.

Talis igitur inuocatio peccatum est, sicut
Augustinus dicit: Precatio sine fide peccatum est.

Et peccatum quidem non exiguum est. Quia
falsa inuocatio species est abusus nominis diuini
& blasphemie.

Quarto. Inuocatio dubitantis est Ethni-
ca & Academica. Tales inuocant sicut Xeno-
phon, Cicero & alij, qui in aduersis dubitant,
utrum sit aliquod numen, cui curæ sint res huma-
næ.

2. Impedit gratiarum actionem, & est speci-
es mendacij & iniusticiæ.

Non enim agnoscunt dubitantes se uerè à
Deo diligi & infinitis beneficijs ornari. Idcoq;
gratias agere uero corde non possunt.

3. Impedit celebrationem Dei & efficit bla-
sphemos. Quia enim de promissionibus diuinis
dubitant, Deum mendacij arguunt, sicut dicitur:
Qui non credit, Deum mendacem facit.

DEFENSIO FIDUCIAE

Quæ potest maior esse contumelia uel blasphemia, quam accusare Deum mendacij? Paternas eius promissiones aspernari, suspectas, dubias, falsas & mendaces iudicare?

Vult Deus debitum sibi honorem & ueritatis laudem tribui.

Dubitantes autem adimunt Deo debitum honorem. Raptores igitur gloriæ Dei merito habentur.

4. Impedit ueram prædicationem.

Quomodo enim prædicabunt, qui dubitant? & quomodo doctrinam recipient, qui dubitare iubentur?

5. Impedit confessionem & efficit apostatas. Nemo enim Christum confitetur. Nemo aliquid propter ipsum patitur, nisi certus sit, se æterna bona ab ipso certo accepturum? Ita Basilides blasphemus ore beneficiorum Christi certitudinem sublaturus docuit, Christum non passum esse, sed Simonem Cyrenæum, Christum autem eminus stetit, & Iudæorum stultitiam risisse, quod existimarent se Christum crucifigere, cum Simonem Cyrenæum Cruci affixissent. Recitant Epiphanius, Theodoretus, & Tertullianus. Ex hoc erro=

errore alium postea extruit. Quia dubiam facit passionem Christi, docuit (ut Irenæus & Theodoretus referunt) fidem in persecutione incun-
ctanter etiam periurio negandam, nec subeundum pro Christo martyrium, propterea quod non ipse, sed Simon Cyrenæus passus sit. Hi sunt dubitationis fructus.

Ita Helchesaitæ abnegationem indifferentem esse affirmabant. Etiam si quis ore Christum abnegaret, tamen corde eum posse credere.

Paulus dicit: Corde creditur ad iustitiam, ore fit confessio ad salutem. Coniungit fidem & confessionem. Coniunguntur igitur in anthe-
si dubitatio & abnegatio.

Animaduertit Christianus lector quantum malorum ex hoc unico dubitationis antro emer-
gat. Si bona est dubitatio, cur fructus non pro-
generat meliores?

Eodem modo de reliquis præceptis dici pos-
set. Qua fide enim diem Sabbathi sanctifica-
bit, qua fide ad Coenam domini accedet, qui de
Dei uoluntate dubitat?

Qua promptitudine parentibus, præcepto-
ribus & Magistratibus obtemperabit, qui incer-
tus est utrum sit in gratia & utrum illa obedien-
tia Deo placeat?

DEFENSIO FIDV CIAE

Quomodo ab homicidijs, adulterijs, furtis, usuris, mendacijs, obrectationibus & alijs peccatis abstinere, si dubitat, utrum uitam eternam consecuturus, uel in eternas poenas abijciendus sit.

Hæc malorum lerna ex dubitatione emergit, nec satis exprimi sermone huius peccati innumera incommoda possunt.

Recte igitur Lutherus in Epistola ad Galat. huius peccati atrocitatem depicturus, de dubitatione dicit: Ista sententia uulgatissima & receptissima, fuit principium & articulus quidam fidei in toto Papatu, quo

1. Doctrinam fidei prorsus obruerunt.
2. Fidem euerterunt.
3. Conscientias perturbauerunt.
4. Christum ex Ecclesia sustulerunt.
5. Omnia dona & beneficia Spiritus sancti obscurarunt & abnegarunt.
6. Verum Dei cultum abrogarunt.
7. Idolatriam, contemptum & blasphemiam Dei in cordibus hominum erexerunt.

Nam qui de uoluntate Dei erga se dubitat, & non certo statuit se esse in gratia, is non potest credere se habere remissionem peccatorum, se Deo curæ esse, se posse saluari.

Similis

Similis locus est in Euangelio Dominica 19.

Trinitatis de fide Paralytici. So ligts nun
alles daran / das dem Herz solcher zu-
sagung sich anneme vnd halte es für
war / das Gott dir wölle vmb Christi
willen gnedig sein. Wie wir hie sehen
mit dem Gichtbrüchtigen / den verma-
net der Herr auff's erste zum glauben/
da er spricht / Sey getrost mein Sohn/
zweifel nicht/deine Sünde sind dir ver-
geben. So bald nun der Gichtbrüch-
tige solchem wort gleubet/waren im sei-
ne Sünde warhafftig vergeben.

Also kommen wir noch heutiges
tages zu vergebung der Sünden / wenn
der Kirchendiener / oder ein ander
Christ / zu dir spricht / Gott zürnee
nicht mit dir/zürne nur du mit im nicht/
denn vmb seines Sohns Ihesu Christi
willen hat er dir alle deine Sünde ver-
geben.

Da soltu mit aller macht solcher
zusagung gleuben / vnd dich ehe zureis-
sen lassen / denn das du daran zweifeln
wolttest/

wolt. si/ denn so du zweueylt/ huyt dich
 die Absolution nichts/ wenn Gott gleich
 mit allen seinen Engeln solche Absolu-
 tion selber mündlich ober dich spreche.
 Denn wo der glaube nicht ist/ da schilt
 man vnsern HErrn Gott einen Lüg-
 ner/ als sey es nicht war/ was er vns zu-
 sagt/ er wölle es vns nicht leisten noch
 halten/ Fur solchem unglauben vnd
 Sünde wölle vns der liebe Gott gnedig
 erwaren/ Wiewol der Teuffel ein son-
 derlicher Meister darauff ist/ der vns
 immerdar damit plaget/ das wir vnsern
 HErrn Gott/ gern lügen straffen/ das
 ist/ das wir Gottes zusagung ungern
 glauben. Wo aber das Herz glaubet/
 da ehret man vnsern HErrn Gott mit
 der höchsten ehre/ die er am liebsten
 hat.

Denn man helt in fur warhafftig/
 vnd fur ein solchen HErrn/ der nicht
 liegen kan/ wenn er gleich von eitel vns
 möglichen sachen redet.

Brenti-

Brentius in Lucam cap. 10. recte dicit :
Incredulos abijcere librum, in quo nomina ipso-
rum scripta sunt, & delere nomina sua ex libro
uite.

Cæsarius Homil. 7. dicit, diffidentes clau-
re contra se ianuam misericordiæ diuinæ. Sed
forte cogitat aliquis, inquit, se tam graui ad-
misisse peccata, ut Dei misericordiam promereri
non possit. Absit hoc à sensibus omnium peccato-
rum. O Homo, quicunq; ille es, Pec-
catorum tuorum multitudinem atten-
dis, & omnipotentiam cœlestis medi-
ci non attendis? Cum enim Deus uelit
Misereri, quia Bonus est. Et possit, quia
omnipotens est, ipse contra se diuinæ miseri-
cordiæ ianuam claudit, qui Dominum sibi mi-
sereri aut non Velle, aut non Posse credit, &
eum aut bonum aut omnipotentem esse diffi-
dit.

Nemo ergò nec post centum peccata, nec
post mille crimina de Dei misericordia desperet.
Sic tamen non desperet, ut sine ulla mora Domi-
num sibi propitiare festinet: ne forte, si consue-
tudinem peccandi fecerit, etiamsi uelit, iam se à
Diaboli laqueis liberare non possit.

Et Ter.

Et Tertullianus inquit, libro de Pœnitentia,
Bonum est pœnitere an non? Quid reuoluis?
Deus præcipit. At ille non præcipit tantum, sed
etiam hortatur. Inuitat præmio salutem Iu-
rans etiam, Viuo, dicens, cupit sibi credi. O
Beatos nos, quorum causa Deus iurat. O mi-
serimos, si nec Deo Iuranti credimus.

Ex his iam intelligit mens Christiana, quam
tetra sit dubitatio, & quod omnibus modis fugi-
enda sit tanquam uenenum animæ præsentissi-
mum.

XX.

Effectus Sacramentorum.

Deus ideo Sacramenta promissioni addidit,
ut essent signa certitudinis, quæ in specie singulis
applicarent promissionem & quasi obsignarent.
Illud enim Sacramentorum officium est, ut testen-
tur de gratia Dei, de promissione, de diuina erga
nos uoluntate, ut excitent & confirment fidem, ut
sint certa signa remissionis peccatorum.

Ita Roma. 4. Circumcissio dicitur sigillum
iusticiæ Dei.

Gal. 3. Quotquot Baptisati estis, Christum
induistis.

induistis. Et 1. Pet. 3. Baptismus stipulatio bonae conscientiae dicitur.

In Coena Christus singulis accedentibus digne, applicat haec uerba. Comedite, Bibite.

Ita Damascenus in sumptione Coenae dominicae consuevit orare: Dignare ut accipiam in arrhabonem futurae uitae & regni.

Ita in Absolutione promissio in specie singulis applicatur. Quorum peccata remisistis, remissa erunt eis. Quicquid solueritis super terram, erit solutum & in Coelis.

Et quia Absolutionem oportet esse certam & categoricam, ideo Gerson dixit non in optatiuo, sed in indicatiuo modo pronuntiandam esse absolutionem.

Ita Christus Lucae 7. indicatiuo utitur: Fides tua saluam te fecit. Vade in pace.

Et Nathan: Dominus abstulit peccatum tuum.

Quod si dubitandum est, qua fide Baptisant Papistae suos liberos? Et quid prodest ipsis Baptismus? Qua fide accedunt ad Coenam dominicam? & qua fide absolutionem uel alij communicant uel ipsi accipiunt?

Si dubitandum est, non est opus signis gratiae,

DEFENSIO FIDUCIAE

tiae, signis certitudinis. Sufficit ad hoc uetus Adam, & corrupta nostra natura, quae plus satis dubitationum in animis nostris excitare potest.

Quidam uir honestus VVolffgangus Hirschbach, grossum aureum, qui in Baptismo donatus à susceptore sibi infanti fuerat, consuevit à collo suspensum gestare, in primis in morbo, ut ea ratione de salutis certitudine, de promissione à Christo in Baptismo facta admoneretur, & mandauit Vxori ac liberis, ut si in agone sermonis facultas defutura esset, ex huius aurei demonstratione cognoscerent, se usq; ad extremum halitum confiteri Christum, in quem Baptisatus fuerat.

Et ideo propria nomina in Baptismo dantur, ut quoties nomina nostra audimus, de Baptismo admoneamur & certò statuamus nos in mortem Christi Baptisatos, hæredes uitæ certò futuros, si in pœnitentia & in uera fide perseuerauerimus.

XXI.

Ex testimonijs.

1. Testimonia scripturæ.
2. Testimonia Patrum.
3. Testimonia recentiorum.
4. Testimonia ipsorum Papistarum.

5. Testi-

CONTRA DVBI. PONTI.

5. Testimonia Philosophorum, qui nec in Philosophia ἐποχὴν academicam pati uoluerunt.

Testimonia sacra non pauca proferri possent, sed aliquot contenti erimus. Ac possunt nonnulla ex superioribus huc referri.

2. Cor. 13. Vult Paulus Christianos certos esse, de fide sua & non huc atq; illuc uacillare duobus. Ideo dicit: Vos ipsos tentate, num sitis in fide. Vos ipsos probate: An non cognoscitis uosmet ipsos, quod Iesus Christus in uobis habitat?

Galat. 4. Quoniam autem estis filij, emisit Deus spiritum filij sui in corda uestra, clamantem Abba pater. Itaq; iam non es seruus, sed filius: quod si filius & heres Dei per Christum.

Rom. 4. Ideo ex fide, ut firma sit promissio.

1. Iohan. 3. Scimus quod translati sumus à morte ad uitam.

1. Ioh. 5. Ut sciatis, quoniam uitam habetis eternam, qui creditis in nomen filij Dei.

1. Petri 1. Perfectè in ea sperate, quæ ad uos defertur gratia. Certitudinem fiduciæ denotat.

Hebr. 10. Accedamus uero corde in plerophoria fidei, tenentes confessionem spei non uacillantem: Vtitur uoce ualde emphatica ἐκλινῶν, quasi dicat, immotam & firmissimam.

Hebr. 3. Si fiduciam & gloriationem spei ad finem usq; firmam tenueritis.

Hebr.

Heb. 6. dicitur . Deum ideo promissionem iurciurando confirmasse, ut per duas res immobili-
les, quibus impossibile est Deum mentiri, fir-
mam consolationem haberemus.

Phil. 3. Apprehendi, imo magis apprehen-
sus sum.

Iohan. 10. Nemo rapiet eos de manibus
meis.

Iohan. 3. Sic Deus dilexit mundum etc.

Iacob. 1. Postulet autem in fide Nihil hæ-
sitans.

Matth. 21. Si habueritis fidem & non hæ-
sitaueritis, &c.

Iacobi 1. Qui hæsitat, similis est fluctui
maris.

Rom. 10. Omnis qui credit in illum, non
confundetur.

Lucæ 17. Adauge nobis fidem.

Marci 9. Credo domine. Aduua incredulita-
tatem meam.

Matth. 9. Fides tua saluam te fecit.

Rom. 14. Omne quod non est ex fide pecca-
tum est.

Idem Quisq; in mente sua certus sit.

Ephe. 3. Per quem audemus accedere in fi-
ducia per fidem eius.

Hebr. 4.

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Hebr. 4. Accedamus cum fiducia ad thronum gratie.

1. Tim. 1.: Certus sermo & dignus quem mon-
dis omnibus amplectamur, quod Christus Iesus ue-
nit in mundum, ut peccatores saluos faceret.

Syrach 7. Cum oraueris, noli hæsitare.

2. Tim. 1. Non dedit nobis spiritum timi-
ditatis, sed roboris, dilectionis Dei & casti-
ficationis.

Iohan. 8. Nisi credideritis, quod ego sim,
moriemini in peccatis uestris.

Psal. 124. Qui confidunt in Domino, sicut
mons Zion. Non commouebitur in æternum, quæ
habitat in Ierusalem.

Hiob 19. Scio quod redemptor meus uiuit.

2. Cor. 13. dicuntur dubitantes reprobi.

Vosmet ipsos tentate, si estis in fide, ipsi uos
probate. An non cognoscitis uosmet ipsos quod
Christus Iesus in uobis est? nisi reprobi facti
estis.

Luc. 1. Præceditur eis spes salutis.

Rom. 8. Opponuntur spiritus seruitutis &
adoptionis filiorum. Non accepistis spiritum ser-
uitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum
adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus Abba
pater. Ipse spiritus dat testimonium spiritui non-
stro, quod simus filij Dei.

M

Testi-

XXII.

Testimonia Patrum.

Cyprianus in sermone 4. de mortalitate.

Regnum Dei (inquit) fratres dilectissimi, esse se coepit in proximo (loquitur de tempore pestilentiae, in quo plurimi moriebantur) premium uitae, & gaudium salutis aeternae, & perpetua leticia, & possessio Paradisi nuper amissa, mundo transcunte iam ueniunt: iam terrenis coelestia, & magna paruis, & caducis aeterna succedunt. Quis hic anxietatis & sollicitudinis locus est? Quis inter haec trepidus & moestus est, nisi cui spes & fides deest? Eius est enim mortem timere, qui ad Christum transire nolit. Eius est ad Christum nolle ire, qui se non credit cum Christo incipere regnare. Scriptum est enim, iustum fide uiuere: si iustus es, & fide uiuis, si uerè in Deum credis: cur non cum Christo futurus & de Domini pollicitatione securus: quòd ad Christum uoceris, amplecteris: & quòd zabulo careas, gratuleris?

Ecce omnibus fratribus & peculiariter ijs, quos de fidei paruitate, & animi imbecillitate, deq; cupiditate uitae praesentis nimia reprehenderat, premi-

premium tamen uitæ, & gaudium salutis æternæ communiter propositum esse, hic uir Dei pleno ore confirmat: sollicitudiniq; & anxietati de æterna salute locum esse negat, ubi non desit fides, & spes.

In hoc dicto Cyprianus anxietatem, sollicitudinem, trepidationem, & mœstitiam opponit spei & fidei, & affirmat sine spe & sine fide esse eos, qui dubitant.

Ibidem expressius reprehendit dubitationem. Hoc autem fit fratres dilectissimi (quod scilicet fratres non cupidè moriuntur, & ad gaudium Christi festinant) quia Fides deest: quia nemo credit futura esse, quæ promittit Deus, qui uerax est, cuius sermo credentibus æternus & firmus est. Si tibi uir grauis, & laudabilis aliquid polliceretur, haberes utiq; pollicenti fidem, nec te falli, ac decipi ab eo crederes, quem stare in sermonibus, atq; actibus suis scires. Nunc Deus tecum loquitur, & tu mente incredula perfidus fluctuas? Deus tibi de hoc mundo recedenti immortalitatem pollicetur, atq; æternitatem, & tu dubitas? hoc est Deum omnino non nosse: hoc est, Christum credentium magistrum peccato incredulitatis offendere: hoc est, in Ecclesia constitutum, fidem in domo fidei non habere.

1. Affirmat dubitantibus deesse fidem.
2. Dicit Deum ueracem & sermonem eius credentibus æternum & firmum esse.
3. Adducit simile de uiro graui. Postea à minori ad maius argumentatur.

Fidem habes homini graui & laudabili, ergo multo magis Deo promittenti fides est habenda. Si quis autem homini pollicenti credit, nec se falsi arbitratur, perfidus est, qui minus fidei Deo habet.

4. Dicit dubitantes non nosse Deum.

Hilarius in Mattheum.

Quanto magis uos modice fidei? Fidei non stræ inuiolabilem confidentiam exemplorum auctoritate confirmat, ut tanto maioris periculi res sit ambigere, quanto impensiore cura omnem occasionem infidelitatis abstulerit.

Augustinus de uerbis Domini serm. 23.

O homo, faciem tuam non audebas ad Cælum tollere, oculos tuos in terram dirigebas, & subito accepisti gratiam Christi. Omnia tibi peccata dimissa sunt. Ex malo seruo factus es bonus filius. Ideo præsume non de operatione tua, sed de Christi gratia. Gratia enim saluati estis, ait Paulus. Non ergo hic arrogantia est, sed fides. Prædicare quod acceperis, non est superbia, sed deuotio. Ergo attolle oculos, ad patrem, qui te
per

per lauacrum genuit, ad Patrem, qui per filium te redemit, & dic Pater noster. Bona præsumptio, sed moderata. Patrem dicis, quasi filius, sed noli ubi aliquid specialiter uendicare. Solius Christi specialis est Pater. Nobis omnibus in commune est Pater, qui illum solum genuit, nos creauit. Dic ergo tu per gratiam Pater noster: ut filius esse merearis Ecclesie.

Augustinus Psal. 88. Hoc dixit Deus. Hoc promissit. Si parum est, hoc iurauit. Quia ergo non secundum merita nostra, sed secundum illius misericordiam firma est promissio, nemo debet cum trepidatione prædicare, de quo non potest dubitare. His dictis Augustinus ostendit fiduciam non esse præsumptionem uel arrogantiam sicut Pontificij obijciunt.

Bernhardus de fragmentis septem misericordiarum, serm. 3.

Tria considero, in quibus tota spes mea consistit: Charitatem adoptionis, ueritatem promissionis, potestatem redditionis. Murmuret iam quantum uoluerit insipiens mea cogitatio, dicens: Quis enim es tu, aut quanta est illa gloria, quibusue meritis hanc obtinere speras? Et ego fiducialiter respondeo: Scio cui credidi, & certus sum: quia in charitate nimis adoptauit me, quia

verax in promissione, quia potens in exhibitione.
Licet enim ei facere, quod uoluerit. Hic est funi-
culus triplex, qui difficile rumpitur, &c.

Bernhardus de se ipso.

Et reuera, ubi certa, firmaq; infirmis securi-
tas, & requies, nisi in uulneribus saluatoris? tan-
to illic securior habito, quanto ille potentior
est ad saluandum. Fremit Mundus, premit cor-
pus, Diabolus insidiatur, non cado, fundatus
enim sum super firmam petram, peccaui pec-
catum grande, turbatur conscientia, sed non per-
turbatur, quoniam uulnerum Domini recordabor.
Nempe uulneratus est propter iniquitates no-
stras. Et paulo post: iusticia tua, iusticia in eter-
num. Quid longius eternitate? & te pariter
& me operit largiter larga, & aeterna iusticia.
Et in me quale operit multitudinem peccatorum:
in te autem Domine quid nisi pietatis thesauros,
diuitias, bonitates? &c.

Gregorius Nazianzenus in ora-
tione consolatoria in grandinis
calamitate.

Preueniamus (inquit) iram eius in confes-
sione. Velimus ipsum audire, quemadmodum prius
iratum, ita nunc placatum. Quis scit, inquit,
nunquid conuertatur, & poeniteat ac relinquat
benedictionem? Atq; manifestè hoc scio.

Ego

Ego diuinæ clementiæ sum fide iussor. Nam iram, quæ propter naturam eius est, remittet: & ad misericordiam, quæ secundum naturam eius est, conuertetur. Ad illam enim à nobis compellitur: ad hanc uerò inclinatur. Et si corripit compellentes, cur non exaudiret inuocantes? ac natura sua uteretur in remittendo? Tantum nos misereamur nostri, ac iustis patris uisceribus uiam adaperianus. Seminemus in lachrymis, quo in exultatione metamus. Fiamus Niniuitæ & non Sodomitæ: caueamus prauitatem, ne prauitate consumamur, etc.

Huc & illud Hilarij in 5. cap. Matth.

Regnum cœlorum quod Dominus noster in se esse positum, est professus, uult sine aliqua incertæ uoluntatis ambiguitate sperare: Quod alioqui iustificatio ex fide nulla est, si fides nulla sit ambigua.

Hæc patrum dicta satis illustria sunt, quæ & fiduciam meritis Christi nitentem exigunt & dubitationem, quæ fidei aduersatur, repudiant. Consentunt igitur cum scripturæ testimonijs & abhorrent ab impia & blasphema pontificiorum dubitatione.

XXIII.

Testimonia recentiorum
Orthodoxorum.

Omnes rectè sentientes hoc tempore eandem sententiam, quæ in uerbo Dei fundata & Patrum sententijs approbata est, tuentur. Ac repertiuntur passim huius doctrinæ luculentæ confirmationes. Lutherus Tom. 4. Ienensi, fol. 121. copiosè confutat dubitationem. In Epistola ad Galatas capite 4. super sententiam. Quoniam autem estis filij Dei, misit Deus Spiritum filij sui in corda uestra. Ac quia liber ille seorsim excusus omnibus in manibus est, aut certè esse debet, quod inter cætera Lutheri scripta, hoc scriptum eximium sit, poterit integer locus illic legi & considerari.

Reperiuntur & in aliorum recentiorum commentarijs hinc inde eximia dicta cum de fide, tum contra dubitationem.

Philippus Melanchthon.

Confutatur & à Philippo in multis locis, ex quibus præcipuos annotabo.

In locis communibus fol. 259. De uocabulo gratiæ.

gratie. Secunda causa est, ut conscientia certam
 & firmam consolationem habeat.

Hanc & Paulus inculcat Rom. 4. Ideo ex
 fide gratis, ut sit firma promissio. Hæc sententia
 magis perspicua erit intuenti ueram luctam per=
 terrefactæ mentis. Scimus ex lege & ratione na=
 turali. Deum bonum & misericordem esse, sed er=
 ga eos, qui non sunt rei. Non igitur querit
 mens in uero pauore, an Deus sit misericors, sed
 hæc est Epithasis, an tibi contaminato peccatis &
 reo uelit ignoscere & propter quod precium.
 Hic necesse est hanc uocem Euangelij audire de
 exclusiua & de mediatore, quod Deus uere te re=
 cipere uelit Gratis, id est, non propter tuam di=
 gnitatem aut merita, sed propter filium Dei, idq;
 credendum esse. Si hæc exclusiua ignoretur,
 confirmatur dubitatio uidelicet si existimes non
 remitti peccata, nisi cum satis dignam contritio=
 nem aut dilectionem habebis, hærebit dubitatio,
 quæ aliàs contentum Dei, aliàs odium & despe=
 rationem parit. Hæc facile iudicari possunt à pijs.
 Est enim in humanis mentibus inest dubitatio,
 tamen sciendum est propter hanc ipsam causam,
 ne dubitemus de reconciliatione, filium Dei ex sinu
 patris promissionem claram & certam reconcili=
 ationis attulisse opponendam iudicio rationis, si=
 cut in Iohanne dicitur: Filius qui est in sinu pa=
 tris,

tris, ipse enarrauit nobis. Repugnandum est igitur dubitationi, & erigenda fides, quod uellit Deus te propter filium recipere & exaudire. Estq; explodendus impius error aduersariorum, qui ignari Euangelij, & tantum rationis humane iudicium sequentes, iubent dubitare, & affingunt dubitationem non esse peccatum. Hunc perniciosum errorem taxari necesse est, quia certe peccatum est non accipere promissionem. Item Deo promittenti non tribuere laudem ueritatis, ut 1. Iohan. 5. dicitur: Qui non credit Deo, mendacem facit eum. Et summa blasphemia est contemnere uocem, quæ de coelo sonuit: Hunc audite.

Ibidem fol. 328. in confutatione octauæ argumenti de bonis operibus. Non accedimus autem in ueris paucioribus, si iudicemus manendum esse in perpetua dubitatione. Nam dubitatio illa parit fugam & odium Dei, ut Rom. 7. De peccatis quæ per legem sunt, dicitur. Parte prima fol. 374. Hæc est enim perfecta & integra gloriatio in Deo, quando neq; propter iusticiam suam quisquam effertur, sed agnoscit se indigere uera iusticia, fide autem sola in Christum iustificari. Deniq; antithesis consideretur. Pontificij delent consolationem, quæ est propriissima uox Euangelij. Iubent enim semper dubitare, an sis in gratia.

Hæc

CONTRA DVEI. PONTI.

Hæc dubitatio cum sit impia, necesse est contradictoriam sententiam retineri, quod in conuersione oporteat fide accipi remissionem peccatorum, et statui quod sis in gratia. Et hæc fides nititur sola misericordia propter Mediatorem promissa iuxta dictum: Ideo ex fide gratis, ut firma sit promissio.

Hæc antithesis ualde perspicue refutat Pontificios. Quia ubi hæret dubitatio, quam docent, corda fugiunt Deum, non inuocant, & sequitur aut prophanitas aut desperatio, iuxta dictum: Quomodo inuocabunt non credentes? Et Augustinus inquit: Precatio sine fide peccatum est. Et extant perspicua dicta saniorum scriptorum, quæ simul & dubitationem prohibent & continent exclusiuam. Vt Augustinus inquit: Totius fiduciæ certitudo est in precioso sanguine Christi.

Item. Tota spes mea est in morte Domini mei, etc. Extant autem nostræ declarationes & confirmationes, ex quibus etiam sumatur responsio ad præstigijs, quibus obruere ueritatem Pontificij conantur.

Ibidem de scandalo. 300. Omnis dubitatio conscientie, impedit inuocationem.

Ibidem 368. Expressè etiam taxamus errorem de dubitatione, quem pertinacissime defendunt

dunt Monachi, quod uidelicet semper manendum sit in dubitatione, an sis in gratia.

Qui error & in Tridentina Synodo impio decreto confirmatus est. Haeret in hac humana imbecillitate in omnibus tristis dubitatio. Ideo autem prolatum est Euangelium ex arcano sinu aeterni patris, ut contra hanc dubitationem affirmet, uerè nos recipi propter filium gratis & placere Deo. Et hanc promissionem uult fide accipi, iuxta dictum: Ideo ex fide gratis, ut firma sit promissio.

Et nisi fides repugnet dubitationi, & cum uincat, non sit inuocatio, iuxta dictum: Quomodo inuocabunt nisi credant? Fugit mens Deum & fremit aduersus eum, non inuocat, nec consolationem ullam habere potest, nisi elucetetur ex dubitatione. Hac tanta de re necesse est homines saepe commonesceri.

Ibidem 69. Sola fides, quae intuetur in promissionem, & sentit ideo certò statuendum esse, quod Deus ignoscat, quia Christus non sit frustra mortuus, &c. Vincit terrores peccati & mortis. Si quis dubitat, utrum sibi remittantur peccata, contumelia afficit Christum, cum peccatum iudicat maius aut efficacius esse, quam mortem & promissionem Christi, cum Paulus dicat, gratiam exuber-

CONTRA DVBI. PONTI

exuberare supra peccatum, hoc est, misericordiam
ampliozem esse quam peccatum.

Si quis sentit ideo consequi remissionem pec-
catorum, quia diligit, afficit contumelia Christum,
& comperiet in iudicio, &c. Hanc fiduciam
proprie iusticie impiam & inanem esse.

Folio 39. Hoc non potest explicari, non pos-
sunt conscientie reddi tranquille, nisi sciant man-
datum Dei esse, & ipsum Euangelium, ut certo
statuant propter Christum gratis remitti peccata,
nec dubitent sibi remitti. Si quis dubitat, is ut
Iohannes ait, accusat promissionem diuinam men-
daci. Hanc certitudinem fidei nos docemus re-
quiri in Euangelio.

Adversarij relinquunt conscientias incertas
& ambigentes. Nihil autem agunt conscientie
ex fide, cum perpetuo dubitant, utrum habeant re-
missionem. Quomodo possunt in hac dubitatione
inuocare Deum? Quomodo possunt statuere
quod exaudiantur? Ita tota uita est sine Deo
& sine uero cultu Dei.

Hoc est quod Paulus inquit: Peccatum est
quicquid non sit ex fide. Et quia in hac dubitati-
one perpetuo uersantur, nunquam experiuntur,
quid sit fides. Ita fit ut extremum ruant in de-
sperationem. Talis est doctrina aduersariorum,
doctrinu

doctrina legis, abrogatio Euangelij, doctrina de-
sperationis.

Folio 126. Cum igitur ex his quæ dicta sunt, manifestum sit, quid significet uocabulum fidei, in hac propositione, Fide iustificamur: hinc intelligi potest perniciosè errare Monachos, & alios, qui iubent conuersos ad Deum dubitare an placeant Deo. Hunc uulgarem errorem de dubitatione manifestè refutant hæc dicta: Iustificati fide pacem habemus. Item: Ideo ex fide, ut sit firma promissio. Donec enim excruciamur dubitatione, corda fugiunt Deum, non acquiescunt in Deo, non inuocant. Et promissio fit eis inanis sonitus, quia non assentiuntur ei. Postremo. Dei mandatum est æternum & immotum, ut credamus filio Dei, iuxta hoc dictum, Spiritus arguet mundum de peccato, quia non credunt in me.

Item 1. Iohan. 5. Qui non credit Deo, accusat eum Mendacij.

Est autem insulsa cauillatio, quod dicunt dubitandum esse propter nostram indignitatem, non propter misericordiam.

Ideo enim edita est promissio, ideo filius Dei mediator constitutus est, quia nos indigni sumus: & ut pater propter ipsum passum, resuscitatum,

Et deprecantem pro nobis, ac uestientem nos sua iustitia certò sit propitius huic misere masse, indignæ & plenæ sordium, iuxta illud: Nulla nunc est condemnatio his, qui in Christo Iesu ambulat. Absurdum est etiam, quod dicunt, nostræ indignitatis causa dubitandum esse. Non enim dubitandum, an displiceat indignitas, sed ueris gemitibus fateamur nos indignos esse, & opponamus promissionem, cui assentiri mandatum Dei est.

Nec rectè accomodatur ad hanc dubitationem sententia in Ecclesiastæ: Nescit homo an amore uel odio dignus sit. Amentia est fingere Salomonem hoc uelle, nec iustos nec iniustos debere statuere, an placeant aut displiceant Deo: Cum certissimum sit, persecrantes in sceleribus contra conscientiam, displicere Deo. Sed abducit nos Salomon à spectaculis externis ad uerbum Dei, quasi dicat, ex rebus secundis non statuas te placere Deo, nec propter res aduersas displicere. Non ideo placet Alexander, quia uincit, & magno imperio potitur. Iob in calamitate, Dauid in exilio, non ideo statuunt se abiectos esse à Deo, quia sunt ærumnosi. Non ex his euentibus seu externis spectaculis iudicent, sed ex uerbo Dei. Etiam si in media calamitate offer-

offertur consolatio. Ezech. 18. Vivo ego nolo mortem peccatoris &c. Sic Deus dilexit mundum, ut filium unigenitum dederit, ut omnis qui credit in eum non pereat, Iohan. 3.

Deniq; error de dubitatione prorsus Ethnica imaginatio est, ac Euangelium abolet, & in conuersione ueram consolationem ijs, qui iram Dei sentiunt, adimit.

Docendi sunt potius homines, hanc certò uocem Euangelij esse, ut filio Dei credamus, ac statuamus gratiam exuberare supra peccatum: Ideoq; repugnemus dubitationi, & eluctemur & fidem uincamus, ut accedere ad Deum, inuocare eum & ei gratias agere possimus. Hi summi cultus horribiliter impediuntur, quandocunq; animi concutiuntur fluctibus dubitationum, ut experientia ostendit. Hinc perspicuum est, quare decretum Tridentinae Synodi, quod confirmat errorem de dubitatione, taxare necesse sit.

In Epistola ad Romanos cap. 14. Parte 3, folio 1445. Vocat autem infirmum in fide, nondum satis eruditum in doctrina libertatis.

Porro cum inquit subleuandum esse, ne incidat in dubitationes, utrunq; monet, ne cogatur aliud quid facere contra conscientiam, seu improbante consci-

CONTRA DVEI. PONTIFI.

conscientia. Item, ut paulatim prouehatur, & eripiat & liberetur à dubitatione. Nam dubitacio in quocunq; articulo, si non emendetur, sed augeſcat, eſt horribilis peſtis, & excutit fidem, & accerſit deſperationem, odium totius Euangelij, & manifeſtam impietatem. Sicut accidit Iuliano & multis ſimilibus.

In eadem pagina 1048. In tali conſolatione poteſt intelligi, quid ſit fides, ac tunc fides re- pugnat naturali dubitationi, & uincit diffidenti- am. Hac ſpe primum perſona placet Deo propter Chriſtum, deinde ſtatuit etiam placere bona ope- ra propter pontificem Chriſtum, tametsi ſunt im- perfecta & immunda. Et neceſſe eſt doceri homi- nes, quòd requirat Deus, ut in fide ſeruiamus, non in dubitatione perpetua. Non ſic cogitent, eſſe ſeruo Deo, & inuoco eum, tamen dubitare de- beo, an hæc ei placeant. Hæc dubitatio continet multa peccata, negat Euangelium, negat Deum remittere peccata, nihil expectat à Deo, & tacite indignatur, & fremit aduerſus Deum. Hæc ſunt peccata, quæ propriè per legem exiſtunt, ut uocat Paulus.

Quare neceſſe eſt hanc dubitationem in Ec- cleſia repræhendi, & opponi doctrinam de fide. Repræhendendus eſt etiam uulgaſſimus error, qui in Eccleſiam ſparſus eſt, ſcilicet, quod Chriſti-

N anus

anus debeat dubitare, an sit in gratia. Item, quod hæc dubitatio non sit peccatum, & ad hoc allegant dictum ex Ecclesiaste: Nescit homo an amore uel odio dignus sit. Deinde quærentur coniecturæ ab operibus, utrum simus in gratia, & tamen asserunt aduersarij, quod sit dubitandum, & quod dubitatio non sit peccatum. Hæc tota imaginatio pugnat cum doctrina de fide.

Porro non negamus hæ're in animis naturalem dubitationem, & diffidentiam, quam omnes experiuntur. Sed illud sciendum est, hanc ipsam dubitationem & diffidentiam esse peccatum, & oriri ex naturali cecitate, quæ repudiat promissionem Euangelij. Etsi igitur hæret in animis illa dubitatio, tamen opponi debent hæc duo, scilicet promissio Euangelica & mandatum, quod præcipit, ut credamus illi promissioni. Repugnandum est igitur dubitationi, & uincenda diffidentia ac statuendum, quod Deus uerè ignoscat credentibus, eosq; uerè recipiat, curet & exaudiat. Et hanc fidem uerbo effici, & ali sciamus.

Nec solum promissio requirit, ut credamus, sed etiam præceptum additum est immutabile, quod seuerissimè mandat, ut credamus, uerè nobis contingere propter filium Dei, ea quæ promissa sunt.

CONTRA DVBI. PONTIFI.

sunt. Sic dicitur 1. Iohan. 3. Hoc est mandatum eius, ut credamus in nomine filij eius. Item: Qui non credit Deo, mendacem facit eum, quia non credit in testimonium, quod testificatus est Deus de filio suo. Et Ebr. 4. Ad eam cum fiducia ad thronum gratiae. His mandatis & promissionibus repugnat doctrina, quae iubet dubitare.

Quare luctandum est cum dubitatione, & exigenda fides in omni inuocatione: Sicut & Iacob praecipit: Postulet in fide nihil hesitans. Nec placent Deo cultus in illis, qui non repugnant dubitationi, sed taciti apud se retinent dissidentiam, quod non respiciantur, quod sint abiecti. Haec peccata agnoscere discamus, ut eis repugnemus & uera exercitia fidei excitemus.

Sic ergo intelligatur dictum Pauli: Omne quod non est ex fide, peccatum est. Meminerimus facienda esse opera praecepta à Deo, & facienda in hac fide, quod Deus sit nobis propitius propter mediatorem Christum, & propter eum exaudiat & curet nos, & condonet infirmitatem & bona opera approbet.

Iam ad hanc sententiam conferantur cultus hypocritici. Cum faciant opera non mandata à Deo, non possunt credere talem cultum, ei place-
re, quia nullum habent uerbum de uoluntate Dei.

Secundo, Quia doctrinam de fide improbant, & iubent dubitare, accedit alia impietas, inuocant sicut Gentes, tacite cogitantes apud se, se non respici, non curari, non exaudiri à Deo, fortassis etiam abiectos esse. Hæc perpetua dubitatio est impietas, etiamsi mundus eam non iudicat peccatum.

Quomodo igitur dictum Salomonis intelligendum est: Nescit homo, an amore uel odio dignus sit? Respondeo simplicissime, Salomon non loquitur de iudicio conscientie erga Deum, de gratia uel abiectioe, sed de euentibus in hac uita, hos dicit esse incertos, & bonis & malis similia accidere in hac uita. Hæc incertitudo efficit Epicureos, ac mouet, ut negent prouidentiam. Abel est pius, & tamen trucidatur à fratre. Ioannes Baptista interficitur, interim tyrannus fruitur omnibus uoluptatibus, & multi impij non habuerunt Tragicos exitus. Hæc argumenta collegit Salomon, ut admoneat nos, ne propter hoc scandalum deficiamus à Deo, néue ex euentibus iudicemus de uoluntate Dei, sed ex uerbo. Item. Ne pij fiant securi, & exuant timorem Dei, ne fiducia propriæ iusticiæ aliquid moueant sine uocatione, etc.

Ibidem. In Epistola ad Romanos cap. 4.
folio

folio 964. Minor syllogismi est, Promissio gratiæ debet esse certa & rata. Primum enim quid fuisset opus edere promissionem & reuelare promissionem, si nulla esset. Esset autem nulla, si pendèret ex conditione Legis, quia Legi nunquam satisfactum sit. Imò ideo reuelata est reconciliatio, quia Lege non poteramus consequi. Et ob hoc ipsum detracta est Legis conditio. Secundo, Dubitatio in animis parit desperationem, sicut supra dictum est, Lex efficit iram. Ideo necesse est nobis promissionem esse notam, certam & ratam, ut opponatur dubitationi, & sit efficax consolatio.

Hoc loco necesse est reprehendi opinionem vulgarem, quæ docet, quod conscientia debeat dubitare de remissione peccatorum, & an Deus sit nobis propitius, & quod hæc dubitatio non sit peccatum. Hæret quidem naturaliter in omnium animis dubitatio. Nam et caligo tanta est, ut securi animi etiam iram Dei contemnant, & de iudicio dubitent, & deinde, cum conscientia perturbatur, perpetuo accusat & condemnat.

Fatemur igitur hæc dubitationem in animis, sed dicimus dubitationem illam peccatum esse, & repugnandum esse dubitationi. Ideo enim reuelata est promissio, ut corrigat illam dubitationem,

nem, ut certam & firmam consolationem habeamus, & certo statuamus nobis remitti, & nos exaudiri, & Euangelium, sicut proponit promissionem, ita expresse requirit fidem, ut illi ipsi promissioni credamus, ut Iohan. 3. Fides autem est contraria dubitationi. Item dubitatio accusat Deum mendacij, negat Deum ueracem esse, &c. Quare & promissionem & mandatum de fide debemus opponere dubitationi, & discere, quod dubitatio sit summum peccatum.

Scholastici ideo imaginati sunt dubitationem non esse peccatum, quia uiderunt eam naturaliter herere in animis. Item prorsus non discernebant legem ab Euangelio, non consideraerunt requiri fidem, aut quid sit fides, quia imaginabantur fidem esse noticiam legis. Itaq; hac doctrina de dubitatione, uel quod iubent dubitare, simpliciter abolent totum Euangelium, promissionem & mandatum de fide. Quare repudianda est illa impia imaginatio, quae iubet dubitare.

Ibidem. Cap. 7. folio 990.

Cum essemus in carne.

Attexit conclusioni antithesin, ut obiter describat, qualis fuerit prior seruitus sub lege, & econtra, qualis res sit illa nouitas, quae existit, cum sumus liberati à lege. Talis, inquit, erat seruitus,

uitus, ut lex etiam auget peccatum, quia cum
accusat & perterrefacit, incenditur dubitatio, &
sequitur indignatio aduersus Deum & despera-
tio. De huiusmodi peccatis propriè hic loquitur,
cùm ait: Affectus peccatorum excitati per legem
erant efficaces in membris nostris, id est, dubita-
tio & indignatio aduersus Deum, auertunt cor à
Deo, prohibent inuocationem, &c.

Primum enim illa ingens dubitatio, quæ in
omnium hominum animis hæret, certè est efficax
in membris, quia propter illam dubitationem ru-
unt homines contra uoluntatem Dei, ut, quia non
confidunt Deo, multa faciunt metu & diffidentia
contra uoluntatem Dei in quærendis opibus, au-
xilij &c. Hanc autem dubitationem seu diffiden-
tiam auget lex, quæ quia semper accusat, facit ut
corda sint auersa à Deo, fugiant Deum, non
inuocent, non confidunt, non expectent à Deo
auxilium. Multo magis hæc fiunt, & magis con-
spiciuntur in ipsis erroribus & agone con-
scientiæ, ut in Saul terrores excitati per legem,
profectò erant efficaces in eius membris, parie-
bant indignationem & fremitum aduersus De-
um, desperationem & mortem, prohibebant in-
uocationem.

Est autem hic locus diligenter obseruandus,
ut discamus illam dubitationem esse peccatum, ut

repugnemus, & erigamus nos Euangelio, & sci-
amus esse cultum Dei, in illis terroribus repugna-
re dubitationi & diffidentiae. Sed maxima pars
hominum uiuit in illa perpetua dubitatione &
diffidentia, nec inuocat Deum, nec petit, nec ex-
pectat quicquam à Deo. Hec arcana peccata, non
cernunt homines. Sed Christiani ea intelligere de-
bent, ut discant repugnare diffidentiae, & conso-
lari se uoce Euangelij, ut concipiant ueram fidem.
Paulus usus est admodum significantibus uerbis,
cum nominat affectus, & disertè dicit eos per Le-
gem excitari, & addit, efficaces esse in membris.
Hæ sunt admodum illustres descriptiones, sicut in
Saulè uidemus, quam sit uehemens indignatio,
quam sint ardentes motus. Sic in singulis homini-
bus dubitatio auertit corda à Deo, & tenet ca-
ptiua. Hæc non dicuntur uulgari iudicio à Pau-
lo, sed spiritalibus oculis intuetur Paulus capti-
uitatem cordium humanorum, & arcanam diffi-
dentiam & dubitationem, quæ postea infinita
peccata parit.

Eodem pertinet quod postea inquit, mortui
Legi, quæ captiui tenebamur. significat enim il-
lam captiuitatem, quæ corda humana oppressa
dubitatione, diffidentia, pauoribus, auertuntur à
Deo, fugiunt Deum, nec possunt uerè inuocare,
nec

nec statuunt sibi ignosci. Sed quando audita uoce Euangelij erigunt se, & ueram fidem concipiunt, tunc incipiunt Deum agnoscere & inuocare, & statuunt sibi ignosci, se exaudiri, expectant bona à Deo. Sic de libertate loquitur 2. Corinth. 3. Et hic ait, liberationem ex illa captiuitate ita fieri, ut iam corda liberata diffidentia, uere agnoscant Deum. Ideo ait, Vt seruiamus in nouitate Spiritus.

Ibidem. In Euangelio Dominica 4. post Epiphaniæ. In explicatione secundi loci, fol. 36. Naturaliter dubitant animi, præsertim in afflictionibus, an Deo curæ simus, an sit nos seruaturus, an uelit exaudire. Hoc ingens & arcanum peccatum, non intelligunt Hypocritæ. Imò singunt has tenebras & dubitationes non esse peccata. Hic error maximè reprehendendus est in Ecclesia. Et discrimen facit doctrina de fide, inter Ecclesiam & omnes alias sectas. Est enim mandatum Dei æternum & immutabile, ut credamus in filium Dei, hoc est, ut credamus nobis propter filiū dei ignosci, nos recipi, curæ esse Deo, audiri à Deo et seruandos esse, ideo toties scriptū est, orate sine hæsitatione. Oret in fide nihil hæsitans, Imò cum dubitatione semper coniuncta est indignatio aduersus Deum, superantur autem impij dubitatione.

ne, sed sancti cum dubitatione luctantur, & uincunt eam fide.

Hæc doctrina in conspectu nobis esse debet in omni inuocatione & clamitandum est, Domine adauge nobis fidem. Item, Credo Domine, sed adiuua incredulitatem meam. Colligendæ sunt etiam sententiæ & exempla, quæ prohibent dubitationem, ut Omnis qui confidit in eum non confundetur. Item, Fides tua te saluum fecit. Et in Euangelio Christus obiurgat Apostolos: Quid timetis, seu potius trepidatis, uos modicæ fidei?

Diligenter autem considerandum est discrimen, ubi sit dubitatio impia, seu quæ nominatim credi & expectari oporteat, uidelicet promissionem Euangelij propriam, quod Deus propter Christum tibi uelit ignoscere, te recipere, te exaudire & saluare.

Hæc necesse est credi, & præluere hæc generalis fides in omni inuocatione debet, quia est mandatum immutabile & uniuersale: Hunc audite. Omnis qui credit in filium saluabitur. Qui non credit in filium, manet ira Dei super eum.

Dominica 3. post Trinitatis. In secundo loco. fol. 100. Sed humana ratio multa opponit. Deus etiam si est misericors, tamen & iustus est, miseretur eorum, qui suis meritis compensant lapsus

psus. Item, misereatur non tam atrociter lapsis,
mea peccata nimis multa & magna sunt. Hæ sunt
legales, & rationales imaginationes, quibus op=
ponendum est Euangelium, quod clamat, certò,
gratis nos recipi propter filium Dei, clamat
item, exuberare gratiam supra peccatum. Ma=
ior est Christus, quam peccata nostra, modo ut
eum fide agnoscas, credas esse mediatorem, & hoc
mediatore accedas rursus ad Deum, rursus in=
uoces.

Parte 4. In Epist. ad Romanos cap. 14. fol.
195. Vnusquisq; in sua mente certus sit.

Id est, nihil fiat dubitante conscientia, sit au=
tem conscientia confirmata uerbo Dei. Hæc do=
ctrina ualde necessaria est, nihil faciendum esse
contra conscientiam, nihil item faciendum esse
dubitante conscientia. Et infra repetita est hæc
doctrina: Omne quod non est ex fide, peccatum
est.

Id dictum Papistæ tantum enarrant legaliter,
uidelicet, Quicquid pugnat cum lege peccatum
est, quod rectè dicitur, sed nondum reddit inte=
gram Pauli sententiam. Non enim satis est, facta
cum lege congruere, sed oportet præluce= re agni=
tionem Christi, & totam obedientiam regi fidu=
cia filij Dei, ita, ut & sciamus, quæ facta pla=
ceant, & quomodo placeant, placent autem
facta

facta congruentia cum lege, cum persona placet iusta fide, gratis propter mediatorem, & deinde scit obedientiam incoatam requiri, & placere propter Mediatorem, quanquam Legi non satis facit.

Hic neceſſe eſt taxari tetrum errorem Papista- rum, qui docent, ſemper dubitandum eſſe, an ſis reconciliatus, & hanc dubitationem non eſſe pec- catum. Huic errori opponendum eſt hoc dictum Pauli: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt. Verbum $\omega\lambda\eta\gamma\omicron\phi\omicron\varsigma\epsilon\delta\omega\iota$ ſignificat certum eſſe, ut apud Iſocratem $\omega\lambda\eta\gamma\omicron\phi\omicron\varsigma\kappa\epsilon\iota\varsigma\epsilon\upsilon\iota\epsilon\gamma\gamma\omicron\upsilon\iota\epsilon\iota\upsilon\alpha\iota$, id eſt, cum certus eſſet me negare.

Sic prorsus uſus eſt eo uerbo Paulus, Rom. 4. de Abraham. Cum certus eſſet, Deum poſſe ſteri- lem matrem fœcundam facere. Et Luca capite 1. & Colof. 2. $\pi\lambda\eta\gamma\omicron\phi\omicron\varsigma\iota\alpha$, ſignificat certitudinem, quaſi dicas, plenam aſſenſionem.

Sed dicat aliquis: Glorioſe iactatis, uos Deo placere, cum tamen hæc naturalis caligo ſemper ſentiat dubitationes & diffidentiam? Reſpon- deo: Verum eſt, dubitationes & diffidentiam herere in animis hominum in deprauatione natu- ræ: Sed hanc ipſam ob cauſam Deus edidit uo- cem Legis & Euangelij. Vult nos de utraq; re, de

de ira & de gratia certos esse. Vult certò sci-
ri. Deum uerè & horribiliter condemnare non
conuersos ad filium, sicut scriptum est, Ioh. 3.
Qui non eredit in filium, non uidebit uitam, sed
ira Dei manet super eum. Vult rursus etiam im-
mensa bonitate nobis certò notam esse reconcilia-
tionem donatam propter filium credentibus.
Hanc ipsam ob causam edita est promissio de filio,
& de gratia statim ab initio, cum ignota esset om-
nibus creaturis, ideo inquit Dominus: Sic De-
us dilexit mundum, ut filium unigenitum dederit,
ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat
uitam æternam. Et hanc promissionem uult no-
tam esse, & rectè intelligi, & fide accipi. Quor-
sum enim attineret reuelatam esse, si non esset fi-
de accipienda. Sic igitur inquit Paulus, Ideo ex
fide, gratis, ut sit firma promissio: Quare addi-
tum est iuramentum, nisi ideo, ut nobis consolatio
certa sit. Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem
peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Sit igi-
tur in nobis conuersio, & fide apprehendatur
gratuita promissio, ut consolationem teneamus
contra desperationem & dolores inferorum. Ideo
de utraq; re dicitur Marci 1. Agite pœnitentiam,
& credite Euangelio.

Quanquam autem hæret dubitatio in omni-
bus hominibus in hac deprauatione naturæ: tamen
huic

Huic dubitationi mentes conuersæ repugnent & opponant uocem promissionis, & accendatur talis fides, quæ credat, non tantum alijs dari remissionem peccatorum, sed tibi ipsi quoq; & hac fide accedas ad Deum, & eluteres ex dubitatione, ut possis inuocare Deum. De hac fide erigente & consolante corda in ueris doloribus loquitur Paulus, cum ait: Iustificati fide pacem habemus. Item, Ephe. 3. Per quem audemus accedere in fiducia per fidem eius.

Ibidem. Opponit certitudinem & dubitationem. fol. 488. Propositio. 6.

Vt igitur promissio sit firma, hoc est, ut certo consequamur promissam reconciliationem, necesse est, in ea, sine conditione legis, & non propter legem, offerri reconciliationem.

Ac oportet conscientiam certam esse de remissione peccatorum, & reputatione iusticiæ, & donatione uitæ eternæ.

Nam conscientia dubitans, an Deo placeat, odit & fugit iudicium Dei & ruit in desperationem.

Opinio Sophistarum, quæ iubet dubitare conscientiam an Deo placeat, prorsus est impia, & tollit uniuersum uerum cultum Dei & inuocationem. Quomodo eum inuocabunt, nisi crediderint? inquit Paulus.

Tollit

Tollit & uniuersam consolationem conscientiarum, denigabolet uniuersum Euangelium.

Hic locus, Quod promissio debeat esse certa, hoc est, quod conscientia debeat certo statuere, quod consequatur remissionem peccatorum & reputationem iusticiæ, Item quod promissio non habeat conditionem legis, totius controuersia de iustificacione *σὺν* *χρ*o est. In hunc igitur locum, Quod promissio debeat esse certa, item quod non habeat conditiones legis, semper intueri nos oportet, & hinc firmam & certam consolationem ac doctrinam, de uero cultu Dei sumamus, et ut fontes sententiæ Pauli cognoscamus.

Propositio 30.

Quod facile potest intelligi, si ad personam referatur. Persona dubitans an placeat Deo, non sentit se exaudiri, ideo non uerè inuocat Deum, imò irascitur Deo, fugit & odit iudicium Dei, Iam si persona est immunda, opus etiam immundum est.

Econtra, cum persona habet fiduciam misericordiae, credit se exaudiri, uerè inuocat Deum, non irascitur Deo. Postquam igitur persona placeat, placent & opera. Ita si fides ad personam referatur, facillime intelligi potest, quomodo ex si de bona opera fieri debeant.

Hec

Hæc doctrina de dubitatione eximenda necess-
sario est, & quia hoc peccatum, uidelicet, perpe-
tuam dubitationem de misericordia, non ferè in-
telligunt homines, diligenter hac de re admonendi
sunt, ut luctari cum impietate naturali discant &
dubitationem fidei superare.

Ita discent uerè inuocare Deum, & uerè colere.

Hoc interest inter Euangelij doctrinam, &
doctrinam hypocriticam. Hypocritica docet &
cumulat cultus, cum hac dubitatione. Euange-
lium contra docet hanc dubitationem impiam esse.

Ibidem. In Epistola ad Rom. cap. 8. fol.
155. Indicatur quid mouerit Monachos ad do-
cendam dubitationem. Deinde quod dubitatio
fide uincenda sit.

Hæc duo argumenta non leuiter concutunt
omnium hominum animos. Ac priori argumento
sic moti sunt Mōnachi, ut docuerint in hac uita
semper dubitandum esse, an simus in gratia et hanc
dubitationem approbent, & dicant esse humilita-
tem. Aduersus hunc tetrum errorem constantissi-
me docet uox Euangelij, uincendā esse fide dubita-
tionem, sic ut conuersi ad Deum, statuunt, uerè sibi
remitti peccata propter filium, & propter eum
se placere Deo, quanquam adhuc hærent in nobis
non peccata contra conscientiam, sed defectus &
prauæ inclinationes, & flammæ prauorum affe-
ctuum, quibus tamen repugnamus. Hæc

Hæc doctrina de vincenda dubitatione, & hæc necessaria consolatio sæpè repetita est supra, ubi consideres hæc testimonia: Rom. 4. Ideo ex fide, vt sit firma promissio, qui dicat: Non credenti promissio inanis sonitus, & mandatum æternum, & immotum Dei est, vt audiamus filium, vt inquit cœlestis pater. Hunc audite. Item in Psalmo: Oscula mini filium. Hunc contumelia afficiunt qui non tribuunt ei hunc honorem, vt credant sibi propter ipsum remitti peccata.

Huc adde alia illustria testimonia. Acto. 10. Huic omnes Prophetæ testimonium, perhibent, remissionem peccatorum accipere, per nomen eius, quæ credunt in eum. Rom. 5. Iustificati fide pacem, &c. Opposita est autem hæc pax dubitationi. Et Ephe. 3. per quem audemus accedere in fiducia per fidem eius. Item Ebræ. 4. Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ. Sciamus igitur mandatum Dei & propriam Euangelij vocem esse, vt credamus nobis remitti peccata in conuersione, & conuersos esse in gratia propter filium, & vincendam esse dubitationem hac fide. Et quanquam hæc victoria languida est, tamen assidue crescere & Pœnitentiam & hanc victoriam oportet, sicut inquit ille, credo Domine, sed opem fer incredulitati meæ.

pite 1. Scio cui credidi &c. Hic mouentur diffu-
tationes de dubitatione, An conuersus debeat mane-
re in dubitatione, vtrum habeat remissionem pecca-
torum, & an sit in gratia? Hic planè responden-
dum est. Quaquam natura liter hæret in homi-
nibus dubitatio, tamen certissima doctrina est, &
vox Euangelij perspicua, conuersos oportere vin-
cere dubitationem, & statuere quod habeant re-
missionem peccatorum, & sint in gratia. Ideo enim
promissiones diuinitus traditæ sunt, vt naturalis
dubitatio tollatur, & non credenti seu manenti in
dubitatione promissio inanis sonitus est.

Ideo Paulus inquit ad Romanos capite quara-
to: Ideo ex fide gratis, vt sit firma promissio. Hæc
fides opposita est dubitationi, iuxta illud ad Roma-
nos capite quinto: Iustificati fide pacem habemus
& accessum ad Deum. Quaquam autem sen-
titur trepidatio, tamen sciant corda dictum in Mar-
co capite nono, Credo Domine, sed opem fer diffi-
dentia meæ. Sic petamus & nos confirmari, iuxta
illud. Quanto magis dabit pater cœlestis Spi-
ritum sanctum petentibus: & hæc fides intuca-
tur promissionem, & crescat in inuocatione.

Hoc cum sit, consolatio ipsa in nobis est testi-
monium, quo agnoscimus nos liberari ex morte
eterna, de qua consolatione inquit Paulus ad Ro-
manos

manos capite octauo : Accepistis Spiritum claman-
tem Abba pater. Hic Spiritus dat testimonium Spi-
ritui nostro, quod simus filij Dei. Et in hanc senten-
tiam ait Augustinus : Credens sit se credere.

Verum est autem, Prophetas & Apostolos
habuisse singularia testimonia, quæ etiamsi prop-
ter ministerium, & propter auditores ipsis data
sunt, tamen etiam ipsos priuatim confirmant, &
tamen ipsorum fides nitebatur non illis donis &
miraculis, sed misericordia propter filium Dei pro-
missa.

Querunt Monachi hanc certitudinem non
in promissione, sed in qualitatibus suis, ubi cum in-
ueniant immunditiam, iubent manere in dubitatio-
ne. Contra verò sciendum est, fidem intueri pro-
missionem, non qualitates nostras, sicut recte dictum
est ab Augustino : Totius fiduciæ certitudo esse de-
bet in precioso sanguine Christi.

Hætenus Lutheri & Philippi sententias
monstrauimus, quæ testimonijs scripturæ confir-
mantur, nunc Pauca addemus ex aliorum scrip-
tis.

Ioannes Brentius in cap. 5. Leuitici. fol. 35.
Vbi confutat Pontificios, qui corrumpunt prauæ
interpretatione locum de non fundendo oleo, &
non ponendo thure super sacrificium.

Sunt, inquit qui hanc coëremomiam sic interpretentur. In oblatione, inquit, pro peccato non ponebatur oleum, quo significatur misericordia Dei, nec thus, quo significatur diuina acceptio, quia peccator non debet seipsum asscurare, quod peccatum sit sibi dimissum, vel munus suum Deo acceptum, sed debet semper timere. Docent & aliàs dubitationem de diuina clementia erga nos, & allegant illud Ecclesiastæ: Nescit homo, vtrum amore vel odio dignus sit. Hæc doctrina de dubitatione manifeste pugnat cum mandato Dei de fide, & euer= tit veritatem omnium diuinarum promissionum, adeoq; totius Euangelij de Christo. Nihil enim verius est diuinis promissionibus, nihil certius est Euangelio Christi, quod perspicue docet, Dominum Deum nostrum reconciliatum esse nobis propter Christum, ac summo nos amore & gratia propter ipsum complecti. sicut per vnius delictum, inquit Paulus, propagatum est malum in omnes homines ad condemnationem, ita & per vnius iustificationem propagatur bonum in omnes homines ad iustificationem vitæ. Et iterum: Certus sermo, & dignus quem modis omnibus amplectamur, quod Christus Ihesus venit in mundum, vt peccatores saluos faceret. Et quia Euangelio Christi nihil est certius, nihil firmitus, ideo exigitur fides. Resipiscite, inquit, & credite Euangelio. Nihil autem magis

pugnat

pugnat cum fide quam dubitatio. Quanto enim maior est dubitatio, tanto minor & imbecillior est fides.

Quare qui docent dubitandum esse de fauore, gratia & amore Dei erga nos, hi manifeste docent, non esse firmiter credendum Euangelio, & diuinas promissiones esse incertas, qua doctrina quid potest magis impium, & horribilius cogitari.

Idem in 2. capite Iosue, folio 14. Vbi explicat constantiam certitudinis, vnde videlicet certi fuerint Israelitæ de victoria Cananeorum.

Non enim fuerunt certi propter fiduciam suarum virium, iusticiæ propriæ, prudentiæ ducis ad huc noui, vel ob alias causas, sed certitudo pendebat ex sola Dei promissione. Ex hoc exemplo rationalitur certitudinem fidei pendere non ex nostris qualitibus, sed ex promissione Dei.

Hoc exemplo, inquit, docemur, quod & nos debemus esse fide nostra certi, quod peccata nostra sint nobis remissa, & quod salui erimus. Et quomodo hoc potest esse, inquis, cum non liceat mihi occulta Dei perscrutari, sed fortuna mihi tentanda est &c. At omnino vult Deus vt certi simus. Nam qui non est certus, ille dubitat de promissione Dei,

quæ est in Christo Iesu, qui autem dubitat, ille iudicat Deum mendacem. Qui autem iudicat Deum mendacem, is à Deo reijcitur & condemnatur. Proinde ne condemnemur, oportet nos remissionis peccatorum certos esse. Vnde erga colligenda certitudo nostra? num ex operibus nostris? Sed opera nostra sunt peccata, vel externa vel interna.

Num e prædestinatione Dei? Sed illa per se nobis occulta est. Num ex eo quod inter Christianos nos viuimus, & è Christianis parentibus orti sumus? Sed multi mali inter Christianos viuunt, & multi impij filij è pijs parentibus prognati sunt. Reliquum igitur est, quod oporteat nos certitudinem nostram asserre tantum ex promissione gratuita Dei, quæ est in Christo Iesu. In hoc enim promisit Deus gratis, tantum ex misericordia, remissionem peccatorum & salutem, non ex conditione aliquorum operum, sed gratis sine meritis, si modo in ipsum credamus. Promissio autem Dei certa est, & Deus non potest esse mendax, nec potest fallere. Is etiam pro ratione certitudinis huius operatur.

Sicut qui certus est, quod imminet pluuia, & peregrinatur, is munit se tunica. Qui certus est, de frigore hyemis, is munit se lignis, &c.

Vnde stultè imo impiè faciunt, qui dicunt, Si certa

certa mihi est salus, ergo faciam, quod libet, peccabo, &c.

Nam & hoc stultum esset, si quis dicat, Certe sum de frigore hyemis, ergo non parabo mihi ligna. Qui enim de remissione peccatorum certus est, is etiam cauet peccata, operatur ea quæ ad salutem pertinent.

In Esaiam cap. 38. fol. 515. De certitudine fidei in inuocatione.

Considerandum igitur est, quo in quavis oratione, siue ea petat spiritualia & expressè promissa, siue corporalia non expressè promissa bona, semper necessaria est generalis illa fides, de placatione Dei, per semen Abrahamæ, sed per Iesum Christum filium Dei. Petiturus enim aliquid à Deo, necesse est, ut credat certo, Deum sibi propicium, Deum sibi fauere, & velle ipsum seruare in omnibus periculis. Hoc autem nemo verè credit, nisi qui credit in Iesum Christum. Deus enim placatus est nobis per solum Christum filium suum. Quare, qui ignorat aut contemnit Christum, non habet veram fidem in precibus, nec preces eius sunt verè piæ. Quales sunt omnes Turcæ, hyprocritæ, & impoenitentes. Sed o sceleratam impietatem Papistarum, qui damnant hanc fidei certitudinem in oratione, & vocant eam præsumptionem.

Itaque damnant vniuersum Euangelion Chri-
sti, quod hoc solum agit, vt certificet nos de fauore
Dei erga nos propter Iesum Christum filium Dei
per fidem. Deinde magnum est discrimen earum
rerum, quas petimus à Deo in precibus. Quædam
enim sunt manifestis verbis promissæ, vt sunt re-
missio peccatorum, & vita æterna propter Chri-
stum. In harum igitur rerum petitione, nihil pror-
sus est dubitandum, & certa debet esse fides, quia
verbum promissionis est certum.

Talia testimonia multa colligi possunt ex
scriptis D. Iohannis Brentij, quorum pauca mon-
stratis locis annotabo.

In Iohan. cap. 8. Homel 67. fol. 445. Osten-
dit quibus fundamentis nitatur nostra fides, in di-
cto: Nisi credideritis quod ego sum, moriemini in
peccatis vestris.

Primum autem ostendit vnde sit hæc fidei
certitudo.

1. Non ex humanis opinionibus.
2. Non ex maiorum traditionibus.
3. Non ex hominum exemplo, vel ex humana
authoritate.

Pendet, vero ex diuina authoritate, ex verbo
Dei.

Verbum

Verbum autem testatur Christum initio promissum, & iusticiam attulisse.

2. Omnes circumstantias saluatoris familiam certam, certum tempus & locum certum designat.

3. Et quod à Prophetis prædictum fuit Apostoli etiam comprobarunt.

Item testimonia cœlestia, Miracula Christi, Passio, resurrectio, miracula etiam Apostolorum. Hæc omnia certitudinem adferunt.

In Cap. 4. Iohan. Homel. 42. Fol. 276.

In hac autem simili conscientie disputatione,

Primum diligenter cognoscendum est, quod inueniamus gratiam apud Deum Patrem, per fidem quidem, non autem propter fidem.

Hæc enim nunquam est in hac mortali carne perfecta, sed propter Christum, qui fide etiam imbecilli accipitur.

Infirma quidem est fides, sed non infirmus est Christus, qui per fidem accipitur.

In Cap. 11. Iohan. Homel. 4. folio. 553.

Quod fides debeat niti certo verbo, & ubi habet certum verbum, ubi non est dubitandum.

Ubi vero verbum non habet, non debet fingere aliquid, quasi certo futurum sit. Ut si quis certam thesauri alicuius inuentionem sine verbo sibi imaginetur.

DEFENSIO FIDVCTIAE

In capite 10. actor: Homel: 47. fol. 232.
Vbi confert naturam fidei & incredulitatis &
ostendit incredulitatis proprium esse querere præ-
textum dubitationum.

In Lucam cap. 10. fol. 653. Dicit incredu-
los abijcere librum in quo nomina ipsorum scripta
sunt & delere sua nomina ex libro vite.

In Matthei cap. 6. fol. 511. Docet dubitatio-
nem excludendam & inuocationem dubitationi opo-
nendam.

In Cap. 8. De verbis leprosi: Domine si vis,
potes me mundare. folio. 375.

Ibidem. fol. 389. De reprehensione ὁ ἄγος
ῥήσιος Apostolorum.

In Epistol. ad Rom. cap. 4. de verbis Pauli:
Nec infirmatus fide Ec. fol. 116. prolixè confutat
dubitationem.

Eandem materiam D. Doctor Iacobus An-
dræ tractauit in libro cui titulus: Gründliche
erklerung dreier Heuptartikel auff den nach-
truckt Staphyli & ne in alijs scriptis, vt in 33.
Concionibus Eslingæ habitis.

Item, In principum & electorum germanie
contra Synodum Tridentinam scripto cuius titu-
lus. Städtliche ausführung &c. fol. 475. Vbi præ-
ter dicta scripturæ etiam patrum sententiæ refe-
runtur prolixè.

Prolixus

CONTRA DVBL. PONTI.

Prolixius commemoravi nostrarum Ecclesi-
arum testimonia eo consilio, vt ostenderem nostras
Ecclesias consentire in hac doctrina, primum cum
expresso verbo Dei, in quo fiducia certa postulatur
addita promissione vite eterne et dubitatio pro-
hibetur sub pena eterne damnationis.

Secundo. Cum Ecclesia antiquissima et pu-
riore patrum, in qua similiter explosa dubitatio
ne fiducia in Christum postulata fuit.

Etsi verò pontifex Romanus in proxima
Synodo Tridentina contrarium affirmarit, et sub
pena excommunicationis certam in Christum fi-
duciam interdixerit, atq; Academicam de salute
nostra aubitationem à dilectis suis filiis postulaue-
rit, tutius tamen nos Deum promittentem et com-
minantem audimus, quam pontificem et Romanū,
quod sciamus Dei promissiones et comminatio-
nes nunquam esse irritas, cum pontificis promissa
et fulmina inania vel theatra vel terricula-
menta sint, quorum efficacia ad alteram vitam
non pertinget.

XXIIII.

Testimonia ipsorum Papi-
starum.

Recita-

Recitauimus Testimonia scripturæ, patrum & recentiorum prorsus inter sese conuenientia. Nunc etiam ipsos pontificios audiamus. Primum enim aliqui inter ipsos pontificios conuicti in conscientijs, publicis etiam scriptis dubitationem repræbenderunt. Secundo. Aliqui turpitudinem huius dogmatis animaduertentes constanter negarunt vnquam à Pontificijs hanc tam absurdā opinionem fuisse traditam.

Tertio. Quia negari nullo modo potest, & cum expressa verba, edicta pontificia & fulmina excommunicationis cum in proxima Synodo Tridentana, tum in multis alijs libris cōmonstrari possint, aliud commentum adferunt, videlicet, hanc non esse Canonum Synodi Tridentinæ sententiam.

Omitto autem ceteros, qui inter pontificios dubitationem publicè improbarunt, ac vnum tantum hunc produco testem Martinum Eysengrein, qui perquam prolixo scripto hanc materiam tractauit. Is non tantū dubitationis portentū improbat, sed constanter negat, vnquā à Pontificijs hanc opinionem fuisse traditam. Negat etiam Canonis Tridentini hanc esse sententiam, quod videlicet verè credentibus sit dubitandum de gratia Dei. Et vt ab impia hac & portentosa opinione liberet Pontificios,

CONTRA DVBI. PONTI.

Pontificios, contendit hanc fuisse Sanctorum Patrum, qui in Synodo Tridentina congregati fuerunt, sententiam, quod videlicet Hypocritæ, Epicurei, hæretici, destituti vera fide, perseverantes in atrocibus delictis contra conscientiam & similes non debeant certò statuere, quod sint in gratia. Et si autem impudenter mentiatur, tamen ex eo scripto pius Lector abunde cognoscet, quam ipsi sibi Pontificij diffidant, adeo ut Canones suos in Synodo Tridentina sub anathematis fulmine promulgatos defendere non possint amplius. Ideo nunc coguntur fūco quodam, quocunq; modo, inducō excusare, tegere, palliare illos tam impios & blasphemos Canones. Et satis frigida tamen est illa ipsa excusatio Canonū istorum. Somniant in nostris Ecclesijs esse quosdam improbos hæreticos, qui doceant Epicureos debere certò statuere, quod sint in gratia Dei, nec debere eos vllō modo dubitare de gratia Dei et vitæ æternæ certitudine, etiamsi perseverent in peccatis contra conscientiam et nullam prorsus agant poenitentiam & in tales illi, nec immeritò, si nostræ Ecclesiæ tam Prophanam opinio tuerentur, anathemata vibrant. Sed cum quibus præliantur isti? cum lemurbus & cum suis somnijs Nos enim prophanam istam opinionem nec agnoscimus, nec demonstrare illi in nostrorum scriptis possunt.

In eo

DEFENSIO FIDVCIÆ

In eo scripto igitur Tria hæc animaduē-
tantur. Primum, quod Pontificij de dubitatione
sua dubitare & sibiipsis diffidere incipiant. Dein-
de quod quacunq; ratione turpitudinem huius
dogmatis non nihil excusare & tegere conentur.
Tertio, quod falsò accusent nostras Ecclesias, quasi
doceamus: Epicureos perseverantes in atrocibus
delictis contra conscientiam certò statuere debere,
quod verè sint in gratia & Quod atrocia delicta
contra conscientiam non impediunt gratiam Dei
& peccatorum remissionem.

XXV.

Testimonia Philosophorum, qui &
in Philosophia dubitatio-
nem damna-
runt.

Academici ἐπὶ Χρῖστος docuerunt & omnibus
rebus certitudinem ademerunt. Dixerunt enim
omnia incerta esse & de nulla re certi aliquid pro-
pronunciari posse, Oportere igitur ἐπὶ Χρῖστος, sus-
spondere sententiam & dubitare, vtrum res sint
re vera tales, quales nobis videntur esse.

Augustinus tres libros scripsit contra Acad-
demicos

CONTRA DVBI. PONTI:

amicos & dicit: Non tantum eos dixisse, omnia incerta esse, verum etiam copiosissimis rationibus affirmasse.

Item: nihil certò sciri.

Veritatem non posse inueniri.

Verum non posse comprehendere.

Sapientem nulli rei assentiri.

Cum enim omnia incerta sint, errare sapientem, si incertis assentiatur. Verisimile aliquid videri posse. Reuera autem tale esse, affirmari non posse.

Exemplum.

Si quis querat oleasiri frondes dulces ne, an amaræ sint respondent in certum esse. Sibi quidem videri amaras. Capro tamen esse dulces, qui tam pertinaciter appetat. Ita si quæras.

Vtrum ignis calidus.

Vtrum aqua humida.

Vtrum homicidium & libidines peccata sint. Responderent Academici.

Verisimile videri, sed incertum tamen esse.

Ideoq; dubitandum, sententiam modestè suspendendam, non temerè asse, utiendum nec audacter pronuntiandum.

Eam

Eam incertitudinem transtulerunt etiam ad numeros. Ut incertum, esse an bis quatuor sint octo.

Et ad νοτιὰς ἐννοίας in Geomatria, & varijs sophismatum prestigijs, omnium rerum certitudinem labefactare sunt conati.

Illa vniuersalis de omnibus rebus dubitatio ἐποχὴ dicebatur. Propterea quod de omnibus rebus Academici se ἐπέχειν, id est suspendere sententiam, dicerent.

Et propter illam ἐποχὴν seu suspensionem sententiae & dubitationem de omnium rerum certitudine, magnam & sapientiae & modestiae laudem venabantur Academici, & Augustinus dicit: Primum honorem Academicis in Philosophia attributum esse.

Horum vestigia postea secuti sunt Monachi, qui Academicam ἐποχὴν propter absurditatem amplexi sunt & eam etiam in Ecclesiam inuexerunt multo deteriore & periculosiore, quam inter ipsos fuit academicos.

Ac sicut illi ex dubitatione summam modestiae laudem venebantur: Ita & pontificij dubitationem, seu insignem virtutem, humilitatem & modestiam commendant.

Impro

Improbant autem ἐποχὴν illam academi-
cam alij Philofophi, præfertim Aristotelici, qui de-
monstrationibus nitentur. Ac quaesierunt
Philofophi causas certitudinis in doctrinis, quæ
ἐπίστασις uocantur, ut sunt experientia uniuersa-
lis, principia & intellectus ordinis in syllogismo.
Nec modestia, sed furor est res certas, negare cer-
tas esse.

Quod si igitur Philofophi certitudinis cau-
sas inquirentes ἐποχὴν seu dubitationem ex suis
scholis exploferunt, quid obstat, quò minus & nos
certitudinis causas ex uerbo Dei tanquam certis-
sima principia & demonstrationes firmissimas de-
promamus & perniciosam illam ἐποχὴν ex no-
stris Ecclesijs explodamus? Impietas enim & in-
sania est ex Ecclesia tollere certitudinem, & qui-
dem ex articulo Iustificationis. Cicero in officijs
de causis iusticiæ, rectius quam Pontificij, iudicat.
Nam ad iniusticiæ species dubitationem refert.
Quocirca, inquit, bene præcipiunt, qui uetant
quicquam agere, quod dubites æquum sit, an ini-
quum. Aequitas enim lucet ipsa per sese. Dubita-
tio autem cogitationem, uel ut alij legunt cogniti-
onem significat iniuriæ. Et in prouerbio dicitur.
Quæ dubitas ne feceris. Et Iohannes Riuius in
tabulis officiorum: In ipsa dubitatione facinus
inest, etiamsi ad id homo scelerosus non perue-
niat.

P

Recitata

Recitata sunt hactenus scripturæ testimoniæ
 & Patrum & recentiorum theologorum contra
 dubitationem, quam ne Philosophi quidem in
 scholis suis tolerare uoluerunt, sed tanquam per-
 niciosam & facinorosam exploserunt.

Et quamuis Pontificij animaduertant, quam
 sint frigide rationes, quibus eam propugnarunt
 hactenus, tamen ne alicubi errasse uideantur con-
 tra conscientiam illam diris execrationibus &
 anathematis in nos emissis theri conantur.

Ex his testimonijs recte colligitur.

Dubitatio expresse damnatur in scriptura.
 Repudiatur à sanctis Patribus.

Confutatur firmis rationibus à recentiori-
 bus orthodoxis consentientibus cum scriptura
 & Patribus.

Exploditur ex scholis etiam Philosopho-
 rum.

Et ipsos deniq; Papistas pudere huius dog-
 matis incipit.

Ergò.

Monastica illa ἐποχή seu dubitatio non est
 ferenda in Ecclesia, præsertim in articulo iusti-
 ficationis, ubi tota scriptura, omnes Patres,

Et omnes recte docentes firmam fiduciam exi-
gunt.

XXVI.

Exempla.

1. Exempla de certitudine promissionum di-
uinarum.
2. Exempla de certitudine credentium.
3. Exempla de incertitudine dubitantium;
4. Exempla hereticorum, qui eam defende-
runt.

Ac primum quod ad promissiones diuinas at-
tinet, nullum omnino proferri exemplum potest,
ubi Deus suas promissiones non seruauit ita, sicut
promisit. Quod autem seruauit eas semper,
in finitis exemplis demonstrari potest.

Gen. 21. Visitauit autem dominus Saram, si-
cut promiserat et impleuit, quæ locutus est, con-
cepitque et peperit filium in senectute sua, tempo-
re, quo prædixerat ei Deus.

3. Reg. 8. Benedictus dominus Deus, qui de-
dit populo suo requiem hodie, iuxta omnia, quæ
locutus est. Non cecidit ne unus quidem sermo
ex omnibus bonis, quæ locutus est per Moysen ser-
uum suum.

P 2

2. Para.

2. Paral. 6. Domine Deus Israel non est similis Deus in coelo & in terra, qui custodis pactum & misericordiam tuam cum seruis tuis, qui ambulat coram te in toto corde suo. Qui praestitisti seruo tuo David patri meo, quaecumque locutus fueras ei. Et quae ORE promiseras, OPERE compleuisti, sicut & praesens tempus probat.

Hoc loco colligi possent promissiones multae in Prophetis propositae. Deinde exempla quae testantur, omnia, quae diuinitus per Prophetas praedicta sunt, impleta esse.

Promisit Deus semen benedictum Abrahae, in quo omnes Gentes benedicerentur, & praestitit.

3. Promisit nasciturum ex familia Abrahae, & quidem ex stirpe Iuda. praestitit.

5. Promisit nasciturum ex uirgine. praestitit.

4. Promisit nasciturum in Iudea & quidem in oppidulo Bethleem. praestitit.

5. Praescripsit tempus in prophetia Iacob & Danielis. praestitit.

6. Promisit praecursorem Baptistam. praestitit.

7. Prom-

CONTRA DVBI. PONTI.

7. Promisit passurum, moriturum & redem-
pturum genus humanum. præstitit.

8. Promisit deuiſta morte reſurrecturum, &
ad cœlos aſcenſurum. præſtitit.

9. Promisit Spiritum ſanctum miſſurum. præ-
ſtitit.

10. Promisit, ſe collecturum Eccleſiam per uera-
bum, non tantum ex Iudeis, ſed etiam ex Genti-
bus & ex uniuerſo Mundo. præſtitit.

11. Promisit ſe Eccleſiam conſeruaturum con-
tra portas inferorum. præſtitit.

12. Promisit uitam æternam credentibus in
Ieſum Chriſtum. præſtitit omnibus ab initio mun-
di & præſtabit deinceps etiam uſq; ad conſumma-
tionem ſeculi.

13. Promisit Spiritum ſanctum credentibus, à
quo illuminentur, gubernentur & conſirmentur
in omnibus aduerſis. præſtitit & exemplis omni-
um temporum copioſiſſimè probari poſſet.

14. Promisit, ſe nos in extremo iudicio exci-
taturum

taturum a mortuis, & promissum regnum certo daturum. sicut reliqua omnia praestitit & adhuc praestat credentibus: Ita nullam suarum promissionum, quo minus praestet, praetermittet.

Sic & corporalia promisit populo suo: Eductionem ex Aegypto. Introductionem in terram sanctam & infinita alia. Nunquam sefellit.

Omitto reliqua exempla promissionum diuinarum, quod Catalogus horum exemplorum facillime ex uniuersis Biblijs colligi possit.

Ac cum nullum dissimile exemplum proferri possit, ubi Deus suas promissiones non seruauit, cur de promissione gratiae, quae credentibus in Christo Iesu proponitur, dubitabimus?

Hinc colligitur.

Promissiones diuinae semper firmæ, ratæ & infallibiles sunt.

Ergo de ijs non est dubitandum.

XXVII.

Exempla de fiducia & certitudine credentium promissionibus diuinis.

Est discriminis sit promissionum diuinarum, cum aliae categoricae, aliae hypotheticae sint, tamen Deus semper uult nos certo statuere promissiones eius certas & immotas & infallibiles esse.

Quan-

CONTRA DVBI. PONTI.

Quando igitur categoricam promissionem proponit, siue de spiritualibus siue de corporalibus rebus, non est dubitandum de eius uoluntate.

Ac in spiritualibus quidem promissio semper est categorica, qua uitam aeternam credentibus promittit. In corporalibus autem interdum categorica, interdum hypothetica est.

Deinde quando promittit corporalia hypotheticè, hoc est, cum conditione suæ gloriæ & nostræ salutis, etiam hic certò statuere debemus promissiones rerum corporalium certas esse, secundum annexam illam conditionem, uidelicet, si ad gloriam Dei, & nostram salutem profutura sunt.

Ita in utrisq; promissionibus fiducia & certitudo credentium requiritur.

Exempla certitudinis.

Insigne exemplum fiduciæ proponitur in Abrahamo. Huic Deus duplicem promissionem spirituales & corporales, utranq; tamen categoricam proposuerat Deus. 1. Filium Isaacum ex sterili Sara. 2. Ex posteritate Isaaci semen benedictum, seu Messiam, in quo omnes gentes benedicerentur.

Hic Abraham utranq; promissionem firma fide apprehendit & constanter utriq; promissioni credit, nec ab his promissionibus se auelli patitur, etiam si iudicium rationis contradicat.

Credit contra spem in spem. Certò statuit Saram parituram, etiamsi uniuerso Mundo impossibile uideatur. Etiamsi promissio cum iudicio rationis pugnet. Ac ideo certius statuit, se habiturum ex Sara heredem, quia ex Isaaci posteritate promittebatur Semen benedictum. Ac si non credidisset se habiturum heredem ex Sara contra communem naturæ cursum, utramq; promissionem falsam esse oportuisset, & de utraq; ei dubitandum fuisset.

Deinde certò statuit ex sua posteritate nasciturum semen benedictum, in quo & ipse & omnes Gentes benedicerentur. Ita utramq; promissionem categoricam certa fide apprehendit & constanter utriq; credit. Non dubitat, non hæsitat, οὐκ ἐπ' ἐξαι, non suspendit sententiam. Nec propterea uel immodestus uel stultus est, etiamsi contra academicam Pontificiorum Theologiam firmiter promissionibus diuinis assentiatur. Imò commendatur hæc fidei certitudo in uniuersa scriptura & additur, hac fiducia iustificatum, quia uidelicet semen benedictum ex sua posteritate nasciturum apprehendit & omnem spem & fiduciam suam in eo collocat. Credidit, inquit scriptura, Abraham Deo, & imputatum est ei ad iustitiam.

Et

Et proponitur hoc exemplum Abraham uni-
uersæ Ecclesiæ Christianæ, ut fiduciam eius imite-
tur. Vnde & Abraham pater credentium, & cre-
dentes filij Abraham dicuntur.

Huc referri potest tota historia Abraham ex
Genesi, quæ consideratis singulis istius historie
circumstantijs insigne præbebit fiduciæ exem-
plum. Et commendat Deus in Abrahamo non
dubitationem, sed fiduciam uerbo diuino niten-
tem. Deinde insignis est descriptio fidei Abraham
ad Rom. 4. Credidit Abraham Deo & imputa-
tum est ei ad iustitiam. Et qualis illa fides fuerit
postea subiicit. At non infirmatus fide, haud con-
siderauit corpus suum emortuum &c. uerum ad
promissionem Dei non hæsitabat ob incredulita-
tem, sed robustus factus est fide, tribuens gloriam
Deo certa persuasionem concepta, quod is, qui pro-
miserat, potens esset & præstare.

II. Exemplum Moysis. Promisit Deus popu-
lo Israelitico liberationem ex seruitute Aegyptia-
ca & Moysen constituit ducem, qui educeret popu-
lum ex Aegypto. Ea promissio etsi corporalis
erat, tamen & categorica & spiritalis liberati-
onis per Christum futuræ figura erat. Huic man-
dato Dei Moyses obtemperat, & promissioni eius
P 5 firmi-

firmiter credit, nec dubitat Deum secundum suam promissionem populum liberaturum, etiam si mille Pharaones & centum maria rubra obstant. Videt quidem ante se mare rubrum. Scit Pharaonem hostem crudelissimum magna cum potentia a tergo sequi. Scit secundum iudicium rationis humanam nullam prorsus ex tam potentis tyranni manibus elabendi rationem monstrari posse.

Etsi autem nullo rationis argumento confirmetur, tamen contra rationem constanter credit, Deum scire rationem, qua populum & ex tyranni manibus cum magna sui nominis gloria erepturus & ex Aegypto educturus erat.

In ea fide perseverat, & populum etiam dubitantem & trepidantem ad fiduciam exhortatur. Nolite, inquit, timere. State & uidete magnalia Domini, quae facturus est hodie. Et in hac certa fiducia transeunt mare rubrum. Ac sicut hanc corporalem liberationis promissionem ueram esse statuit, ita etiam de spiritali non dubitat, quae in 3. & 22. capite proponitur: semen mulieris conculcabit caput serpentis.

Et: In semine tuo benedicentur omnes gentes.

III. Exemplum Davidis. Psal. 22. Si ambulauero in medio umbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Psal.

Psal. 30. In te Domine speravi, non confundar in aeternum. Qui confidit in Domino, stetit mons Zion, in aeternum non commouebitur.

IIII. Exemplum Pauli. Rom. 8. Si Deus pro nobis, quis contra nos. Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, qui fieri potest, ut non & cum eodem omnia nobis donet, quis intentabit crimina aduersos electos Dei? Deus est, qui iustificat, quis ille qui condemnet? Christus est qui mortuus est, imo qui & suscitatus est, qui etiam est ad dexteram Dei, qui & intercedit pro nobis.

Quis nos separabit à dilectione Dei? num afflictio, num angustia, num persecutio, num fames, num nuditas, num periculum, num gladius? Quemadmodum scriptum est, propter te morti tradimur tota die, habiti sumus uelut oves destinati mactationi. Verum in his omnibus superamus per eum, qui dilexit nos.

Nam mihi persuasum habeo, quod neq; mors neq; uita, neq; angeli, neq; principatus, neq; potestates, neq; instantia, neq; futura, neq; altitudo, neq; profunditas, neq; ulla creatura alia poterit nos separare à dilectione Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

V. Ex=

V. Exemplum Simeonis.

Moriturus canit cum gaudio & fiducia. Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum uerbum tuum in pace. Non dicit in dubitatione & desperatione, sed in pace, id est, in pacata & tranquilla conscientia, quae promissioni gratiae in filio unigenito propositae firma fide innititur. Et addit causam: Quia uiderunt oculi mei, salutare tuum.

Si dubitasset Simeon de gratia Dei & de salutis certitudine, nullo modo tanta cum fiducia exoptasset dimitti & emigrare ex hac uita inter spem, metumque suspensus.

VI. Commendatur ab ipso Christo fiducia & certitudo fiduciae in centurione, qui nullo modo dubitabat de potentia Christi: Domine inquit, non sum dignus, ut subeas tectum meum, sed tantum dic uerbum, et sanabitur famulus meus. Quasi dicat: Ego homo sum, non Deus. Deinde alienae dominationi subiectus, non Monarcha, & tamen meum uerbum tantae est potestatis, ut si iussero seruum uenire, ueniat. Quanto magis tuum uerbum efficax erit, qui non tantum homo es, sed etiam Deus, nec alieno imperio subiectus, sed totius mundi caeli & terrae Monarcha.

Hanc fidei certitudinem ita commendat Christus,

pius, ut tantam fidem se in Israel non inuenisse, dicat. Non dicit immodestum, arrogantem & impudentem esse, quod ausit tanta cum fiducia auxilium à Christo petere, & quidem in re corporali.

Ita Christus non dubitationem sed fiduciam, non incertitudinem, sed certitudinem commendat, Et extollit eam supra omnium Pontificum, scribarum & Phariseorum dubitationem.

VII. Exemplum Cananæ. Hæc inuocans certò statuit se exoraturam Christum. Non dubitat, neq; patitur se absterri, perseverat in oratione, donec exauditionem impetrat, & est insigne fidei exemplum.

Propterea & Christus hoc exemplum tantopere commendat. O mulier, inquit, MAGNA est FIDES tua. Fiat tibi quod uis. Et additur: Et sanata est filia eius ex illa hora. Non dicit: O mulier magna est dubitatio tua. Sed: Magna est fides tua. Et magnæ huic fidei promittit certam filie liberationem.

Nec dicit: O mulier, magna est immodestia, arrogantia, & impudentia tua, quod tanta cum fiducia ad me accedis & liberationem expetis, ut Pontificij de fiducia loquuntur.

VIII. Exemplum in muliere, quæ sanguinis proflu-

profluvio laborauerat duodecim annis. Matth.
9. Confide filia, inquit, Christus. Fides tua (non
dicit dubitatio tua) saluam te fecit, & salua facta
fuit mulier à tempore illo.

IX. In cæcis eodem capite querit Christus.
Creditis hoc me posse facere? Dicunt illi. Cre-
dimus Domine, & tetegit oculos eorum dicens:
Iuxta fidem uestram fiat uobis. Et aperti sunt o-
culi eorum. Non dicit Christus: Dubitatis? Nec
illi dicunt: dubitamus Domine. Sed credimus,
inquiunt. Et Christus non dicit: Fiat uobis se-
cundum dubitationem uestram, sed secundum fi-
dem.

Quod si dubitassent, non fuissent oculi eorum
aperti. Ita ad Paralyticum eodem capite Chri-
stus dicit: Bono animo esto fili: remittuntur ti-
bi peccata. Non dicit: dubio, mæsto & tre-
pido animo esto.

X. In peccatrice Lucæ 7. Remittuntur ti-
bi peccata. Fides tua (non dubitatio tua) saluam
te fecit. Vade in pace.

Et Matth. 9. ad Paralyticum dicit: Dauid
confide. Remittuntur tibi peccata tua.

Significat autem Dauid fiduciam certam &
specialem remissionis peccatorum applicationem.

Quid

Quia dicit: Confide. Tua peccata remittuntur tibi.

Recitantur & alia ad Ebre. II.

Hæc exempla ostendunt commendari fidei certitudinem, cum in corporalibus tum in spiritalibus obiectis. Dubitatio autem reprehenditur, sicut exempla sequentia ostendent.

Fiduciam ergo & non dubitationem à nobis requirit Deus. Ad hunc locum referri possunt etiam insignia martyrum exempla, cum Prophetarum, tum Apostolorum & infanctorum aliorum Martyrum, qui ob salutis suæ certitudinem magno animo ineffabiles cruciatus & supplicia sustinuerunt.

Quantos cruciatus sustinent septem fratres cum matre in libris Maccabæorum?

Si incerti sunt de salute sua, cur non potius porcina carne uescentes tantos evitant cruciatus?

Possent facilius colligi insignia exempla cum ex sacris, tum ex historia Ecclesiastica, quæ nunc breuitatis studio omitto.

XXVIII.

Exempla dubitationis.

Du-

Dubitatio pernitiōsa est & in iustificatiōe,
& in alijs Christianismi partibus.

Ergo uitanda est. Id exempla ostendunt.

I. Adam & Eua. Proposuerat Deus certum uerbum & comminationem mortis tristissimam: In quacūq; die comederis de eo, morte morieris. Huic uerbo obedientiam prestare & de comminationis certitudine nullo modo dubitare debebant. Diabolus autem comminationis certitudinem eludens, dubiam & incertam illam facit comminationem & Deum apud eos de inuidia suspectum reddit, ut qui non eo fine prohibuerit, quod morituri essent, sed quod diuinitatis honores eis inuideret. Hic Diabolus Deum mendacij, ut qui falsa comminatus sit & inuidiae, ut qui homini honores inuideat, accusat.

Huic calumniae Diabolicae & mendacio assentiens Eua, ab expresso uerbo recedit, comminationem incertam, dubiam, falsam & inuidiosam putat. Non credit certo morituros, etiamsi transgrediantur. Utitur particula dubitativa: **NE FORTE moriamur, cum Deus dixerit: MORTE morieris.** In hac dubitatione mandatum Dei uiolat. Comedit de arbore prohibita.

Pro

Prolabitur in peccatum, quod exitiosum fuit toti posteritati. Fit rea æternæ damnationis. Hi sunt dubitationis fructus.

Si certò statuissent de voluntate Dei non esse dubitandum, sed simpliciter obedientiam præstandam verbo, quod audierant, non fuissent lapsi. Eadem ratio est de promissionibus. Vtrique enim à Deo abijciuntur & qui de promissionibus, & qui de comminationibus dubitant.

2. Exod. 17. Israelitæ dicuntur tentare Dominum qui dubitabant. Dicebant enim: est ne Dominus in nobis an non? Hæc dubitatio cum tentatio Domini dicatur, animaduerti potest dubitationem grauißimum peccatum esse.

3. Zacharias audit ex angelo Elisabetham parituram. Dubitans autem de verbis angeli reprehenditur ab Angelo & obmutescit. Hanc dubitationis poenam cogitur tantisper sustinere, donec pareret Elisabeth. Postea credens & plenus spiritu sancto aperit os suum & pleno ore Deo agit gratias. Dubitans igitur obmutescit. Credens loquitur, ut dicitur: Credidi propter quod locutus sum.

Sic Maria credens non obmutescit. Ecce ancilla Domini, inquit, Fiat mihi secundum verbum tuum.

Q

4. Caiphas

4. Caiphas Matth. 26. adiurat Christum: Si tu es filius Dei, Dubitat utrum Christus sit filius Dei, non crediturus nisi ex adiurato audiat. Imo ne tum quidem crediturus, etiamsi Christus centum iuramentis se filium Dei esse affirmet.

5. In Apostolis post resurrectionem. Reprehendit Christus incredulitatem & duriciem cordis eorum & mansit quadraginta dies ut confirmaret eorum fidem.

6. Reprehenditur Petri ὀλιγοπιστία in mari & discipulorum in navicula. Matth. 14. Modica fidei: quid dubitasti.

7. Imago dubitationis in Maria virgine amittente filium per incertam opinionem. Maria virgo, mater Domini discipulens Ierosolymis per incertam opinionem & filium amittit & in maximum merorem conijcitur. Opinatur quidem filium esse in comitatu cognatorum. Sed incerta hac opinione decepta filium amittit. Ita spiritualiter per dubitationes & per incertas opiniones filius Dei Iesus Christus cum omnibus suis beneficijs ex cordibus amittitur & evanescit. Certa autem fiducia applicante sibi in specie passionem, mortem,

tem, merita, resurrectionem & ascensionem Christi, cordi inclusus retinetur adferens contritis conscientijs gratiam peccatorum remissionem & vitam eternam.

XXIX.

Exempla hæreticorum qui eam defenderunt.

Dubitatio defenditur contra specialem fiduciam ab impijs & hæreticks.

Ergo vt pestis fugienda est.

Exempla possunt cum ex sacris, tum ex historia Ecclesiastica proferri.

1. Scribe. Matth. 9. Improbant fiduciam remissionis peccatorum. Cum enim Christus paralytico diceret: bono animo esto fili: remittuntur tibi peccata tua. Hic scribe dicunt intra sese: Hunc Christi de speciali & certa fiducia sermonem blasphemum esse. Vititur autem Christus insigni voce. *Θαροῦ* inquit. Confide.

Significat autem ea vox certam fiduciam & specialem applicationem remissionis peccatorum.

Hanc ut blasphemiam reprehendunt. Volunt ergo Pharisei Paralyticum non certa fiducia credere, peccata sibi remitti, sed dubitare, utrum remittantur. Ac quia fiduciam Remissionis peccatorum blasphemiam esse statuunt, sequitur eos opinatos esse dubitationem gloriae Dei magis, quam fidem, subseruire.

2. Lucae 7. Pharisei similiter blasphemiam esse asserunt, cum Christus peccatricem a peccatis absolutam in pace ire iubet. Nolunt ergo pacatam et tranquillam peccatricis esse conscientiam, sed dubiam et afflictam.

Et sicut eodem tempore Pharisei blasphemiam iudicarunt certam in Christum fiduciam: ita adhuc hodie iudei in summa dubitatione exhalant animas. Morituri enim Christianorum sanguinem monstrantes dicunt: SI ISTE fuit MESSIAS in quem ille baptisatus fuit cuius tibi sanguinem commonstro, prosit tibi hic sanguis ad salutem.

3. Hanc pharisaicam opinionem defenderunt postea et Nouatiani, qui non volebant absoluentes certam credentibus peccatorum remissionem promittere, sed dubiam, nec poenitentem certo statuere, quod peccata remittantur, sed dubitare, utrum remittantur. Sicut Tripart: lib. 9. et ex Ambrosij lib. 1. cap. 2. de poenitentia animaduerti potest.

Non

CONTRA DVBI. PONTI.

Non enim simpliciter remissionem peccatorum negabant, sed lapsos quidem ad poenitentiam inuitandos esse affirmabant, at ita, vt in Dei potestate relinqueretur an remissurus peccata esset.

Et hunc errorem probare voluerunt ex actis cap. 8. vbi Petrus dicit: Poenitentiam age, si forte tibi remittatur iniquitas peccati tui.

Hic Petrum asserunt non certò sed dubiè peccata dimisisse. Consutantur autem ab Ambrosio locum citato ac primum dicit: Petrum sic locutum propter Simonem qui non credebat, sed dolum cogitabat.

Secundo. Phrasin non sic intelligendam, quasi Petus dubitarit.

Tertio. Vnius verbi præiudicio non totam causam strangulandam esse.

Hanc Ambrosij sententiam fuisse non dubium est. Quod vero ex quodam Ambrosij. supposito libello contradictoriam sententiã proferunt, quo errorem hunc palliare pontificij conantur, sciendum est librum illũ sub Ambrosij quidem nomine in Ecclesiam irrepisisse, sicut multa sceleratè patrum libris inserta sunt, quæ ab ipsis nunquam neq; scripta neq; visa sunt. Sed de ea infra in con-
futatione.

4. Donatistæ. De his Augustinus contra Epistolam

stolam Petiliani lib. 2. cap. 4. ausus est dicere: Abraham Deo suo promittenti sibi prolem non credidisse.

5. Eundem errorem docent Mahometici, sic enim docet Azaora octuagesima secunda, dubitantes & non credentes saluari.

6. Eiusdem farinae sunt Epicurei, qui dicunt:

Ich lebe vnd weis nicht wie lang
Ich mus sterben vnd weis nicht wann
Ich fahre vnd weis nicht wo hin
Mich wundert das ich so frölich bin.

Sic quidam Epicureus cum in agone audiret consolationem de remissione peccatorum dixit: An vos creditis illa?

Est igitur illa opinio Pharisaica, Nouatiana, Donatistica, Mahometica, Turcica & Epicurea.

7. Hanc Pharisaicam, Iudaicam, Donatisticam, Mahometicam, Turcicam, Academicam & epicuream opinionem sectantur Pontificij.

Nec tantum Academico & Epicureo more promissiones diuinas incertas, dubias & falsas, sed etiam Pharisaico more, fiduciam certam abominabilem & blasphemam iudicant.

Atq;

CONTRA DVBI. PONTI.

Atq; ex hoc pontificiorum sodalicio animadu-
ueri potest, qualis sit virtus dubitatio.

Ex hac exemplorum commemoratione &
collatione omnes pij facilius colligere possunt, vtra
pars de iustificatione hominis ex fundamentis ver-
bi diuini rectius doceat, nos ne qui certam in Chri-
stum fiduciam vrgemus, an vero illi, qui dubitan-
dum censent.

Summa, Omnium hereticorum indefessum
studium fuit, vt omnes fidei articulos suspectos, in-
certos & dubios facerent. Nec omnes omnium her-
eticorum opiniones in breui libello recitari aut
debent aut possunt.

Satis est nos ex aliquot exemplis animadu-
ertere sathane artificia, qui vt pater est mendacij et autor
dubitationis : ita omnes doctrinae Christianae par-
tes labefactare ob initio conatus est.

XXX.

Similitudines.

Scriptura vtitur similitudinibus, quae certi-
tudinem significant & incertitudinem repudiant.
Ergo fiducia & non dubitatio requiritur in iusti-
ficatione.

Q 4

1. Ver

1. Verbum Dei confertur cum petra. Significat autem petra rem firmissimam. Deinde credentes conferuntur cum viris prudentibus, qui non in fundamentum dubium & infirmum, sed in certum & firmum fundamentum, hoc est in petram aedificant.

Tertio. Domus extructa à viro prudenti in petram durabilis est. Potest consistere contra flatus ventorum & contra vim tempestatum. Matth. 7.

Petra illa Christus est de quo Paulus: Fundamentum aliud ponere nemo potest &c. Prudentia aedificantis est fiducia certa, quæ in certo fundamento videlicet Christo spem suam aedificat.

Postremo. Qui sic in Christo firma fiducia haerent, illi contra omnes tentationes de ira Dei, de peccato, de maledictione legis, de nostra indiginitate, contra potentiam Diaboli & mortis consistere possunt.

Vult ergo et promissionem certam et fiduciam nostram esse firmam. Alioqui domus nostra vi tempestatum spiritualium victa corruet.

Econtra. Opera humana, omnes superstitiones & cultus electitij conferuntur cum arena, quæ dubium & infirmum, incertumq; sunt fundamentum.

Deinde

Deinde dubitatio de gratia Dei et fiducia proprie sanctitatis conferuntur cum stulticia. Ac reuera summa stulticia est neglecta firma petra & firma fundamento in arenam edificare: Ita summo stulticia est neglecto Christo & promissione diuina, in misera & infirma opera humana & cultus electitios spem salutis collocare.

Qui igitur vel de Dei gratia dubitat & in illam non vt in firmissimam Petram spem omnem ponit, vel in propriam sanctimoniam, quæ nihil nisi infirmissima arena est, confidit, non potest consistere in iudicio Dei, non potest superare tentationes diaboli & vim eternæ mortis, sed tanquam vi tempestatum prostratus corrui & in eternam desperationem jrruit.

2. Confertur promissio cum pacto.

Est autem pactum (vt Vlpianus de pollicit. pactum definit) duorum consensus atq; coniunctio. Et Cicero secundo de inuentione. Pactum est quod inter aliquos conuenit, quod iam ita iustum putatur vt iure præstari dicatur.

Sicut igitur Pactum conuentio est inter duos & quasi confederatio quædam: Ita fœdus nobiscum inijt Deus & pactum inter Deum & homines factum est videlicet vt Deus filium suum vni- genitum promittat nobis & vt nos eum vera fide accipiamus & per ipsum heredes vitæ efficiamur.

Ierem. 31. Ecce dies venient, dicit Dominus
 & feriam domui Israel & domui Iuda fœdus nouum non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris, in die qua apprehendi manum eorum, vt educerem eos de terra Egypti, pactum quod irritum fecerunt, & ego Dominatus sum eorum, dicit Dominus, sed hoc erit pactum, quod feriam domui Israel: Post dies illos, dicit Dominus: Dabo legem meam in visceribus eorum & in corde eorum scribam eam & Ero eis in Deum & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit vltra vir proximum suum & vir fratrem suum dicens: Cognosce Dominum. Omnes enim cognoscent me a minimo eorum vsq; ad maximum, ait Dominus. Quia propitiabor iniquitati eorum & peccati eorum non memorabor amplius.

Et in eodem capite dicatur: Fœmina circundabit virum. De hoc pacto inter Deum & homines multa sunt passim obuia testimonia, vt Eze. 16. & in alijs locis.

2. Pacta instituuntur in hunc finem, vt sint certitudinis testimonia, vt paciscentes inter se certi sint, quid alteri ab altero expectandum sit.

Ideo Cicero 3. offi. dicit: Pacta & promissa sempiterna seruanda sunt, quæ nec vi, nec dolo (vt prætores dicere solent) facta sint. Et Deus Esa. 55. Feriam nobiscum, inquit, pactum sempiternum.

Item

Item 61. cap. Confirmat pactum suum iuramento : Viuo ego &c.

Vult igitur Deus nos minimè dubios, sed certissimos esse de gratia. Certi igitur de gratia Dei dicere debemus : Ecce pactus est mecum Deus, quod velit mihi esse in Deum et quod ego debeam ipsi esse in heredem. Et propitiabitur iniquitati meae & peccatorum meorum non recordabitur amplius.

3. Tale erat pactum inter Deum & Abraham cum insisteret circumcisionem. Et hoc tempore initium pacti diuini est in Baptismo. Ibi enim paciscitur nobiscū Deus, quod recipiat nos in gratiam Baptisatos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Et nos e contra paciscimur, quod velimus nos erga ipsum gerere sicut filios Dei decet.

4. Si scelerati sunt fœdisfragi, qui pacta vel calumniosè interpretantur vt illi, qui de dierum inducijs & de annuum dimidietate pacti erant, vel alioqui pacta non seruant, quomodo non perfidiæ notam blasphemi pontificij inurunt Deo, dum pactorum diuinorum certitudinem ex Ecclesia explodunt.

5. In antithesi impij dicuntur irritum facere, violare vel dissoluere pactum Domini. Ier. 31. Ezech. 2. 44. Et dicuntur pactum cum inferno facere Esaie 28. Quia impij per sceleratam vitam deueniunt se diabolis ad certissimam animæ & corporis eternam damnationem.

3. Cono

3. Confertur cum coniugio. Sicut sponsus sponsam sibi despondet & ei arrham donat, sponsalia & nuptias celebrat, sponsamq; sibi copulari iubet, ut certa sit ipsa, cum de fide sponsi, tum de omnium bonorum communitate: Ita Deus despondet sibi Ecclesiam suam et coelestium bonorum hereditatem ei desert.

Ezech. 16. Matth. 22. Huc alludit Iohannes in Apocal. cap. 19. Beati qui ad coenam nuptiarum agni vocati sunt. Sicut autem copulatio sponsi & sponsae & arrha à sponso sponsae data, non incertitudinis sed certitudinis testimoniū est: Ita de promissione gratiae diuinae nullo modo dubitandū est.

Luth. Hauspostil.

Dom. 19. Trinit.

Das Wort vnd Glauben sind gleich als zur Ehe zusammen gegeben / vnd Feins kan sich vom andern scheiden lassen.

Ibidem de superstitione vel falsa persuasione.

Da sind mit züchten zu reden Zuren vnd Buben beysamen. Das hertz ist etne Zure. Der falsche glaube ein Bube/etc.

4. Confertur cum amore materno erga infantem estq; illa σοφὴ φρονιμίς mirificus quidam amor & quasi naturale quoddam incendium in intimo sinu cordis parentum erga liberos & liberorum erga parentes, quod Deus in natura ideo flagrare voluit,

voluit, vt esset commune factio de amore Dei erga
filium suum vnigenitum, & erga eos quos prop-
ter filium in gratiam recipit.

Atq; Salomon tanquam certissimum $\tau\epsilon\kappa\mu\alpha\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\pi$
 $\mu\alpha\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\pi$ iudicat $\sigma\omicron\gamma\gamma\eta$ illam, adeo vt ex hac in gra-
uissima causa pronunciare non dubitarit, illam ve-
ram esse matrem, quæ infantem occidi noluit.

Quamuis autem in naturis non monstrosis
regulariter sit $\phi\iota\lambda\omicron\sigma\omicron\gamma\gamma\iota\omicron\alpha$ illa, tamen paterna
 $\sigma\omicron\gamma\gamma\eta$ illa quæ in Deo est, longissime præferenda est
omnium hominum Philostorgiæ. Si igitur $\sigma\omicron\gamma\gamma\eta$
humana $\tau\delta\ \tau\epsilon\kappa\mu\alpha\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\pi$ locò sufficit, cur non diuina
 $\sigma\omicron\gamma\gamma\eta$ certissimæ certitudinis $\tau\epsilon\kappa\mu\alpha\iota\sigma\tau\omicron\upsilon\pi$ reputabi-
tur. Esa. 4. Nunquid obliuisci potest mulier &c.
Et si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar.

Sicut ergo pius filius ex materno amore cer-
tissima fiducia colligit se non desertum iri a matre,
sub cuius pectore initium vitæ acceperit, cuius vbe-
ribus nutritus & à qua maximis molestijs & curis
ad illam vsq; ætatem educatus fuerit: Ita nos de
Dei erga nos voluntate statuere debemus non posse
fieri, vt deseramur à Deo, à quo corpus et animam
& omnia quæ ad corporis & animæ salutem per-
tinent, necessaria accepimus, si tantum in fide per-
seuerauerimus.

Et si mater meretrix filium suum occidi no-
luit, quomodo Deus, qui omnium est $\phi\iota\lambda\omicron\sigma\tau\omicron\gamma\gamma\eta$
 $\gamma\omicron\upsilon\pi$

ῥότατος, patietur nos occidi, perire, abijci in
aeternas poenas?

5. Confertur cum amore paterno.

Psal. 103. Sicut misereretur pater filiorum,
ita misertus est Dominus timentium se.

6. Confertur cum anchora. Hebr. 6. Ut valida
consolationem haberemus, qui huc confugi-
mus, ut potiamur proposita spe, quam velut ancho-
ram tenemus animæ, cum tutam, tum firmam &c.

Methaphora sumpta est à nauibus quæ cum
anchoris munitæ sunt, tanquam à fluctibus tutæ
quiescunt.

Potest autem hæc methaphora variè appli-
cari.

1. Dum hic peregrinamur in hac terra, nun-
quam stamus tanquam in firma terra, sed tanquam
in medio mari, & valde turbulento iactamur.

2. Diabolus nunquam quiescit, sed innumeras
procillas excitare conatur, ut nauiculam nostram
quasi fluctibus obrutam euertat & submergat.

3. Quantum sensus nostri sese extendunt nulla
nostris oculis apparet statio. Sola autem aqua se
ostendit. Insurgunt fluctus & interitum minan-
tur.

4. Hic nullum aliud restat præsidium quam vt
anchora eijciatur e naui in terram firmam & te-
nacem, in qua hæreere possit. Ea enim ratione nauis
contra

contra tempestatum impetus tutior est, quam si huc & illuc impelleretur. Ita cum omnibus praesidijs humanis destituimur, non restat aliud aliud asylum, quo tuto queamus confugere, quam ad Dominum, in quo spes & fiducia nostra figenda est.

5. Sicut anchora per medias aquas projicitur in locum abditum, obscurum & nobis inuisibilem & quamvis in loco nobis inuisibili lateat, tamen nauem fluctibus expositam retinet in statu, ne obruatur & submergatur: Ita spes nostra in Deo inuisibili figenda est. Is omnes in se sperantes non relinquit, sed conseruat & tuctur eos, ne vi peccati, mortis, & diaboli obruantur & in profundum aeternae damnationis barathrum submergantur.

Illud verò discrimin est. Anchora deorsum iacitur. Quia fundum in terra habet. Spes nostra sursum attollitur & euolat: Quia in mundo nihil, cui insistat, reperit, nec haerere debet in creaturis sed in solo Deo acquiescit. Ideo Apostolus dicit: In coelum anchoram nostram projici, ubi Christus pro nobis pontifex est qui apprehendit, fulcit & retinet anchoram illam. Et Philip. 3. dicitur: Piorum conuersatio in coelis est. Item. Apprehendi, imo magis apprehensus sum. Et Iohan. 10. dicitur: Nemo rapiet eas ex manibus meis.

6. Quem=

6. Quomodo funis, ex quo pendet anchora, per longum & cecum intervallum navem ipsam coniungit cum terra: Sic Dei veritas vinculum est coniungens homines credentes in Christum cum Deo. Ac nulla caligo, nulla distantia impedit, quo minus cum Deo coniungamur & plena fiducia illi adhærescamus.

7. Sicut navis fune per anchoram terræ affixata est, etiamsi cum assiduis procellis conflictandum sit: Ita nos extra periculum naufragij sumus, postquam fide Deo coniuncti, fiduciam in eius promissionem & veritatem collocavimus.

Hic denuo discrimen obseruetur.

In mari fieri nonnunquam potest, ut anchora vi tempestatum auellatur, vel ut rumpatur funis & ut dissiliat navis. Alia verò ratio est veritatis diuinæ, quæ nunquam rumpitur. Firma & immota est. Ideo autor Epist. ad Hebræos dicit: anchoram nos tenere tutam & firmam.

Hæc similitudo graphice depingit certitudinem. Nec tantum ipsa anchoræ similitudo dubitationem et incertitudinem repudiat, sed expressè etiam addit, tutam & firmam teneri anchoram. Quamobrem certitudo & fiducia in iustificatione requiruntur, non dubitatio. Ideo & Christus Iob. 10. dicit: Nemo rapiet eas de manibus meis. Si quis anchoram spei vel fiducie suæ in dextram Domini collocarit, tutus,

tutus & securus ibi contra lupos infernales &
contra rabiem eorum erit.

Et Phil. 3. dicitur: Apprehendi, imo magis ap-
prehensus sum. Et nos anchora fiducia nostræ
Deum firmum & tutum asylum apprehendimus
& fortissima manu Domini apprehendimur, ita
ut ex manu eius rapere nos nemo possit. Dubi-
tatio non coniungit nos cum Deo, sed separat nos
à Deo, & coniungit cum Diabolo, nauimq; no-
stram fluctibus tentationum uictam in profundum
eternæ damnationis barathrum immergit.

VII. Confertur cum obfignatione. Eph. 1.
& 2. Cor. 1. Sicut autem obfignatio certitudi-
nis inditium est: Ita obfignati Spiritu sancto cre-
dentes certi sunt se esse in gratia.

Deinde cum arrha & Arrhabone, quæ non
dubitationis, sed certitudinis signa sunt. Sed de his
supra in causa efficiente certitudinis dictum est.

VIII. Conferuntur credentes cum Antago-
nistis. Sicut enim Antagonista cum hoste suo
congregatur & ei resistit quantum potest: Ita cre-
dentes cum dubitatione congregiuntur & obsi-
stunt ei auxilio Spiritus sancti, quantum in hac
naturæ infirmitate fieri potest. Ideo iubemur
resistere dubitationi: Ideo tot remedia ex uerbo
Dei depromuntur, quæ dubitationi opponenda
sunt.

R

Hæc

Hæc similitudo ostendit non uirtutem sed uicium, non amicam nobis, sed hostem esse dubitationem & repugnandum dubitationi esse, ne abducat nos in desperationem.

IX. Iacobi 1. Conferuntur dubitantes cum fluctibus maris, & præciditur eis omnis spes salutis.

X. Dubitantes conferri possunt cum mendico nolente accipere oblatam eleemosynam. Ut si quis mendico maxime egeno offerat 100. coronatos, ille autem accipere nolit, quod se ad accipiendum indispositum dicat uel quod non promeritus, uel quod manus scabiosa sit. Accepturum autem si quando se satis ad accipiendum dispositum animaduenerit.

Ita dubitantes à Deo donum uitæ æternæ accipere nolunt, quod se indispositos, nondum promeritos, & fide adhuc imperfectos esse causentur.

Ea ratione nunquam donum uitæ accipient. Stultè autem mendicus ad suam dispositionem, meritum & perfectam dextræ sanitatem respicit: cum diues ille donum offerens suam liberalitatem & benignitatem respici uelit: Ita dubitantes stultè sibimetipsis impedimenta æternorum bonorum fingunt, quæ Deum ipsum datorem non impediebant. Nam quia nos indigni & non promeriti sumus, ideo gratis offert. Et quia fides nostra

fra imperfecta est, ideo non ad fidei imbecillitatem, sed ad suam gratiam respicere iubet.

Lutherus in Postilla domestica Dominica 14.
post Trinitatis de decem leprosis explicans locum
Iacobi cap. 1. utitur hac similitudine. Verba eius
sunt.

So ist nu dis die erste aus dem heu-
tigen Euangelio/ das wir wissen sollen
es sol ja sein/ alles was wir vns zu Gott
versehen vnd trösten können. Wer
aber Gott nicht glauben/vnd sich nichts
guts zu jm versehen wil/ der dencke nur
nicht / das er etwas werde empfangen.
Wie Iacobus in seiner Epistel sagt/
j. capit. Denn wer mit Gott handeln
vnd etwas von jm bitten wil/ der mus
nicht zweiueln noch wancken / vnd sa-
gen / Wer weis ob mirs Gott geben
wil/ oder ob ichs werd bin? Nein/ bey
leib nicht / Sondern also soltu sagen/
Ich weis was ich Gott bitte / das ers
vmb Christi willen gern thun vnd ge-
ben wil. Vnd ob ers schon ist/ vnd
auff diese weise nicht thut/wie ichs ge-
ne heß

ne hette / so wird ers auff eine andere
zeit vnd weisse thun. Denn ein wan-
ckel Herr / das nicht gleubet noch ge-
wis dafur helt / das es etwas erlangen
werde / das wird nimmermehr geweh-
ret. Denn Gott kan jm nichts geben/
wenn er gleich gerne wolte. Es ist eben
wie ein gefess / das man in henden helt/
vnd wils doch nicht still halten / Son-
dern wegets immer hin vnd wieder / da
wird man nichts eingiessen können.
Vnd ob man schon gern drein wolt
giessen / so leuffts doch daneben hin / vnd
kômpt vergebens vmb.

Also ist vmb ein vngleubig wan-
ckend herr auch gethan / Gott wolt
gern geben / was wir bedörffen. Aber
da stehen wir wie ein toller Betler / Wir
halten den hut auff / das er vns etwas
drein werffe / vnd wollen doch nicht
still halten. So wil vnser HErr Gott
seine Gaben auch nicht so vergebens
hinschütten / das sie neben hin fallen/
vnd verloren sollen sein. Eben als
wenn

wenn du eine Mandel oder flaschen in
henden hettest / vnd begerettest man sol
dir Wein drein giesen / vnd woltest
doch jmer mit der hand hin vnd her
schleudern. Das würde einen seer vn-
willigen Virc machen / Sonderlich
wen er dir den Wein schencken / vnd
kein gelt dafür nemen solt. Er würde sa-
gen / jmer trolle dich / meinstu denn / ich
wölle den Wein auff die erden giesen.
Eben so ein ding ist es / vmb ein wan-
ckend vngleubig herr / da kan Gott nicht
eingiesen / wenn er gleich gern wolt.

Wiederumb wo man nicht wan-
cket / sondern fein still helt / da wil er
gern geben. Wie wir hie an den zehen
Aussesiagen sehen / Die stehen vnd sch-
reien / Jhesu lieber Meister / erbarme
dich vnser. Sie halten fein stil / vnd
zweineln gar nichts daran / er werde
helffen / Darumb wie sie gleuben / so ge-
schicht inen auch. Das sollen wir wol
mercken / auff das wir auff Gottes gü-
te / auch lernen fest trawen / vnd mit
dem herrken nicht wancken / sondern

sein still halten / in allem das wir bitten/
Es sey wmb gesundheit / narung / glück /
weisheit / gerechtigkeit. Denn Gott
wil solches alles gerne geben / so fern es
zu seiner ehr gereichen sol / vnd vnser se-
ligkeit nutz vnd gut ist. Da das ers zu
weilen verzeucht / vns also zuuersuchen /
ob mir mit dem gebet vnd glauben auch
anhaltten wollen.

XI. Nolentes consentire uerbo similes sunt
ijs, qui contumaciter claudentes oculos solis splen-
dorem uidere nolunt. Illi sua culpa in præcipitium
prolabuntur.

XII. Idem conferuntur cum eo, qui testa-
mentum maliciose repudiat.

Si quis singulari beneuolentia motus in fili-
um adoptet pauperem quempiam & omnium bo-
norum suorum heredem faciat, & ut certus sit de
uoluntate eius, testamentum una cum sigillo offe-
rat, ille autem dicat, se non posse credere hanc eius
esse uoluntatem, aut si maximè credat hanc eius
esse uoluntatem, & de illa non dubitet, statuere ta-
men se non posse, quod accepturus sit: Ita Deus
nos in filios adoptat, æternorum bonorum here-
d'itatem offert. Testamentum & sigilla per fili-
um & sacramenta exhibet. Illi tamen de Dei uo-
luntate

luntate dubitant. Et quamuis dicant de Dei uoluntate se non dubitare, tamen utrum illa accepturi sint, in dubio esse asserunt.

Ita ex his similitudinibus apparet certam fiduciam & non dubitationem requiri in uerbo Dei.

Cum his similitudinibus pugnat ea, quam sine scripturae autoritate adserunt Pontificij. Dicunt enim Deum imitari consuetudinem parentum uel dominorum, qui gratiam suam erga filios & seruos dissimulant, ne securi fiant: Ita Deum dissimulare suam gratiam, ne si de gratia certissimus, securi reddamur.

Hæc similitudo quomodo consentiat cum expressis scripturae testimonijs, exemplis & similitudinibus, manifestum est. Proposuit enim Deus certam promissionem & huic promissioni lubet nos firmiter credere, Ita quidem, ut firmiter credentibus certam gratiam & certam peccatorum remissionem promittat. E contra dubitantibus & dissidentibus promissioni diuinæ, minatur æternas poenas, sicut scriptum est: Qui non credit, iam iudicatus est. Vult igitur nos de gratia certos esse, & nullo modo dubitare, cum ut beneficia eius immensa agnoscamus, tum ut honorem debitum ei tribuamus, & pleno ore gratias agamus.

Postea uerò accedunt exercitia quædam fidei
 & inuocationis, crux Ecclesiæ propria, uariæ ca-
 lamitates & tentationes, non ut fides excutiatur,
 non ut de gratia Dei dubitemus, sed ut in exerci-
 tijs illis fidei & inuocationis fides probetur, sicut
 aurum probatur igne, & ut confirmetur & cora-
 roboretur.

Exemplum.

Abraham credidit Deo promittenti filium ex
 sterili Sara & semen benedictum ex posteritate
 Isaaci.

Illam fidem Deus probat uarijs exercitijs &
 tentationibus, ut quando Isaacum iubet macta-
 tum offerri.

In his exercitijs & probationibus fidei, Abra-
 ham non infirmatur, sed fide confirmatur, dans
 gloriam Deo, certò statuens promissionem diui-
 nam ueram & immotam esse, non dubitans, et-
 iam si rationis iudicio Dei consilium non assequa-
 tur. ideo dicitur: Credidit Abraham Deo &
 imputatum est ei ad iustitiam.

II. Hiob in calamitatibus non dubitat de
 gratia, nec ex calamitatibus iudicat se abiectum,
 inquit: Etiam si me occiderit Dominus, tamen
 in ipsum sperabo.

III. Cananæa etsi repulsam passura uidea-
 tur, tamen ita in fide corroboratur, ut magna cum
 laude

laude & singulari fidei commendatione, plura,
quam petebat, impetraret.

Non igitur Deus ita nos exercet, ut in dubi-
tationem & desperationem nos adigat, sed uult
nos credentes in filium Dei de æterna gratia cer-
tos esse & non latum unguem cedere mundo, om-
nibus Tyrannis, & omnibus Diabolis in unum
congregatis, sicut Paulus Rom. 8. dicit: Quis
nos separabit à dilectione Christi? Tribulatio?
an angustia? an fames? an nuditas? &c. Nul-
la, inquit, creatura, neq; uita neq; mors nos sepa-
rabit à dilectione Dei, quæ est in Christo Iesu Do-
mino nostro.

Non habet igitur illa similitudo locum in iu-
sificatione.

Hæc autem similitudo tolerari posset, si dice-
rent.

Sicut pater φιλόσοφος toto pectore diligit
liberos suos, & tamen interdum talem se gerit er-
ga eos, quasi minimè diligit. etiamsi uerò uerbis
reprehendat, ferulis cædat & nonnunquam tri-
stia comminetur, certò tamen hoc uult statuere li-
beros, quod uerè diligantur à Patre, quod omnia
quæ sunt à Patre, non fiant malo consilio, non in
perniciem, sed ad salutem liberorum. Non uult
eos dubitare de Patris beneuolentia & philostor-
gia, sed conatur eos continere sub disciplina, ne

sceleribus assueti, miserabiliter pereant & corporaliter & spiritualiter. Ita cœlestis pater, etsi uult nos de sua gratia certos esse, nonnunquam tamen castigat nos, id quod peccata nostra quotidiana maximè merentur. Non autem castigat ad eò ut de gratia eius dubitemus, sed ut inijciat nobis frenos, ne liberè in omnibus scelerum generibus tanquam effrenes equi, hinc inde uagemur & ne scelerum assuefactione spiritum gratiæ & precum excutientes in æternas pœnas nostra culpa ruamus.

Deinde non dissimulat suam gratiam, sed expressè eam credentibus promittit, & promissam iuramentis & duplicibus Sacramentis confirmat.

Ac sicut gratiam suam non dissimulat: Ita etiam consilium suum, cur Ecclesiam cruci subiectam esse uelit, expressè declarauit.

Virumq; uult & ut certissimus de gratia Dei erga nos, & ut in fide perseueremus, nec propter crucem fidei confessionem abijciamus.

Huc & illa Hosij similitudo.

Si quis persuasum habet apud Regem aliquem aut Principem se esse in gratia, quamlibet animi sui affectionibus imperare sciat, effugere tamen uix potest, quin efferatur animus. Estne uerissimile, quod quibus de uulgo, si certè scire que-

at

at, se esse in gratia apud Deum, ab hoc elationis crimine sibi cauere possit. Hæc Hosius.

Hæc similitudo sicut & altera, cum non nitatur scripturæ fundamentis, sed potius cum expressa scriptura pugnet, non sufficit ad probandam dubitationem, cum etiam de optimis similitudinibus dicatur: Omnis similitudo claudicat.

Ac recipiuntur similitudines, in quantum cum expressis scripturæ testimonijs consentiunt. Deinde hæc ipsa similitudo usurpari potest contra Pontificios. Cum enim Rex uel Princeps quispiam certam promittit gratiam alicui ex ministris, & id quidem non nudis uerbis tantum, sed diplomatis & sigillis confirmatam, non uult ministrum de promissa gratia dubitare, non uult promissionem suam suspectam, uanam, dubiam, mendacem & falsam uideri. Sed inquis? Promittunt sæpe potentes gratiam, de qua etsi dubitare suos ministros non uelint, experientia tamen docet nihil potentum uoluntatibus mutabilius esse, & Deus ipse prohibet, ne quis confidat in Principibus & in filiis hominum, in quibus non est salus. Respondeo. Primum distinguendum est inter Principes bonos & malos. Inter eos, qui constanter ea, quæ promittunt seruant & inter eos, qui amplas & aulicas promissiones proponentes fallunt.

lunt. Deinde inter Deum & homines. Est enim homines saepe fallant, Deus tamen nunquam fallit.

Tertio. Distinguendum inter usum & abusum gratiae.

Bono Principi nihil est dulcius honesta de se se opinione apud subditos, ut uidelicet habeatur pro clementissimo Principe, qui ex animo bene cupiat subditis, qui planè paterno amore eos prosequatur, qui pro subditorum salute etiam uitam profunderet sit paratus. Talis Princeps non uult subditos de sua clementia dubitare. Non uult ut Tyrannus timeri, sed tanquam Pater patriae diligere.

Si quem uerò deprehenderit gratia sua abutentem, beneficijs deteriore factum, insolentem, seditiosum, turbantem publicam tranquillitatem, &c. cum uel ab officio remotum aula expellit, uel etiam pro delicti ratione capitis supplicio afficit.

Ita Deus superbos deponit de sede. Humilibus autem dat gratiam. Abutentes gratia detrudit ad inferos. Rectè utentes gratia extollit ad Caelos.

Quarto. Distinguendum est inter insolentiam Pharisaicam & inter fiduciam Christianam. Superbit Phariseus in dignitate suorum operum, insolescit & intumescit opinione propriæ iustitiae.

iusticiæ. Superbit Christianus non in suis operibus, nec in propria iustitia, sed in operibus alienis & in iusticia Christi. Quod ad sua opera attinet, humilimus est, agnoscens suas sordes & meritum æternæ damnationis. Quod ad Christi benesicia attinet, triumphat contra Diabolum, mortem & infernum.

XXXI. A Minori.

Viro graui promittenti aliquid non immerito creditur & habetur promissio certa. Ergo multo magis Deo promittenti credendum, nec de eius uoluntate dubitandum est. Sicut autem nihil intolerabilius est honesto uiro, quam si non habeatur fides. Ita Deo intolerabilissimum est, non credi eius uerbo. Idco Cyprianus sermone 4. de mortalitate dicit:

Si tibi uir grauis & laudabilis aliquid polliceretur, haberes utiq; pollicenti fidem, nec te falli aut decipi ab eo crederes, quem stare in sermonibus atq; actibus suis scires.

Nunc Deus tecum loquitur, & tu mente incredula perfidus fluctuas? Deus tibi de hoc mundo recedenti immortalitatem pollicetur, atq; æternitatem & tu dubitas?

Hoc

DEFENSIO FIDUCIÆ

Hoc est Deum omnino non nosse.

Hoc est Christum credentium magistrum peccato incredulitatis offendere.

Hoc est in Ecclesia constitutum, fidem in domino fidei non habere.

XXXII.

Comparatio.

Fiducia habet meliora fundamenta, quam dubitatio. Ergo fiducia requiritur, & dubitatio repudiatur.

Conferri possunt omnia argumenta superiora, quæ fiduciam confirmant, cum argumentis Papistarum, quæ dubitationem asserunt & facilius erit iudicium ultra præstantior sit. In tota religione nihil erit certum, si dubitatio admittatur.

Lutherus in præfatione

4. Tomi.

Septem gradus testimoniorum constituit, quibus certitudo doctrinæ Christianæ confirmatur. Idque ideo ut certi simus, quid credendum, quidue non credendum sit.

Primus

CONTRA DVBI. PONTI.

Primus gradus continet miracula Ecclesiæ,
quæ non edita sunt, ut dubitationem, sed ut fidei
certitudinem excitarent.

2. Antiquitas doctrinæ, quam ostendit colla-
tio historiarum.

3. Collatio generum doctrinæ Philosophiæ &
Theologiæ.

4. Experientia spiritualis.

5. Fortitudo martyrum in supplicijs uictrix
mortis.

6. Stabilitas Ecclesiæ perpetua.

7. Pœnæ hostium Euangelij, Tyrannorum &
Hereticorum.

Hec & similia fundamenta certitudinem in
nobis confirmant & fiduciam excitant. Cum his
si conferantur, quæ ab aduersarijs producantur,
vanitas eorum apparebit facile.

XXXIII.

Pugnantia.

Dubitatio & fides sunt pugnantia. ideo du-
bitatio non potest ferri in articulo iustificationis.
Dubitatio enim non est in ipsa fide, sed in dese-
ctu & priuatione fidei.

Gen.

Gen. 3. Primi parentes à Sathana in dubitationem adducti labuntur in peccatum. Præcepit nobis Deus, inquiunt, ne comederemus, ne forte moriamur. Non dixerat Deus: forte moriemini, sed simpliciter morte moriemini.

Exodi 17. Tentauerunt (seniores Israel) Dominum dicentes: Est ne Dominus in nobis, an non? Hic dubitantes de præsentia Domini dicuntur tentasse Deum. Et expressis uerbis dubitatio in sacris literis reprehenditur. Non potest igitur esse uirtus necessaria ad salutem.

Matth. 14. Modicæ fidei, quid dubitasti? Vox græca significat uacillare & in duas partes nunc huc, nunc illuc inclinare. Hanc uacillationem & in diuersas partes inclinationem reprehendit Christus.

Eodem modo usurpatur ὁ ἀρεσέμεθα. Rom. 4. Significat autem disceptare. Quia hesitantes quasi secum disceptant uel disputant, utri magis parti assentiri uel à quo dissentire debeant.

Lucæ 12. μὴ μὲτεωγίζεσθε. Non estote suspensio animo. Non sitis solliciti. Significat autem uox illa attolli in altum & in sublimi hinc inde iactari, sicut in aere suspensa & uentis exposita huc atq; illuc impelli consueuerunt. Sin vnd her fladern. Sicut & Iacob. 1. dicitur.

Syrach. 7. Cum oraueris noli dubitare.

Matth.

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Marth. 21. Opponitur fides & hesitatio.
si habueritis fidem & non hesitaueritis.

Marci 11. Et non hesitauerit in corde suo,
sed crediderit fore, quæ dixerit.

Iacobi 1. Postulet cum fiducia nihil hesitans.
Nam qui hesitat, is similis est fluctui maris, qui
uentis agitur & impetu rapitur. Neq; enim ex-
istimet homo ille, se quicquam accepturum à Do-
mino. Hic fiducia & hesitatio opponuntur. De-
inde hesitatio comparatur cum fluctu maris, qui
nunc huc nunc illuc impellitur.

Tertio. Præcedit hesitantibus gratiam Dei. Ne-
gat enim hesitantes quicquam à Domino acce-
pturos. Quarto. Quia opponit fiduciam & he-
sitationem, necesse est fiduciæ tribui, quod dubita-
tioni adimittitur. Sicut ergo hesitantes nihil à Do-
mino accepturos asserit: Ita e contra fiduciam
habentes accepturos esse antithesis demonstrat.

Rom. 8. Opponuntur spiritus seruitutis &
filiorum. Spiritus autem seruitutis est timoris &
dubitationis. Spiritus filiorum certitudinis &
dilectionis. Non accepistis spiritum seruitutis ite-
rum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis
filiorum Dei, quoclamamus Abba pater. Ipse
spiritus dat testimonium spiritui nostro, quod si-
mus filij Dei.

Exod. 14. Populus conclusus inter mare

DEFENSIO FIDUCIAE

Pharaonem, de diuino auxilio dubitat. Forti-
titan, inquit, non erant sepulera in Aegyp-
to, &c.

Hos dubitantes Moses consolatur & ad fidu-
ciam hortatur: Nolite timere, inquit, state & uide-
rete magnalia Domini, quae facturus est hodie.

Zacharias dubitans, punitur & obmutescit.
Postea credens benedicit Deo. Ergo dubitans in
corde blasphematur Deum. Quia laudem uerita-
tis non tribuit Deo.

Papistae confundunt dubitationem cum agni-
tione infirmitatis, sed aliud est agnitio infirmita-
tis, aliud dubitatio. Differunt sicut uirtus & ui-
tium. Agnitio infirmitatis uirtus est. Dubitatio
uero peccatum cum fide pugnans. Ac si uirtus es-
set dubitatio, non iuberemur luctari cum dubita-
tione, nec iuberemur petere: Adauge nobis fidem.
Quia si dubitatio fiducia praestat, satius erat du-
bitare, quam ex dubitatione liberari & augeri
fidem.

C O N C L U S I O .

Haecenus argumenta recitata cuincunt in iu-
stificatione fiducia certitudinem requiri, & in an-
thitep

CONTRA DVBI. PONTI.

timetis dubitationem tanquam animarum pestem
explodendam esse. Ac indico sanè his argumentis
bonas mentes confirmari mediocriter posse, ut no-
stram potius, quam Pontificiorum sententiam
amplectantur.

S V M M A.

Sì quis de gratia Dei & de remissione pec-
catorum dubitat, fidem Christianam abnega-
uit.

Sic enim in Symbolo Apostolico docemur &
sic confitemur in tertio articulo: **CREDO**
Remissionem peccatorum. Hæc est fides
Christiana. Hæc est fides Apostolica. Non
dicimus: Dubito de remissione peccatorum.

Qui igitur de remissione peccatorum dubi-
tant, sicut fidem Apostolicam abnegarunt: Ita
membra ueræ Apostolicæ & Catholicæ Ecclesiæ
esse non possunt. Hæc enim uera, Apostolica
& Catholica fides est. Dubitatio autem Eth-
nica, Académica, Pharisaica, Nouatiana, Do-
natistica, Mahometica, Turcica & Epicu-
rea est.

S

VI. Ca.

CAPVT VI.

Confutatio Argumentorum quibus
Pontificij dubitationem stabili-
re & Christianam fiduciam
euertere conantur.

HAftenus recitata sunt Argumenta confir-
mationis, quæ iuxta ordinem locorum topi-
corum commemorata & ex fundamentis Prophe-
tiis & Apostolicis comprobata sunt. Nunc Pon-
tificiorum obiectiones in formas Dialecticas reda-
ctas recitabimus, ut aduersariorum imposturæ fa-
cilis commonstrari possint. Hæc autem omnia si-
cut ex fallacijs deprompta sunt, ita ex iisdem con-
futari possunt: Utuntur enim illi fallaciarum
locis, cum confirmationum loci parum eis patri-
ciuntur.

Ex fallacia consequentiæ.

Quod de hæreticorum argumentis consuevit
dici, esse funiculos ex arenis contextos. Idem de
Pontificiorum rationibus non immerito dici po-
test.

I. Argumentum.

Apud

Apud hæreticos & schismaticos fiducia potest
esse uana & ab omni pietate remota.

Ergo apud pios etiam uana & ab omni pie-
tate remota est.

Ponitur seq. 6. cap. 9.

Respon. Neganda est consequentia. & ra-
tio est. Quia est fallacia consequentiae. Nihil enim
coherent, & regula est: A possibili ad inesse non
est bona consequentia. ut si dicas. DEVS potest
tuum stannum mox uertere in aurum. Ergo stan-
num est aurum.

2. Si maxime dicatur. Fiducia apud hæreti-
cos est uana. Ergo etiam apud pios, tamen nihil
sequitur. Quia est fallacia particularitatis seu se-
cundum quid. Antecedens particulariter de hære-
ticis, non uniuersaliter de hæreticis & orthodoxis
simul intelligi potest. Non enim sequitur Hæreti-
corum fiducia uana est. Ergo, Omnis fiducia ua-
na est.

Nam à specie ad genus non potest procedi
uniuersaliter.

Deinde non ex particulari aliud particulare
sequitur, sed ex uniuersali sequitur particulare,
ut, Fiducia hæreticorum uana est.

Ergo. Etiam fiducia piorum.

Nec uniuersalis uera dari potest, ut

Omnis fiducia uana est.

S 3

Er=

Ergo, Piorum etiam Fiducia uana est.

Hic antecedens uniuersale falsum est.

Nulla igitur firma hic cōsequētia monstrari potest.

3. Distinguendum est inter subiecta fiducia. Inter Hæreticos & pios. Alia enim est piorum: alia hæreticorum fiducia. Hæretici impias & blasphemias opinioniones semel conceptas pertinaciter propugnant cum periculo uitæ & bonorum, corporis & animæ, & simul tamen uanissimam illam persuasionem mordicus retinent se æternam uitam consecuturos. ut uidere est in Anabaptistis & alijs phanaticis. Deinde Epicurei, etiamsi sceleratissime uiuant, sine ulla pœnitentia, tamen eam sibi salutis certitudinem fingunt, ut nullo modo se æternis pœnis cruciandos credant. Hæc persuasio & confidentia in impijs & frequens & usitatissima est. Ac Pontificij ipsi cum manibus pœnæ palpare possint crassissimos errores, quibus immersi sunt, tamen in uiam redire nolunt. Et cum negare nullo modo possint, peccata Sodomitica, quibus totum regnum Pontificium abundat & circumfluit, tamen nihilominus se deo proximos & dilectos eius filios esse somniant.

Talis ergo hæreticorum, Epicureorum & Pontificiorum fiducia uerè nihil aliud, quam ipsa uanitas, & uanitas uanitatum est.

Alia est piorum fiducia. Illi neque docent neque

am-

implectuntur impias & blasphemias opiniones :
Sed auersantur eas, tanquam pestem, solam au-
tem doctrinam Prophetica[m] & Apostolicam tan-
quam uocem Christi ueri & unici Pastoris audi-
unt & sequuntur.

Deinde agunt poenitentiam & agnoscunt
peccata sua, & certa fiducia statuunt propter
Christum sibi peccata remitti & condonari, & in
hac fiducia inchoant nouam obedientiam, absti-
nent à peccatis contra conscientiam ne offendant
DEVM & amittant gratiam. Talium fiducia
non est uana, sed efficax : non ab omni pietate re-
mota, sed cum omni pietate coniuncta.

Diligenter igitur piorum fiducia ab Hæreti-
corum & Epicureorum confidentia est discernenda.

4. Inter obiecta. aliò enim piorum respicit :
aliò impiorum fiducia. Piorum fiducia in sola
Deo : Impiorum fiducia uerò in proprijs operi-
bus, dignitatibus & preparationibus acquiescit.

5. Inter ueros & falsos Hæreticos.

Ambigua enim uox est Hæreticorum &
Schismaticorum. Per uocem enim Hæreticorum
non intelligunt à uerbo Dei recedentes, et peregrina
dogmata sub prætectu uerbi tradentes, sed eos,
qui ex fundamentis uerbi Dei, ex scriptis Prophe-
tis & Apostolicis ueram de Deo et salute nostra
doctrinam profcrunt. Eos illi Hæreticorum titulo
prægrauant.

Deinde Schismaticos dicunt non qui à uera Ecclesia quæ in petra solo Christo fundata est, recedunt: Sed qui à pontifice Romano, qui se Petri successorem gloriatur, propter manifestam Idolatriam & horribiles abusus, recedunt. Committitur igitur hic fallacia Amphibolia. Quia ambigunt & equiuocè utuntur uocibus hæreticorum & schismaticorum. Quamobrem inter ueros & falsos hæreticos atq; schismaticos distinguendum est. Quod si de Pontificijs & Ecclesia Romana, ut nunc est, loquuntur, concedimus eos & hæreticos & schismaticos esse. Hæreticos quidem, quia ueram doctrinam corruperunt, & tota mendaciorum plaustra in Ecclesiam inuexerunt: Schismaticos autem: quia à uera Ecclesia deseruerunt & nouum doctrine genus excogitarunt, quod cum uerbo Dei ex diametro pugnat.

Hanc igitur fiduciam non bonam, sed uanissimam esse concedimus, quia non in merito Christi, sed in uanissimis suis operibus fiduciam contra uerbum Dei ponunt. Ea; fiducia quia uana & irrita est, nihil aliud, quam æternas pœnas consequuntur.

Sin autem de nostra Ecclesia loquuntur, sicut omnino se loqui ostendunt, pernegamus nostram Ecclesiam hæreticam & schismaticam esse.

He

CONTRA DVEI. PONTIFI.

Hæretica non est: quia in nullo articulo à uerbo Dei recedit, & proferre ac demonstrare nullos errores Pontificij possunt.

Fundata est in scriptis Prophetiis & Apostolicis, & cum tota antiquitate synceriorum Patrum consensit.

Schismatica non est: Quia non à uera, sed à malignantium Ecclesia secessit, secundum mandatum DEI: Fugite idola. Cauete uobis à Pseudoprophetis etc.

Ea autem sola uera Ecclesia est, non quæ titulo Ecclesiæ triumphat, sed quæ puritatem uerbi & uerum Sacramentorum usum habet:

Nostram igitur fiduciam, quæ in uerbo fundata est, nulle modo uanam & ab omni pietate remotam esse permittimus. Huic enim certa peccatorum remissio diuinitus promissa est.

6 Sicut hæreticorum & schismaticorum appellationibus abutuntur: Ita & fiducia uocabulum corrumpunt, & non de fiducia prohibita, sed de illa, quæ in uerbo fundata & mandata est, loquuntur. Distinguendum igitur est & hic inter fiduciam uerè hæreticam, & fiduciam uerè Catholicam: Inter fiduciam ordinatam & inordinatam: mandatam & prohibitam.

De Papistica fiducia credimus nihil ea uanius uel Somnari posse. De illa uero, quæ in uerbo

S S

fundata

fundata est, quam Deus à credentibus exigit, et
nihil salutarius, nihil efficacius nominari potest.

7. Potest aptissime in ipsos Pontificios retor-
queri hoc argumentum per inuersionem.

Fiducia apud Hæreticos & Schismaticos
uana & ab omni pietate remota est. Ergo. Fidu-
cia apud Pontificios uana & ab omni pietate remo-
ta est. Quia falsam tuentur doctrinam, & ab Ec-
clesia Christi recesserunt ad Ecclesiam malignan-
tium, quæ non Christi sed Diaboli sponsa est, quæ
non in uera petra Christo, sed in traditionibus hu-
manis fundata est, sicut id prolixè in omnibus do-
ctrinæ articulis demonstrari potest.

Multiplex igitur fallacia, dolus & impostu-
ra in hoc unico argumento committitur. Fœcun-
dus enim omnis error est.

2.

Peccatum est in uoluntate.

Dubitatio non est in uoluntate.

Ergo dubitatio non est peccatum.

In hoc argumento subtilitatis & acuminis
quandam uenantur laudem Pontificij, sed solutio
eius etiam pueris facilis est.

1. Quia ad nullum referri potest modum.

2. Pugnat cum regulis generalibus syllogis-
morum.

Quia

CONTRA DVEI. PONTIFI.

Quia constat ex puris particularibus & pro=
cedit à non distributo, & maior in prima & se=
cunda figura semper debet esse uniuersalis. Aliàs
nihil inde sequitur.

3. Maior particularis est. Peccatum scilicet
aliquod uel aliqua species peccati, uidelicet pecca=
tum actuale est in uoluntate, sed non omne pecca=
tum est in uoluntate. Quia etiam in mente homi=
nis & in tota hominis natura, in omnibus animæ
& corporis partibus herent & peccata, & pec=
catorum poena.

Non igitur in sola uoluntate heret peccatum,
sed etiam in mente. Totus homo peccator est. Et
in toto homine sunt peccata. Ideo totus homo se=
cundum animam & corpus damnatur, quando
non agit pœnitentiam.

Falsa igitur est propositio: Peccatum est in
sola uoluntate.

4. Maior debet poni uniuersaliter, uel distri=
butiue. Hoc modo. Omne peccatum est in uolunta=
te.

Dubitatio non est in uoluntate.

Ergo. Dubitatio non est peccatum.

Vel, Nullum peccatum est in mente hominis,

Dubitatio est in mente hominis.

Ergo. Dubitatio non est peccatum.

Hic

Hic utrobique maior manifestissime falsa est.
Quia non in sola uoluntate, sed etiam in mente
sunt horribilia peccata.

Vel: Peccatum aut est in mente aut in uoluntate.

Dubitatio non est in uoluntate.

Ergo non est peccatum. Hic medius terminus non integrè sed mutilatè subsumitur. Sic subsumendum erat: Dubitatio nec est in mente, nec in uoluntate. Nam medius integrè subsumendus est.

Medio autem integrè subsumpto falsa erit minor. Committitur igitur fallacia secundum quid in maiori. Quia particularis uel non distributum ponitur, pro uniuersali uel distributo. Deinde in minore non fit iusta subsumptio sicut apparet ex ijs, quæ dicta sunt.

5. Obseruanda est regula. Non tantum actiones prauæ pugnant cum lege Dei, sed etiam defectus & inclinationes prauæ peccata sunt.

Sunt autem defectus non tantum in uoluntate sed etiam in mente & in tota hominis natura. Quia peccatum est deprauatio omnium uirium in homine. Ideoque non tantum externæ actiones prauæ, quæ à uoluntate gubernantur, peccata sunt, sed omnes etiam motus interiores non consentien-

tes

tes cum uoluntate Dei, siue in mente, siue in uoluntate hæreant.

Ideo in definitione dicitur. Peccatum aut est defectus aut inclinatio aut actio, pugnans cum lege Dei, etc.

Ita ingentia sunt in mente hominis peccata ut ignorantia DEI secundum essentiam & uoluntatem, quæ quasi scaturigo est omnium aliorum peccatorum, idolomaniarum, blasphemiarum & scelerum.

Opiniones errantes de Deo & uoluntate Dei cogitationes Epicureæ de Deo.

Huc & dubitationes, quæ ex ignorantia Dei proficiuntur. Ac fatentur ipsi Pontificij dubitationem ex ignorantia Dei natam.

Ideo enim dubitandum dicunt, quod homo uoluntatem Dei ignoret, sicut huc allegant dictum: Nescit homo odio an amore dignus sit.

Ignorare autem Deum & reuelatam eius uoluntatem peccatum est.

Ergo & dubitatio orta ex ignorantia uoluntatis diuinæ, quæ expresso uerbo Euangelij reuelata est, horribile est peccatum.

Falso igitur ratiocinantur dubitationem non esse peccatum, eò quod non sit in uoluntate, quamuis ratione fidei referri eò quodam modo posse uideatur.

Secundus Fons obiectionum.

Fallacia falsæ propositionis.

Sæpe ponunt propositiones tanquam fundamenta suæ doctrinæ, quæ cum sacris literis pugnant & quæ nusquam reperiuntur, neq; in Prophetis, neq; in Apostolicis scriptis. Oportet autem probationes rerum Theologicarum non alia unde sumi, quam ex uerbo Dei. In eo omnia continentur, quæ ad salutem necessaria sunt, & quicquid non probari potest scripturæ autoritate, id eadem facilitate repudiatur, qua recipitur. Ideo Lutherus rectè Prierati illud obiecit: Turpe esse Iuristam loqui sine textu. Et parum honorificum esse Theologum loqui sine scripturâ.

Huc referri possunt hæc Argumenta.

Modestia & humilitas est uirtus.

Dubitatio est significatio modestiæ & humilitatis.

Ergo. Dubitatio est uirtus. Et per consequens necessaria est in iustificatione.

Respondet. Argumentum est sumtum ex loco definitionis. Sed neganda est consequentia, & ratio est. Quia est fallacia falsæ propositionis. In Minore enim falsa propositio seu falsa definitio ponitur. Dubitatio enim non est significatio modestiæ & humilitatis, sed potius immodestiæ, superbia

perbia, arrogantie, contumelia, blasphemie & perfidia significatio. Diffidit enim uerissimo & immutabili Dei uerbo et impudenter Deum mendacij accusat. Hæc non est humilitas, non est modestia superbe uerbum Dei aspernari & nolle eius uerbo credere.

Huc pertinet Regula. Ex falsa definitione nihil sequitur: Ex falso nil nisi falsum sequitur. Falsa nihil probant.

Sic igitur concludendum erat. Immodestia, superbia, impudentia, contumelia in Deum & eius uerbum, crassissima sunt uitia, displicentia Deo et hominem in æternam damnationem abducentia.

Dubitatio est talis immodestia & superbia impudenter & contumeliosè Deum & eius uerbum repudians.

Ergo. Dubitatio est crassum uitium, displicens Deo, & abducens in æternam damnationem. Vera Dubitationis definitio hæc est.

Dubitatio est uitium seu peccatum primæ tabule. Oppositum fidei in defectu, cuius proprium est dubitare de uoluntate Dei reuelata de promissionibus diuinis, ac in primis de gratuita promissione Euangelij et certitudine gratiæ & remissionis peccatorum, de speciali promissionis applicatione, arguere Deum mendacij & periurij, quasi incertū sit utrū præstet ea, quæ promisit et iurauit, sicut

Sicut scriptum est. Qui non credit, Deum mendacem facit. Atque hæc quidem, quæ in hac definitione dubitationi tribuuntur ex ipsorum Pontificiorum scriptis sumi possunt. Atqui hæc attributa non patiuntur dubitationi uirtutis appellationem tribui. Quamobrem explodenda est ex Ecclesia.

Iacob. 1. Dubitatio confertur cum fluctuatione in mari.

Ioh. 8. Nisi credideritis quod ego sim, in peccatis uestris moriemini.

2. Cor. 13. Reprobi dicuntur dubitantes. An non cognoscitis quod IESVS Christus in uobis est, nisi reprobis facti estis.

2.

Temeritas, Præsumptio, Superbia, Arrogantia etc. sunt peccata.

Fiducia qua quis certo statuit, se esse in gratia est temeritas, præsumptio, superbia, arrogantia.

Ergo fiducia illa est peccatum.

Sessio 6. cap. 12. Fiducia dicitur temeraria prædestinationis præsumptio. cap. 9. Inanis Hereticorum fiducia. Et Hosius Cardinalis facit Episcopum cuream. dicit enim docere talem fidem, quæ certo statuatur remissionem peccatorum: & docere nullas gehennæ poenas impijs constitutas esse, idem esse.

Respon-

CONTRA DVBI. PONTI.

Respon. Est & hoc sumtum ex loco falsæ propositionis. Quia definitio fiduciæ falsa ponitur in minore. Tribuuntur enim fiduciæ illa, quæ non conueniunt fiduciæ, sed quæ in excessu cum fiducia pugnant. Sicut enim dubitatio in defectu pugnat: ita temeritas, præsumptio & arrogantia in excessu pugnant. Dubitatio diffidit DEO, ubi certum propositum est uerbum, Temeritas & Præsumptio confidunt, ubi nullum est uerbum. Fiducia contrarium facit: illa tantum confidit, ubi certum est uerbum. Vbi nullum est uerbum, ibi non confidit. Tantum uerbo nititur. Niti autem uerbo Dei tanquam certissimo fundamento, tanquam firma petra, non est temeritas, non est præsumptio, superbia uel arrogantia. Impie igitur Papiste saluberrimam uocem fiduciæ deprauant, idque ideo quod Diabolus nihil minus ferre possit, quam fiduciam in Dei misericordiam.

Neganda igitur est consequentia, & ratio est, Quia est fallacia falsæ propositionis. In minore ponitur falsa definitio pugnans cum expresso Dei uerbo. Quæ autem uera sit fidei definitio supra est expositum.

3.
Indispositi ad suscipiendam gratiam non possunt esse certi de gratia.

T

Omnes

Omnes homines sunt indispolti ad suscipiendam gratiam.

Ergo. Nemo potest esse certus, utrum sit in gratia. Ex sess. 6. cap. 9.

Dispositos ad gratiam dicunt, qui operibus poenitentiae & caritatis sese preparant & ita disponunt, ut digni fiant in quos Deus beneficium iustificationis conferat. Qui uero non sufficienter sese preparant operibus poenitentiae & caritatis, qui non satis habent talium operum quae ad sufficientem preparationem requiri putant, illos indispotos dicunt. Atq; his iustificationis communicationem adimunt, ob hanc causam quod nondum satis dispositi, satis preparati, & satis digni sint ad suscipiendam gratiam. Causam igitur suscipiendae gratiae in hominis dispositione, preparatione & dignitate collocant. Vbi uero sufficiens preparatio deest, ibi negant certam esse gratiam & iubent homines dubitare, utrum ipsis communicetur gratia Dei.

Ex hoc fundamento sequitur uniuersalis dubitatio.

Sed neganda est consequentia & ratio est, Quia Maior falsa propositio est.

Non enim nostrae dignitatis uel dispositionis conditio in iustificatione requiritur, sed sola Dei gratia sufficit, quae propter meritum Christi gra-

is nos recipit sine nostris operibus & meritis, sine nostra dispositione, preparatione & dignitate, si tantum fide Christum apprehenderimus, sicut Paulus dicit, gratis absq; operibus iustificari hominem. Non igitur obstat nostra indignitas, quo minus gratia Dei nobis communicetur. Quia ob illam ipsam causam gratis imputatur, quod indigni gratia DEI sumus, quod nostris operibus eam promereri nequeamus.

Minorem concedimus. Fatemur enim nos indignos et indispositos esse, nec ullo modo nos sufficienter preparari ad gratiam in hac infirmitate posse, & omnino dabitandum de gratia Dei esset, si conditio nostrae dignitatis requireretur.

Sed nostrae dignitatis & dispositionis uel preparationis conditio non requiritur. Quia scriptura soli Deo & eius immensa gratiae & misericordiae, non autem nostris meritis, dispositionibus uel dignitatibus iustificationem tribuit. Nostra igitur indignitas non debet nobis obstaré, quo minus certo statuamus gratuitam Dei misericordiam certo applicari omnibus credentibus. Si non digni sumus gratia, indigi tamen sumus. Sind wirs nicht würdig / so sind wirs notdürfftig. Nec ad nostram dignitatem, sed ad nostram indigentiam respiciamus. Non utrum gratia digni sumus, sed quod gratia egeamus.

Nemo absq; ulla omnino dubitatione apud semetipsum debet statuere se esse iustificatum, etiamsi uerè iustificatus sit.

Ergo dubitandum est & non certa fiducia promissioni innitendum est.

Ponitur sessio 6. cap. 2.

Resp. Neganda est consequentia & ratio est, Quia antecedens est propositio manifestè falsa, quæ nullis scripturæ testimonijs suffulciri potest. Contraria autem testimonia multa proferri possunt, in quibus fiducia requiritur.

Hebr. 3. Si fiduciam & gloriationem spei ad finem usq; firmam retinueritis.

Hebr. 10. Accedamus uero corde in plerophoria fidei, tenentes confessionem spei non uacillan-
lantem.

Heb. 4. Accedamus cum fiducia ad thronum gratiæ.

1. Iohan. 5. Ut sciatis, quoniam uitam habetis æternam, qui creditis in nomen filij Dei.

Opponenda igitur falsæ propositioni uera est: Omnes iustificati debent certò statuere absq; omni dubitatione, se uerè esse iustificatos.

Ergo non est dubitandum.

2. Absurdum est permittere aliquem posse uerè iustificatum esse, & simul tamen interdicere iustificato, ne se iustificatum esse credat. Vt si quis thesaurum

saſurum daret, & ueram theſauri poſſeſſionem
concedat, Prohibeat uerò ne ſe poſſidere credat.

5.

Non aſſerendum eſt, neminem à peccatis ab-
ſolui ac iuſtificari, niſi cum, qui certo credat ſe ab-
ſolutum & iuſtificatum eſſe, etc.

Ergo aſſerendum eſt eos quoq; à peccatis ab-
ſolui & iuſtificari, qui non certò ſtatuunt, ſed qui
dubitant ſe abſolutos & iuſtificatos eſſe.

Ponitur ſeſſione 6. cap. 9.

Reſpon. Argumentum nititur nuda Ponti-
ficiorum autoritate, & ex fallacia falſæ propoſi-
tionis deſumptum eſt. Nuſquam enim in tota ſeri-
ptura reperiuntur teſtimonia, quibus iuſtificandi
uel iuſtificati iubentur dubitare. de ſilucia autem
tam ſunt illuſtria teſtimonia, ut nemo ſanus nega-
re poſſit, ſolis credentibus peccata condonari. De-
inde non poteſt proferri ullum teſtimonium uel
exemplum, ubi dubitationi iuſtificatio attribua-
tur.

6.

Non niſi ex ſpeciali reuelatione ſciri poteſt,
quos DEVS ſibi elegerit.

Ergo dubitandum eſt de gratia & non certo
ſtatuendum, utrum quis ſit in gratia.

T 3

Poni-

Ponitur sessio 6. cap. 12. & similiter niti-
 tur nuda Pontificiorum autoritate, qui nulla scri-
 pturæ autoritate muniti, dicunt quidem, sed non
 probant. Non enim speciales reuelationes, uisi-
 ones, apparitiones, Enthusiasmi & similia expe-
 ctanda sunt, sed tantum uerbo innitendum est &
 statuendum est, certò omnes credentes recipi sine
 ulla personarum uel locorum, uel temporum cir-
 cumstantijs, dum modo Christum agnoscant &
 uera fide apprehendant. Quia promissio uni-
 uersalis est offerens gratuitam misericordiam om-
 nibus hominibus sine personarum respectu, sine
 ἑξοσπολιτικῇ. Iohan. 3. Sic Deus dilexit
 mundum, &c. ut omnis qui credit non pereat
 at etc. Venite ad me omnes qui laboratis &
 onerati estis. Act. 10. Huic omnes Prophe-
 tæ testimonium perhibent, remissionem peccato-
 rum accipere per nomen eius, omnes, qui cre-
 dunt in eum.

Neganda igitur est consequentia. Quia in
 antecedente est falsa propositio. Sic enim sese De-
 us universaliter toti Mundo reuelauit, quod gra-
 tis remittere uelit peccata omnibus in Christum
 credentibus, & Christus ipse ex sinu Patris hanc
 reuelationem attulit, sicut scriptum est. Iohan. 1.
 Filius qui est in sinu Patris, ipse enarrauit, &
 Luc. 10. Nemo scit, quis sit Filius nisi Pater, &
 quis

CONTRA DVBI. PONTI.

quis sit Pater, nisi Filius, & cui uoluerit Filius
reuelare. Reuelauit autem Filius Patrem ita,
quod gratis recipere uelit omnes credentes.

Hac reuelatione uoluntatis diuinæ contenti
acquiescamus uerbo, & grata mente hoc benefi-
cium amplectamur, neq; aliam reuelationem pecu-
liarem præstolemur, præsertim cum non promise-
rit Deus, se cuilibet iustificando peculiare reue-
lationes uel per Angelos missurum, uel per semet-
ipsum allaturum. Quicunq; igitur extra uerbum
sine promissione diuina peculiare reuelationes
somniaut, ij uarijs Diabolorum dementationibus
obnoxij sunt.

7.

Quod de tota Ecclesia uerum est, non statim ad
singula membra uel indiuidua accommodari potest.

De tota Ecclesia, quæ sponsa Christi est, ue-
rum est eam posse certam esse de dilectione Dei
erga se.

Ergo hæc certitudo non potest accommodari
ad singula membra uel indiuidua.

Respon. Concedunt Ecclesiam posse certam
esse de dilectione Dei erga se, propterea quod sit
sponsa Christi, corpus & caro & os de ossibus il-
lius. Indiuidua autem seu singula membra, seu
unumquemq; Christianum, non posse certum esse,
nisi ex speciali reuelatione. Volunt igitur

T 4

uniuer-

uniuersalem promissionem in genere ad totam, sed non ad partes Ecclesiae referri & generaliter promissionem esse certam, specialiter incertam.

Sed primum neganda consequentia & ratio est. Quia falsa est propositio, quae affirmat certitudinem gratiae non pertinere ad singula uera Ecclesiae membra. Deinde inuerti potest.

Si quisq; Christianus de dilectione Dei dubitare cogitur, ipsa etiam Ecclesia cogetur dubitare. Quia quod in specie de singulis partibus dicitur, idem de toto dici potest, ut:

Singula membra de speciali gratiae applicatione coguntur dubitare.

Ergo & tota Ecclesia cogitur dubitare. Nam quod de singulis partibus uniuersaliter praedicatur, idem de toto praedicari necesse est.

Si autem totum, hoc est, Ecclesia potest esse certa, etiam omnia membra Ecclesiae uera & uiua possunt esse certa, ut

Ecclesia potest esse certa de dilectione Dei. Quia sponsa Christi est.

Ergo etiam uiua Ecclesiae membra possunt esse certa. nam, quod de toto praedicatur, idem de partibus etiam praedicari potest.

Si Christus Ecclesiam diligit, etiam Christiani nos qui membra Ecclesiae sunt, diligit. Aut si Ecclesiam

ecclesiam diligit uerè, & membra Ecclesiæ non diligit uerè, qualis hæc dilectio erit?

Quomodo Princeps diligit ciuitatem, si ciues non diligit. Gal. 2. Paulus dicit. In fide uiuo filij Dei qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro ME. Non dicit Paulus, dilexit Ecclesiam in genere, sed in specie, dilexit ME, nec tantum se pro Ecclesia tradidit, sed pro ME tradidit. Applicat igitur in specie ad indiuiduum, non in genere ad totum. Nec ex singularibus reuelationibus uel uisionibus hanc specialem certitudinem atq; fiduciam colligit, sed ex communi argumento, quo dilectio Dei communiter erga omnes credentes communi redemptione in cruce facta declaratur. Nec elabi hic possunt etiamsi singulares reuelationes prætere uelint, ut si dicant.

D. Paulus fuit Apostolus & raptus in tertium Cælum, & habuit peculiare reuelationes.

Ergo ex peculiaribus reuelationibus certus fuit de sua persona, quod uidelicet ipse sit in gratia.

Respon. Neganda est consequentia. Quia Paulus hoc loco, non loquitur, ut Apostolus, sed ut Christianus, nec ut in tertium cælum raptus, sed secundum Christianam & communem fidem, qua singuli credimus Christum pro nobis mortuum & semetipsum pro nobis tradidisse. Ideo dicit:

DEFENSIO FIDVCIÆ

In Fide uiuo filij Dei, non dicit: In singularibus reuelationibus uiuo. Et in fide uiuo filij Dei, qui dilexit me et semetipsum tradidit pro me. Hæc communis illa omnium Christianorum fides est, quod uidelicet Christus semetipsum pro nobis tradiderit in mortem, quod sua morte nos redemerit ab æterna damnatione, quod omnes Christiani credere hoc, & hac fiducia sese sustentare debeant, quod hæc unica ratio sit consequenda uitæ æternæ. Hic nihil noui, nihil ab usitata & communi fidei doctrina alienum reperimus.

Si igitur Paulus ex communi Christianorum fide certus est de Indiuiduo suo, de gratia Dei erga sese, falsissimum est illud, quod de specialibus reuelationibus prætendunt, & quod toti Ecclesiæ concessam certitudinem singulis membris adimunt & dubitationem obtrudunt.

III.

Tertius fons Argumentorum Pontificiorum.

ÆQVIVOCATIO.

Quicumq; docent necessarium esse credere, neq; remitti neq; remissa unquam fuisse peccata, nisi gratis diuina misericordia propter Christum, illi rectè docent. Pontifi-

Pontificij docent necessarium esse credere neq;
remitti neq; remissa unquam fuisse peccata, nisi
gratis, diuina misericordia propter Christum.

Ergo recte docent de causa efficiente, impul=
sua & instrumentali, hoc est, de gratuita iustifi=
catione, merito Christi & fide.

Minor ponitur scilicet. 6. cap. 9.

Respondeo. Neganda est consequentia, &
ratio est. Quia æquiuocatio est in medio termino.
Usurpant Papistæ eadem uerba, quæ nos usurpa=
mus, sed alio sensu. Et quod hoc loco dicunt, ei ali=
bi contradicunt. Nam in eodem statim capite
quod dixerunt, necessarium esse credere, quod neq;
remitti possint, neq; unquam remissa sint peccata
nisi gratis propter Christum, id ipsum eadem pa=
gina repudiant. Nam in titulo statim sese fidei bo=
stes profitentur, contra quam in aciem progressi
funditus eam euertere conantur. Appellant enim
fidem uanam fiduciam & quidem hæreticam. De=
inde adimunt fidei fiduciam & certitudinem, &
ostendunt se talem fidem ut necessariam requirere,
quæ sit sine fiducia & sine certitudine, quæ sit am=
bigua & incerta, quæ coniuncta sit cum impia &
blasphemia dubitatione.

Ea autem fides generalis, historica & Dia=
bolica est. Eandem etiam cum Thraasonica iactan=
tia conferunt, ut si quis Thraasonice & futiliter
gloria

glorietur de suarum facultatum amplitudine, cum uel nihil facultatum possideat, uel incertum sit, utrum aliquid bonorum unquam accepturus sit. Nemini, inquiunt, fiduciam & certitudinem remissionis peccatorum iactanti peccata dimitti uel dimissa esse. Ad hæc negant in sola fide acquiescendum. Volunt igitur ut alibi loquuntur, fidem caritate formatam, id est, requirunt fidem, non quæ sit instrumentum iustificationis, sed quæ cum alijs uirtutibus coniuncta causa iustificationis efficiens sit, hoc est, dignitate fidei & aliorum operum uitam æternam uolunt promereri. Hinc iudicari potest quid de fide sentiant, dicunt credendum esse & necessarium esse credere, sed eadem pagella negant credendum esse, & fidem damnant, ut inanem, hæreticam, iactationem Thrafonicam, & quod nulli unquam credenti peccata dimissa sint, & quod nunquam futurum sit, ut credentes remissionem peccatorum accipiant. Postremo anathemate eam damnant & ex uniuersa Ecclesia proscribunt. An non egregie igitur fidem Christianam urgent necessariam esse? Verba sonant fidem necessariam esse, & uerbo tenuis illa tradunt: Reipsa uero funditus euertunt fidem & dubitationem substituunt.

2. Sic misericordiam diuinam ponunt & addunt gratis per misericordiam diuinam peccata remitti.

remitti. Sed negant simul fidem sola Dei misericordia niti debere, & nullo modo concedunt sola fide in Dei misericordia acquiescendum esse. Ideo sufficientem dispositionem, preparationem & dignitatem exigunt, & negant eum, qui non sufficienter ad gratiam suscipiendam dispositus sit, de gratia certum esse posse.

3. Deinde fidem formatum exigunt, & opera ad salutem necessaria esse contendunt.

Quomodo igitur gratis iustificamur, si nostra opera necessaria sunt ad salutem impetrandam? Quomodo per Dei misericordiam, si per nostra opera?

4. Eodem modo propter Christum dicunt, cum nequaquam Christi mortem sufficiens pro peccatis dñi ergo esse permittant.

Observanda igitur Pontificiorum Grammatica est.

1. Cum dicunt fidem, intelligunt dubitationem.

2. Cum dicunt gratis, intelligunt merita humana.

3. Cum dicunt misericordiam Dei, intelligunt suas preparationes & dispositiones.

4. Cum dicunt propter Christum, intelligunt propter sua opera. Aliter enim nec sentiunt, nec in alijs locis loquuntur aliter.

Cur

Cur igitur scripturæ uerba retinent
cum prorsus pugnantia doceant?

Vt simplicioribus imponant. Nullum enim
imposturæ aptius compendium inueniri ab ipsis
potuit, quam ut retentis uerbis contrarias assue-
rent opiniones. Hyæna humanam uocem imitans,
allicit ad sese homines & allectos deuorat. Ita illi
sacrarum literarum uerba imitantes simpliciorum
oculis præstigias offundunt, de his præstigijs de-
mentatos in æternæ damnationis barathrum præ-
cipitent.

Æqui-uocè igitur & ambigüe usurpantur
uerba, credere, gratis, misericordia diuina, pro-
pter Christum etc. Et cum hæc uerba alio sensu
usurpent, quam in scriptis Prophetis & Aposto-
licis usurpantur, manifestum est eos non rectè do-
cere de iustificatione, sed articulum iustificationis
corrumpere, & seducere uniuersam Ecclesiam.

2.

Scrutari uoluntatem Dei & audacter de ea
pronunciare est peccatum.

Affirmare certò se esse in gratia est, scrutari
uoluntatem Dei & audacter de ea pronunciare.

Ergo. Affirmare certò se esse in gratia, est
peccatum. Et per consequens non fiducia, sed
dubitatio requiritur.

Resp. Argumentum ex eodem fonte desumptum
est, uidelicet ex fallacia æqui-uocationis. Ne-

Neganda igitur est consequentia. Quia est fallacia equiuocationis. Medius terminus ambiguus est. Maior de uoluntate Dei arcana loquitur. Minor de reuelata. Scrutari uoluntatem Dei arcanam peccatum est & prohibitum à Deo est, scrutari arcanam Dei uoluntatem. sed reuelatam suam uoluntatem uult omnibus hominibus esse notissimam & certissimam, et sicut arcanam scrutari prohibet, ita reuelatam scrutari iubet: Scrutamini, inquit, scripturas. Illæ enim testimonium perhibent de me, quasi diceret, in illis uoluntas Dei reuelata est, uidelicet quod ego missus sim in hanc carnem, ut immerita mea passione pro peccatis generis humani satisfaciam, et omnibus in me credentibus remissionem peccatorum communicem.

Distinguendum igitur est inter uoluntatem Dei arcanam & reuelatam, inter scrutationem uoluntatis diuinæ prohibitam & mandatam, ordinatam & inordinatam. Hæc reuelatæ uoluntatis diuinæ scrutatio ordinata et à deo mandata est, et qui reuelatæ uoluntati Dei obsequi et acquiescere non uolunt, illi merito in æternas poenas abijciuntur. Ut uero aliquem huic errori obducant fucum, asserunt hanc non reuelatæ, sed arcane uoluntatis inquisitionem esse. Ideo sessione 6. cap. 12. titulum fecerunt: Prædestinationis temeraria præsumptionem cauendam esse, et in textu addunt:

Nemo

Nemo quam diu in hac mortalitate uiuitur de arcano diuinæ prædestinationis mysterio usque adeo præsumere debet, in certo statuatur se omnino esse in numero prædestinatorum. Certitudinem igitur fidei uel fiduciam, arcani diuinæ prædestinationis mysterij temerariam præsumptionem dicunt, sed hæc quoque syllogismo includantur.

Temeraria de arcano diuinæ prædestinationis mysterio præsumptio uitanda est.

Fiducia seu certitudo remissionis peccatorum est temeraria de arcano diuinæ prædestinationis mysterio præsumptio.

Ergo fiducia seu certitudo remissionis peccatorum uitanda, et de gratia dubitandum est.

Respondeo. Maior uera est de ijs, quæ uerè arcana Dei mysteria sunt. Illa enim nec scrutanda, nec quicquam de arcanis Dei, quæ nobis abscondita DEVS esse uoluit, præsumendum est.

Gregorius in nonum caput Iob lib. nono cap. 8.

Autoris facta semper indiscussa ueneranda sunt, quia iniusta nequaquam esse possunt. Rationem quippe de occulto eius consilio querere, nihil est aliud quam contra eius consilium superbire. Cum ergo factorum causa non depræhenditur, restat ut sub factis illius cum humilitate taceatur: quia nequaquam sufficit sensus carnis, ut secreta penetret maiestatis.

Qui

Qui ergo in factis Dei rationem non videt, infirmitatem suam considerans, cur non videat, rationem videt.

Augustinus contra pelagium lib. 6.

Quantumlibet enim scire coneris iudicia Dei, comprehendere non vales, nec valebis, quia sicut nemo scit hominum, quæ sunt hominis nisi spiritus, qui in ipso est: ita quæ Dei sunt, nemo scit, nisi spiritus Dei. Si qua ergo attingere valuerimus, non nostra solertia, sed dono Spiritus Sancti reuelata sunt, debemus agnoscere.

Si autem scire non datur, quod supra nos est, nec à nostra pusillanimitate queratur. Præceptum est enim à scriptura sancta, altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris in vanitate: Et altum sapere noli, sed time.

Timendum est prorsus, et venerandum profundum Dei, quod nos ritè fateamur inuestigare non posse.

Ibidem.

Quia si scrutari voluerimus secretum Dei, quod iusticiæ ipsius solius est notum, comprehendere non valemus, & impletur in nobis, quod scriptum est, defecerunt scrutantes scrutatio.

Ibidem.

Descende ergo si vales in profundum misericordie

V

ricordie

ricordie Dei? Ascende ergo si sufficis, in altitudinem iusticie iudicij eius? Descende in longitudinem & latitudinem inuestigabilium viarum eius, & si liquido penetraueris hæc, quibus Paulus expauit, ipse intrepidus pande. Si autem iactatus curam inanum questionum, cadis in fluctus varie contentionis, & velut naui deserto gubernaculo per diuersa & incognita littora volueris, nec profusus ibi prosperè nauigare potes. Reuertere, & sede in portu fidei catholicæ, vbi de nulla possit fluctuosæ curiositatis tempestas turbare uel mœre.

Augustinus de concep. & grat. cap. 8.

Quantum itaq; nobis iudicia sua manifestare dignatur, gratias agamus: quantum verò abscondere, ne aduersus eius consilium murmuremus, sed hoc quoq; nobis saluberrimum esse credamus.

De talibus arcanis Dei concedi maior posset. Sed minor falsissima est. Fiducia enim seu certitudo remissionis peccatorum non est temeraria de arcano diuinæ prædestinationis mysterio præsumptio.

Quia hæc voluntas Dei reuelata est, quod omnes, qui in Christum credunt, certò remissionem peccatorum accipere debeant. Mysterium magis

nam est excedens captum omnium creaturarum;
Angelorum & hominum, nec vilius creature sa-
pientia tantum mysterium viribus naturalibus in-
uestigare potuisset, sed reuelatum iam nobis est
mysterium iustificationis per vocem Euangelij.
Hoc tantum beneficium agnoscamus, & Deo toto
pectore gratias agamus, nec ingrati hanc diuinæ
voluntatis reuelationem vel negemus vel occulte-
mus.

Id enim volunt verba Augustini, cum
dicit: Quantum itaq; nobis iudicia sua manife-
stare dignatur, gratias agamus: Quantum verò
abscondere, ne aduersus eius consilium murmure-
mus, sed hoc quoq; nobis saluberrimum esse creda-
mus.

Falso igitur temeritatis calumnia prægra-
uatur hæc doctrina, quæ expresso verbo & reuela-
ta Dei voluntate nititur. Nec cum de peccatorum
remissione agitur anxie conscientie ad in explica-
biles disputationū de prædestinatione labyrinthos,
sed ad reuelatam Dei voluntatem & ad vniuersa-
lem de gratuita peccatorum remissione promissio-
nem deducendæ sunt, Vt Iohan. 3. vt omnis qui
credit non pereat. Acto. 10. Huic omnes Prophetæ
testimonium perhibent &c.

Rom. 3. Iusticia Dei per fidem IESV Chri-
sti in omnes & super omnes.

Rom. 10. Omnis qui credit in eum, non confundetur.

Huc pertinet distinctio inter voluntatem Dei arcanam & reuelatam. Arcana voluntas Dei non est scrutanda. Reuelata voluntas autem magno studio inquirenda est iuxta mandatum scrutamini scripturas.

3.

Fidei potest subesse falsum.

Ergo dubitandum est de gratia Dei.

Sessio 6. cap. 9.

Et Hosius Cardinalis contra Brentium in propugnatione Catholica doctrinae fol. 27.

Nihil à nobis rectè credi (de fide catholica loquimur) cui subesse falsum potest: Speramus autem etiam ea rectè, quæ secus non nunquam euenire possunt. Quoniam igitur fieri potest, ut credat aliquis firmiter, certoque statuatur, se esse in gratia, & vitam æternam esse consecuturum, & hæc eum opinio sua fallat, sperare iubemur magis quam credere: Fidei enim ratio in veritate, tanquam à Deo reuelata, sita est, spei ratio sufficientissima sita est in possibilitate eius acquirendi, quod secundum Dei mandatum & promissum speres.

Hic affirmat per Catholicam fidem aliquem decipi, & aliter quam Deus promiserit fieri posse. Et si maxime non impetretur, quod speratur, non
hoc

hoc spei Christianæ contrarium esse, Et cum incerta sit gratiæ consecutio, sperandum potius, quam credendum esse.

Hæc opinio quam horrenda, quamq; perniciofa sit, consideretur. Quod si quem in agone constitutum aliter consolari non velit, quam vt dubiam de voluntate Dei spem concipiat, si forte consequatur, in extremam desperationem potius conijciat quam vt pia aliqua consolatione conscientiam angustam erigat.

Sed ad hoc argumentum sic respondendum est &c.

Primum. Neganda consequentia & ratio est. Quia ambiguitas est in vocabulo Fidei & committitur fallacia equiuocationis.

Cui falsum subesse potest, de eo dubitandum est. Fidei potest subesse falsum.

Ergo de fide nostra dubitandum est, vtrum nostra fide verè consequamur gratiam.

Hic fidei vocabulum ambiguum est.

Duplex enim est fides, vera & falsa seu Hæpocritica.

Vera fides certa est & ei nihil subest falsum.

Quia nititur firmissimo fundamento verbo diuino, quod fallere non potest. Cælum & terra peribunt, Verbum autem meum non peribit inquit Christus. Certum igitur & firmum est fidei funda-

mentum, cui credens tutò fidere potest & debet.
De tali fide intelligi debet dictum Psal. 124. Qui
confidunt in Domino, sicut mons Zion. Non com-
mouebitur in æternum, qui habitat in Ierusalem.

Hæc fides quando credit Deum esse miseri-
cordem propter Christum, Christum esse sufficiens
ἀντὶ τοῦ pro peccatis nostris, omnes Dei miseri-
cordiam & ad Christi vulnera confugientes verè
consequi gratiam à Deo Patre, & sugere ex vul-
neribus Christi veram animæ suæ sanitatem, is ni-
hil falsum, sed ipsissimam veritatem credit, contra
quam nec portæ inferorum præualebunt.

Econtra falsa & hypocritica fides uon est
certa & ei multa subest falsitas. Quia non niti-
tur firmo fundamento, hoc est, Verbo Dei, sed ni-
titur proprijs viribus, proprijs operibus, præpara-
tionibus, dispositionibus, satisfactionibus, quibus ni-
hil est incertius, nihil infirmius, nihil vanius, nihil
fallacius.

Omnia enim hæc adducta in iudicium Dei,
consistere nullo modo possunt. Sicut folia arborum
autumnali tempore vi tempestatum proiecta, &
huc atq; illuc volitantia disijciuntur, ita illa coram
Deo consistere nequeunt.

Sicut fornacis scissuræ papyro oblita nō durant
ita

ita misella hominum opera iræ Dei ardenti op-
poni nequeunt. Hæc fides igitur quæ proprijs vi-
ribus & operibus, præparationibus & dispositio-
nibus fidei, & hisce vel salutem impetrari vel ijs ad
salutem quenquam præparari sibi imaginatur, toto
celo errat. Ea fides quicquid somniat, nil nisi
falsum somniat, & sicut in somnis stultè de inuen-
to Thesauro quispiam gaudet, & euigilans se de-
ceptum videt: ita qui extra & contra verbum crea-
dunt, falsam sibi spem concipiunt.

Distinguenda igitur est vera & falsa fides.

Antecedens verum est de falsa fide. Ei falsum subest.

Falsum est de vera fide. Ei non subest falsum.

Aliud igitur est imaginaria fides, quæ sibi
imaginatur id, quod falsum est. Aliud fides, quæ
verbo nititur.

2. Distinguendum est inter fidem Philosophi-
cam & Christianã. Philosophica fides potest non-
nunquam ex probabilibus rationibus aliquam con-
cipere opinionem, quæ tamen vel incerta vel falsa
sit, sicut multæ sunt opiniones, quæ certò affirma-
ri non possunt, sicut exemplis res illustrari posset.
Sed alia res est fides Christiana, quæ certum ver-
bum, certam & expressam promissionem tanquam
infallibile principium habet.

3. Inter politicam & Christianam fidem.

Ita in communi vita multa sepe promittuntur & creduntur, quae tamen nullo modo praestantur, ut in versiculo dicitur. Nulla fides pietasque viris, qui castra sequuntur. Omnia enim plena sunt perfidia & periurijs. Non potest igitur fides illa politica semper esse certa. Christiana fides e contra certa & immota est.

4. Inter obiecta fidei. Inter obiectum diuinum & humanum inter Deum & creaturas. Obiecta fidei humanae possunt esse incerta. Diuinum non est incertum. Homo promittit multa & sepe praestat parum. Vnde illud:

Promissis diues quilibet esse potest. Imo non simplices promissiones tantum, sed nec iuramenta hominum certa sunt. Deus vero, quae promittit, certo praestat, & promissioni eius nihil subest falsum, nihil fictum, nihil mendax & dolosum. Quamobrem, qui diuinae veritati credit & confidit, non decipitur. Huc illud maledictus qui confidit in principibus, & in filijs hominum, in quibus non est salus. Ita prohibetur fiducia non tantum in homines, sed etiam in alias creaturas, ut fiducia in diuitijs, potentia, amicis, muris, turribus, equis, foederibus.

Huc pertinet distinctio inter fiduciam ordinatam & inordinatam. Ordinata fiducia ad solum

lum Deum pertinet. Quia scriptum est: Non habebis Deos alienos. Inordinata idola efficit, quæ in verbo Dei grauissime prohibetur.

Antecedens igitur si intelligatur de falsa & hypocritica fide, de Philosophica, Politica, & de obiecto humano vel creato, concedi suo modo potest.

De vera Christiana fide, quæ obiecto diuino nititur, concedi non potest. Deinde non sequitur inde: fidei falsæ, hypocriticæ, Philosophicæ & politicæ, quæ, obiecto humano nititur, potest subesse falsum.

Ergo fidei etiam veræ, Christianæ, quæ obiecto diuino vel promissionibus diuinis nititur, potest subesse falsum. Ergo dubitandum est de gratia Dei, quasi incerta & dubia sit.

Infinitem enim & discrimen est inter promissiones diuinæ & humanas. Inter fidem, quæ obiectum intuetur ipsum Deum, & eius verbum, & inter fidem, quæ obiecti loco intuetur hominem & eius verba.

5. Committitur & Fallacia secundum quid.

Verum est antecedens proximi argumenti secundum quid, seu particulariter, de fide falsa hypocritica, philosophica & humana. Sed non est

verum de fide intente misericordia Dei & merito Christi.

Nec vera est vniuersalis.

Omni fidei potest subesse falsum.

Ergo etiam fidei Christianæ. Tantum enim de illa concedi potest, de qua dictum est.

Christianæ autem fidei nihil subest falsum, Aut si per accidens accedunt aliquæ opinioniones errantes, illæ tanquam stipulæ discernendæ sunt à fundamento fidei. Sunt enim aliquando opinionæ etiam in sanctis, quæ humanæ imbecillitati condonantur, si retineatur fundamentum, & illæ tamen discernendæ sunt ab ipsa fide & eius fundamento.

6. Est & fallacia consequentiæ. Nam à posse ad inesse non est bona consequentia.

Fidei potest subesse falsum. Ergo fidei subest falsum.

7. Si de vera fide accipiat est fallacia falsæ propositionis. Quia veræ fidei non potest subesse falsum. Veræ fidei tantum veritas inest sine falsitate.

8. Confunduntur attributa. Nam quæ falsæ et hypocriticæ fidei conueniunt, ea fidei Christianæ attribuantur.

Spes

Spes fallere potest & (vt Iesuitæ dicunt)
 proprium spei est fallere.

Ergo dubitandum est de gratia.

Respon: Neganda consequentia & ratio est.

Quia est fallacia equiuocationis. Ac conuenit
 solutio huius Argumenti cum præcedenti.

1. Concedi potest de spe falsa & de persuasione
 ne falsa. Distinguendum igitur est, inter spem ve-
 ram & falsam. Spes vera, quæ perseuerat vsq; ad
 finem, non fallit.

2. Distinguendum est inter spem Philosophicam
 & Theologicam, Politicam & Christianam. Phi-
 losophica & Politica spes non rarò fallit. Speran-
 tes autem in Dominum, non confunduntur. Psal.

30. In te Domine speraui, non confundar in æter-
 num. Psal. 31. Sperantem in Domino misericordia
 circundabit.

3. Inter spem ordinatam & inordinatam.

Nonnunquam sperantur, quæ non erant spe-
 randa, ac si falluntur tales, non fit illis iniuria.

4. Inter obiecta spei.

Spes quæ intuetur res creatas, fallere potest.

Quæ intuetur Deum creatorem, fallere non
 potest. Obiectum enim spei Christianæ est ver-
 bum veritatis, non falsitatis. Ephe. 1. Qui priores
 sperauimus

sperauimus in Christo, in quo speratis et vos audito verbo veritatis, Euangelio salutis vestrae, in quo etiam postquam credidistis, obsignati estis spiritu promissionis sancto, qui est arrhabo hereditatis nostrae &c.

5. Committitur & hic fallacia secundum quid & fallacia accidentis, particulariter enim & per accidens verum est antecedens. De Christiana spe falsa est.

Spes humana frustratur sperantes.

Spes quæ Deo nititur, non frustratur.

Iob: 8. Spes non confundit. Et 11. Spes illorum abominatio.

Prouerb. 10. Spes impiorum peribit.

IIII.

Quartus Fons obiectionum pontificiarum, fallacia phrasis.

Hactenus recitata sunt argumenta, quæ ex falsis, & fictis propositionibus formata sunt. Deinde quæ ex ambiguis & æquiocis propositionibus quacumque ratione concinnata sunt.

Restat ut recitentur ea, quæ ex sacrarum literarum deprauatis testimonijs producuntur.

Præcipuum autem mutuatur ex Eccles. ca. 9. Sunt

Sunt iusti atq; sapientes & opera eorum in manu DEI, & tamen nescit homovtrum amore vel odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod vniuersa æquẽ eueniant iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, Immolanti victimas & sacrificia contemnenti, sicut bonus, sic & peccator, Vt periurus ita & ille, qui verum deierat. Hoc est pessimum omnium, quæ sub sole fiunt. Quia eadem cunctis eueniunt. Vnde & corda filiorum hominum implentur malicia & contemptu in vita sua & post hæc ad inferos deducuntur.

Ex hoc loco colligunt dubitationem. Sic enim argumentantur.

Nescit homo vtrum amore an odio dignus sit.

Ergo dubitandum est de gratia DEI, Ergo nemo potest certa fiducia statuere se esse in gratia DEI, se diligere a DEO, se placare DEO.

Item: Omnia in futurum seruantur incerta

Ergo etiam gratia DEI est incerta.

Hoc argumentum vnum ex præcipuis eorum argumentis est, quo in primis triumphant. Existimant enim se hinc scripturæ testimonium inuenire, quo & dubitationem probare & omnia
alia

alia illustrissima dicta, quæ de promissionum & fidei certitudine loquuntur, euertere possunt. sed facilis est responsio.

Neganda est consequentia. Quia est fallacia phrasis.

1. Dictum illud enim non loquitur de casu iustificationis, sed de euentibus, quæ in hac vita extra casum iustificationis, cum bonis, tum malis eueniunt.

De fortunis presentis vite & non de felicitate æterna. Atq; hanc sententiam proponi totus contextus ostendit. Eadem, inquit, eueniunt iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, innocenti victimas & sacrificia contemnenti, sicut bono sic & peccatori, vt periurus ita & ille, qui verum deierat. Hæc non posse intelligi de præmijs vel pœnis externis certissimum est. Nam si, quod ad vitam æternam attinet, eadem omnium erit ratio, si mul iustus & impius saluabuntur, bonus & malus heredes erunt vite æternæ, periurus & seruans iuramentum æquè placebunt Deo, aut quod absit pius simul & impius damnabuntur, bonus & malus, mundus & immundus, auditor & contemptor verbi, periurus & seruans iuramentum, Ea ratione nullum erit discrimen inter pios & impios, neq; in hac neq; in futura vita. Illam autem opinionem manifestissimè falsam esse tota scriptura testatur

testatur & inculcat sedulo, pios post hanc vitam
in eternam vitam ingressuros, quæ ipsis & omni-
bus sanctis angelis præparata est. Impios autem in
æternas pœnas abiiciendos esse, ubi erit fletus &
stridor dentium.

Pij in gratia sunt. Impij extra gratiam.

2. Si maxime pij de gratia, dilectione vel fauore
Dei dubitarent, tamen impij de odio DEI dubitare
non possunt. Nam certum est omnes impios esse
extra gratiam Dei. Ideo Paulus toties inculcat.
Qui talia agunt, regnum Dei non pos-
sident. Imo omnes quo ad corruptam naturam
nostram, certissimi sumus, nos odio Dei dignos &
dilectione indignos esse. Non potest igitur intelli-
gi de casu iustificationis seu de vita æterna, sed de-
bet intelligi de præsentis vita, de casibus & euenti-
bus præsentis vitæ. In hac enim vita communis
omnium hominum ratio est, ut non tantum impij
iustissimis & tragicis pœnis opprimantur, sed et-
iam sanctissimi sæpè in tantas calamitates inci-
dunt, ut ab impijssimis aut nihil aut parum differre
videantur. Et recitantur aliæ causæ, quare et-
iam Ecclesiam subiectam velit esse cruci. Felici-
tas igitur & calamitates communes sunt, in hac
vita piji & impij & ex illis externis casibus non
potest indicari de gratia Dei.

Deinde

Deinde sepè pij florent & ornantur donis
& præmijs à Deo eximijs. Sed e contra sepè etiam
& quidem magis florent impij & omnium re-
rum successu tument.

Quàm obrem neq; ex his successibus de gra-
tia Dei iudicari potest.

3. Quia igitur eadem in hac vita eueniunt tam
pijs, quam impijs, vt alijs aduersitatibus preman-
tur, alias successu rerum florent, non potest neq;
debet ex illis casibus externis iudicari de voluntate
Dei, vtrum homo sit in gratia vel extra gratiam.
Vnde igitur iudicandum est? non inquam ex in-
certis illis casibus felicitatis & infelicitatis in hac
vita, sed ex verbo DEI.

Illud enim certam proponit consolationem
pijs & certas comminationes & pœnas impijs, &
inde omnes pij sine vlla dubitatione iudicare de-
bent, se vere esse in gratia, se diligi, curari, defendi,
exaudiri à Deo, etiamsi omnes creaturæ, cœlum &
terra aduersari videantur, sicut Iob inquit: Etiam
si me occiderit, tamen sperabo in eum. Et Christus
ad discipulos inquit: Florabitis & lamentabimini,
mundus autem contra gaudebit.

Et proponit imaginem parturientis. Sed
e contra consolatur eos: Meror vester vertetur
in gaudium. Videbo vos & gaudebit cor vestrum
& gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

E contra

Econtra ex verbo omnes impij sine vlla dubitatione certo statuent se esse extra gratiam, se non diligi & exaudiri a Deo, etiamsi incredibili rerum successu intumescant, etiamsi omnes creaturæ ad famulitium eis paratæ videantur, sicut de diuite dicitur: Fili recordare, quia recepisti bona tua in vita tua & Lazarus similiter mala. Nunc verò hic consolatur, tu autem cruciaris.

Non igitur præsentis vitæ felicitas, æternæ felicitatis certum argumentum est. Neq; præsentis vitæ infelicitas æternæ infelicitatis indicium, sed contrarium plerunq; fit, vt qui in hac vitâ felices sunt, in altera crucientur, & qui hic omnibus fortune telis petiti sunt, illic consolationem accipiant.

Cum igitur non ex præsentis vitæ circumstantijs de gratia Dei iudicari possit, deducit nos ab his externis casibus ad verbum Dei, quod non ambiguum est, nec dubios nos relinquit, quid de Dei voluntate sentiendum sit, sed certa ostendit & dilectionis & odij fundamenta.

4. Ostendit quis fructus apud impios sequatur, videlicet quod seducantur, qui oculos in externas tantum felicitates & infelicitates figunt neglecto verbo DEI. Hoc est pessimum, inquit, inter
X omnia

omnia, quæ sub sole fiunt, vnde & corda filiorum
hominum implentur malicia & contemptu in vita
sua & post hæc ad inferos deducuntur.

Impij, inquit, quia vident eadem euenire Dei
cultoribus & contemptoribus, pijs & impijs, im-
plentur malicia, fiunt securi, opinantur nullum esse
Deum, qui pietati præmia et impietati poenas red-
dat & dum in illa securitate viuunt & ex vno scē-
lere in aliud prolabantur, poenis tandem æternis
obruuntur & ad inferos deducuntur. Proponit
igitur impijs hanc comminationem, ne ex incertis
istis præsentis vitæ casibus securi fiant, sed sciant
restare iudicium, in quo æternis supplicijs impij
afficientur. Pijs autem proponit consolationem,
ne propterea deficiant à Deo, etiamsi propter ali-
quas calamitates videantur à Deo deserti & odio
haberi. Etsi enim externæ aliquæ calamitates obij-
ciantur, tamen nihilominus eos placere Deo. Ideo
inquit: Vade ergo & comede in leticia panem tu-
um & bibe cum gaudio vinum tuum. Quia Deo
placent opera tua, Placent, inquit, Deo ope-
ra tua, non propterea es extra gratiam, etiamsi
non succedant omnia ex sententia in hac vita, quasi
dicat, Esto bono animo. Non deficias à pietate. pla-
ces Deo nihilominus, etiamsi afflictionibus non-
nullis immergaris.

Hanc

Hanc sententiam contextus exprimit, & est sensus. Nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit, hoc est, Non potest homo iudicare ex huius vitæ casibus, vtrum diligatur à Deo, an vero odio habeatur. Et additur ratio.

Quia eadem eueniunt pijs & impijs, tam felicitas quam infelicitas communis est vtriusq;. Neq; soli pijs in hac vita, neq; semper florent. Nec soli impijs, neq; semper affliguntur, sed hæc in manu Domini sunt, & pro eterna eius voluntate distribuuntur nunc his, nunc illis. Et totus locus pertinet ad hunc locum communem.

Externa felicitas non certum signum gratiæ, & externa infelicitas non est certum signum odij Dei erga nos.

Distinguendum igitur est inter præsentem & futuram vitam, inter argumenta, gratiæ diuinæ certa & incerta, inter τὴν πίστιν & ἐκρότα. Felicitas & infelicitas externa sunt quasi ἐκρότα quædam & incerta argumenta, ex quibus de gratiâ Dei certò statui nihil potest. Verbum verò Dei est τὴν πίστιν seu certissimum & infallibile argumentum, ex quo certò colligi potest, qui sint in gratiâ Dei & qui sint extra gratiam. Omnes autem credentes sunt in gratia. Econtra omnes increduli & impœnitentes sunt extra gratiam.

Fides vera, quæ nititur firmo fundamento passionis, morte & merito Christi, quæ fundata est in gratuita Dei misericordia, est certum gratiæ ΤΕΧΝΗΤΟΡ.

Incredulitas, quæ non nititur merito Christi & gratuita Dei misericordia, & quæ proprijs operibus, dignitatibus, præparationibus & dispositionibus confidit, certissimum est abiectionis signum, donec in illa incredulitate et Hypocrisis perseverant homines.

5. Cum igitur dictum de externis euentibus loquatur, non potest esse bona consequentia.

Ex euentibus externis non potest certò statui, vtrum aliquis sit amore vel odio dignus.

Ergo neq; ex verbo Dei potest statui. Ergo fides debet esse incerta. Ergo dubitandum est.

Respondeo. Neganda est consequentia & ratio est. Quia est fallacia secundam quid.

Antecedens particulare est & conceditur totum rectè intellectum. Ex particulari autem non potest subsumi vniuersale.

Ex vna re non potest aliquid certi statui.

Ergo ex nulla re potest statui.

Illud autem sequitur.

Ex euentibus externis non potest certò statui, vtrum homo amore vel odio dignus sit.

Ergo

CONTRA DVBI. PONTI.

Ergo ex alijs rebus hoc statuendum est.

Si queratur iam, quæ est igitur res illa, vnde de Dei dilectione & gratia iudicandum est? Respondetur: Verbum Dei. Illud enim certam proponit doctrinam, quæ est norma fidei & certitudinis nostræ.

Quod si Papistæ vniuersale argumentum proponere possent, quod ex nulla re certitudo haberi posset, haberent quod in propriam perniciem triumpharent, vt si quod tale reperiri posset.

Ex nulla re, neq; ex verbo Dei, neq; ex presentis vitæ euentibus, neq; ex alia vlla re certitudo colligi potest, vtrum homo amore vel odio dignus sit.

Ergo dubitandum est, vtrum amore vel odio dignus sit.

Si quam talem enumerationem proferre possent, in qua verbum Dei etiam excluderetur, pateret cum ipsis, tum eorum affectis, facilior ad infernum aditus. Sed quia illud dictum, quod proponunt, particulare & non vniuersale est, continguntur ex contextu conuicti velint, nolint, permittere, negata vna tantum inquirendæ certitudinis ratione, restare aliam, videlicet, quæ ex verbo Dei petitur. Nescit homo, scilicet, ex euentibus presentis vitæ, vtrum amore vel odio dignus sit, sed interea alia ratione videlicet ex verbo Dei scit et cer-

tus esse potest, vtrum amore vel odio dignus sit. Ideo verbum Dei dicitur lucerna pedum nostrorū, quæ nobis viam vitæ commonstrat. Et in Christo omnes thesauri sapientiæ & scientiæ reconditi sunt. Inde igitur illa sapientiæ & scientiæ petenda est, quæ ex rebus humanis, mundanis & externis haberi non potest. Ob hanc causam Bernardus dicit: Rationem per se & ex euentibus non posse statuere de amore Dei erga nos, sed si idem ex veritate Verbi diuini hoc statuere & posse & debere.

In eodem libro dicit ex euentibus externis non posse cognosci, vtrum differat anima hominis à pecude. Et addit rationem. Quia idem est vtriusq; interitus.

Si igitur ex euentibus iudicandum est de certitudine amoris vel odij Dei erga nos, etiam iudicandum est ex iisdem de similitudine hominis & pecudis. Sed respondebunt fortasse aliam rem esse hominis & vitam pecudis etiamsi interitus videatur non dissimilis & expressum proponi verbum de animæ humanæ immortalitate. Respondeo. Cur non igitur & gratiæ certitudo ex verbo potius, quam ex casibus externis sumitur?

6. Est fallacia Compositionis & Diuisionis.
Etiam si

Etiam si ille locus tam obscurus esset, vt omnino vera sententia haberi inde non posset, tamen non urgenda erat contra totam scripturam. Nam tota scriptura hoc agit, vt nos reddat de gratia Dei certos & ex alijs illustrioribus locis genuina scripturæ sententia petenda erat. Sed apud Monachos vna sententia malè intellecta, plus valuit, quam omnes promissiones & consolationes, quæ certissimam credentibus salutem proponunt & maluerunt ex vna sententia corrupta dubitationem & perniciem, quam ex vniuersa scriptura, certitudinem & salutem petere. Opponi igitur debent aliæ sententiæ ex alijs scripturæ locis, quæ certitudinem & fiduciam exigunt.

7. Coherent quæ initio huius capituli dicuntur cum illis, quæ in fine præcedentis capituli leguntur. Ideoq; incommode in media sententia distracta sunt caput octauum & nonum. Si igitur coniungantur, quæ coniungenda fuerunt, hinc etiam apparebit, minime illam Ecclesiastæ sententiam esse, quam affingunt pontificij. Ita autem in fine capituli octauo dicitur: Et apposui cor meum, vt scirem sapientiam & intelligerem dissensionem, quæ versatur in terra. Est homo qui diebus & noctibus somnum non capit oculis.

Et intellexi, quod omnium operum DEI nullam possit homo inuenire rationem eorum, quæ sunt sub sole, & quanto plus laborauerit ad quærendum, tanto minus inueniat. Etiam si dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.

Postea sequitur in capite nono, omnia hæc tractauit in corde meo, vt curiosè intelligerem. Sunt iusti atq; sapientes & opera eorum in manu Dei. Et tamen nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit, sed omnia in futurum seruantur incerta, eo quod vniuersa æquæ eueniant iusto & impio, bono & malo &c.

Hæc vtriusq; capituli coherencia ostendit Ecclesiasten non loqui de iustificationis certitudine, sed de eo, quod omnium operum Dei, quæ sub sole sunt, ratio reddi non possit. Et quod nemo sapiens sit, qui quærendo inuestigare possit, imo quanto magis rationem rerum non reuelatarum inuestigare labore, tanto minus assequatur. Et cum omnium diuinarum ratio reddi non possit, non iudicandum inde esse vtrum quis in gratia vel extra gratiam sit, sed Deo humiliter obediendum & eius sapientiæ committendum, quicquid & quomodocunq; nobiscum in externa vita egerit. Interea vero de gratia certos esse oportere

tere & sciendum, opera renatorum placere Deo,
 & boni consulendam quamcunq; tandem fortunam
 nobis permiserit. Ideo Gregorius in caput nonum,
 lib. 9. cap: 8. dicit. Autoris facta semper indiscussa
 veneranda sunt, quia iniusta nequaquam esse pos-
 sunt. Rationem quippe de occulto eius consilio
 querere, nihil est aliud, quam contra eius consi-
 lium superbire.

Cum ergo factorum causa non deprehendi-
 tur, restat vt sub factis illius cum humilitate tacea-
 tur. Quia nequaquam sufficit sensus carnis, vt
 secreta penetret Maiestatis. Qui ergo in factis
 Dei rationem non videt, infirmitatem suam consi-
 derans, cur non videat, rationem videt.

Hæc sententia pulchrè cum sententia Ecclē-
 siastæ conuenit. Ac in aliam sententiam accipi ver-
 ba Ecclesiastæ non possunt, nisi totam reliquam
 scripturam falsam & suspectam reddere velimus.

8. Inspiciendus quoq; textus Hebræus est &
 videndum quæ ibi sententia exprimatur. Cum enim
 dubiæ offeruntur sententiæ, nulla potest expedi-
 tior monstrari ratio, quam vt fontes inspiciantur
 & textus eius linguæ consideretur, in qua quid
 scriptum est.

Et ipsi pontificiorum Canones id præcipi-
 piunt distinctione nona Canone: Vt veterum, quæ

verba ex Augustino citant. Sunt autem alia verba
in Hebræo textu, quam in veterum translatione
Munsterus ita vertit :

Aspexi præterea omne opus Dei, sed nemo
est, qui posset inuenire rationem huius operis, quod
fit sub sole, propter quod homo laborat, vt quæ-
rat, sed non inuenit, etiamsi dixerit sapiens se sci-
re, non tamen inueniet.

Et quidem omnia ista posui in corde meo, vt
discernerem totum istud, quod iusti & sapientes
& serui eorum in manu Dei sunt & nec dilectio-
nem nec odium cognoscit homo, sed omnia sunt an-
te eos. Omnia euenient eis quasi omnibus vnus
esset euentus iusto & impio &c.

Et addit Munsterus hanc interpretationem.
Multa Dei opera adeo perplexa & retrusa sunt,
vt nullus homo quantumlibet sapiens, illorum pos-
sit cognoscere rationem : In quibus hoc vnum sa-
tis fuerit scire, Deum esse iustum, & iudicia ei-
us esse iusta, etiamsi nobis incomprehensibilia
sint. Vanitas ergo est & præsumptio, talium
velle querere rationem, quæ nobis Deus Maxi-
mus & Optimus occultata esse voluit.

Vuolffgangus Mus : in locis 596. ita ver-
tit :

CONTRA DVBI. PONTI.

tit: Iusti & sapientes & opera eorum in manu Dei sunt, id est, etiam dilectio, etiam odium. Non nouit homo omnia ante eos (id est, quæ ante eos sunt) Vnicuiq; sicut vnicuiq; euentus vnus iusto & impio, bono & malo, mundo & immundo, sacrificanti & non sacrificanti &c. Iuxta Hebræum igitur textum illa non sunt in Ecclesiaste, quæ in veteri versione leguntur. Non dicitur, nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit, sed simpliciter, etiam dilectio, etiam odium scilicet iustorum & sapientum, in manu Dei sunt.

Nec illa verba hic reperiuntur: Sed omnia in futurum seruantur in certa: Verum hæc legitur Hakal Liphnehem, id est, omnia ante eos, vel in facie eorum.

Deinde nec in Græco textu illa verba reperiuntur, sed hæc ponuntur verba.

ὅτι σύμπαρ τῷ τοῦ ἔδωκα εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ κατὰ τὴν καρδίαν μου σύμπαρ εἶδε τῷ τοῦ, ὡς οἱ δίκαιοι καὶ οἱ σοφοί, καὶ οἱ ἐργασίαι αὐτῶν ἐν χερσὶ τοῦ θεοῦ, καὶ γε ἀγάπη, καὶ γε μισος, ὅκα ἐπὶ ἑνὶ ἀνθρώπῳ εἰδὼς τὰ πάντα πρὸ πρὸς ὧν αὐτῶν, καὶ λοιπά.

Quoniam

Quoniam totum hoc vniuersum dedi in cor
meum & cor meum vniuersum hoc cognouit, quod
iusti & sapientes & opera eorum in manu Dei,
etiam dilectio etiam odium, non est homo cogno-
scens, omnia ante faciem eorum.

Ita nec in Hebræo textu nec in græca ver-
sione hæc reperiuntur.

Non igitur mirum est cur Tridentinum
concilium veterem translationem tantopere vr-
geat.

9. Eandem sententiam etiam Lutherus retinet
in explicatione Episto: ad Galatas cap: 4. Hoc
dictum, inquit, alij de futuro, alij de præsentī odio
Dei accipiunt.

Sed vtriq; non intelligunt Salomonem, qui ni-
hil minus dicit hoc loco, quàm quod ipsi somniant.
Deinde tota scriptura hoc præcipuè agit, ne dubite-
mus, sed certò speremus, confidamus, & credamus,
Deum esse misericordem, benignū, patientem, non
mentientem & fallentem, sed fidelem & veracem,
qui seruet promissa. Imo qui nuqs præstiterit quod
promisit, tradendo vnigenitum filium suum in
mortem, propter peccata nostra, vt omnis qui cre-
dit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.
Ibi certè nullum potest esse dubium, quin Deus sit
placatus,

placatus, & ex animo nobis faueat, quin ablatum sit odium ac ira Dei, cū finat pro nobis peccatoribus mori filium suum. Quāquam totum Euāgelium hoc ubiq; proponat, & crebrō inculcet, nihil tamen profuit. Hoc vnicū dictū Salomonis, malē intellectum, plus valuit, Præsertim apud deuotarios et seuerioris Religionis Monachos istos, quā omnes promissiones & consolationes totius scripturæ, quā Christus ipse. Abusi ergo sunt scripturis ad suam ipsorum perniciem, & dederunt iustissimas pœnas contemptæ scripturæ & neglecti Euangelij.

Et Philippus parte 3. folio 1049. in cap. 14. ad Romanos. Quomodo igitur dictum Salomonis intelligendum est. Nescit homo, an amore vel odio dignus sit? Respondeo simplicissimè. Salomon non loquitur de iudicio conscientie erga Deum, de gratia vel abiectiōe, sed de euentibus in hac vita, hos dicit esse incertos, & bonis & malis similia accidere in hac vita. Hæc incertitudo offendit Epicureos, ac mouet, vt negent prouidentiam. Abel est pius, & tamen trucidatur à fratre. Ioannes Baptista interficitur, interim tyrannus fruitur omnibus voluptatibus, & multi impij non habuerunt Tragicos exitus. Hæc argumenta collegit Salomon, vt admoneat nos, ne propter hoc scandalum deficiamus à Deo, ne ve ex eueniibus iudicemus

DEFENSIO FIDUCIÆ

iudicemus de voluntate DEI, sed ex verbo. Item ne pij fiant securi, vt exuant timorem DEI, ne fiducia propria iusticie aliquid moueant sine vocatione &c.

Et parte 4. folio 197. Alibi sæpè enarratum est dictum Salomonis, quod impie citant Monachi ad confirmandam dubitationem: Nemo scit an amore vel odio dignus sit, quia iustis & iniustis similia accidunt, videlicet, in hac vita. Id dictum simpliciter hoc vult, De voluntate Dei iudicandum esse ex verbo ipsius, non ex rebus secundis aut aduersis, in hac vita. Ahab non existimet se Deo placere, quia habet florens regnum & est victor. Nec Dauid existimet se abiectum esse à Deo, quia est pulsus regno, Sed vterq; ex verbo Dei iudicet. Prorsus igitur congruit Solomonis sententia nobiscum, quia deducit nos ad verbum Dei.

Et parte secunda folio 963. cap. 9. In Ecclesiasten.

Etsi peregrinis interpretationibus hæc pars textus obscurata est, tamen manifestum est repeti querelam de hac externa specie, quæ multos mouet, vt negent prouidentiam propter res secundas malorum & res aduersas iustorum. Salomon autem ideo concionatur de hac externa specie, vt nos ab ea abducatur, ne ex his euentibus iudicemus: sed firmi-

firmiſſima fide amplectamur vocem diuinam, quæ affirmat, quæ facienda ſint, & expectandum eſſe iudicium.

Hæc eſt ſimpliciſſima ſententia Salomonis qui expreſſe damnat hic furores negantium prouidentiam, quia dicit ſtulticiam eſſe exitialem illis ipſis, qui propter hæc ſpectacula ſeu externam ſpeciem deſcendunt à Deo.

Conſtituta hæc ſimpliciſſima ſententia iam reſutanda eſt interpretatio Monachorum, ſparſa in Eccleſiam de hoc dicto: Nemo ſcit an amore vel odio dignus ſit. Monachi non vident hoc dictum admonitionem eſſe, ne de prouidentia ex rebus ſecundis aut aduerſis iudicetur, ſed tranſferunt dictum ad dubitationem conſcientiæ quærentis de remiſſione peccatorum, de qua aſſeuerandum eſt ex voce Euangelij, non ex euentibus. Maniſeſtum eſt autem Monachos male detorquere hoc dictum ad dubitationem. Quia certè fatendum eſt, delinquentes contra conſcientiam, ſcire ſe in odio eſſe. Dauid rapiens coniugem alterius, ſcit ſe facere ſcelus, cui Deus horribiliter iræſcitur. Quamquam autem concedunt Monachi, in delictis contra conſcientiam ſciri iram Dei, tamen poſtea dicunt de conuerſis ſemper dubitandum eſſe, An ſint in gratia.

Sciendum eſt autem certiſſimè & hanc imaginationem

ginationem Monachorum falsam & impiam esse deletionem Euangelij. Quia hæc est vox externa & immota Euangelij, vt agentes pœnitentiam fide statuunt verè sibi remitti peccata, & se recipi in gratiam propter mediatorem, & eluctentur ex dubitotiane, iuxta illud Ephes. 3. Per quem audemus accedere in fiducia per fidem Christi. Item ad Ebræ. Habentes talem Pontificem, accedamus ad thronum gratiæ cum fiducia.

Ac sciendum est oportere certitudinem in vtraq; parte esse. David rapiens coniugem alterius, sciat certò Deum horribiliter irasci, sicut verisimum est. Et ostenditur hæc ira in concione Nathan & tristissimis pœnis. Postea David, audita absolutione, repugnet dubitationi & statuatur se rursus verisimè recipi in gratiam, & assensione & fide se etiam in exilio & summis doloribus sustinet.

Et Iohannes Brentius in cap. 5. Leuitici.

Nam, quod Ecclesiastes dicit: Nescit homo vtrum amore vel odio dignus sit, non iubet dubitare de promissionibus & gratia Dei, sed docet, quod ex euentu externo non possit humana ratione comprehendendi, quis verè sit pius aut Deo acceptus, quis verè sit impius aut a Deo abiectus. Omnibus inquit, vnus euentus, iusto & impio, bono & malo, mundo

mundo & immundo, immolanti uictimas & sacrificia contemnenti.

Quaquam autem iusti & sapientes sint in manu Dei, ac Deus gubernet, tam ipsos, quam seruos ipsorum, tamen quia tam iustis quam iniustis, tam sapientibus, quam stultis idem penè euentus est felicitatis & infelicitatis in hoc seculo, non potest ex euentu, qui est stultorum magister, certo agnoscì, quid de hominis pietate aut impietate sentiendum sit. Si enim dixerimus, hominem ideo esse pium, quod habeat felicem suarum rerum euentum in hoc seculo, uehementer errabimus, propterea quod & impij sint in hoc mundo felices, ac pijs etiam fortunatiores. Rursum, si dixerimus hominem ideo esse impium, quod sit in hoc seculo infelix, condemnabimus pijsimos quosq; impietatis, propterea quod soleant in hoc mundo infelices esse. Itaq; non potest de pietate aut impietate hominis ab externo euentu in hoc seculo, humana ratione iudicari. Hæc est uera sententia Ecclesiastæ. Sed quid patrocineretur impia doctrina Sophistarum de dubitatione uniuscuiusq; in conscientia sua, de fauore & gratia Dei?

Et si enim non possumus de aliorum impietate aut pietate ex euentu externarum rerum pro humana sapientia iudicare, tamen possumus & debemus,

bemus, idq; non ex humana ratione, sed ex uerbo Dei, quod est firmissimum, ex promissionibus Dei, quæ sunt uerissimæ, ex Euangelio Christi, quod est certissimum, iudicare, adeoq; certa & indubitata fide tenere, quod Deus faueat nobis & complectatur nos summo amore, non quidem propter nostram iusticiam, quæ, etsi non est dubitandum, quin & Deo placeat, tamen, quia non est perfecta, non placemus propter eam Deo, sed tantum propter Iesum Christum Dominum nostrum, quem per fidem accepimus.

Eadem sententia prolixè recitatur in explicatione Brentij in Ecclesiasten cap. 9. & in Münsteri commentario in idem caput, sed omitto prolixiorum explicationum commemorationem.

Satis ex his apparet nullo modo hanc Ecclesiastæ sententiam fuisse. At si de dubitatione in casu iustificationis intellectum fuerit hoc dictum, necesse est opponi hoc dictum toti scripturæ, cum potius ex toto scripturæ corpore iudicandum & declaratio ex illustribus locis sumenda sit. Destructo autem hoc Pontificiorum fundamento, præcipuum eorum argumentum, in quo maxime confidunt, confutatum est.

Observande autem sunt hoc loco quatuor distinctiones.

1. *Distin*

1. Distinguendum est inter uerbum Dei certum & immotum et inter casus externos incertos.

Nescit homo, scilicet, ex incertis casibus externis, ex felicitate & infelicitate mundana, quæ & bonis & malis eueniunt. Scire autem potest homo, utrum odio uel amore dignus sit, ex uerbo Dei, quod omnibus pijs certam gratiam promittit & omnibus impijs certam damnationem committitur.

Secundo. Distinguendum est inter iudicium rationis humanæ & inter fidem Christianam.

Nescit homo, scilicet, secundum iudicium rationis humanæ. Scire autem potest secundum fidem Christianam. Ratio enim humana intuetur externos & communes uitæ humanæ casus & ex illis de odio & amore Dei iudicat. Si cui prospera aspirat fortuna, eam à Deo diligere ratio iudicat. Exemplum. Dives ille epulo secundum rationem uidetur à Deo diligere. Econtra, Si cui aduersatur fortuna, cum odio haberi à Deo iudicat ratio. Exemplum. Lazarus. Ratio autem ex his externis casibus de diuitiæ & Lazaro iudicans toto cælo errat. Dives enim quantumuis fortunatus, odio habetur à Deo. Mendicus quantumuis infelix, in gratia est apud Deum. Nescit igitur homo secundum iudicium rationis humanæ, utrum homo odio uel amore dignus sit.

Fides autem Christiana non intuetur exter-
nam illam felicitatis & infelicitatis larvam, que
facilime nobis imponit, sed intuetur uerbum Dei,
cor & uoluntatem Dei in uerbo reuelatam & de
amore & odio Dei, seu de gratia & ira Dei iu-
dicat ex uerbo. Ita autem uoluntas Dei in uer-
bo reuelata est, quod omnes pœniterentes & cre-
dentes in Iesum Christum sint in gratia. Quod
certam habeant Remissionem peccatorum propter
mortem Christi, qua pro peccatis satis factum est.

Deinde quod omnes impœniterentes & incre-
duli sint extra gratiam Dei. Quod abijciantur
in eternas pœnas, etiamsi in hac uita maxime flo-
reant.

Exemplum.

Fides intuens uerbum Dei iudicat Herodem
esse extra gratiam Dei, etiamsi regnum teneat
& omnibus uoluptatibus perfruatur. Baptistam
autem esse in gratia apud Deum, etiamsi securi
percutiatur.

Alios enim habet oculos Fides, alios Ratio
humana. Scit igitur secundum fidem. Nescit se-
cundum rationem.

Tertio distinguendum est inter legem & Eu-
angelium.

Nescit homo, scilicet, ex lege. Quia pro-
missio

missio legalis Hypothetica est promittens præstantibus integram obedientiam. Quia autem nunquam homo statuere potest, an satis habeat operum, an planè legem seruauit, nunquam etiã statuere potest, an sit in gratia. Intuens igitur legem, propriam dignitatem & dispositionem semper dubitare cogitur.

Scire autem potest ex Euangelio. Quia promissio Euangelica categorica est certam salutem promittens omnibus credentibus.

Et quia promissio Euangelij nos à nostris operibus ad misericordiam Dei et ad passionem Christi deducit, certò statuere possumus misericordiam Dei sufficientem esse ad nos iustificandos & mortem Christi sufficiens autem esse pro peccatis nostris,

Ita ex Euangelio scire possumus odio an amore digni simus. Vtrum in gratia uel extra gratiam simus.

Quarto. Distinguendum est inter traditiones humanas & uerbum Dei. Nescit homo ex traditionibus humanis. Etiam si enim ad mortem usq; sese maceret homo traditionibus humanis, tamen nunquam inde certam consolationem petere potest, quia traditiones humane non habent ad-

ditam promissionem diuinam. Verbum Dei autem proponit certam consolationem.

Summa. Ex uerbo Dei iudicandum est de uoluntate Dei & non ex casibus externis, non ex ratione humana, non ex operibus legis, non ex traditionibus humanis.

2. Obiectio.

Ecclesiastici 5.

De propitiato peccato noli esse securus.

Ergo non certo statuendum est utrum peccata sint remissa.

Hoc argumento utuntur Monachi. Item, Hosius, Andradius, & alij, & multipliciter corrumpunt dictum. In primis autem ex uocabulis propiciati & securitatis fallacias extruunt, sed respondendum est hoc modo.

Resp. Nego consequ. & ratio est. Primum. Quia est fallacia equiuocationis in uoce securitatis. Securitas enim & certa fiducia non sunt synonyma. Nec dicit Ecclesiasticus, noli statuere uerè poenitenti & in Christum credenti peccata remitti, sed loquitur de securitate impiorum, qui non agentes poenitentiam somniant, nihilo minus se uitæ æternæ hereditatem consecuturos.

Primum igitur distinguendum est inter fiduciam piorum & securitatem impiorum.

2. Inter pœnitentes & impœnitentes. Dicitur illud de impœnitentibus intelligendum est, quibus non promissa est illa peccatorum remissio, quamdiu in impœnitentia perseuerarint. Proposita autem promissio est pœnitentibus, de quibus scriptum est. Agite pœnitentiam et credite Euangelio.

3. Est fallacia Phrasis. Andradius contendit ex Græco textu probari posse propitiatum intelligendum esse de peccato iam condonato & sententiam esse. Etiam de peccato iam condonato dubitandum esse. Falso autem hoc asserit. Quia in Græco non est participium præteritum, sed nomen uerbale $\omega\pi\epsilon\iota\ \epsilon\grave{\iota}\lambda\alpha\sigma\mu\acute{\epsilon}\nu\omicron\varsigma$. Quamobrem sic uertendum erat: de propitiatione peccatorum ne sis securus, & in ueteri translatione legitur: de propiciatu peccatorum, quod idem est. Et est sententia: ne sis securus de propiciatione peccatorum, quasi condonaturus tibi sit Deus peccata, etiamsi contra conscientiam, in peccatis atrocibus perseueres & peccata peccatis cumules.

Concionatur Syracides contra carnalem securitatem, quando committuntur atrocita peccata contra conscientiam, & condonatio peccatorum speratur sine ulla pœnitentia. Germani dicunt: Man sol nicht auff gnade sündigen / & Luth. uertit: Sey nicht sicher ob deine Sünde noch nicht gestraffet sind / das du darumb für vnd für sündigen woltest.

4. Est fallacia diuisionis. Quia in textu additur. De propitiatione peccatorum noli esse adeo securus, ut adicias peccatum super peccatum. Hæc uerba ostendunt de quali securitate loquatur textus, scilicet ubi homines securè uiuentes & ex proposito contra conscientiam delinquentes, nihilo minus certam sibi peccatorum remissionem pollicentur. Talibus qui contra conscientiam scelera cumulant, denegat peccatorum remissionem.

Deinde contextus plurium dictorum in eodem capite conuincit loqui eum tantum de impiorum securitate, non de piorum fiducia. Et ne dicas, peccaui, & quid acerbum mihi accidit? Misericordia domini magna est multitudini peccatorum meorum propitius erit. Vt enim misericordia: Ita & ira ab illo cito existit, & in peccatores ira illius non desinet.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem.

Subito enim erumpet ira illius & in tempore uindictæ disperget te.

Hæc & alia dicta ostendunt hortari eum impenitentes, ut relictâ impietate tempestiuè conuertantur ad Dominum & non cogitent se in peccatis contra conscientiam perseverantes peccatorum remissionem consecuturos propter sacrificia.

Quam-

Quamobrem hic locus non pugnat, nec tollit
fiduciam renatorum, sed securitatem impiorum
taxat.

De talibus etiam loquitur Paulus Rom. 3. qui
abutentes gratia Dei peccata cumulant, quorum
damnatio iusta est, ut Paulus inquit.

3. Obiectio.

Ecclesiast. 7.

Non te iustifices coram Deo.

Ergo dubitandum est de gratia Dei.

Respon. Neganda est consequentia, & ratio
est. Quia est fallatio Phrasis.

Dictum non loquitur de iustificationis impu-
tatione, sed de persuasione iusticie propriae.

Sententia est. Non ostentes iusticiam tuam
coram Deo, & sapientiam coram Rege. Quia
utrunq; odiosum est.

Sicut enim sapientie inanis gloriatio Regi:
ita Deo propriae iusticie ostentatio inuisa est, si-
cut apparet in exemplo Pharisei Luc. 18.

4. Obiectio.

Ier. 17.

Indomitum est cor super omnes res & de-
speratum? Quis cognosceat illud?

Ergo cordis humani malicia est inscrutabilis

et per consequens, non possumus certo statuere de gratia Dei.

Resp. Primum antecedens concedimus.

Præfractum est cor humanum in rebus secundis et plenum desperatione in rebus aduersis, et inscrutabili malicia secundum suam naturam et ingentem corruptionem. Et uult Deus hanc cordis nostri maliciam agnosci et deplorari. Sed inde non sequitur Deo promittenti uitam æternam non esse credendum.

Ob hanc enim causam gratis uitam æternam promittit, quia tanta naturæ humanæ corruptio est, ut proprijs uiribus coram Deo consistere non possit.

Falsò igitur subsumitur propter cordis ingentem maliciam Deo non esse fidendum. Et Propheta ipse aliud coniungit consequens, quod ex eodem textu huc accommodandum est.

Indomitum est cor super omnes res et desperatum.

Ergo. Maledictus qui confidit in homine et ponit carnem brachium suum et à Domino recedit cor eius.

Quasi diceret, Cum nihil boni sit in hominis natura, non est confidendum in homine uel in ullis hominum uiribus, uel nostris uel aliorum, uel spiritualibus uel corporalibus.

Nul-

CONTRA DVBI. PONTI.

Nullam enim fiduciam in hominum uiribus Deus patitur, siue ea ad corporalia siue ad spiritalia respiciat. Omnem autem fiduciam sibi soli tanquam debitum honorem uult tribui.

Deinde sicut hominis maliciam ideo exaggerat, ut ab homine ad solum Deum abducatur: Ita econtra commendat fiduciam quæ in solo Deo collocatur: Benedictus uir qui confidit in Domino, etc.

Illud igitur consequens ex eodem textu sumptum rectius ad antecedens superioris argumenti accommodabitur.

Indomitum cor hominis super omnes res & desperatum.

Ergo. Benedictus uir, qui confidit in Domino & est Dominus fiducia eius.

Hæc igitur Prophetæ sententia est. Hominis natura miserè corrupta & cor prauum est. non igitur homo confidat in seipso uel in alijs præsidij humanis.

Esti autem cor hominis prauum natura sua sit, tamen propterea non desperabit, sed confugiat ad Dominum & in illo confidat. Dominus sit eius fiducia. Ac promittit simul confidentibus in Domino, & quibus Dominus est fiducia, benedictionem.

Quia igitur in eodem capite confidentiam & fiduciam expresse ponit & benedictionem confidentibus

dentibus promittit, non uult nos propter naturæ nostræ corruptionem & innatam maliciam de Dei uoluntate dubitare, sed utrumq; postulat & ut cordis nostri imbecillitatem & maliciam agnoscamus & ut simul Deo benedictionem promittenti firma fiducia confidamus.

De nostris igitur uiribus desperandum nobis est. In Dei autem gratia confidendum.

Ita inter obiecta fiduciæ distinguendum est. Inter Dei gratiam & nostras uires. Deinde inter attributa utriusq;. Nostris uiribus debetur desperatio. De ijs enim omnino desperandum & nullo modo in ijs confidendum est.

Gratiæ autem Dei debetur fiducia. In gratia enim Dei confidendum & nullo modo de ea dubitandum est. Tibi Domine iusticia, inquit Daniel, Nobis autem confusio faciei.

Ceci aduersarij nostri excerpunt in perniciem suam tantum ea quæ uidentur patrocinari dubitationi, uiolenter eò detorquentes dicta scripturæ, quocumq; modo possunt. Illustria uero dicta in ijsdem capitibus coniuncta proximè uel præcedentia uel sequentia oclusis malitiosè oculis præteruolant committentes fallaciam compositi-
onis & diuisionis.

Observandum & hoc est.

Sicut

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Sicut scriptura maliciam cordis humani exag= gerat, & tamen fiduciam in Christum exigit. Ita & exempla proponit eorum, qui firma fiducia gratie Dei adhæserint non deterriti cordis sui malicia.

Abraham cum homo sit, cor prauum & de= speratum habet.

Agnosceus autem cordis sui peruersitatem ad Deum confugit, & in eius bonitate confidit.

Dauid agnoscit suum lapsum. Confidit autem gratie Dei.

Sic Paulus, omnes Prophætæ, & Apostoli, omnes martyres, omnia sua pro stercoribus ha= bent: In Deo autem confidunt.

5. Obiectio.

Psalm. 19.

Delicta quis intelligit?

Ergo nemo intelligit peccatorum multitudi= nem. Et per consequens, nemo potest scire, an cer= tam consequatur peccatorum remissionem.

Respondeo. Neganda est consequentia, & ratio est. Quia est fallacia phrasis & insufficien= tis causæ. Etsi enim homo in hac uita nunquam satis peccatorum magnitudinem & multitudinem intelligat, attamen Deus præcipit, ut certò statu= anus omnia peccata nobis uerè credentibus remit= ti &

ti & nota & ignota. Quia non perfecta peccatorum noticia causa certitudinis est, sed perfecta Dei misericordia & perfectum Christi meritum.

Quamobrem non ad perfectam omnium peccatorum nostrorum cognitionem, sed ad perfectam misericordiam & meritum Christi respiciendum est.

Ex hoc errore peccatorum enumeratio apud Papistas profluxit, quæ impia atq; superstitiosa de remissione peccatorum opinio, horrenda conscientiarum carnificina fuit.

Deinde est fallacia diuisionis. Quia additur statim: Ab occultis meis munda me, quasi diceret; Etiam si peccatorum multitudinem non intelligam & multa sint occulta mihiq; ignota peccata, ab ijs tamen ut liberes me, suppliciter oro. Docet igitur suo exemplo, non tantum nobis nota & manifesta peccata, sed etiam occulta & nobis ignota peccata simul comprehendenda & deprecanda esse. Ideo uniuersalis particula passim urgetur, ut 1. Iohan. 1. Sanguis Iesu Christi filij eius emundat nos ab omni peccato. non dicitur tantum, a peccato mihi noto.

Quamobrem etiam si peccatorum multitudinem & magnitudinem non intelligamus & multa in hac uita relinquantur peccata nobis ignota,

tamen statuere debemus per meritum Christi nos
ab omnibus peccatis certo liberari.

6. Obiectio.

Hiob. 9.

Verebar omnia opera mea, sciens quod non
parceres delinquenti.

Ergo dubitauit Hiob de gratia Dei.

Respondeo. Neganda consequentia, quia
est fallacia phrasis, & aliter habet textus in He-
braeo. sic enim habetur: Verebar omnes dolores
meos, sciens quod non innocentem habes me.
Hac prorsus alia est sententia, qua Hiob confite-
tur se non esse iustum proprijs uiribus uel operibus,
sed peccatis coram Deo obnoxium esse. Nec du-
bitantis sed affirmantis haec uerba sunt. Non
enim dubitat se peccatorem, & reum coram Deo
ac damnatum esse, sed libere fatetur se nocentem
esse & consistere coram Deo non posse. Et po-
test huius dicti explicatio ex eodem capite sumi.
Nam plura in eodem capite dicta eandem senten-
tiam comprobant. Si iustificare me uolueris,
inquit, os meum condemnabit me.

Si innocentem ostendero, prauum me com-
probat.

Si

DEFENSIO FIDV CIAE

Si lotus fuero aquis uiuis & mundauiro
mundissime manus meas: tamen in foueam intin-
ges me, & abominabuntur me uestimenta mea.

Neq; enim est uir similis mei, ut respondeam
ei & ueniamus simul in iudicium.

Non possum inquit, cum Deo contendere in
iudicio de mea iusticia. Quia coram Deo confi-
stere humana iusticia non potest.

Quid aliud hoc est, quam quod in Psalms di-
citur? Non intres in iudicium cum seruo tuo.
Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis
uiuens. Psal. 142.

Sequitur: Auferet a me uirgam suam & pa-
uor eius non me terreat.

Et loquar & non timeam eum. &c.

Hæc perspicua sunt. Non confidit Hiob suis
operibus. In Dei autem gratia confidit. Desperat
de sua iusticia & confidit in Dei misericordia.
Mea opera uereor. Quia merentur uirgam. Do-
minus autem auferet a me uirgam & non timebo
amplius.

.7. Obiectio.

1. Cor. 4.

Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non iusti-
ficatus sum.

Ergo

CONTRA DVBI. PONTI.

Ergo non possumus certi esse, an iusti si-
mus.

Respondeo, Concedo totum dextrè et eodem
modo intellectum.

Paulus dicit se non esse sibi male conscium,
se non peccare contra conscientiam. Etiam si verò
bonam habeat conscientiam, tamen suorum ope-
rum dignitate se nondum esse iustum. Opera enim
nostra non iustificunt. Ex nostris igitur operi-
bus non possumus esse certi de gratia. Quod si
intelligatur igitur argumentum de incertitudine
ex nostris operibus concedi potest totum. Si vero
intelligatur de incertitudine gratiæ diuinæ & me-
riti Christi, falsissimum est.

Illam enim Pauli sententiam est: ex nostris operi-
bus nos non iustificari, etiam si summo studio euen-
imus peccata. Illud enim studium inchoata tantum
obedientia est, quæ Deo placet quidem in fide, sed
nondum est perfecta impletio, quæ gratiam Dei
mereatur. Ac cum nostra opera non sint perfecta
impletio, ad perfectum Christi meritum confugien-
dum & in eo confidendum est.

Ex eodem capite allegatur dictum. Nolite
iudicare ante tempus, sed non pugnat illud dictum
cum fiducia in Christum. Quoniam enim de du-
bitatione

Dubitatione Pauli intelligi potest, cum alibi dicat,
tam se certum esse, vt à nulla creatura se auelli pas-
surus sit.

8. Obiectio.

Luc. 17.

Omnia cum feceritis, dicite serui inutiles su-
mus.

Ergo.

Respondeo, Hoc dicto sicut & alijs multis
tollitur fiducia non in Christum, sed in opera hu-
mana, propterea quod nostra opera non sint me-
ritoria vitæ æternæ, quantumuis splendida sint.
Etiam si multa fecerimus, tamen in hac natræ cor-
ruptione serui inutiles sumus.

9. Obiectio.

Leuit. 5.

In oblatione pro peccato non ponebatur
oleum, quo significatur, misericordia Dei, nec thus,
quo significatur diuina acceptatio.

Ergo peccator non debet se ipsum assicura-
re, quod peccatum sit sibi dimissum, vel munus suum
Deo acceptum, sed debet semper timere.

Recitat Brentius cap. 5. In Leuiticum fol.
35. & respondet hoc modo.

Docent & aliàs dubitationem de diuina
clementia & allegant illud Ecclesiastæ : Nescit
homo

homo, vtrum amore an odio dignus sit. Hac doctrina de dubitatione manifestè pugnat cum mandato Dei de fide, & euertit veritatem omnium diuinarum promissionum, adeoque totius Euangelij de Christo. Nihil enim verius est diuinis promissionibus, nihil certius est Euangelio Christi, quod perspicue docet, Dominum Deum nostrum reconciliatum esse nobis propter Christum, ac summo nos amore & gratia propter ipsum complecti. Sicut per vnius delictum, inquit Paulus, propagatum est malum in omnes homines ad condemnationem, ita & per vnius iustificationem propagatur bonum in omnes homines ad iustificationem vite. Et iterum: Certus sermo, & dignus, quem modis omnibus amplectamur, quod Christus Iesus venit in mundum, vt peccatores saluos faceret. Et quia Euangelio Christi nihil est certius, nihil firmitus, ideo exigitur fides. Respicite, inquit, & credite Euangelio. Nihil autem magis pugnat cum fide quam dubitatio. Quanto enim maior dubitatio, tanto minor & imbecillior est fides. Quare qui docent dubitandum esse de fauore, gratia & amore Dei erga nos, hi manifestè docent, non esse firmiter credendum Euangelio, & diuinas promissiones esse incertas, qua doctrina quid potest magis impium, & horribilius cogitari?

Scriptum est. Qui perseverarit usq; ad finem saluus erit.

Ergo salus incerta est.

Item Deus operatur velle & perficere.

Ergo in Deo positum est & non in nobis & per consequens non possumus nos certo statuere de salute nostra.

Item qui se existimat stare, videat ne cadat.

1. Corinth. 10.

Item Phil. 2. Cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, vigilijs &c.

Item in spem gloriae & nondum in gloriam vocati sumus.

Item Si secundum carnem vixeritis moriemini, &c.

Ergo adhuc incerta est salus.

Hæc dicta coacervantur sessione. 6. cap. 13. & ex his similiter dubitatio colligitur.

Respondeo, Nego consequentiam & ratio, Quia est fallacia Phrasis. Non enim his dictis mandatur dubitatio, sed prohibetur carnalis securitas, ne videlicet persuasione certitudinis de salute, in carnalem quandam securitatem prolabantur, viciosis affectibus indulgeant & peccata contra conscientiam admittant, per quæ fides amittitur et Spiritus sanctus excutitur. Non possunt enim si-
mul

mul existere fides & mala conscientia. ideoq; nemo sibi persuadere debet, se certo vitæ æternæ habendum futurum, nisi etiam seriam agat pœnitentiam & carnales affectus frenet, ne quid contra conscientiam committat, quo Deus offendatur & gratiam subtrahat.

Præterea hortantur hæ sententia ad perpetuam luctam spiritus & carnis, proponunt etiam ob oculos nostram infirmitatem, vt in timore Dei viuamus & fiducia donorum non insolescamus, neue insolentia quadam in atrociam peccata dilabamur, sed vt semper in timore Dei, fide, misericordiæ Dei adherentes, ardentibus suspirijs à Deo petamus, vt nos vsq; ad extremum vitæ halitum in vera fide confirmet, &c.

Non igitur dubitationem docent, sed hortantur ad timorem Dei, ad vitandam securitatem, ad ardentem inuocationem, ad vitandam impœnitentiam & peccata atrociam, quæ committuntur contra conscientiam, quæ fidem & spiritum sanctum excutiunt.

Deinde opponenda sunt sententiæ, quæ certitudinem exprimunt.

Philip. 1. Qui cœpit in vobis, perficiet vsq; in diem Iesu Christi. Vocati enim sumus ad confortium Christi sempiternum. Non vt mox iterum abijciat, quos sibi adiunxit.

DEFENSIO FIDUCIAE

David. Non confundar in aeternum.

Iohannes. Hæc scribo vobis, vt sciatis, quia habetis vitam æternam. Scimus cum apparuerit, quod similes ei erimus.

Rom. 8. Quis separabit? Certus sum enim quod nec præsentia, nec futura nos separabunt.

Hæc & alia dicta, quæ supra recitata sunt, ostendunt requiri certitudinem.

II. Obiectio.

Acto. 9. Petrus dicit: Pœnitentiam age. Si forte remittatur iniquitas peccati tui.

Ergo Petrus non certò affirmat peccata remissum iri.

Respondeo, Neganda est consequentia & ratio est. Quia est & hic fallacia phrasis. Dictum enim non de dubitatione intelligendum est, sed de incertitudine fidei Simonis magi, qui non verè credebat, sed fidem simulabat. Ac distinguendum est inter veram & Hypocriticam pœnitentiam. Vbi vera pœnitentia est, ibi & vera misericordie

quittatis remissio. Vbi Hypocritica pœnitentia est,
ibi nulla est iniquitatis remissio.

2. Non debet hoc dictum detorqueri contra reliquam scripturam, quæ certam pœnitentibus peccatorum remissionem proponit.

Et Petrus ipse alibi satis illustris ponit dicta, ex quibus huius dicti explicatio sumi potest, vt Act. 4. vbi Petrus dicit. Nec enim aliud est nomen sub coelo datum inter homines, in quo oporteat nos saluos fieri. Acto. 10. Huic omnes Prophetae testimonium perhibent, quod remissionem peccatorum accepturus sit per nomen eius, quisquis crediderit in eum. Et Acto. 15. Per gratiam Domini nostri Iesu Christi credimus nos saluos futuros, quemadmodum & illi.

3. Fallacia compositionis & diuisionis committitur, quando scriptura ita dilaceratur, vt ex toto corpore vna sententia excerpatur & contra reliquam scripturam perperam vrgeatur.

4. Sic & Ambrosius interpretatur: dicit Petrum hac phrasi vti, Quia Simon magus non ex fide credebat, sed dolum cogitabat. Ego
Z 4 inquit.

inquit, nec Petrum dubitasse dico. Nec verbi vnius
 praeiudicio totam causam strangulandam arbi-
 tror. Nam & Christus dicit Iohannis octauo, si
 me sciretis, forsitan & patrem meum sciretis, &
 ibidem: Nec poterat Petrus dubitare de Christi
 munere, qui sibi soluendorum peccatorum dederat
 potestatem.

12. Obiectio.

Matth. 8. Leprosus.

Domine, si vis, potes me mundare.

Ergo leprosus dubitabat.

Respondeo, Neganda est consequentia &
 ratio est. Quia est fallacia phrasis. Nec dubitantis,
 sed credentis verba sunt. Et subiicit se volunta-
 ti diuinae, sicut voluntatem suam in promissioni-
 bus corporalium bonorum patefecit. Promisit
 Deus petentibus bona spiritualia, categoricam
 exauditionem. Ideo non petimus: Domine: si vis,
 remitte mihi peccata mea. Sed Domine remitte mi-
 hi peccata mea. Quia certam exauditionem pe-
 nitentibus & credentibus promissisti.

Econtra petentibus bona corporalia pro-
 misit Deus exauditionem hypotheticam. Ac bona
 corporalia in tantum nobis pollicetur, in quantum
 ea ad Dei gloriam et ad nostram salutem prosunt.
 Cum vero petitiones nostrae aduersantur Dei glo-
 rie

riæ & nostræ saluti, sicut sæpe stulti petimus magis obfutura, quam profutura, hic Deus non secundum nostram stulticiam, sed secundum suam sapientiam exauditionem promittit. Sapientie igitur diuinæ committenda & Hypotheticè corporalia petenda sunt. Ac cum leprosus mundationem ita petat & sic se liberari posse credat, sicut in hoc casu Deus suam voluntatem reuelauit, non hæc dubitandis, sed credentis oratio est. Tribuit Christo facultatem & omnipotentiam. Credit Christum posse lepram mundare. Secundo, de voluntate etiam eius non dubitat & statuit eum velle lepram mundare, si ad Dei gloriam & suam salutem profuturum sit.

Huc pertinet distinctio bonorum spiritualium & corporalium. Spiritualia sine conditione. Corporalia cum conditione petenda sunt.

13. Obiectio.

Esaiæ 49.

Quis consiliarius eius fuit?

Ergo nemo scit voluntatem Dei.

Respondeo, Neganda est consequentia & ratio est. Quia est fallacia phrasis. In hoc enim dicto non negatur sciri voluntatem Dei reuelatam posse, sed est commendatio sapientiæ diuinæ, quam tantam esse affirmat, vt omnium hominum cap-

Z 5 tum

tum superet. Econtra est extenuatio sapientiae humane, quae collata ad sapientiam diuinam, nihil nisi mera stulticia est. Et cum infinita sit Dei sapientia, immensa autem hominum stulticia, negat hominum tantam esse sapientiam, vt Deo consilium communicare possit nec Deum tam consilij inopem, vt à stultis hominibus consilium petere cogatur. Querit igitur Propheta, quis tantae fuerit sapientiae, qui DEO, qui infinitae est sapientiae, consilia communicare potuerit, quasi dicat. Nemo est tantae sapientiae. Deus omnium sapientissimus est, Deus non indiget creaturarum consilijs. Per se enim sapientissimus Deus, quae facienda sint, nouit. Hoc dicto Dei sapientiam extollit & humanam stulticiam deprimit.

2. Cum igitur Propheta hoc velit, Deum sapientissimum esse, qui hominum consilijs non indiget, distinguendum est inter consilium datum & acceptum. Negat homines consilia Deo dare posse. Non autem negat homines à Deo accipere consilia, cum de praesenti, tum de futura vita.

Homo non dat Deo consilia, sed accipit. Deus autem non accipit ab hominibus consilia, sed dat eis. Quia in verbo reuelat sua consilia captum humane rationis superantia, quomodo & aeterna

eterna vita impetranda, & quomodo præsens vita
instituenda sit.

Sententia igitur est. Quis consiliarius
eius fuit? hoc est, Quis consilia Deo sapientissimo
quasi consiliorum inopi communicauit? Resolua-
tur interrogatio in simplicem propositionem: Ne-
mo Deo consilia communicauit. Quia sapientissi-
mus est & consilijs nostris non indiget.

Hinc non sequitur.

Nos miseri homines stulti & consiliorum
inopes, Deo sapientissimo consilia communicare
non possumus.

Ergo Deus etiam sua consilia, par pari re-
frens, nobis non communicat.

Item, Deus non accipit à nobis consilia.

Ergo neq; dat nobis sua consilia.

Nemo non videt, quam inepta hæc sit aduersa-
riorum consequentia, qui ex hoc dicto extruunt,
nos Dei voluntatem ignorare, cum hoc tantum di-
catur nos non esse tantæ sapientiæ, vt sapientissi-
mum Deum docere, instituere & consilijs nostris
inuare possimus. Idem est ac si dicam,

Lazd=

Lazarus pauperrimus tantæ inopiæ est, vt nec teruncium diuiti alicui donare possit.

Ergo nec à diuitæ aliquo pio & liberali teruncium accipere potest.

Aliud est dare, aliud accipere.

Alias & sic argumentabimur.

Nos non possumus Deo dare vitam eternam.

Ergo nec accipere possumus.

Infinittum est discrimen inter Deum & hominem. Sic inter datum & acceptum.

Aliud.

Nemo fuit consiliarius Dei.

Ergo nec Deus est noster consiliarius.

Esaïas hunc ipsum titulum Christo tribuit cap. 9. Nobis autem adimit cap. 40.

Ideo autem nobis adimit, quia natura stultus sumus in omnibus spiritualibus sicut scriptum est: Animalis homo non intelligit & non potest intelligere. Christo autem merito tribuit, quia ipse ex sinu æterni patris adfert nobis sapientiam illam seu consilium & decretum totius trinitatis de redemptione generis humani. Quid igitur obstat, quo minus naturaliter stulti per Dei gratiam sapientes efficiamur, filio Dei decretum Trinitatis nobis reuelante, & spiritu sancto in nobis nouam lucem accendente, fidemq; operante? Filius igitur Dei

CONTRA DVBI. PONTI.

Dei reuelat nobis Dei consilia tanquam consilia
ius sacro sanctæ Trinitatis, qui tanquam æternus
et summus sacerdos ingreditur sanctum sancto-
rum, conscius omnium consiliorum sanctæ Trini-
tatis.

Nos autem cum gratiarum actione consilia
trinitatis per filium reuelata accipere et ardenti-
bus gemitibus à Deo petere debemus, ut hanc lu-
cem sapientiæ suæ in Ecclesia vera accensam con-
seruare clementer inier nos et posteros nostros
velit.

3. Distinguendum est inter consilia Dei arca-
na et reuelata.

Quædam sunt arcana Dei consilia, quæ nec
manifestata, nec à nobis scrutanda sunt. Alia au-
tem sunt manifestata. Atq; ea quæ manifestata
sunt, scrutari non tantum licitum est, sed etiam se-
uerissimo Christi præcepto iubemur: scrutamini
scripturas, inquit, Quia testificantur de me.

Duplex autem reuelatio est, videlicet legis
et Euangelij.

Ex lege cognoscimus nos miseros peccato-
res esse. Ex Euangelio: nos à peccato liberari
et vitam æternam credentibus gratis donari.

De his reuelatis Dei consilijs, si quis dubita-
uerit, an videlicet verè peccatores simus et an
verè

verè per meritum Christi à peccatis liberemur, veràq; fide gratiæ diuinæ participes fiamus, quid aliud agit, quam quod Deum mendacij arguit?

Deus dicit: Tu es peccator. Idq; ex lege mea cognosces. Si dicas: Ego dubito, fortasse non sum peccator. Fortasse mea opera liberant me à peccato. An non hoc est Deum arguere mendacij?

Deinde Deus dicit: Crede in filium meum unigenitum & habebis vitam eternam. Eris liber à peccato, à maledictione legis, à potestate Sathanae. Idq; ex Euangelio meo cognosces. Si respondas, Ego dubito. Non possum credere hanc tuam esse sententiam. Quare dubitas? Quia Esaias inquit: Consiliarius eius quis fuit?

Ego consiliarius tuus non sum. Ergo voluntatem tuam certò scire non possum.

Hinc apparet & calumniosam & blasphemam dicti prophetici interpretationem adferri ab aduersarijs.

4. Inuerti potest argumentum,
Nemo fuit Dei consiliarius.
Ergo ipse fuit noster consiliarius.
Vtraq; propositio in Esaia exprimitur.
Antecedens ponitur cap. 40.

Consequens capite 9. Vbi Christus dicitur:
Admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater eternitatis, princeps pacis. Sed

CONTRA DVBI. PONTI.

Sed desino recitare plura dicta aduersariorum calumnijs deprauata. Ex his enim utcuq; animaduerti potest, quomodo aduersarij dicta scripturæ citent, quibus dubitationis portentū stabilitate conantur. Sed non est mirum, scripta quædam ad stabilitandam dubitationem ab ipsis perperam detorqueri, cum totam scripturam dubiam esse affirmare non vereantur.

Ita Petrus à Soto scribit: sit nobis hoc certissime constitutum, scripturam dubiam esse. Item falsò dicitur à nouitatum amatoribus solam scripturam sacram, quæ spiritus sancti oraculum est, regulam esse certissimam omnium, quæ ad religionem pertinent.

Et alij scripturam dicunt materiam litis. Ita tota scriptura cum dubia ipsis videatur, mirum nemini videri debet, si in dubium vocant, quicquid in scriptura proponitur. Sicut autem toti scripturæ & saluberrimis scripturæ dictis veritatem & certitudinem derogant: Ita impudentissimis suis mendacijs sub anathemate certò credi præcipiunt.

V.

Quintus fons obiectionum vel ex insufficienti authoritate vel ex deprauatione dictorum, quæ in patribus reperiuntur:

Post

DEFENSIO FIDVCIÆ

Post dicta scripturæ, aliquot, etiam patrum dicta excutienda sunt, quæ pro defendenda dubitatione proferuntur.

I.

Cyprianus dicit: Nemo sic sibi blandiatur, de puro & immaculato corde, ut innocentia sua fretus, medicinam non putet esse adhibendam vulneribus, cum scriptum sit: Quis gloriabitur mundum se esse à peccato? Ergo dubitandum est de gratia.

Respondeo, Primum: patrum autoritas insufficiens est ad evertendam scripturam, si quam maximè proferrent sententiam, quæ contra scripturam probaret dubitationem.

2. Non potest hoc dictum patrocinari Pontificijs. Non enim docet de gratia Dei dubitandum esse, sed monet de naturæ humanæ imbecillitate & de operum humanarum imperfectione. Neminem tam esse innocentem, ut omnino nullis peccatis sit obnoxius. In omnibus hominibus esse veteris serpentis morsus & vulnera, quibus mederi nemo alius possit, præter unicum animarum nostrarum medicum Christum Iesum.

Sententia igitur dicti hæc est.

Omnes homines sunt peccatores.

Nemo est sine peccato.

Et

CONTRA DVBI. PONTI.

Et cum omnes sint peccatores, omnes egent medico, qui uulnera obligat, ut in uiatore uulnerata describitur. Non uult nos dubitare de gratia, sed uult nos esse certos, quod uerè simus peccatores. Deinde quod medico egeamus. Præterea quod certa sanitas à Christo medico accipiat. Male igitur hoc dictum ad stabiliendam dubitationem detorquetur.

2.

Hieronymus dicit: Quod nobis interdum mundum uidetur, Dei oculis sordidum depræhenditur.

Ergo dubitandum est de salute.

Respondet. Eadem est sententia. Opera nostra omnia, quæ etiam optima creduntur, non sunt perfecta & sine omni labe. Quamobrem non est fidendum operibus nostris imperfectis & miserè peccato contaminatis, sed perfectissimo Christi merito, quod sine ulla labe est.

Non ergo dubitationem, sed nostrorum operum imperfectionem hæc dicta docent.

3.

Ambrosius dicit. Pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum. Non dico damnabitur, sed nec liberabitur dico. Non præsumo, non promitto, prorsus nescio de Dei uoluntate. Aut

A 4

igno=

ignoscetur aut non ignoscetur, quid horum tibi futurum sit, nescio.

Ergo Ambrosius sentit dubitandum esse.

Respondeo. Quæ patrum sit Authoritas sciendum est. Ea autem eorum est authoritas, ut audiendi sint in ijs, quæ cum uerbo Dei consentiunt: Quæ autem non consentiunt, in ijs nullo modo sunt audiendi. Idco Hieronymus super Matth. cap. 32. dicit: Quod de scripturis non habet authoritatem, eadem facilitate contemnitur, quæ probatur.

Pugnat autem hæc sententia, quæ Ambrosio tribuitur, cum uerbo Dei. Quamobrem nullo modo recipienda est.

2. Non tantum cum uerbo Dei, sed etiam cum ipso Ambrosio pugnat. Nam alibi aliter loquitur, ubi dubitationem oppugnat sicut supra in fallacia Phrasis argumento quinto ostensum est. Nec dubium est, quin hæc Ambrosij scriptis malitiosè interposita sint ab alijs sicut multa improbe in Patribus corrupta sunt.

VI.

Sextus Fons Obiectionum.

Fallacia accidentis.

i. Multi

CONTRA DVBI. PONTI.

I.

Multi abutuntur doctrina de certitudine salutis ad securitatem.

Ergo non docendi sunt homines salutem esse certam, sed docendi sunt dubitandum esse, ne securi fiant. Hosij argumentum.

Respondeo. Neganda est consequentia, & ratio est. Quia est fallacia accidentis. Doctrina Evangelij de certitudine remissionis peccatorum per sese saluberrima & consolationum plenissima est. Nulla enim efficacior consolatio conscientijs afflictis proponi potest, quam promissionum uniuersalitas & salutis certitudo. Et hæc doctrina non aliter in uerbo proponitur, quam obrem nullam ob causam aliter tradenda est.

Quod uero hæc doctrina Epicurei abutuntur, id per accidens fit, nec culpa Evangelij sed Diaboli impellentis & hominum obsequentium culpa est. Nec traditur hæc doctrina propter Epicureos, sed propter conscientias ira Dei & peccati magnitudine perterritas, ne in desperationem ruant. Epicureis contra proponuntur conciones legis de ira Dei, de maledictione legis, de æterna damnatione, ut Paulus inquit: Qui talia agunt, regnum Dei non possidebunt.

Aa 2

Distin=

Distinguendum igitur est inter per se & per accidens. Doctrina hæc per se bona est, Per accidens fit mala, sicut omnes bonæ creaturæ propter abusum malæ fieri possunt. Vinum bona creatura est. Abusus uini malus est. Doctrina remiss. peccat. bona est. Abusus huius doctrinæ malus est.

Et regula est: Abusus non tollit substantiam rei. Et propter abusum non est mutandum doctrinæ genus. Sed doctrinæ genus retinendum & abusus tollendus est.

Deinde ob hanc causam, ne uidelicet saluberrima hæc doctrina abutantur homines ad securitatem, crebræ coniungendæ sunt admonitiones, de timore Dei, de ardenti inuocatione, de perpetua carnis & spiritus pugna, de coercenda carnis petulantia, de poenis securitatis etc. Ac discrimen inculcandum est, inter poenitentes & impoenitentes, inter conscientias per terrefactas & securas, inter timentes Deum & contemptores Dei.

2.

Fiducia apud Hæreticos & Schismaticos potest esse uana, & ab omni pietate remota.

Ergo. Fiducia non est docenda.

Ponitur sessio. 6. cap. 9.

Respondeo. Est fallacia accidentis. Fiducia per se bona est. sed pro diuerso respectu mala est.

Ordin-

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Ordinata fiducia bona est. Inordinata mala est.
Piorum fiducia ordinata & diuinitus manda-
ta est, Ideoq; bona est. Hereticorum fiducia inor-
dinata & diuinitus prohibita est. Ideoq; mala est.

Hoc queritur, an illa fiducia impia sit, quæ
in Christum collocatur, qua homo peccator iuxta
scripturam et iuxta mandatum Christi statuit, certò
sibi remitti peccata sua propter passionem, mor-
tem & meritum Christi. Non queritur: an here-
ticorum & schismaticorum persuasio contra uer-
bum Dei impia sit. Constante enim affirmamus
persuasionem Hereticorum & Schismaticorum
pugnantem cum expresso Dei uerbo impiam &
execrabilem esse, & damnamus omnem persuasio-
nem & confidentiam in quacumq; rem, quæ
Deus non est, & ad quam se Deus non alliga-
uit.

Exempla impiæ huius persuasionis infinita
sunt in Papatu.

Monachi fiduciam habent in uita Monasti-
ca, cucullis, rasura capitis, in obseruationibus re-
gularum Monasticarum, in horis canonicis, in ie-
unijs, & in alijs suis operibus.

Hæc fiducia, quia cum uerbo Dei pugnat, im-
pia & heretica est.

A 4 3

Sic

Sic indulgentijs confidere impium est. Impium est & peregrinationibus & missis & sanctorum intercessionibus confidere. Impium enim & haeticum est, quicquid cum Dei uerbo pugnat.

Et quia à uerbi diuini ueritate deficientes totos sese Diaboli mendacijs deuouerunt, uanarum est fiducia, nisi poenitentiam agentes, abiectis superstitionibus, ad gremium uerae Ecclesiae, quae in fundamento Prophetarum & Apostolorum extructa est, reuersi fuerint.

Hae perspicua sunt. Fiducia duplex est. Haeretica & Orthodoxa. Schismaticorum & Ecclesiae membrorum. Haeticorum & Schismaticorum fiducia pugnans cum uerbo Dei, cum uana sit, docenda nullo modo est.

Orthodoxa fiducia, quae ab Ecclesiae ueris & uiuis membris defenditur, consentiens cum uerbo Dei, omnino docenda est & dubitatio opposita firmis rationibus euersa explodenda est.

3. Obiectio.

Naturalia sunt immutabilia.

Dubitatio de gratia est naturalis.

Ergo est immutabilis.

Resp. Neg. conf. & ratio. Quia distinguendum est inter per se & per accidens.

Natu=

Naturalia per se sunt immutabilia.

Dubitatio autem naturalis est per accidens. Quia dubitatio non est creata in natura, sed accessit per accidens post creationem, post lapsum primorum parentum. Non igitur dubitatio naturalis per se, sed per accidens est. Nec in natura integra per se fuit, sed per peccatum in naturam corruptam irrepsit. Sicut igitur non per se naturalis, ita nec immutabilis est.

Mutabilis autem est dubitatio illa in corrupta natura, quia commutari potest in fidem. Spiritus sanctus enim per uerbum offerens promissionem gratiae, propulsat dubitationem ex animis credentium & accendit fiduciam mediatoris, eripit ex desperatione, quae ex peccato & ira Dei contra peccatum oritur, & accendit consolationem, quae gratiam Dei & meritum Christi intuetur, sicut in exemplo Adae conspicitur. Is enim initio agnitione peccati & irae Dei terretur, & ad desperationem adactus fuisset, nisi consolatione promissionis ex terroribus conscientiae creptus fuisset.

Ita in Adamo dubitatio est post lapsum.

Ea autem mutatur promissione mediatoris. Hac promissione se sustentans non dubitat amplius, sed certo statuit se in gratiam à Deo receptum esse.

DEFENSIO FIDUCIAE
VII.
Septimus Fons Argumentorum
Pontificiorum.

Fallacia secundum Quid.

1. Obiectio.

Fiducia Hæreticorum uana est.
Ergo omnis fiducia uana est
Sess. 6. cap. 9.

Respondeo. Est fallacia secundum Quid.
Antecedens particulare est. Neq; sequitur inde
omnem fiduciam & Christianam quidem fiduciam
esse uanam. Et absurdum est propter Hæretico-
rum fiduciam, etiam ueram & Christianam fidu-
ciam damnare. sed de hoc argumento supra di-
ctum est.

2. Obiectio.

Spes fallere potest.
Ergo incerta est spes, & per consequens du-
bitandum est de gratia.

Respondeo. Neganda est consequentia, &
ratio est. Quia est fallacia secundum Quid. An-
tecedens particulare est.

Aliqua

CONTRA DVBI. PONTIFI.

Aligua spes fallere potest, sed non omnis spes, falsa, uel Philosophica, uel politica, uel quæ sperat mundana, fallere potest. Spes uerò sanctorum non fallit.

Distinguendum igitur est inter spem piorum & impiorum, ueram & falsam, quod quidem discrimen in permultis scripturæ locis diligentissimè inculcatur.

Testimonia.

Iob. 8. Spes hypocritæ peribit. cap. 11. Spes illorum abominatio.

Prouerb. 10. Spes impiorum peribit.

Sap. 5. Spes impij tanquam lanugo est quæ à uentis tollitur & tanquam pruina gracilis, quæ à procella dispergitur & tanquam, qui à uento diffusus est, & tanquam hospitis unius diei prætereuntis. Iusti autem in perpetuum uiuent, &c.

Causa additur. Esa. 28. Posuimus mendaciam spem nostram. De spe autem piorum Rom. 5. dicitur. Spes non confundit. Rom. 4. Contra spem in spem credere.

Psal. 61. Spes mea in Deo est.

Esa. 30. In spe erit fortitudo uestra.

A a 5

3. Ob

3. Obiectio.

Peccatum est in uoluntate.

Dubitatio non est in uoluntate.

Ergo non est peccatum.

Respondco. Est fallacia secundum Quid,
 Aliquod peccatum est in uoluntate. Maior intel-
 ligitur de peccato actuali, quod à uoluntate profi-
 ciscitur, aliàs non sola uoluntas subiectum peccati
 est, sed totus homo, internus & externus, anima
 & corpus & omnes partes animæ & corporis.
 Quia in omnibus potentijs, in omnibus membris,
 & in omgibus guttis sanguinis peccatum heret.
 Nec tantum actiones malæ, quæ à uoluntate gu-
 bernantur, peccata sunt, sed etiam defectus &
 inclinationes prauæ.

Defectus autem non tantum in uoluntate,
 sed etiam in mente seu in potentia intelligente &
 reliquo toto homine existunt.

Ita ignorantia Dei defectus est noticiæ Dei,
 in mente hominis. Illa autem ignorantia Dei in
 mente horrendum est peccatum. Sic defectus in
 reliquis hominis partibus.

Ita maior particularis est & tantum de una
 specie peccati intelligitur.

Estq;

Estq; insufficiens specierum enumeratio in maiore. Ideoq; particularis est. Aliquod peccatum uel aliqua peccati species est in uoluntate, uidelicet, peccatum actuale. Et tamen non solum actuale peccatum, sed etiam defectus sunt in uoluntate.

Non igitur recte dicitur: Omne peccatum est tantum in uoluntate. Quia in omnibus hominis partibus interioribus & exterioribus sunt peccata & peccatorum etiam poenae, sicut quotidiana testatur experientia. Et falsa est propositio tantum in uoluntate sunt peccata, sic & altera falsa est: In mente nulla sunt peccata. Nec recte colligitur, si dicatur.

In mente nulla sunt peccata.

Dubitatio est in mente.

Ergo dubitatio non est peccatum.

Maior enim falsa est. Quia in mente sunt omnium maxima peccata, ut ignorantia Dei, quae scaturigo est infinitorum scelerum.

4. Obiectio.

Applicatio promissionis est incerta.

Ergo dubitandum est.

Sessio. 6. cap. 2.

Rea

Respondeo. Neganda est consequentia, & ratio. Quia est fallacia secundum Quid. Applicatio incerta est in ijs, qui non uerè credunt, in alijs qui uerè credunt, certa est.

VIII.

Octauus Fons Argumentorum Pontificiorum.

Fallacia causæ.

I. Obiectio.

Quilibet propriam infirmitatem & indispositionem respiciens de sua gratia formidare potest.

Ergo dubitandum est.

Seß. 6. cap. 9.

Respondeo. Addunt causam dubitationis humanam infirmitatem & indispositionem. Dicunt autem dispositos ad suscipiendam gratiam, qui sufficienter se operibus pœnitentiæ & charitatis preparant, ut idonei & digni fiant ad accipiendam gratiam. Indispositos, qui non sufficienter preparati sunt.

Postea iubent respicere quemq; ad suam infirmitatem & indispositionem, ac si satis se firmos,

CONTRA DVBI. PONTI.

satisq; dispositos & dignos deprehenderint, sua hac firmitate & dispositione sufficienti confidentes certò statuere sese esse in gratia.

Econtra ubi aliquam infirmitatem, indispositionem, uel indignitatem & insufficientem preparationem deprehenderint, diffidentes de propria dignitate, dubitare de gratia Dei. Sufficienter igitur dispositis, firmis, dignis & perfectis certitudinem gratiae promittunt: indispositis, infirmis, indignis & imperfectis dubitationem mandant. Connectunt igitur propriam dignitatem & Dei gratiam tanquam causas & effectus, Ita ut nostra dignitas gratiae causa, gratia autem nostrae dignitatis uel preparationis effectus sit. Atq; hinc concludunt.

Digni & sufficienter dispositi possunt esse certi de gratia.

Ergo indigni & insufficienter dispositi, non possunt esse certi.

Dupliciter autem hac argumentatione seducunt animas. Aut enim presumptuosos, superbos & arrogantes efficiunt, qui propria confisitate, Christum debito honore spoliunt, ut Pharisei, qui aeternam uitam non consequuntur. Aut pusilla

DEFENSIO FIDV CIAE

illanimes efficiunt, ut de propria indignitate diffidentes contempto Christi merito, in aeternam desperationem ruant. sed utraq; animarum praecipitium est. Neutra autem uia ad salutem ducit. Neq; enim propria dignitas salutis certitudinem adfert, cum nemo possit gratia Dei dignus esse in hac natura infirmitate & corruptione. Neq; propria indignitas salutis certitudinem impedit, cum non iubeamur propriam, sed alienam dignitatem & meritum respicere.

Committitur igitur fallacia causae.

Nostra dignitas, preparatio, dispositio non est causa certitudinis. Quia in hac natura corruptione nemo est gratia Dei dignus, nemo potest se sufficienter preparare proprijs uiribus naturalibus ad suscipiendam gratiam. Nemo potest prestare perfectam obedientiam, perfectam penitentiam, perfecta opera caritatis. Fatemur igitur omnes nos esse gratia Dei indignos.

i

Ac si nostra dignitas necessaria esset, nemo iusticiam posset consequi. Quia igitur nos indigni sumus, Deus ex immensa misericordia alium proposuit mediatorem, qui dignissimus Dei gratia est, cuius dignitatem nos intueri & eius dignitate confidere iubemur.

Fate-

Fatemur propriam indignitatem & ad aliam
nam dignitatem confugimus, in qua nobis spes
& certa salus est proposita.

Primum igitur est fallacia causa. Quia
non debemus mihi propria dignitate, nec ob pro-
prium indignitatem desperare.

2. Est fallacia falsae propositionis.

Nemo enim in hac infirmitate potest esse di-
gnus, & quamuis maxime indigni simus, tamen ob
id non dubitandum est.

Ideo enim Christus proponitur, ut gratiam
Dei non in nobis, sed extra nos, uidelicet in Chri-
sto queramus. Iusticia nostra non in nobis, sed ex-
tra nos posita est.

3. Argumentum potest inuerti.

Quilibet propriam infirmitatem & indispo-
sitionem suam respiciens formidat.

Ergo alienam, uidelicet, Christi firmitatem
& dignitatem respiciens non formidat.

Respicere propriam dignitatem & ea confi-
dere prohibetur, ut idolatria. Idolum ex sese enim
facit, qui salutem in propria dignitate querit.

Per

Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum inquit Oseas cap. 13. Confugere autem ad dignitatem Christi summus cultus & Deo gratissimus est.

4. Antecedens concedi potest. Intuentes propriam dignitatem coguntur dubitare. Quia indigni sunt. sed ob id non desperare debent. Quia in semetipsis salutem non inuenientes. ad Christum properare & in illo salutem quarere debent.

5. Proceditur à non distributo, & est fallacia secundum quid, & fallacia insufficientis enumerationis. Antecedens enim particulare est, & loquitur tantum de humana indignitate, ommissa dignitate Christi, & nihilominus simpliciter atque uniuersaliter subsumit dubitandum esse. Firior esset consequentia, si sic Argumentarentur.

Et propriam indignitatem & Christi dignitatem respicientes coguntur formidare de sua gratia.

Ergo nulla certitudo gratiæ est.

Sed hic antecedens à distributo procedens falsum est.

6. Distin-

CONTRA DVBI. PONTI.

8. Distinctione igitur vtendum & distinguendum est inter propriam & alienam dignitatem. Propriam indignitatem pleno ore confitemur. De Christi autem dignitate, quæ per fidem nostra efficitur, gloriamur & triumphamus.

Ob hanc causam Deus aliud fidei nostræ obiectum proposuit, quod certum & immotum est. Quia nouit nostram infirmitatem & indignitatem. Et ideo vult fidem nostram niti solius Dei gratia & Christi merito, quæ fallere nullo modo possunt.

Et his gratiam suam offert, qui se indignos esse consentitur.

Paulus inquit: Cum inimici essemus, placatos esse patri per Christum.

Matth. 11. Vocat ad se infirmos, oneratos, laborantes.

Esaï. 42. Calamum quassatum non confringet & linum fumigans non exstinguet.

Nihil igitur nos impediat infirmitas & indignitas nostra, sed impellat nos necessitas nostra.

Si nos infirmi sumus, firmus est Christus, qui fide apprehenditur, de quo scriptum est: Nemo rapiet oues meas ex manibus meis. Sicut enim infans infirmus forti patris manu ductus sustentatur: ita nos forti manu patris cœlestis ducti alieno robore fortes efficiamur.

Bb

Tum

Tum autem quia infirmi sumus, iubet nos cum dubitatione pugnantes fortes fieri. Confide inquit fili, Remittuntur tibi peccata, quasi dicat, Non li respicere ad tuas infirmitates, sed ad meam gratiam & confide.

2.

Quicumq; non est certus se omnia opera poenitentiae & caritatis praestitisse, non potest esse certus de gratia.

Nemo potest esse certus vtrum omnia illa opera praestiterit sufficienter.

Ergo nemo potest certus esse de gratia Dei.

Respondeo, Concedunt certos de gratia Dei esse posse eos, qui certi sunt se omnia opera poenitentiae & caritatis sufficienter praestitisse.

Econtra, qui non est certus se omnia praestitisse, ei dubitandum esse.

Sed neganda est consequentia & ratio est. Quia est fallacia causa. Certitudo salutis non est alia ligata ad nostra opera, sed ad Dei misericordiam, ad Christi meritum. Ideo nostra opera vniuersaliter a causa efficiente, impulsiva & instrumentali excluduntur.

Nostra opera enim non efficiunt iusticiam. Nec propter opera datur.

Nec instrumentum sunt, quo applicatur gratia. Solus Deus ex gratuita misericordia largitur.

per gratiam & largitur propter solum Christum,
& largitur per solam fidem, quæ sola instrumen-
tum est, quo gratia Dei & Christi meritum appre-
henditur.

Falsa igitur certitudinis causa allegatur. Non
enim sufficientia nostra opera, sed sufficiens meri-
tum Christi certitudinis causa est.

2. In maiore est fallacia falsæ propositionis. Et si
enim homo non sit certus se omnia opera poeniten-
tiæ & caritatis præstitisse, tamen potest esse certus
de gratia Dei. Quia certitudo nostra Christi me-
rito nititur & in Dei gratuita misericordia. Ergo
non in nostrorum operum perfectione. Interea
homini non prohibentur opera poenitentiae & ca-
ritatis, imo obligantur homines ad præstanda poe-
nitentiæ & caritatis opera quantum in hac nature
infirmirate fieri potest: Sed causa et meritum iusti-
ciæ detrahuntur operibus nostris & soli Deo ac
merito Christi tribuuntur.

3. Distinguendum inter nostra & Christi
opera.

Nostra opera gratiam incertam, opera
Christi certam efficiunt. Nostra enim imper-
fecta, Christi opera perfecta & sufficientia sunt.

Bb 2

4. Proce

4. Proceditur & hic à non distributo. Sic maior constituenda erat.

Qui non est certus vel Christum vel semetipsum perfectè legem impleuisse, non potest esse certus de gratia Dei.

Hic maior à distributo procedens falsa est. Necessaria est perfectio vel propria, quæ mereatur gratiam vel aliena perfectio, quæ imputetur ad gratiam. Propria quidem perfectione destituimur. Aliena autem nobis per gratiam imputatur atq; ob imputatam illam perfectionem Christi certi de salute esse possumus. Recte hæc includuntur syllogismo disiunctiuo.

Aut propria aut aliena perfectione sumus certi.

Sed propria non sumus certi.

Ergo aliena perfectione sumus certi.

5. Maior non est complete vniuersalis, particulariter vera est scilicet de proprijs operibus. Inde non potest haberi certitudo. Falsa autem est de operibus Christi, ex quibus certitudo haberi potest. Ex proprijs enim incertitudo & ex alienis, videlicet, Christi operibus certitudo est.

3. Obiectio.

Quod infirmum & imperfectum est non potest consentias reddere certas de gratia Dei.

Nostra

CONTRA DVBI. PONTI.

Nostra fides est infirma & imperfecta.

Ergo nostra fides conscientias nostras non potest certas reddere de gratia Dei.

Respondeo, Maior non est completè vniuersalis. Vera est particulariter.

Quod infirmum & imperfectum est, non potest conscientias reddere certas scilicet sua virtute, tanquam causa efficiens, vt eius dignitate vel perfectione niti possimus. Sed alia ratione potest reddere certas, etiamsi infirmum & imperfectum sit, scilicet aliena virtute, efficacia & certitudine obiecti, quod apprehenditur, & tanquam causa instrumentalis, quæ etsi sua perfectione niti non possit, tamen id apprehendit cuius dignitate, perfectione & certitudine niti queat.

In maiori igitur opus est distinctione respectuum. Inter respectus propriæ & alienæ perfectionis vel certitudinis. Quod imperfectum est, id non potest niti propria perfectione. Niti autem potest aliena perfectione & potest ratione obiecti, quod apprehenditur, quod certum & immotum est, certas efficere conscientias.

2. Ad minorem. Fides nostra est infirma & imperfecta. Concedimus minorem. Est enim

B b 3

fides

DEFENSIO FIDUCIAR

fides in hac natura corruptione infirma & imperfecta est, nec in hac natura vlla sperari perfectio potest. Manet infirmitas in hac vita & reservatur perfectio vsq; ad futuram vitam. Deinde non loquimur de idea quadam perfectionis, in qua prorsus nihil sit infirmitatis, quæ nullis dubitationum procellis agitur, in qua nihil sit trepidationum.

sæpè enim fides infirmatur & languescit, nec cessat diabolus, mundus & caro exercere fidem & iam his, iam illis ignitis suis telis diabolus eam cuertere conatur.

Magna erat fides in Abrahamo, sed non sine certamine carnis & Spiritus. Quia semper caro concupiscit contra Spiritum. Nec truncus erat Abraham & ἄσogγος, cum mactandus esset filius.

Concedimus igitur fidem nostram (sicut omnia alia) in hac corruptione infirmam, & imperfectam esse.

Concedimus & hoc fidem nostram non posse niti sua perfectione & sua dignitate.

Præterea fidem non esse causam efficientem vel meritoriam, quæ sua perfectione certitudinem efficiat, vel mereatur.

Illud

Illud vero ex verbo Dei monstramus, fidem esse instrumentum apprehendens obiectum certum & perfectum Iesum Christum vnicum nostrum mediatorem, qui nobis ideo propositus est, ut fide apprehensus causa salutis nostrae fiat.

Certificat igitur conscientias non propria, sed aliena perfectione. Non tanquam causa efficiens, sed tanquam instrumentalis. Sicut enim manus mendici etiamsi infirma & scabiosa sit, tamen nihilominus eleemosynam apprehendens instrumentum est, quo eleemosyna a mendico accipitur & certus est mendicus, se accipere beneficium, non quod manus satis digna, firma & perfecte sana sit, sed ideo quia certum apprehendit beneficium: Ita etiamsi nostra fides instrumentum infirmum & imperfectum sit, tamen nihilominus certum beneficium à Deo propter Christum per Spiritum sanctum oblatum, accipit.

Valet igitur fides ratione instrumenti, non ratione efficientis. Et certas efficit conscientias ratione obiecti, quod intuetur, Illud enim certum & immotum est, non ratione propriae perfectionis. Atque eatenus distinguendum quoque est inter efficientem & instrumentalem. Inter instrumentum & obiectum quod apprehenditur. Inter fidem, quae apprehendit, & Christum, qui apprehenditur.

DEFENSIO FIDVCIÆ

Deinde discernenda sunt à fide accidentia quædam. Illæ enim dubitationes, trepidationes, infirmitas, imperfectio non sunt de natura fidei, sed sunt defectus & pugnantia, quæ tamen in hac carne prorsus exui non possunt. Accedunt per accidens propter naturam corruptam. Si natura integra esset, nihil tale infide desideraretur.

Et quia hæc non de natura fidei, sed pugnantia & defectus aliqui sunt, ideo docendi sunt homines, ne dubitationibus indulgeant, sed ut contra dubitationem eluctentur ad certitudinem, ne fidem sibi excuti patiantur. Ideo Deus verbum & sacramenta instituit, in quibus exerceatur & quibus confirmetur fides, ut magis magisque crescat & augeatur. Ideo ardentem Deum inuocandis est, ut fidem nostram quamuis infirma sit, excitet & augeat, ut ille inquit: Credo Domine, sed incredulitatem meam adiuua.

Ostendunt autem exempla non repudiari fidem propter infirmitatem vel imperfectionem, dum modo obiectum, videlicet Christum apprehendat.

Ita ille etsi fidem suam infirmam fatetur, tamen exauditur & rem maximi momenti inperat.

Et

Et scriptum est : *linum fumigans non ex-
singes.*

Hinc intelligi potest Maiorem non comple-
tè vniuersalem esse. Proceditur igitur ex puris par-
ticularibus & committitur fallacia consequentiæ.
Quia ex puris particularibus nihil sequitur.

2. Medius terminus est ambiguus, nam in ma-
iore sic accepi potest : Quod infirmum & imper-
fectum est, non potest conscientias reddere certas
scilicet respectu propriæ perfectionis. In mino-
re fides est infirma et imperfecta, sed nititur aliena
perfectione, videlicet perfectione obiecti, quod in-
tuetur.

Ideoq; respectu obiecti conscientias reddit
certas.

Nam vt sæpè iam dictum est. Fides non vt
qualitas, sed vt relatiuum valet. Committitur igi-
tur fallacia equiuocationis.

3. Fides infirma est, non sua natura, sed ratio-
ne accidentis propter corruptam naturam. Distin-
gue igitur est inter naturam & accidentia fidei.
Inter per se & per accidens. Estq; fallacia acci-
dentis.

4. Est fallacia insufficientis causæ. Etsi enim
fides infirma sit, tamen ob eam causam non tollitur

certitudo. Quia non fidei nostrae perfectio, sed immensa Dei misericordia & Christi meritum, quod sufficiens & perfectissimum *Aut* *ergo* est pro peccatis, vera certitudinis nostrae causa est. Illo fundamento fides nititur. Manet igitur certitudo, etiam si fides imperfecta sit. Quia salus non propter fidei perfectionem, sed propter Christum certa est.

6. Hac certitudine non est abutendum ad securitatem Epicuream, quasi liceat iam abuti Dei misericordia & beneficijs Christi, quasi non relabi possint ex gratia in aeternam damnationem. Ideo simul docendi sunt homines, ut viuant in timore Dei, in perpetua inuocatione, in exercitijs fidei, & ut praestent fructus fidei, ne excutiant Spiritum sanctum.

Prædestinatorum hæresis fuit, prædestinatos ad salutem non posse excidere ex gratia. Econtra prædestinatos ad damnationem, nulla ratione posse saluari. Ideoq; honestatem vitæ frustraneam esse iudicabant.

Hæc opinio impia est & honestis moribus noxia. Potest enim per impoenitentiam amitti gratia & excuti Spiritus sanctus.

7. Nec talem certitudinem docemus, quæ amisso Spiritu sancto maneat, Sed certa est salus, ubi fide

fide apprehenditur. Vbi fides non est: ibi nulla salus est. Quicumq; igitur in fide perseverant, illi cetèrò saluantur. Qui ex fide excidunt & non conuertuntur, illi gratiam amittant. Ad vni- cum hoc medium se Deus alligauit, vt credentibus cetèrò communicet remissionem peccatorum & e contra incredulis deneget.

4. Obiectio.

Multa sunt peccata ipsis etiam peccatori- bus vsq; adeo occulta, vt illa internoscere nullo modo possint.

Ergo nemo potest certus esse de salute.

Respondeo, Antecedens verum est. Multa sunt peccata nobis ignota & nemo est, qui omnia sua peccata & eorum magnitudinem satis conside- rare possit. Ideo Psal. 18. dicitur: Peccata quis intelligit? quasi dicat, tanta est peccatorum & multitudo & magnitudo, vt nullius hominis sensus eius atrocitatem & numerum assequi possit.

Sed inde non sequitur salutem incertam esse. Non enim tantum nota peccata ignoscuntur, sed etiam ignota & occulta. Ideo Psal. 18. dicitur. Ab occultis meis munda me, quibus verbis Propheta non tantum eorum peccatorum, quæ nota erant, remissionem petit, sed etiam occultorum. Et Iohan. dicit: Sanguis Iesu Christi emundat nos ab omni pecca-

peccato. Si vniuersaliter ab omnibus. Ergo non tantum à notorijs, sed etiam ab occultis peccatis emundat. Et in oratione non dicimus: Remitte nobis debita nota: sed in genere de omnibus peccatis precamur: Remitte nobis debita nostra. Et stulta esset precatio, si quis tantum notorium peccatorum remissionem peteret & ignota non remitti vellet. Promittit Deus omnium remissionem peccatorum. Cur igitur stulti promissionem vniuersalem ad nota peccata tantum restringere vellemus? Est igitur fallacia cause. Multa sunt peccata occulta, sed ea gratiam Dei immensam & ineffabilem non impediunt, quo minus illa etiam remittat Deus.

2. Reprehendendus est error Pontificiorum qui opinantur nulla occulta peccata remitti nisi primum agnoscantur. Inde & peccatorum enumeratio sub Pappatu necessaria iudicata est, quod consistentem ab illis tantum peccatis absolui docerent, quæ in confessione enumerantur. Alia autem peccata reſeruari & non remitti.

Deinde cum quis maximè sese peccatorum enumeratione cruciasset, tamen dubitationis scrupulum iniecerunt, affirmantes tot esse peccata, ut nemo sufficienter scire posset, an aliquo occulto crimine

CONTRA DVBI. PONTI.

mine esset implicatus & quia nemo id satis scire
posset, etiam de gratianon posse esse certum.

Ita denuo Deum ad sua opera, ad sufficien-
tem peccatorum cognitionem & ad integram eo-
rum enumerationem alligantes, dubitandi ausam
afflictis conscientijs præbebant. Huc & error de
sufficiente contritione. Ea ratione sufficiens peccatorum
cognitio, enumeratio & contritio fierent
causæ quædam remissionis peccatorum.

Sciendum est autem sufficere ad omnium
peccatorum notorum & ignotorum remissionem,
si quis certò stituat omnia sibi peccata gratis &
ex gratuita misericordia propter Christum condona-
nari.

5. Obiectio.

Renatus potest labi.

Ergo non potest esse certus de gratia.

Seß. 6. cap. 12. Hæc ratio assertur, quod iusti-
ficatus denuo possit peccare. Et ob eam causam in-
certam esse salutem. Huc & illud, quod capite se-
quenti de perseverantia numerare adijciuntur.

Soli perseverantes vsq; ad finem, salvan-
tur.

Nemo certus est se perseveraturum vsq; ad fi-
nem.

Ergo

DEFENSIO FIDUCIAR

Ergo nemo certus est se saluatum iri.

Deinde minorem probant, Quod perseverantia sit munus seu donum Dei & quod non consistat in potestate hominum. Deus enim operatur velle & perficere.

Respondeo, Manifestum est posse renatos labi & excidere gratia, sicut multa exempla docent. Non est dubium Iudam renatum fuisse & habuisse Spiritum sanctum & etiam miracula fecisse. Nihilominus relapsus est in peccatum & in desperationem. David gravissimè peccat committens homicidium & adulterium. Salomon horribiliter laeditur.

Deinde multa sunt dicta scripturæ quæ idem testantur. Rom. 11. Si permanserint in bonitate Dei.

Hebræ. 3. Modo fiduciam retineant usque ad fidem. Hæc testimonia & exempla ob oculos ponuntur, non ut sint exhortationes ad dubitationem, sed ut inuitentur homines ad seriam poenitentiam, ad timorem Dei, ad ardentem inuocationem, ad vitandam securitatem et peccata atrocia contra conscientiam, quibus Spiritus sanctus excutitur & gratia Dei amittitur. Qui iam his exemplis & scripturæ testimonijs moti in perpetua poenitentia perseverant & à Deo perseverantia donum petunt, ut in fide conseruentur & ab omnibus peccatis

peccatis contra conscientiam, quantum in hac natura infirmitate fieri potest, abstineant, hi certi debent esse de gratia, sicut Philip. 1. dicitur: Qui cœpit in vobis, perficiet vsq; in diem Iesu Christi. Vocati enim sumus ad consortium Christi sempiternum. Et Christus dicit: Nemo rapiet eos de manu mea. Et 1. Corinth. 1. Confirmabit vos vsq; in finem in die aduentus Domini. Ita David inquit: Non confundar in æternum.

2. Timo. 4. Reposita mihi est corona iusticie, quam reddet mihi Dominus in die illa.

Iohannes. Scimus cum apparuerit, quod similes ei erimus.

Rom. 9. Quis separabit? certus sum enim quod neq; presentia, neq; futura nos separabunt.

Certi igitur illi sunt de gratia.

Econtra, impenitentes, qui a Deo deficiunt & peccata contra conscientiam committunt, qui non veris gemitibus a Deo perseverantie donum petunt, sed ex vno scelere prouoluuntur in aliud, hi certi debent esse, non quidem de gratia Dei, sed de ira Dei & æterna damnatione, nisi seriane poenitentiam egerint.

Sic

DEFENSIO FIDVCIÆ

Sic igitur certitudo intelligenda est, non quod omnes saluentur, qui aliquando obiter vel languide ac frigide verbo promissionis assentiri ceperunt, sed quod illi certi sint, qui veram fidem consecuti constanter in ea perseverant.

Econtra qui sunt sine fide, vel qui fidem peccatis atrocibus excutiunt, hi tam de damnatione, quam illi de salute, certi sunt.

Christus est fundamentum certitudinis. Et certitudo illa communicatur omnibus credentibus & admittitur incredulis.

6. Obiectio.

Excommunicati non saluantur.

Credentes à Pontifice Romano excommunicantur.

Ergo credentes non saluantur.

Respondeo, Est fallacia causæ. Excommunicationis Pontificis non est sufficiens causa damnationis.

Deinde distinguendum est inter excommunicationem ordinatam & inordinatam. Inordinata Pontificis excommunicatio nemini in Christum credenti obest.

Vocat

7. Obiectio.

Vocati sumus in spem gloriae & nondum sumus in gloria.

Ergo adhuc incerti sumus.

Ponitur sess. 6. cap. 13.

Respondeo. Non est concio de dubitatione, sed monemur certam nobis propositam spem esse & debere nos eniti, ut in illa spe perseueremus, donec ex hac uita ad eternam consuetudinem euocemur.

8. Obiectio.

Versamur adhuc in pugna cum carne Diabolo & Mundo.

Ergo incertum est utrum simus in gratia.

Sess. 6. cap. 13.

Respondeo. Est admonitio ad uitandam securitatem, non exhortatio ad dubitationem.

9. Obiectio.

Impossibile est nosse uoluntatem Dei erga nos, iuxta dictum: Quis consiliarius eius fuit?

Credere quod habeas remissionem peccatorum.

Cc

rum.

rum, est aliquid affcuerare de uoluntate Dei cō-
ga nōs.

Ergo hæc affirmatio est impossibilis.

Maiores probatur ex dicto: Quis consili-
arius eius fuit. Resolui potest in hoc Enchyme-
ma.

Nemo fuit consiliarius Dei.

Ergo nemo potest scire uoluntatem Dei.

Respondco. Neganda est consequentia, &
ratio est. Quia est fallacia insufficientis cause.
Etiam si enim nos Dei consiliary non fuerimus,
tamen nihilominus uoluntatem eius reuelatam sci-
re possumus. Concedimus nos Dei consiliarios
non esse & Deum non egerē nostris consilijs. Quia
sapientia eius est infinita. Rationis autem nostræ
consilia stultissima sunt, præsertim in ijs quæ ad
salutem spectant.

2. Concedimus hoc etiam nos nullo modo ex
rationis nostræ consilijs consequi sapientiam illa-
tam Dei posse, quæ ad salutis rationem necessaria
est. Agnoscimus uerò nostræ naturæ corruptio-
nem, infirmitatem, inscitiam, stulticiam.

Græ

CONTRA DVBI. PONTI.

Gratias uero Deo agimus, quod nobis miseris peccatoribus infirmis & stultis ex immensa bonitate consilia sua de impetranda gratia Dei reuelavit.

Ex ingenita igitur nostra stulticia Dei consilia de salute aeterna ignoramus. Ex reuelatione uero, quae in uerbo Euangelij proponitur, sapientissima Dei consilia omnem humanum captum superantia cognoscimus.

Non igitur sequitur. Nos non sumus Dei consiliarij. Ergo uoluntatem eius non scimus. sed utrumque uerum est.

1. Nos non sumus Dei consiliarij, nec nostris consilijs eget.

2. Scimus uoluntatem Dei. Quia cum filius Dei consiliarius noster sit. Es. 9. Ex sinu aeterni Patris reuelauit nobis uoluntatem Dei & decreta sacrosanctae Trinitatis. Et quia nobis uoluntatem suam reuelauit, non est nobis impossibile scire reuelatam Dei uoluntatem.

Cc 2

Di

¶ Distinguendum est inter uoluntatem Dei reuelatam & arcanam.

Arcanam uoluntatem ignoramus.

Reuelatam autem scimus.

Impossibile est scire uoluntatem Dei arcanam & non reuelatam.

Possibile autem est scire uoluntatem reuelatam.

Maiores prioris Argumenti intelligi potest de uoluntate arcana: Minor intelligenda est de reuelata. Quia credere est affirmare aliquid de uoluntate Dei reuelata, non de arcana.

Ergo de alia loquitur maior, de alia minor, & committitur fallacia equiuocationis.

Fides non deducit nos ad arcanae uoluntatis inquisitionem, sed nititur reuelata Dei uoluntate, quæ in promissione Euangelij luculentissime proponitur uerbis tam clavis, tam illustribus, ut uel sole meridiano clarius sit, quæ Dei sit de salute nostra uoluntas.

Cur igitur ad dubitationum præcipitia abrupti nos patiemur? Credamus potius ueracissimo & immutabili Deo & uerbo eius, quod certissi-

man

nam Dei gratiam omnibus in Christi meritis
 confidentibus promittit, & non patiamur ullis
 Diabolorum technis & aduersariorum futilibus
 ratiocinationibus, quæ cum uerbo Dei pugnant
 ab hac firmissima Petra, quæ in Christo Iesu pro=
 posita est, abduci, sed perseueremus in fiducia
 misericordiæ diuinæ & certò statuamus nos per
 Dei gratiam & per meritum Iesu Christi hære=
 des uitæ æternæ futuros, & in omni æternitate
 cum sanctis Angelis & omnibus Patriarchis,
 Prophetis, Apostolis, Martyribus & alijs, qui in
 uera fide decesserunt, Deo pro immensis suis be=
 neficijs gratias acturos, eumq; sine fine celebratu=
 ros, quod ut fiat, Deum ardentibus uotis preca=
 mus.

Tantum de aduersariorum Ar=
 gumentis.

Explicata iam sunt quæ initio
 proposueram.

1. Quæ sit sententia de dubitatione, uidelicet
 quod de gratia Dei dubitandum sit.
2. Quæ nostra sit sententia, uidelicet quod non
 sit dubitandum. Quod credens certò statuere
 debeat, se uere esse in gratia.

DEFENSIO FIDUCIAE

3. Cause, cur Pontificij tantopere dubitationem tueantur. Collapso enim hoc dogmate, necessarium est totum regnum Pontificium corruere.

Vbi enim certò statuitur credentem esse in gratia, non est opus cultibus istis humana audacia excogitatis, quibus regnum Pontificium tanquam columnis nititur. Collapsis autem istis columnis, frigescit culina Pontificiorum & minuuntur reliquias.

4. Argumenta quibus dubitationem conantur suffulcire.

5. Argumenta nostrarum Ecclesiarum pro stabilienda fiducia & pro euertenda dubitatione.

6. Confutatio obiectionum, quibus nostram doctrinam expugnare, suamq; propugnare conantur.

Deum oro, ut in puritate doctrinae clementer nos conseruet, & hostes ueritatis potentissima manu reprimat. Amen.

F I N I S.

TEMPVS
REPVRGATÆ
ECCLESIAE METROPO-
LITANAE IN ARCHIE-
piscopatu Magde-
burgensi.

ANNO 1567. Dominica prima
Aduentus inchoata est repurgatio
Ecclesiæ Metropolitanæ in Archiepi-
scopatu Magdeburgensi.

Fuerunt autem primi, qui hanc re-
formationem cum consensu Illustrissi-
mi Principis Ioachimi Friderici, Ad-
ministratores Magdeburgensis Archi-
episcopatus, inchoarunt, uiri nobilita-
te, pietate & virtute præstantes:

Christophorus à Mollendorff De-
canus.

Albertus Kracht senior, qui octo-
genarius senex pie in Christo obdor-
miuit Anno 1569. 5. Februarij.

Cc 4

Li-

Liborius à Bredauu Canonicus &
Thesaurarius Magdeburgensis, & Præ-
positus Brandenburgensis, qui & ipse
Anno 1569. 30. Martij in Christo ob-
dormiuit, cum uix uno anni quadrante
senior fuisset.

Franciscus à Königsmarck Scho-
lasticus, hoc tempore Senior factus
est.

Andreas ab Holtzendorff.

Iohannes à Randauu.

Vuernerus nobilis à Plato.

Iohannes à Bothmar.

Georgius à Plato.

Iohannes à VVerdern.

Vuichardus à Bredauu Camerari-
us, Præpositus Hauelbergensis.

Leuinus à Schulenburgk.

Busso à Britzken.

Hoc tempore accessit Ioachimus à
Rintorff.

Vocatio Ministrorum Euangelij
communi omnium consensu facta est.
Demandata autem fuit Clarissimo ui-
ro Fabiano Klee Syndico.

Di-

Dimissi sunt à Magistratu cum consensu Ecclesiæ & Ministrorum ueteris Ciuitatis. In die Catharinæ, quo Iudas Maccabæus Ierosolymis Encœnia celebrasse creditur, à toto ministerio Magdeburgensi in Templo Vdalrici post ordinationem Dominis Canonicis commendati sunt.

Dominica prima Aduentus à quibusdam Consulibus, Doctoribus, Scholæ præfectis, Ecclesiæ & Scholæ Ministris è Schola ad Templum cathedrale deducti & a Syndico & Secretario introducti sunt. In Templo à Decano & Canonicis excepti & primum ad Cathedram deducti & publicè coram omni populo pura Euangelij predicatio secundum scripta Prophetica & Apostolica, sicut in Augustana confessione compræhensa est, per R.D Decanũ circumstantibus cœteris Canonicis demandata est.

II. Adductis in Chorum ad Altare legitima Sacramentorum administratio mandata est.

Cc 5

De-

III. Deductis ad locum, ubi confessiones audiuntur, clauēs Ecclesiæ iuxta institutionem Christi usurpandæ traditæ sunt.

His peractis inchoata est Cantio:
TE DEVM LAUDAMVS.

Subsecutum officium & Concio de ingressu Christi & repurgatione Templi Ierosolymitani & addita admonitio de ingressu Christi in hoc Templum spirituali per ministerium uerbi & Sacramentorum, de repurgatione nostri Templi ab omnibus Idolomanijs Pontificijs, & quod nunc ex spelunca latronum Domus precationis efficere-
tur, &c.

Post Concionem cœna Dominica iuxta Christi institutionem inchoata est.

Et cum Deus uelit eos dies celebres esse, quibus singularia beneficia exhibuit, eo die quotannis Encœnia celebramus, gratias Deo agentes quod

quod hoc Templum ab omnibus ido-
lomanijs repurgatum Domum preca-
tionis effecerit.

Et in perpetuam rei memoriam au-
reis literis hæc uerba prope Chorum
scripta sunt:

ANNO DOMINI 1567. DO-
MINICA PRIMA ADVEN-
TVS, REPVRGATVM EST
HOC TEMPLVM CATHE-
DRALE, ET INCHOATA
PVRA EVANGELII PRAE-
DICATIO ET LEGITIMA
SACRAMENTORVM ADMI-
NISTRATIO, EXPLOSO
ANTICHRISTO. VENI,
AVDI, ET VIDE.

CORRECTURA.

Reuendis lege Reuerendis a. 4. diametro. diametro. b. 3. misericordiae. misericordia b. 4. ministerio. mysterio b. 5. huiusmodi. c. 3. niti-
tur. c. 5. concludunt. contendunt c. 6. b. Quo-
tidianæ c. 8. permulta permultæ c. 9. b. uo-
calibus uocabulis ibid. ~~πεποικισμένης~~ ~~πεποικισμένης~~
d. 6. affectus effectus d. 8. Zachariæ e. 1.
dubitationem e. 2. gratuita gratuita e. 3. opor-
tere e. 8. b. caritatis caritate f. 1. filium filij f.
4. ipse ipsa f. 7. certa. certa fides f. 8. cum
certa. cum certam ibid. incedisses incidisses g. 2.
gratis gratias g. 3. b. mereti meriti ibid. cla-
mat clamet g. 8. euangelistas ibid. b. hac im-
becillitate, in hac imbecillitate h. 2. natura h. 3.
Hæc est, Hæc & similia h. 6. possunt, possum h. 8.
erge, ergò k. 2. uociferantur ibid. b. in inuo-
catione k. 4. confidit k. 8. transferunt l. 1. mo-
dice modicæ m. 2. si fides nulla, nulla omittatur
m. 4. dubitation n. 1. Misericordia n. 8. quidi-
cat, quasi dicat o. 1. ipsis o. 2. immundiciem
ibid. Erga, Ergò o. 3. peccata ibid. condi-
tione, ibid. sed seu ibid. Vbi ibi o. 5. incre-
dulitatis o. 6. ne in alijs, ne omittatur ibid. du-
bitationem o. 7. Et Romanam, et omittatur ibid.

Tri-

Tridentina ibid. b. assentiendam, o 8. Geo-
metria ibid. b. conuincunt f 1. Pontificos Pon-
tificios f 6. suspiciendam suscipiendam t 1. du-
bitandum t 2. Scrutari t 7. reuelatam t 8. In
ut certò statuatur t 8. causa ibid. pusillanimi-
tate v 1. Dei, ad Dei misericordiam v 3. con-
uenit v 6. secundum x 2. seruantur x 4. uox
æterna x 8. dubitatione ibid. Quoniam, Quo-
modo z 1. diuite z 6. pater z 7. falsa est,
uera est bb 2. securitatem bb 7.

AB: 67 $\frac{10}{b,4}$

ULB Halle

3

003 641 678

5b.

183

quasi ē cælo intonet in illorum auribus.

Esa. 52. 17. Secedite ab illis, exite, ne pollutam rem attingite exite ab illa, mundamini.

Ierem. 51. 6. Fugite ex Babylone & quisque vitæ suæ consulat, ne deleamini in iniquitate eius.

Apoc. 18. 4. Exite ab illa, popule mi, ne contaminetis vos in eorum peccatis, ne eius plagas recipiatis.

2. Cor. 6. 14. Ne impari iugo copulemini cū infidelibus, quod enim consortium iustitiæ cum iniustitiâ, & quæ communio luci cum tenebris? & quæ concordia Christo cum Belial? aut quæ pars fideli cum infideli? & quæ consensio tēplo Dei cum simulachris? Nam vos templum estis Dei viventis, sicut dixit Deus habitabo in eis & inambulabo, & ero illorū Deus, & ipsi erunt mihi populus. Quapropter exite ē medio eorum & separamini dicit Dominus, & impurum ne attingite, tum ego excipiam vos. Etero vobis pater, & vos eritis mihi filij ac filia, dicit Dominus Omnipotens.

Isa. 16. 4. Multiplacent sane idola sua, cupide sectetur alienum, ego tamen non libabo libamina eorum quæ sunt de sanguine, neque assumam nomina eorum in labia mea. Ie-

DE ACADE²
MICA PONTI-
FICIORVM DVBITATIONE
IN NEGOCIO IVSTIFICATIO-
NIS, quæ omnem evertit FIDVCIAM
nitentem certissima promissione di-
uina & meritis Iesu
Christi.

CAPITULA LI-
BELLIVERSA PA-
GINA INVENIET
pius Lector.

SIEGFRIDVS

